

Riksdagens protokoll

2011/12:48

Onsdagen den 14 december

Kl. 09.00 – 23.08

Protokoll
2011/12:48

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 december.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Montaser Eneim som suppleant i konstitutionsutskottet och justitieutskottet under Kajsa Lunderquists ledighet samt Hannes Beckman som suppleant i arbetsmarknadsutskottet och EU-nämnden under Marta Obminkas ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 december 2011–30 juni 2012* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Montaser Eneim (M)

suppleant i justitieutskottet
Montaser Eneim (M)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 14 december 2011–17 januari 2012* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Hannes Beckman (M)

suppleant i EU-nämnden
Hannes Beckman (M)

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:158

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:158 Förberedelser inför en eventuell kollaps av euron

av Ulla Andersson (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 december 2011.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 december 2011

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2011/12:41 till skatteutskottet

2011/12:42 till utbildningsutskottet

2011/12:43 till skatteutskottet

EU-dokument

KOM(2011)779 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 februari 2012.*

KOM(2011)804 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 februari 2012.*

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU8

Försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU1

Finansutskottets utlåtande 2011/12:FiU14

Justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU1

Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:Ubu2

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2011/12:TU1
Utgiftsområde 22 Kommunikationer (prop. 2011/12:1 delvis, skr.
2010/11:139 och skr. 2010/11:141).

Kommunikationer

Anf. 1 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till de socialdemokratiska reservationerna 3 och 4.

Infrastrukturen är själva blodomloppet i det moderna samhället. Genom att bygga ut och förfinna infrastrukturen kan vi växa som nation, skapa nya jobb och nya möjligheter.

Vill vi som en relativt liten nation här långt upp i norr hävda vår plats i den globala konkurrensen räcker det inte med en hyfsad infrastruktur, halvhjärtade satsningar eller tåg som bara oftast kommer i tid.

Det krävs en infrastruktur i toppklass – en snabb, effektiv och modern infrastruktur som underlättar för människor i deras vardag och som skapar nya regioner, nya möjligheter och utveckling.

Tyvär ser verkligheten annorlunda ut. Det är nu fem år sedan Sverige fick en borgerlig regering. Borgerlighetens facit är beklämmande: På många håll finns det stora brister i vägnätet. På järnvägen är det förseningar, och inställda tåg är legio. Medierna fylls av bilder av huttrande resenärer som evakueras ut på snöfyllda banvallar.

Ministerns råd till dem som i jultid ska ta järnvägen är karga men säkert välmenande. Inför förra julen sade ministern så här: Ta på termobyxor, packa ned filt, termos och matsäck!

Så lyder alltså trafikministerns råd till dem som ska nyttja infrastrukturen i högeralliansens Sverige.

Kritiken har varit hård och samstämmig. Alla pekar på behovet av ökade investeringar för att vi ska komma till rätta med tågkaoset. Men i stället för ökade investeringar halverar regeringen nyinvesteringarna i järnväg under mandatperioden.

Herr talman! Trafikverket har larmat om den förda politikens konsekvenser, Riksrevisionen har riktat allvarlig kritik. SJ:s förre ordförande, förre moderatledaren och kommunikationsministern Ulf Adelsohn, fick sparken när han kallade Sveriges järnväg för museal. Ändå ökar inte nyinvesteringarna i järnväg under mandatperioden, utan de sjunker – och de sjunker dramatiskt. Hur kan detta vara möjligt?

En förklaring kan vara den moderate finansministern Anders Borg som menar att vi överinvesterat i järnväg. Jag citerar ur tidningen Sydsvenskan den 6 november 2007: ”En investering i väg är fyra–fem gånger viktigare än i järnväg. Vi har överinvesterat i järnvägar.” Med den synen blir kanske regeringens nedskärningar på järnvägsområdet något mer begripliga.

Konsekvenserna av den synen tvingas resenärerna att ta när de tvingas stå hoppackade på toaletten på vägen mellan Uppsala och Stockholm, när deras tåg från Karlstad som vanligt är försenat eller när mer än vartannat tåg från Malmö har ställts in.

Vad svarar ministern på den här kritiken? Jo, i den särskilda riksdagsdebatten om förra årets vinterkaos svarar hon att hon tycker att oppositionens kritik är för hård. Hon säger också: ”De flesta tågen är i tid.”

Att de flesta tågen går i tid är alltså ministrarnas besked till dem som står och huttrar på perrongerna och till dem som tvingas bli evakuerade genom krossade fönster på X 2000-tåg.

I stället för att öka investeringarna i järnväg har regeringens viktigaste insats mot förseningar blivit att ställa in tåg. Blir den här vintern lika snörik som förra vintern planerar regeringen att ställa in över hälften av all tågtrafik med X 2000-tågen. Man kan undra vad nästa insats från regeringen blir. Ställer man in alla tåg har regeringen med ett enkelt klubbslag uttraderat alla förseningar i Sverige.

I stället för att planera för inställda tåg borde regeringen planera för och investera i en utbyggd och pålitlig tågtrafik. Sveriges resenärer har rätt att kräva en punktlig tågtrafik under årets alla månader.

Herr talman! Snart är det jul, den femte julen med en borgerlig regering. Förra julen firade regeringen fyraårsjubileum på taburetterna. Tågen stod stilla, och ministern fick frågan vad hon gav för råd till alla dem som inte kunde fira jul med sina nära och kära. Svaret blev: De får väl fira jul en annan dag.

De får alltså fira jul en annan dag. Kanske kan ministern använda några sekunder av sin kammartid här i dag till att upplysa svenska folket om vilken dag de i år bör fira jul.

Herr talman! Sverige kallas ibland för landet lagom eller kanske till och med, lite pejorativt och sagt med ett snett smil, för mellanmjölkens land. Men på *ett* område skiljer sig Sverige dramatiskt från alla sina konkurrentländer. Inget annat land i världen har gått så långt som Sverige när det gäller att privatisera och fragmentarisera järnvägsunderhåll och järnvägsdrift. Mig veterligt har tre andra länder försökt – Nya Zeeland, Estland och Storbritannien.

Som en direkt följd av denna fragmentarisering lägger nu Sveriges största operatör av kombigods, Cargo Net, ned sin verksamhet. I värsta fall kan det leda till att så mycket som 350 000 containrar varje år flyttar från järnvägen till våra vägar.

Chefen för Cargo Net uttrycker sig så här:

”Det generella förtroendet för järnvägen har blivit sämre. Ansvar för terminalerna har dessutom lagts ut på entreprenad. Med så många olika aktörer för järnväg och terminaler blir det ingen som tar helhetsgreppet, det fungerar inte att stycka upp järnvägsproduktionen på det sättet.”

I Nya Zeeland gick det efter privatiseringen så långt att man lade ned alla järnvägssträckor utom en. Den järnvägssträckan tvingades man sedan förstatliga. I Estland och Storbritannien har det varit en liknande utveckling.

Som jag tidigare nämnt har Ulf Adelsohn varit såväl SJ-ordförande som partiledare för Moderata samlingspartiet och kommunikationsminister. Han tror att Sverige är på väg att gå i samma fälla som Nya Zeeland, Storbritannien och Estland. Jag citerar ur en tidning från i förrgår:

”Ju fler aktörer vi får, desto sämre blir det. Det kommer att bli en sådan oreda att man kommer att komma fram till att man måste förstatliga

järnvägen igen. Vi är på väg dit. Men det måste bli sämre innan det blir bättre.”

Så har alltså infrastrukturministerns föregångare och den tidigare moderatledaren Ulf Adelsohn sagt. Och visst finns det erfarenheter att göra.

Herr talman! I Storbritannien gjorde man i princip samma sak som vi. Järnvägen lades ut, och underhållet lades ut. Man fick en mängd problem med tågsystemet, och det blev ett antal tragiska olyckor.

En av dem var den så kallade Hatfieldolyckan, där 4 människor dödades och 70 människor skadades. Ett av de tre företag som erkände sig skyldiga till olyckan genom att ha misskött underhållet var Balfour Beatty, det så kallade BB Rail. Eftersom de inte hade klarat sina åtaganden i det kontrakt de hade med Storbritannien fick de betala ett skadestånd på över 80 miljoner svenska kronor – 7 ½ miljon pund.

Samma företag anlitar vi här i det som i övrigt är mellanmjölkens land för det största underhållskontraktet i Sverige – det västsvenska. När de i Sverige, precis som i Storbritannien, inte kan fullgöra sina plikter gentemot de svenska skattebetalarna betalar regeringen via Trafikverket ut 125 miljoner kronor i belöning. I Storbritannien får de böter när de inte fullföljer sina åtaganden, och i Sverige får de en belöning.

När vi varje dag i tidningarna läser om Caremadirektörer som väger blöjor får vi se samma Caremadirektörer inte dras inför domstol för att ha vanskött våra äldre utan belönas i samma storleksordning, med 120 miljoner kronor. Balfour Beatty och Carema – vad är det som gör att vi tror att det bästa sättet att använda skattebetalarnas pengar är att belöna dem som gör fel?

Herr talman! Järnvägskrisen har en rad orsaker, men bristande spårkapacitet framstår som den enskilt viktigaste förklaringen. Ett järnvägssystem som har slagit i kapacitetstaket saknar förmåga att hantera störningar. Minsta lilla avvikelser från ideala förhållanden riskerar att leda till kaosartade förhållanden i hela järnvägsnätet.

Trots detta är regeringens plan för investeringar i transportinfrastrukturen fram till 2021 kliniskt ren på kapacitetshöjande åtgärder längs den södra och den västra stambanan, det vill säga ryggraden i det svenska järnvägssystemet. I det övriga järnvägsnätet ökar dubbelspåren med 5 procent, samtidigt som resandet förväntas öka med 40 procent. Anorlunda räknat tillför regeringen mindre än två mil dubbelspår per år fram till 2021.

Det saknas dock inte projekt. Tittar vi i stället i det socialdemokratiska förslaget hittar vi bland annat dubbelspår Tomtebodavägen–Kalhäll, Västlänken, första etappen av Norrbotniabanan, fyrspår Malmö–Lund samt dubbelspår på Nynäsbanan, Västskånebanan och Hallsberg–Mjölby. Det finns projekt att ta av. Alla är satsningar som saknas i regeringens förslag och som skulle kunna avhjälpa delar av det tågkaos vi ser i dag.

Sanningen är att regeringen inte vill göra något åt Södra stambanan och Västra stambanan – ryggraden i svensk järnväg – medan vi i oppositionen vill dra de första höghastighetsbanorna just där för att frigöra kapacitet för godstrafiken.

Herr talman! Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm invides 1862. Den fick dubbelspår 1958, men i grunden är det än i dag samma bana vi åker på. När satsningen diskuterades här i riksdagen ifrågasattes nödvändigheten av att bygga stambanorna och att kunna åka så

fort som 40 kilometer i timmen – vi hade ju redan Göta kanal. Gripenstedt, den dåvarande finansministern, fick utstå hård kritik för satsningen på stambanorna som kostade i storleksordningen två till tre gånger så mycket som statens hela intäkter.

Stambanorna var en framsynt satsning av framsynta politiker på 1800-talet. I dag är problemet detsamma: Även i dag finns det ledande beslutsfattare som inte hänger med i utvecklingen. Även i dag finns det de som hellre lappar och lagar i 150 år gammal infrastruktur i stället för att öka kapaciteten och bygga en ny fungerande järnväg.

Herr talman! För 46 år sedan fick Japan sin första höghastighetsbana. Det var fyra år innan vi fick färg-tv i Sverige. Till dags dato har det främst i Europa byggts 13 000 kilometer höghastighetsbanor. Inte en enda meter av dem har byggts i Sverige. Just nu pågår byggande i världen av 11 000 kilometer höghastighetsbanor. Inte en enda meter av dem byggs i Sverige. Just nu projekteras 18 000 kilometer höghastighetsbanor. Inte en enda meter av dem projekteras i Sverige.

Om den här regeringen får fortsätta att bestämma kommer det inte heller att byggas en enda meter höghastighetsbana före år 2021 i Sverige. När länder som Ryssland, Marocko och Algeriet projekterar för höghastighetsbanor projekterar den svenska regeringen för inställda tåg.

Herr talman! I detta budgetbetänkande dras tydliga skillnader upp mellan regeringen och Socialdemokraterna. Socialdemokraterna står för konkurrenskraftiga villkor för tågen, medan regeringen chockhöjer banavgifterna. Socialdemokraterna presenterar konkreta åtgärder för att rusta järnvägen för vintern så att tågen kan gå i tid, medan regeringen nöjt utropar att de flesta tåg faktiskt går i tid. Socialdemokraterna vill investera 101 miljarder kronor i nya järnvägar, medan regeringen halverar nyinvesteringarna i järnväg under mandatperioden.

Precis här, i skärningspunkten mellan vardagsproblem och framtidsinvesteringar, går den politiska skiljelinjen mellan oss socialdemokrater som vill investera Sverige starkt för framtiden och den högerregering som står handfallen inför infrastrukturens sammanbrott och i stället prioriterar sänkt krogmoms och en ständig nedskrivning av statskulden.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Monica Green, Leif Jakobsson, Lars Mejern Larsson, Leif Pettersson och Suzanne Svensson (alla S).

Anf. 2 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag börjar med att instämma i Anders Ygemans anförande.

Förra året när jag stod här och debatterade betänkandet om våra kommunikationer gjorde jag det genom att inledningsvis berätta om en strapatsrik resa med X 2000 hem till Värmland. Det var en resa fylld med frusna växlar, signalfel, långsamma godståg framför tåget och informationsmissar. Det var en resa som slutade med att jag kom hem kl. 02 på natten i stället för kl. 20 på kvällen.

Jag skulle kunna berätta om många liknande tågresor jag har varit med om sedan dess, både i snö och i solsken. Det är historier som alltför många svenskar känner igen sig i. Men i dag tänker jag i stället tala om

godstransporter och om vad regeringens politik innebär för näringslivet och för klimatet. Jag ska tala om att regeringens dåliga järnvägspolitik gör att alltmer gods flyttar över från järnväg till väg i stället för tvärtom.

Herr talman! De tunga transporterna har en nyckelroll i klimatfrågan. I Sverige är det den enda sektorn som fortsätter att öka sina utsläpp. Sedan 1990 har utsläppen inom vägtransportsektorn i Sverige ökat med 10 procent eller cirka 1,7 miljoner ton koldioxid. Bara under 2010 ökade utsläppen inom vägtransportsektorn i Sverige med cirka hundra tusen ton.

Hur ser det då ut på spåren? Ja, vi ser att många företag av klimatskäl vill transportera sitt gods på tåg. Godstrafiken på spåren har ökat med 20 procent sedan 1997. Det är glädjande. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att lastbilstransporterna har ökat ännu mer.

Vi i Miljöpartiet ställer oss positiva till att EU-kommissionens vitbok *Färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde* innehåller målsättningen att öka järnvägens och sjöfartens andel av godstransporterna och att den förespråkar en obligatorisk infrastrukturavgift för tunga lastbilar. Tyvärr går den svenska regeringens politik åt motsatt håll – i sitt utlåtande över vitboken motsatte sig allianspartierna dessa båda målsättningar. Regeringens målsättning är tydligen mer gods på vägen och mindre på spår och vatten.

Herr talman! Resultatet av regeringens politik har blivit skrämmande aktuellt den senaste tiden. Precis som Anders Ygeman nämnde har företaget Cargo Net, som står för en stor del av kombitrafiken på järnväg, beslutat att lägga ned sin verksamhet. Det är det tredje tågods företaget som lägger ned sin verksamhet bara i år.

När Cargo Net lägger ned sin trafik och godset flyttar över till väg innebär det en ökning av koldioxidutsläppen i Sverige med 85 000 ton. Det är en stor summa. Det är nästan lika mycket som hela ökningen från transportsektorn förra året. I måndags fick vi reda på att ungefär hälften av denna trafik kommer att fortsätta i alla fall fram till mars. Ja, då var vi nere i ”bara” 45 000 koldioxidton.

Många har förstås reagerat starkt på detta. Helt vansinnigt! Vad är det för mening med att sitta i Durban och förhandla när vi inte sköter oss på hemmaplan? Det är några kommentarer som jag har mötts av. Och jag kan tänka mig att Catharina Elmsäter-Svärd fick höra liknande kommentarer när hon gjorde en blixervisit i Umeå i fredags inbjuden av Handelskammaren i Norrbotten. Men ministern kom tomhänt till mötet. Hon hade inga förslag för att rädda situationen. Hon hade inga förslag för att rädda trafiken. I gårdagens interpellationsdebatt, då vi debatterade problemen, sade infrastrukturministern: Jag ser ingen anledning att vidta några särskilda åtgärder.

Vad är då problemen, herr talman? Vad är det för problem som vi och näringslivet men inte regeringen ser? Varför går Cargo Net och andra företag som transporterar gods på räls på knäna? Jo, det handlar framför allt om tre saker.

För det första: Det stora problemet är detsamma som för persontrafiken, en sliten, dåligt underhållen järnväg och för lite spår. Under alltför många år har alltför lite pengar satsats på den svenska järnvägen.

För det andra: Avregleringen, splittringen av järnvägssystemet. Ett problem för Cargo Net har varit driften av terminalerna som ägaren Jern-

husen sedan några år tillbaka har lagt ut på en rad olika företag, något som gjort omlastningarna både dyrare och krångligare för företaget.

För det tredje: Regeringens höjning av banavgifterna.

På samtliga dessa tre viktiga områden väljer regeringen att slå till dövörat för näringslivets synpunkter. Miljöpartiet har däremot förslagen för hur vi kan komma till rätta med problemen. Vi har aldrig slutat lyssna på de företag som vill ha klimatsmarta transporter.

Herr talman! Vad behöver vi då göra för att få en robust järnväg som klarar av både dagens och morgondagens trafik? Ja, vilka akuta satsningar som behöver göras för järnvägen och var de värsta flaskhalsarna finns har Trafikverkets kapacitetsutredning talat om för oss. Vi har redan fått signaler om hur mycket pengar som behövs på kort sikt, och det är summor långt över de som regeringen föreslår i sin budget.

I Miljöpartiets budgetförslag har vi tagit fasta på det som kapacitetsutredningen föreslår. Vi föreslår 13 miljarder mer än regeringen i satsningar på järnväg under budgetperioden 2012–2014. Precis som kapacitetsutredningen föreslår anslår vi 2,3 miljarder extra per år till underhåll och i snitt 1,5 miljarder per år till att bygga bort flaskhalsarna. Vi gör det nu, inte om tio år. Och vi gör det långsiktigt. Vi gör inga tillfälliga tvåårssatsningar som regeringen.

Vi har öronmärkta pengar till de lågtrafikerade banorna, vi återinför statsbidraget för inköp och reinvesteringar i tågfordon och vi ökar statsbidraget för att köra persontrafik på de lågtrafikerade banorna.

Men, herr talman, det räcker inte att underhålla det vi har. Det behövs också helt nya banor för tåg i Sverige.

Miljöpartiet vill bygga höghastighetsbanor som kan avlasta den befintliga järnvägen. Det ger utrymme för fler godståg och gör det svenska järnvägsnätet mindre sårbart för störningar.

Vi vill också bygga Norrbotniabanan, en ny bana mellan Umeå och Luleå, för att klara godstrafiken till och från övre Norrland och Finland och Ryssland. Det är glädjande att den banan nu finns med även i EU:s prioriteringar, men den finns inte i regeringens.

Att regeringen Reinfeldt måste göra omprioriteringar och satsa mycket mer pengar på järnvägen är tydligt. Det duger inte med en tvåårig konjunktursatsning på underhåll. Sverige och svenskarna förtjänar bättre.

Men, herr talman, allt handlar inte om pengar. Avregleringen av godstrafiken har på flera sätt varit positiv med fler aktörer som har börjat köra godståg med olika upplägg för olika kundgrupper. Men uppsplittningen av själva infrastrukturen har ställt till med problem, för företagen är beroende av en väl sammanhållen infrastruktur, av att människor är ute på spåren och skottar snö och lagar räls, inte sitter vid förhandlingsbordet och tvistar om hur mycket underhåll som ingår i kontrakten. De är beroende av att terminalerna är öppna när tågen kommer dit, även om de är försenade på grund av snöstorm.

Miljöpartiets förslag till en ny tågordning innehåller många viktiga förslag för godstransporterna. Att Trafikverket ska driva terminalerna och sköta underhållet i egen regi är två av dessa förslag.

Herr talman! Det finns alltid en droppe som får bägaren att rinna över. För många järnvägsoperatörer stavas den droppen höjda banavgifter.

Regeringen aviserar i budgeten att man tänker höja intäkterna från avgifterna med 140 miljoner nästa år, 285 miljoner 2013. Det är inte någon jättestor siffra i statens budget, men för dem som ska betala är den stor. Banavgifterna utgör redan i dag 5–10 procent av företagens kostnader.

Miljöpartiet anser att varje trafikslag ska bära sina kostnader, inklusive de externa kostnaderna för till exempel slitage och miljöpåverkan. Det gör inte den tunga vägtrafiken i dag. I väntan på att en lastbilsskatt införs säger Miljöpartiet därför nej till de föreslagna höjningarna av banavgifterna.

Herr talman! En politiskt enad klimatberedning ställde sig en gång i tiden bakom ett införande av en avståndsbaserad skatt för tunga lastbilar. Ett tiotal länder i Europa har infört eller beslutat att införa avgiften, och EU-kommissionen förespråkar den som sagt i sin aktuella vitbok. Men den svenska regeringen säger nej. Den svenska regeringen vill fortsätta att gynna transporterna på väg.

En lastbilsskatt är rättvis då samtliga tunga fordon som sliter på vägarna är med och betalar. I dag slipper de utländska åkerierna helt dessa kostnader. De utländska lastbilarnas marknadsandelar av de utförda transporterna är i dag 20 procent och ökar hela tiden. De flesta lastbilarna kommer från Danmark, Norge, Tyskland och Polen, och det är länder som redan har infört eller tänker införa en lastbilsskatt.

Med en rättvis lastbilsskatt, det vill säga en vägavgift vid sidan av en banavgift, tar vi rätt kurs och flyttar över bröden, Billyhyllorna och breven från lastbilsflaken till järnvägsvagnarna.

Herr talman! Avslutningsvis ställer jag mig självklart bakom alla Miljöpartiets reservationer och särskilda yttranden, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 3 och 4.
(Applåder)

Anf. 3 TONY WIKLANDER (SD):

Herr talman! Vi behandlar som sagt kommunikationer, i första hand anslagsfrågor under punkt 4.

Låt mig bara konstatera att ramarna är antagna. Det är inte mycket vi kan göra åt detta med gällande budgetsysteem. Jag vill ändå anföra att vi i det särskilda yttrande som vi har lämnat in har högre ambitioner än regeringen på utgiftsområdet, och det gäller i det här fallet järnvägsunderhållet. De tidigare två talarna har uttalat samma sak. Det känns ju glädjande, men det har tydligen ingen inverkan på det slutliga beslutet här i kammaren.

Jag får nöja mig med att redovisa vad SD anser om det hela. Att underhållet av det svenska järnvägsnätet är extremt eftersatt sätter vi som första punkt. Där förefaller vi vara överens med åtminstone de hittillsvarande talarna, men jag tror att de flesta inser att det förhåller sig på det sättet. Det är inte acceptabelt. En kraftig förbättring måste åstadkommas.

För att säkerställa ett effektivt utnyttjande av infrastrukturen menar vi att det behövs trimningsåtgärder, mötesplatser och förbigångsspår. Jag ska i sammanhanget också påpeka, med all tydlighet, att vi vill markera att vi motsätter oss att finansieringen och upprustningen ska ske genom höjda banavgifter. Enligt vår mening skulle det nämligen riskera att leda till en prisökning som motverkar nyttjandet av järnvägen.

Det har talats mycket om höghastighetståg. Tidigare ministrar har hälsat på oss och talat vackert om att det är det vi genomgående ska satsa på. Det nämndes också att det inte kostar mer att bygga höghastighetsjärnväg. Jag har försökt fråga om detta men aldrig fått något som helst svar som påvisar och bevisar att det förhåller sig på det sättet.

Vår ambition är att få det nuvarande järnvägsnätet att fungera, att tågen kommer och går så att folk tryggt kan förlita sig på dem. Tills vidare nöjer vi oss med den ambitionen.

Vi behöver prioritera kapacitetsökningar på bland annat Södra och Västra stambanan, Ostkustbanan, Malmbanan samt runt storstäderna. Med det tror jag att jag har sammanfattat de största problemen med järnvägen. För att komma till rätta med det föreslår vi i år och kommande år att man sammanfattningsvis har ett tillskott på totalt 3,5 miljarder fram till 2015.

Det kuriösa är att man tydligt kan utläsa att det finns en majoritet för ökade anslag till järnvägssatsningar, men oförmågan till samling inom denna opposition visar sig här i dag med all önskvärd tydlighet. Nu får väl ansvaret ligga hos dem som mest eftertraktar och är mest angelägna om att fälla regeringen, för några ansatser i riktning mot en samordning har mig veterligen inte skett.

Med detta sagt ber jag att få övergå till punkt 11, Särskilda infrastrukturåtgärder. Vi vill lyfta fram behovet av följande angelägna satsningar.

En ny kustjärnväg, sydostkustbanan, behövs för att bidra till en positiv utveckling i regionen. Vi menar att det är angeläget att börja utreda och planera för denna bana. När det gäller Västkustbanan, en av Sveriges viktigaste järnvägsförbindelser, har man i 20 års tid planerat och grejat med den. Nu vill vi se att det sker ett avslut. Vi känner väl till Hallandsåspröblemet, men trots det skulle vi sannerligen vilja se ett avslut på detta.

Vidare anser vi att hela E20-sträckningen genom Skaraborg och E22-sträckningen genom Skåne måste byggas ut till full motorvägsstandard. Av samma skäl bör motorvägen E6 mellan Malmö och Helsingborg byggas ut till trefilig väg i båda riktningarna. Här handlar det inte bara om dålig framkomlighet utan även om en starkt försämrad trafiksäkerhet.

För att säkerställa en långsiktigt hållbar trafikförsörjning i Öresundsregionen är det angeläget att planera för en ny, fast förbindelse i regionen. De nya transportflöden som Fehmarn bält-förbindelsen kommer att medföra ställer krav på en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör. Därigenom kan kapacitet frigöras i transportsystemet, vilket är nödvändigt för att klara den framtida pendeltrafiken i regionen.

Vi har noterat att regeringen aviserat sin avsikt att under mandatperioden återkomma med förslag till nytt infrastrukturbeslut. Det är viktigt att regeringen då tar med de angelägna satsningar som jag ovan redovisar. Jag har på känn att det är fler än vi som efterlyser desamma.

Anf. 4 SIV HOLMA (V):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i mycket av den kritik som på ett lysande sätt framförts av både Anders Ygeman och Stina Bergström.

Herr talman! I betänkandet finns fyra reservationer. Vänsterpartiet står tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet bakom samt-

liga. För att vinna tid i voteringen yrkar jag bifall till två av dessa, det vill säga reservation 3 och 4, som dels handlar om höghastighetsbanor, dels om Norrbotniabanan och Botniska korridoren.

Betänkandet behandlar i första hand budgetpropositionen för 2012 när det gäller utgiftsområde 22 Kommunikationer. Betänkandet behandlar också två skrivelser från regeringen med anledning av de granskningar som Riksrevisionen presenterat tidigare under året om kostnadskontrollen i stora järnvägsinvesteringar respektive Trafikverkets produktivitet.

Herr talman! Jag ska i mitt anförande redogöra för vad Vänsterpartiets budgetalternativ handlar om och varför det är bättre än regeringens. Jag kommer också att redogöra för varför höghastighetsbanor är viktiga och riktiga framtidsinvesteringar. På samma sätt kommer jag att argumentera för varför Norrbotniabanan i Botniska korridoren är en viktig och riktig investering.

Herr talman! Massarbetslösheten har blivit vardag och ojämlikheten har etsat sig fast i samhällskroppen. Nu är det hög tid att få bukt med både massarbetslösheten och ojämlikheten. Det kan vi få om vi vågar investera för framtiden i fler jobb, ökad jämlikhet, klimatomställning och bättre välfärd. Med Vänsterpartiets budgetalternativ kan vi skapa förutsättningar för 125 000 nya jobb och utbildningsplatser redan 2012.

Full sysselsättning är för oss det överordnade målet. Det är därför vårt alternativ är inriktat på att investera i nya jobb. Förutom välfärdssatsningarna vill vi införa en riskkapitalfond för hållbar industriell utveckling och avsätta särskilda medel för att stimulera innovationer och utveckling inom mindre företag och för branschprogram inom exempelvis vindkrafts- och besöksnäringen. Vi investerar i fler bostäder, upprustar välfärdslokaler och förbättrar den fysiska tillgängligheten för att funktionsnedsatta ska kunna leva ett fullvärdigt liv.

Vänsterpartiets satsningar på en kraftigt ökad kapacitet av järnvägen innebär att förseningarna på allvar minskas för både människor och gods. Det är satsningar som samtidigt skapar nya jobb. Detsamma gäller våra satsningar för att öka resandet med kollektivtrafik.

Herr talman! Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer utgör en del i helheten i budgetalternativet. Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad klimatpåverkan från transportsektorn måste brytas. Järnvägstransporterna utgör det mest miljövänliga sättet på fastlandet att resa och frakta gods. Punktliga och tillförlitliga järnvägstransporter är fundamentala tillväxtfaktorer samtidigt som de håller ihop Sverige från norr till söder, från öst till väst. Utifrån ett internationellt perspektiv är de en grundförutsättning för oss som är ett mycket exportberoende land. Vänsterpartiet vill därför kraftfullt öka satsningarna på tåg och järnväg. Vi fortsätter att prioritera järnväg före väg.

Regeringen gör en tillfällig förstärkning av bananslaget med 1,8 miljarder kronor 2012 och 2013. Vänsterpartiet anser att de tillfälliga nivåhöjningarna måste permanentas och höjas. I går hade vi en interpellationsdebatt om kombiterminalernas framtid. I den debatten tog jag upp Sekos beräkningar på vad förseningarna kostar samhället. Deras beräkningar pekar på drygt 5 miljarder. Infrastrukturministern kompletterade denna siffra med att säga att det handlar om 11 miljarder. Det är alarmräde siffror, och det måste få regeringen att öka sina satsningar på drift,

underhåll och reinvesteringar. Dessutom måste kapaciteten kraftigt byggas ut på landets järnvägar.

Herr talman! Sverige har för vana att framställa sig som att vara eller vilja vara i ”världsklass”. Detta kan man inte påstå om dagens svenska järnvägssystem. Bland annat beskriver Seko regeringens utgifter till drift, underhåll och reinvesteringar i jämförelse med andra länder med orden ”Sverige i botten”. I jämförelse med 21 länder mellan åren 2007 och 2013 ligger utgifternas andel av längden tågräls på i genomsnitt 1,35 miljoner euro. Sverige ligger sist på 0,33 miljoner euro. Sverige ligger alltså sist, trots den tillfälliga höjningen 2012 och 2013. Vänsterpartiet har stora förväntningar på att den aviserade kapacitetsutredningen ska resultera i att bananslaget kraftigt höjs och att denna höjning permanentas under resten av planperioden till åtminstone 2021.

I detta sammanhang vill vi i Vänsterpartiet att de lågtrafikerade banorna ska tas till vara. Vi vill att de blir mer utnyttjade än vad som sker i dag. En förutsättning för detta är att de rustas upp och blir det alternativ de kan vara i omställningen av exempelvis godstrafik från väg till järnväg. Vi vill också bevara och utveckla kapillärspår. Det är enligt vår mening av största vikt att företag har närhet till industrispår som leder ut till Trafikverkets banor. Om det är smidigt och enkelt att frakta gods via järnväg ökar företagets vilja att flytta över gods från väg till järnväg. För att få fler att ta tåget och mer gods att fraktas på spår är det angeläget att bygga fler spår. I Vänsterpartiets budgetalternativ avsätter vi drygt 18 miljarder kronor under en treårsperiod, varav 2 miljarder under 2012.

Herr talman! Regeringen vill höja banavgifterna kraftigt från 715 miljoner kronor 2011 till 1 000 miljoner kronor 2013. Så länge varken flyg- eller vägtrafiken står för sina fullständiga samhällsekonomiska kostnader anser vi att det inte är rimligt att belasta järnvägstrafiken med ökade kostnader. Det skulle försämra järnvägens attraktionskraft gentemot de övriga trafikslagen, och det rimmar illa med vår strävan att skapa ett mer ekologiskt hållbart transportsystem. Det är därför Vänsterpartiet vill införa en avståndsbaserad vägavgift – en så kallad lastbilsskatt. Vänsterpartiet vill också införa en klimatskatt på inrikesflyg. Regionalt upphandlad flygtrafik ska inte belastas, och därför blir den i vårt förslag kompenserad.

Herr talman! I går debatterade vi kombiterminalernas framtid. En av operatörerna, Cargo Net, lägger ned sin verksamhet i landet. Visserligen fortsätter de till den 31 mars nästa år i reducerad form, men det är viktigt att ta del av varför de lägger ned sin verksamhet. Det norska statliga bolaget Cargo Nets svenska motsvarighet heter Green Cargo. De är samstämmiga när de beskriver orsaken till problemen. Det handlar om den sjunkande lönsamheten för godsföretagen de senaste fyra fem åren. Detta beror på de senaste årens vinterkaos på järnvägarna, de kraftigt eftersatta satsningarna på drift, underhåll och reinvesteringar plus de negativa effekterna av avregleringarna.

Som lök på laxen ska dessa hårt pressade företag betala höjda banavgifter på spår som är kvalitetsmässigt under all kritik. Jag vädjar än en gång till majoritetens regeringspartier att besinna sitt ansvar. Menar ni allvar med att ni också vill ha mer gods på järnväg så borde ni ompröva beslutet om att höja banavgifterna för att säkra godstrafiken på järnväg. Ryck inte på axlarna! Ta ert politiska ansvar!

Herr talman! Avreglering och bolagisering har inte medfört ett nyttjande av järnvägskapaciteten på ett samhällsekonomiskt riktigt sätt. Enligt Vänsterpartiet ska utgångspunkten i stället vara en helhet som tillgodoser samhällets intressen för gods- och persontransporter och inte kortsiktiga ekonomiska krav som utelämnar möjligheten till miljövänliga transporter i hela landet. Uppstyckningen av järnvägssystemet skapar onödiga samordningsproblem. Bristande samordning löser man inte med ännu mer konkurrensutsättning. Det är ju konkurrensutsättningen som är roten till den bristande samordningen.

Vi har alltså en regering som är fullständigt tondöv i detta sammanhang. Jag har vid flera tillfällen bett regeringen att åtminstone lyssna på den avgående ordföranden i SJ, moderaten Ulf Adelsohn. Han ville att man skulle ta timeout och göra en utvärdering för att se om avregleringen hade fått de positiva effekter som man trodde. Vänsterpartiet vill att avreglering och bolagisering ska omprövas.

Herr talman! Vänsterpartiet vill också se fler och bättre kollektiva resor. Vi vill att kollektivtrafikens andel av antalet resor fördubblas till 2020. Ett ökande resande med kollektivtrafik för med sig en rad positiva effekter, bland annat ett mer effektivt resursutnyttjande, minskade utsläpp, färre trafikolyckor och inte minst ökade möjligheter för grupper med låga inkomster att förflytta sig. Mot denna bakgrund vill vi genomföra ett fullskaligt försök med avgiftsfri kollektivtrafik, så kallad klimat-taxa, i ett storstads- och i ett landsbygdslän och koppla forskarstöd till försöken.

Herr talman! För att kunna fördubbla antalet resor med kollektivtrafiken vill vi stimulera den lokala och regionala kollektivtrafiken med 5 000 miljoner under en treårsperiod. För 2012 utgår 1 500 miljoner i stimulationsbidrag. Vi vill också att trängselavgifterna i Stockholm i första hand ska användas till att förbättra kollektivtrafiken i regionen. Vi motsätter oss starkt regeringens föresats att dessa medel ensidigt ska användas till att finansiera vägprojekt, framför allt Förbifart Stockholm.

Vänsterpartiet vill tillföra den interregionala kollektiva persontrafiken 200 miljoner kronor nästa år. Tillskottet ska kompensera två saker. Det ena är att kompensera för de minskade statliga anslagen till upphandling av interregional persontrafik. Det andra handlar om att regeringen har varit pådrivande i att konkurrensutsätta spåren, vilket har medfört ökade upphandlingskostnader för interregional trafik med drygt 100 miljoner.

Herr talman! Vänsterpartiet vill också påskynda utbyggnaden och användandet av förnybara bränslen. Vi avsätter pengar till investeringsprogram som ska stimulera utbyggnaden av svensk produktion och distribution av biogas och därigenom förbättra tillgången till bensinstationer med biogas runt om i landet. På motsvarande sätt vill vi också främja utbyggnaden av elladdstationer. Vi vill också stimulera en förnyelse av bussparken i en mer miljövänlig riktning. Vi vill påskynda utbytet av bussar som drivs med förnybara bränslen. Vi vill införa en allmän skrotningspremie för att förnya bilparken till mer miljövänliga fordon.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram två järnvägssatsningar som har stor betydelse för att höja kapaciteten i järnvägssystemet. Det ena är höghastighetsbanor, som enligt vår mening är en del av lösningen på den befintliga kapacitetsbristen. Ett system med höghastighetsbanor skapar en kraftigt utökad kapacitet och minskar samtidigt sårbarheten. En

satsning på höghastighetståg är också väsentlig av klimatskäl, bland annat genom att det skapas klara alternativ till inrikesflyget på berörda sträckor. Den frigör spår för mer regional tågtrafik och mer godstrafik, vilket innebär att både bil- och lastbilstrafiken kan minska.

Det andra är Norrbotniabanan. I dag saknas 27 mil järnväg, Norrbotniabanan, för att Botniska korridorerna del inom Sverige ska vara komplett. Det är en kustnära järnväg mellan Umeå och Luleå och utgör en naturlig förlängning av Ostkustbanan och Botniabanan. Det är positivt att Europeiska kommissionen anser att denna sträcka är angelägen i den transeuropeiska transportinfrastrukturen. Förhoppningsvis betyder detta att den svenska regeringens tveksamma inställning till Norrbotniabanan förändras till en mer positiv hållning. Regeringen har utlovat att komma tillbaka hösten 2012 med beslut.

Att bygga denna bana är en klok investering som gör Sverige starkare. Det är en investering som skulle kunna effektivisera företagets transporter. Kostnaderna beräknas kunna minska med 30 procent. Hade vi haft en rödgrön regering så skulle vi kunna bygga första etappen 2014–2017 till en beräknad kostnad på 10 miljarder.

(Applåder)

Anf. 5 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M):

Herr talman! Vi vet sedan tidigare att regeringen har påbörjat en historisk satsning på Sveriges infrastruktur med de ca 500 miljarder kronor som har avsatts i den nationella planen för 2010–2021.

Den nationella planen pekar ut vilka projekt som Trafikverket ska prioritera under perioden och hur Trafikverket ska fördela medlen för drift och underhåll. Av alla dessa pengar är 417 miljarder statligt finansierade och resterande 65 miljarder finansieras på annat sätt, bland annat via vägavgifter, trängselskatt, kommunala satsningar och banavgifter.

Efter förra årets problem, inte minst på grund av de extrema väderförhållandena för järnvägen men även för vägen, har regeringen bestämt att utöver den nationella planen satsa ytterligare 5 miljarder kronor på infrastruktur under 2012–2013. Pengarna ska gå främst till drift och underhåll, reinvesteringar och trimningsåtgärder på både väg- och järnväg. Detta innebär att regeringen satsar 7 miljarder kronor per år 2012 och 2013 för underhåll av järnvägen och ca 11 miljarder på vägunderhåll. Det är gigantiska belopp som vi talar om.

En god och utbyggd infrastruktur är grunden för att stimulera sysselsättning och samtidigt stärka Sveriges konkurrenskraft, både vad gäller storstad och landsbygd. Tack vare regeringens ordning och reda i statsfinanserna kan vi tillföra 5 miljarder kronor extra till infrastrukturen trots den finansiella oro som råder i vår omvärld. Vilket land kan stoltsera med detta? Det finns väl knappast något land som har möjlighet att göra så stora satsningar på infrastrukturen med en budget i balans.

Att alliansregeringen ser vår infrastruktur som en del i vår tydliga jobbpolitik råder det ingen tvekan om. Vi har visat att vi prioriterar infrastruktur med riktig finansiering och riktiga pengar. Det är något som landet Sverige inte har varit bortskämt med under tidigare sosseledning. Under den ledningen var det mycket prat och väldigt lite riktiga pengar.

Vi vill bygga bort dagens flaskhalsar, förbättra drift och underhåll, re-investeringar och trimningsåtgärder. Det satsas dessutom stora resurser på viktiga nyinvesteringar i olika delar av landet.

När vi talar om reinvesteringar innebär det att vi vill påskynda utbytet av gamla delar i järnvägssystemet och ersätta dem med nya. På så sätt minskar vi underhållsbehovet på sikt när vi ser till att få utbyten gjorda av exempelvis ställverk, räls, spårväxlar och kontaktledningar med mera. Det blir lite ironiskt när oppositionen vill beskylla nuvarande regering för bristande underhåll och reinvesteringar. Ta bara exemplet att järnvägsväxlarna i Sverige är i snitt 45 år gamla. Det är vi som nu ser till att dessa 12 000 järnvägsväxlar blir utbytta. Var fanns Socialdemokraterna förr när ni hade ansvar för att byta växlar och kontaktledningar? Det var mycket prat men ingen handling.

Herr talman! Trafikutskottet bjöd nyligen in till en hearing om vinter och järnväg i riksdagen. Det är inte första gången utskottet bjuder in berörda myndigheter och tågoperatörer till riksdagen, och jag tycker mig redan nu ha märkt att kommunikationen mellan infrastrukturens olika aktörer har blivit betydligt bättre. Det utlovades att snöröjning, avisning och information kommer att fungera bättre än föregående år. För att stå bättre rustade inför extrema vädersituationer har det införts vintertidtabeller som bland annat medför större mellanrum mellan avgångarna, vilket möjliggör för fler snöröjningståg att komma fram. Detta är något som Ygeman raljerar om. Det är beklämmande att ni inte ser allvaret när vi har extrema vädersituationer.

Jag tycker att vi ska ha respekt för att extrema vintrar kan vara svåra att klara av på flera sätt. Jag kan som exempel ta Hallsbergs bangård. Det är lätt att beskylla Trafikverket för att det inte fungerade vid förra årets snöoväder. Egentligen kanske kritiken skulle ha riktats mot de arkitekter som en gång i tiden ritade denna bangård. Den ritades på ett sådant sätt att all snö måste skyfflas bort överallt. Man kunde inte ens låta snö ligga kvar mellan de olika spåren. Då kan man ställa frågan: Vad händer när det som förra året kom 60 centimeter snö över Hallsbergs bangård?

Ingen maskinell utrustning i världen klarar av att omedelbart få bort den mängden snö. Det innebär faktiskt att man måste köra bort snö motsvarande 112 500 lastbilslast. Det ger respekt för att det är stora problem.

Gemensamt för oppositionen är att samtliga vill höja anslagen för investeringarna i infrastrukturen utöver de historiska satsningar som regeringen nu genomför. Det är inget ovanligt i det. Det har bland andra sossar alltid gjort när de inte har makten. De anslår mycket pengar i opposition men lite pengar när de är i regeringsställning. Vi grundar dock vår budget på fakta och underlag från Trafikverket som analyserar hela transportsystemet och vad som är en rimlig nivå på satsningar.

Socialdemokrater brukar alltid vilja hävda att de har gjort en RUT-undersökning som visar hur mycket pengar de satsar. Ygeman har nu blivit överbevisad och har därför inte använt sig av detta i denna debatt. Det är den RUT-rapport som Socialdemokraterna tog fram som jag har i min hand. Där vill de påvisa att de anslår mest pengar. Men när man ser på den RUT-rapport som Socialdemokraterna har tagit fram visar det sig att de satsar pengar bara när de är i opposition. Det vore smakligt om Ygeman kunde redovisa RUT-rapporten ytterligare en gång med verklig bakgrund.

Herr talman! Jag tänker nu uppehålla mig en stund kring reservation 3 från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om höghastighetsbanor, vars syfte jag finner minst sagt oklart och näst intill oseriöst. Där efterfrågas bättre och mer underlag. I den delen är det lovvärt då beslut i den storleksordningen kräver goda underlag. Allt annat vore direkt oansvarigt mot skattebetalarna. Men samtidigt som de säger det vill de ha en avsiktsförklaring om att vi ska bygga höghastighetsjärnvägar, detta utan tillförlitliga underlag och utan att de mest centrala frågorna har utretts färdigt om vad vi ska uppnå och hur detta kan göras på bästa sätt.

Låt mig för en kort stund gå tillbaka till underlagsfrågan. Trafikverket har av regeringen fått i uppdrag att utreda och identifiera vilka kapacitetshöjande åtgärder i järnvägssystemet som ger den samhällsekonomiskt effektivaste lösningen för att nå ett långsiktigt hållbart transportsystem. Låt mig upprepa: effektivaste lösningen för att nå ett långsiktigt hållbart transportsystem. Kanske anser man från oppositionens sida att detta inte är tydligt nog.

Låt mig då vara ännu tydligare. Jag citerar: Trafikverket ska utreda ”kraftfulla kapacitetsstärkande åtgärder för att ge förutsättningar för valfrihet och flexibilitet på längre sikt”. Olika scenarier för utbyggnad av höghastighetsjärnväg kommer att studeras, liksom ett alternativ med utbyggda stambanor. Är det så att oppositionen vill sparka in öppna dörrar och utreda det som redan utreds, eller kan det vara så att man bortser från skrivningen ”effektivaste lösningen” och fokuserar bara på hastighetsstandarder i stället för på behov?

En ansvarsfull politik, och i synnerhet en ansvarsfull infrastrukturpolitik, bygger på att man svarar på ett antal grundläggande frågor om vad man ska uppnå, hur det kan genomföras och för vem det ska genomföras. Den som säger sig vara beredd att investera över 100 miljarder kronor av våra gemensamma resurser utan att ha svaret på dessa grundläggande frågor är varken ansvarsfull eller trovärdig.

Men låt oss återkomma till dessa vad och hur för en kort stund. Vad är det man vill uppnå? Handlar det om att skapa ökade förutsättningar för godstransporter på järnväg? Varför vill man då stänga ute en stor del av trafiken genom separerade spår? I andra länder kan vi se att biltrafiken ökar för att man ensidigt har satsat på höghastighetsbanor som tränger undan konventionell järnvägstrafik. Jag skulle gärna vilja att Stina Bergström redogör för situationen i Frankrike. Vad har skett när man ensidigt har satsat på höghastighetsjärnväg? Vad har hänt med den konventionella järnvägen i Frankrike?

Kanske handlar det inte om godstransporter utan om persontransporter för oppositionen? Men varför satsar man då på det långväga resandet, vilket höghastighetståg per definition just handlar om? Det gör man trots att vi vet att 98 procent av alla resor är kortväga resor. Borde vi då inte prioritera det som är mest effektivt, alltså pendeltåg och kollektivtrafik och regionala resor?

Kanske handlar det från oppositionens sida varken om gods- eller persontransporter utan om påståendet om förbättrad miljö. Men några reella miljöeffekter går det knappast att tala om. Enligt Expertgruppen för miljöstudier så skulle höghastighetsbanor kunna minska våra utsläpp med 0,3 procent. Jag tycker att Stina Bergström, Miljöpartiet, här i kam-

maren tydligt för svenska folket ska redovisa miljöaspekterna på sitt ställningstagande för höghastighetsjärnväg. Det är dags att detta kommer upp.

När vi sedan kommer till finansieringsfrågorna blir frågorna allt fler och svaren lyser med sin frånvaro. Särskilt intressant blir det i ljuset av både Vänsterpartiets och Miljöpartiets motstånd till förslagen om höjda banavgifter i dagens järnvägssystem. Man motsätter sig regeringens höjning av banavgifter. Det är nya pengar som skulle gå direkt till förbättrat underhåll och reinvesteringar i järnvägen. Men samma partier verkar samtidigt köpa det förslag som presenterades i Höghastighetstågsutredningen med banavgiftshöjningar på närmare 1 000 procent för den järnvägen. Var är logiken, Siv Holma och Stina Bergström? Ni säger ja till 1 000-procentiga banavgiftshöjningar i detta ärende.

Herr talman! Jag vill vara väldigt tydlig. Tåg ska både gå och komma fram i utsatt tid, och de ska gärna gå fort. Men vi måste först få goda underlag om vad som ska uppnås och hur. Därför återkommer jag till regeringens uppdrag till Trafikverket. Det handlar om den effektivaste lösningen för att nå ett långsiktigt hållbart transportsystem. Denna redovisning kommer vi att få från Trafikverket den 30 april. Vi kommer att få de svar som vi vill ha. Det är ansvarstagande från alliansregeringen att vi vill ha goda underlag innan vi tycker till.

Herr talman! Det är många viktiga saker i Trafikutskottets betänkande som jag skulle vilja ta upp utöver det som jag redan nämnt. Jag avstår dock från detta eftersom vi har äran att ha både vår infrastrukturminister och vår it-minister närvarande här i dag. Dessutom kommer mina allianskolleger att redovisa olika områden som gäller sjöfart, vägtransporter, it-politik och så vidare.

Herr talman! Nu är julen snart här, och jag vill passa på att tacka trafikutskottets kansli för ytterligare ett år med ett fantastiskt bra arbete. Ni har varit oss till mycket stor hjälp. Jag tror att jag talar för alla utskottets ledamöter här. Innan debatten fortsätter vill jag även önska talmannen med personal en god jul. Jag vill önska god jul till oppositionen, mina vänner i Alliansen och naturligtvis till våra ministrar. En riktigt god jul och ett gott nytt år till alla!

(Applåder)

Anf. 6 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Vi får för Jan-Evert Rådströms skull hoppas att det inte finns några tv-skärmar på Sveriges stationer, där folk ser verkligheten utanför kammarens talarstol. De ser tågen som inte går i tid. De ser de nedlagda frakttågen. De tvingas evakueras ut på snötäckta banvallar. Men Jan-Evert Rådströms svar är: Allting är perfekt! Och det är inte perfekt bara av en slump utan på grund av den borgerliga alliansregeringen.

Sällan har väl skillnaderna mellan verklighet och talarstol varit så stora. När Jan-Evert Rådström räknar upp planmål efter planmål ser jag ett namn framför mig. Det namnet är inte Jan-Evert Rådström utan Ivan Gavrilovitj Aleksandrov, den legendariske generaldirektören för Gosplan, den ryska planmyndigheten, som varje år ställde upp nya stolta mål och varje år kom till Högsta sovjet och sade: Vi har överträffat må-

len! Läget i landet är fantastiskt! Tågen går i tid, och vi har aldrig någonsin satsat så mycket som nu på tågen!

Problemet är bara, Jan-Evert, att tågen står stilla. De är försenade och går inte i tid. Folk står och väntar på dem. Sveriges två största och viktigaste godstransportörer på järnväg lägger ned verksamheten. Jan-Evert Rådströms svar blir: Vi har aldrig satsat så mycket som nu! Finns det någon liten spricka i fasaden är det Socialdemokraternas fel, som styrde landet för fem år sedan.

Jan-Evert Rådström hänvisade till någon undersökning från RUT. Jag såg inte vad det var du fladdrade med. Enligt den RUT-undersökning som jag har läst var det dock så att varje år när vi lade fram vår budget om underhåll till järnvägar var det varje gång något av allianspartierna som röstade för en lägre nivå på underhållet. Ett av de partier som ville ha lägre underhåll när vi satsade var Moderata samlingspartiet, numera känt som Nya moderaterna.

Anf. 7 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Er egen RUT-rapport kan jag gärna överlämna till Ygeman, och jag kan också för tv-tittarnas skull lägga ut den på min hemsida så att alla i Sverige kan se vad det faktiskt står.

Det skiljer mellan allianspartierna i satsningar, men vi har alltid tagit ansvar och satsat reella, riktiga medel – inte luftsiffror som Socialdemokraterna alltid har haft.

Ygeman säger att folk står på perrongerna och fryser. Det är alldeles riktigt. Sådant händer, och det ska inte behöva hända. Vi vet att vår minister därför har kallat ihop alla parter inom denna sektor. Operatörerna har själva haft mycket jobb för att se till att det ska bli bättre. Vi ska ha respekt för att det har varit problem.

Men populismen har en gräns, Ygeman. När vi under perioden 2006–2011 har ökat anslagen för drift och underhåll på järnvägssidan med 60 procent från en socialdemokratisk, katastrofalt dålig nivå – då är det allvarligt.

Vi har faktiskt gjort jättestora höjningar. Jag tycker att de som har möjligheter att gå in och se på repris på Ygemans anförande ska göra det. Vad talar han om i sitt anförande? Jo, han talar om nyinvesteringar igen. Det är samma luftsiffror som ni hade tidigare när ni hade en infrastrukturplan som var ofinansierad.

Ygeman talar ingenting om behovet av drift och underhåll i sitt anförande. Det är kärnan för dem som står och fryser, Ygeman. Det är drift och underhåll och inte att bygga ny höghastighetsjärnväg mellan Malmö och Stockholm som är färdig om 25 år.

(Applåder)

Anf. 8 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Nu har jag bara en enkel fråga till Jan-Evert. Om anslagen under vår tid var katastrofalt låga, varför föreslog du i kammaren att de skulle vara lägre? Om anslagen under vår tid var katastrofalt låga, varför sade Anders Borg när ni kom till makten att vi har överinvesterat i järnväg? Hur kommer det sig? Förklara gärna det för mig. Jag får det inte riktigt att gå ihop. Om nivåerna var katastrofalt låga förut och ni ville ha lägre nivåer, hur går det ihop? Förklara det för tv-tittarna och kammaren.

Anf. 9 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det referat av Anders Borg som Anders Ygeman vill hänvisa till är taget ur en intervju från 2007. Han tar där upp ett resonemang om hur förhållandet har varit mellan väg och järnväg. Vi har ett vägnät som är tio gånger större än järnvägsnätet. Det var i det sammanhanget som vår finansminister tog den diskussionen. Det var inte en kritik mot järnvägen på något sätt.

Det är lite beklämmande när vi har en företrädare för Socialdemokraterna som ska försöka använda ett lösryckt uttalande från 2007 om att vi investerar för mycket i järnväg. Låt oss se vad vi har gjort, Ygeman. Vi har gjort historiens största satsning 2007, när du påstår att uttalandet var så beklämmande.

Vår finansminister har varit med och gjort en historiskt stor satsning 2008, trots hur du läser hans uttalande. Vi har gjort en historiskt stor satsning 2009, trots vad du läser att han sade 2007. Det måste finnas rim och reson. Det klingar tomt i Ygemans argumentation.

Det vore glädjande om Ygeman intresserade sig för drift- och underhållsfrågor och inte bara höghastighetsprojekt. Vi har känt alltför länge att ni under den tid det var socialdemokratisk regering tyckte om att klippa band. Men drift- och underhållsfrågor var tydligen inte så viktigt för den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Det är det inte heller för Ygeman.

Anf. 10 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag har god lust att hänga på den diskussion som Jan-Evert Rådström hade med Anders. Men jag vill tala om de lågtrafikerade banorna som ligger mig varmt om hjärtat

Den 16 januari invigs elektrifieringen av Genvägen som är en del av Inlandsbanan som går mellan Kristinehamn och Ludvika. Det har vi värmlänningar sett fram emot. Vi har alltför länge fått åka med gamla dieselosande rälsbussar när vi ska pendla från Storfors och Filipstad eller åka vidare till Dalarna.

Döm om vår bestörtning när persontrafiken i juni i år lades ned ett halvår innan elektrifieringen är klar. Anledningen är att stödet till trafiken från Rikstrafiken har dragits in. Utan det bidraget har kommunerna och länen inte möjlighet att köra trafiken.

Rikstrafiken är numera en avdelning av Trafikverket. Det har fått ett minskat anslag under en rad år. Det har fått till följd att viktig arbets- och skoltrafik med tåg har dragits in på flera ställen i landet.

Jag vill fråga Jan-Evert Rådström: Hur tänker du agera för att persontrafiken på Genvägen och andra lågtrafikerade banor ska kunna fortsätta? Tycker inte du, Jan-Evert, att det är konstig ordning att först fatta beslut om att elektrifiera en bana och sedan lägga ned persontrafiken på den?

Anf. 11 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Om vi ska ta helheten i den problematiken tycker jag att Stina Bergström ska dra sig till minnes varför vi elektrifierade den sträckan just när det gjordes. Det fanns en vilja från tågoperatörerna. Det var en av landets viktigaste sträckor att få elektrifierad för att vi skulle få godstrafiken att fungera. Det var förutsättningarna. Det lyckades allians-

regeringen med att genomföra. Tyvärr hände ingenting före 2006 när Miljöpartiet stödde dåvarande regering. Men vi tog tag i problemet och fixade det.

När det gäller persontrafiken är det i detta fall en diskussion mellan Värmlandstrafik och Rikstrafiken. Det är en fråga som jag tror att inte ens Stina Bergström vill gå in och försöka lösa här i kammaren. Det är en regionalpolitisk fråga där vår länspolitiker får göra en prioritering om de vill satsa på den trafiken. Rikstrafiken anser att det är alldeles för lite persontrafik på sträckan och vill därför dra in stödet. Jag tror att till och med Stina Bergström stöder mig i min uppfattning att det inte är en riksdagsfråga, eller har Miljöpartiet någon helt ny politik för vad riksdagen ska besluta om?

Jag kan passa på att tala om höghastighetståg. Miljöpartiet vill satsa allt de kan mellan våra storstadsregioner. De glömmet bort regional förstoring och regionala resor. De vill satsa på 2 procent av resorna mellan Stockholm, Göteborg och Malmö. Jag vill fråga Stina Bergström: Varför vill ni ödelägga landsbygden med kilometerskatt? Vi kan ta en regionalpolitisk debatt. Varför säger du nej till Kristdemokraternas förslag om järnvägstrafik mellan Oslo och Stockholm? Det har ni yrkat nej till i det här betänkandet. Ni satsar bara på Stockholm, Göteborg och Malmö.

Anf. 12 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag talar gärna om trafik på landsbygden, och då talar jag gärna om de lågtrafikerade banorna. De är viktiga både för gods- och persontrafiken. Det är 10 procent av godstrafiken som startar på en lågtrafikerad bana.

I Värmland har vi sett exempel på vad trafiken på Frykstadsbanan betytt för möjligheten att bo kvar på landet. Jag är övertygad om att goda kollektiva kommunikationer på landsbygden är någonting som kommer att locka människor att bosätta sig på landsbygden.

Miljöpartiet har inte ändrat någon politik när det gäller detta. Vi har länge i våra budgetmotioner anslagit pengar till de lågtrafikerade banorna både för upprustning och för persontrafiken på banorna som är en viktig del.

Det är inte bara en fråga för kommuner och regioner. Det är faktiskt så att riksavtalen anslår pengar för detta. Men de pengarna har minskat från 1 058 miljoner till 831 miljoner åren 2008–2011. Det handlar om drygt 200 miljoner mindre till persontrafiken på de lågtrafikerade banorna under de åren.

Vi har lyft tillbaka de pengarna i vårt budgetförslag. Jag vill fråga Jan-Evert Rådström: Tycker inte du att det är väl använda pengar? Månar inte du om persontrafik på de järnvägar som är viktiga för landsbygdens överlevnad?

Anf. 13 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jo, det är viktigt att vi har de lågtrafikerade banorna. Jag är glad att vi fick ett regeringsskifte 2006. Miljöpartiet har varit med och stött en regering som skulle riva upp och ta bort de lågtrafikerade banorna som det var allra minst trafik på. Vi satte stopp för den hysterin.

Det är viktigt. Även om det i dag till och med finns banor som det i dag inte finns trafik på har vi bett Trafikverket att se över: På vilket sätt kan vi använda de järnvägsbanor som finns? Det är ett arbete som pågår.

Jag kan inte säga att varje bana som det i dag inte är trafik på kommer att få trafik, absolut inte. Men det är viktigt att vi vet vad vi gör. Vi är inte så huvudlösa att vi lägger fram ett förslag om att vi bara ska ta bort lågtrafikerade banor.

Jag tror, säkert i likhet med Stina Bergström, att våra reguljära järnvägsbanor har en framtid. Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter diskussionen och kampen för att de ska användas i större utsträckning. Jag ser ingen motsättning mellan de politiska partierna i detta. Jag hoppas att vi kommer att ha en trafik som blomstrar. Men glöm inte var du lägger pengarna, Stina Bergström – Stockholm, Göteborg och Malmö.

Anf. 14 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Rådström beskriver i bombastisk ton att den förra infrastrukturplanen var ofinansierad. Jag är less på den argumenteringen. En lögn blir inte en sanning även om man tjarar om den i all evinnerlighet.

Det fanns 70 miljarder i överskott i statsbudgeten. Regeringen har kunnat sänka skatter med 100 miljarder; alltså fanns det pengar. Kom inte dragandes med det gamla tjetet! Det intressanta är att Moderaterna har låga nivåer på sina satsningar både i opposition och i majoritet.

Jag vill ställa en fråga som gäller banavgifter. Ni vet vad som händer med kombiterminalen nu. Finns det ingenting som Rådström kan tänka sig att göra, som till exempel att inte höja banavgifterna för godstrafiken? Det är hemskt att de som står på randen och har röda siffror i boksluten ska påföras en banavgift trots att banorna inte håller hög kvalitet. Man talar om att finansiera. Varför ska just de som har det svårast finansiera? Det finns andra och bättre sätt att finansiera banorna än att höja banavgifterna.

Jag vill att Rådström svarar på frågan: Vad är Rådström villig att göra för att rädda godstrafiken och kombiterminalen?

Anf. 15 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta med det vi har prioriterat. Vi gjorde en närtidssatsning med enormt mycket pengar där vi prioriterade exakt det som tågoperatörerna tyckte var viktigast för att öka kapaciteten för godstrafiken på järnvägsnätet. Vi vill satsa på drift och underhåll för att förbättra järnvägsnätet och öka säkerheten. Det är märkligt att Siv Holma kan tycka att det är just de 5 procent av transportkostnaderna som utgörs av banavgifter som är helt avgörande för om företag kan transportera på järnväg. Det finns operatörer som kör på järnväg i dag och som inte lägger ned utan växer och frodas.

Siv Holma borde titta på vilket trafikslag som står minst för sina kostnader när det gäller slitage med mera. Det är faktiskt järnvägstrafiken som står minst för sina kostnader. Siv Holma vill göra det ännu värre. Jag tror inte att det räddar några bolag. Det som räddar bolag är vår fortsatta kamp för att järnvägssystemet ska bli ännu mer intressant.

Ni har fel fokus när ni bara pratar om investeringar på nya höghastighetståg.

Läs vilken infrastrukturproposition ni själva skrev på med Ulrica Messing, Siv Holma! Det råder ingen tvekan om att 65 miljoner var ofinansierade.

Anf. 16 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Jag uppmanar Rådström att själv läsa budgeten. Det var faktiskt ett överskott på 70 miljarder när ni tog över regeringsmakten 2006.

Höghastighetsbanor är viktiga eftersom vi vill höja kapaciteten både för persontrafiken på de korta sträckorna och för godstrafiken. Vi ser det i ett sammanhang.

Att inte göra något när godstrafiken som är så viktig har svårigheter och bara bombastiskt upprepa sitt mantra är att vara tondöv för de faktiska förhållandena. Människor hittar inte på att kombiterminaltrafiken läggs ned. Den läggs ju ned. Vad gör man när man har politiskt ansvar? Rycker man bara på axlarna och låter det ske eller försöker man förändra och förbättra?

Banavgifterna har ju betydelse, men vad finns det att göra på kort sikt? På kort sikt är det viktigt att se till att möta företagens önskemål. Regeringen har ju rådgivare – jag tror att det heter Logistikforum – som var inne på samma förslag som det jag förespråkar.

Jag tycker att järnvägstrafiken ska ha bra förhållanden. Vi har ingen lastbilsskatt, och vi har ingen klimatskatt på flyget. Det borde finnas transportslagsneutrala avgifter i det här sammanhanget, eller hur?

Anf. 17 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Hallå, Siv Holma! Har vi ingen lastbilsskatt? Ni vill se till att det blir ännu dyrare för lastbilstrafiken med kilometerskatt. Siv Holma borde ha redovisat lite tydligare i sitt anförande hur hon vill delfinansiera höghastighetståg mellan Stockholm, Göteborg och Malmö med en lastbilsskatt som drabbar Norrbotten, Västerbotten, Sveriges inland och svenska industriföretag.

Jag är inte förvånad. Siv Holma är nu engagerad i att se till att ett norskägt företag ska få bättre förutsättningar. Hon vill att staten ska gripa in. Det är som med Saab. Så fort det är ett företag som faller Siv Holma i smaken ska staten gripa in. Det lackas mot jul, och Siv Holma har väl säcken full med pengar.

Anf. 18 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag instämmer i Jan-Evert Rådströms anförande.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Fungerande, eller kanske i högre grad inte fungerande, kommunikationer påverkar människors vardag. Det är det som gör att utgiftsområde 22 är så engagerande. För den enskilde handlar det om att komma fram på ett tryggt och säkert sätt. Samma sak gäller för gods.

Det har sagts mycket om järnväg här i dag och bara lite om kollektivtrafiken. Jag saknar det transportslagsövergripande tankesättet som är ledstjärnan i dagens infrastrukturpolitik. En väl fungerande infrastruktur är den bästa tillväxtfaktorn här i landet. Det gäller väg, järnväg, flyg och sjöfart. Det gäller även elektronisk kommunikation. Det handlar om att

använda det mest ändamålsenliga. Ett trafikslag är ju inget självändamål. Det handlar om att använda det mest lämpliga. Frågan om intermodalitet saknas helt från oppositionen i dagens diskussion.

Man kan också konstatera att för att nå det övergripande målet i transportpolitiken, att säkerställa en samhällsekonomisk, effektiv och långsiktigt hållbar transportsförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet, krävs det långsiktiga samhällsinsatser i form av stora nyinvesteringar och att man i lika hög grad satsar pengar på drift och underhåll. Det har väl inte minst dagens debatt i viss mån visat.

Herr talman! När man lyssnar på oppositionen kan man lätt få intrycket att det finns obegränsade resurser och att man travar det ena projektet på det andra. Det kanske är så man för en debatt, och det är väl bra. Men vi vet alla att för att det här ska fungera krävs det nödvändiga och väl avvägda prioriteringar och att de pengar som verkligen satsas används effektivt och till rätt saker.

Riksrevisionen har lämnat ett antal granskningsrapporter under de senaste åren. Vi har behandlat en del av de här rapporterna tidigare i riksdagen. De har handlat om just drift och underhåll av vägar och järnvägar och kostnadskontroll av stora väginvesteringar. I dagens betänkande finns det ytterligare två granskningsrapporter. De handlar om Trafikverkets produktivitet och kostnadskontroll vid stora järnvägsinvesteringar. Det är väldigt nyttigt med sådana här granskningsrapporter och att man tittar bakåt och ser vad som händer och sker.

Regeringen instämmer till stor del i Riksrevisionens iakttagelser men konstaterar också att man har vidtagit ett flertal kraftfulla åtgärder för att åtgärda detta. Det finns paralleller. När vi diskuterar kostnadskontroller av stora väginvesteringar spillar det naturligtvis över genom att man vidtar åtgärder som också ger utslag på stora järnvägsinvesteringar. För regeringens del innebär det också att en bättre återrapportering till riksdagen ska utvecklas.

För Trafikverkets del har det handlat om förändringar i ekonomimodell, riskhantering, styrgrupper för stora projekt och så kallade successiva kalkyler för att ha en bättre kontroll över stora investeringar. Riksrevisionen har redovisat en del siffror som innebär att man kan ställa sig frågande till vad som egentligen har hänt.

Vi kan konstatera att Riksrevisionens rapporter till en del har bidragit till att man, med start redan under den förra mandatperioden, har vidtagit många kraftfulla åtgärder för att förbättra produktiviteten inom Trafikverket och även få en ökad kostnadskontroll över stora investeringar.

Jag tror att det är rätt ögonblick att säga att man slår in öppna dörrar i den reservation som finns från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Ibland kanske man använder det uttrycket lite okänsligt, men i det här sammanhanget tror jag att jag har rätt. Reservationen vänder sig inte mot dagens läge utan mot någon historisk händelse.

Herr talman! Låt oss återgå till budgetförslaget för 2012. Det omsluter 43 miljarder. Det är en gigantisk summa pengar. Man kan också konstatera att det innehåller en förstärkning på 2,7 miljarder, eller 2 750 miljoner, för drift och underhåll, reinvesteringar och trimningsåtgärder för väg och järnväg. Mycket fokus har legat på de störningar som har varit de senaste vintrarna på järnvägssidan. Vi är helt överens om att det finns brister i underhållet. Jag vet inte hur mycket tåg Anders Ygeman

åker, men jag åker tåg i Sverige minst två gånger i veckan. Även om det är störningar ibland är världen inte riktigt så bedrövlig som den beskrivs.

Men det är precis som Trafikverkets generaldirektör uttryckte sig vid något tillfälle, nämligen att det inte finns något quick fix för detta. Lösningen är att arbeta långsiktigt för att successivt betala av den underhållsskuld som vi är överens om finns. Fungerar det inte är det naturligtvis någonting som måste åtgärdas. Jag kan inte se annat än att det är den strategi som alliansregeringen har haft sedan 2006.

Faktum kvarstår, som Jan-Evert Rådström tog upp, att nivån på drift och underhåll av järnväg låg på 3,8 miljarder 2006, och den ligger i dag på drygt 7 miljarder. Det är kalla siffror, och man kan naturligtvis göra mer för 7 miljarder än för 3,8.

Jag tolkar oppositionens förslag välvilligt och tror att man delar Folkpartiets och övriga Alliansens stora ambition att successivt göra det svenska järnvägsnätet robustare och mer väl fungerande. Jag tror inte att det är någon partiskiljande fråga. Men man måste, som jag var inne på tidigare, göra detta utifrån en långsiktig strategi och välgrundade budgetprioriteringar och se till att pengarna anslås på ett effektivt sätt. När man tittar på de siffror som regeringen föreslår och som utskottsmajoriteten ställer sig bakom kan man inte säga annat än att de är välgrundade och ändamålsenliga och ligger på bra nivåer.

Även Trafikverket har vissa begränsningar. Man kan ösa på hur mycket pengar om helst, men det ska ändå ordnas och det går fortfarande tåg ute i systemet. Vi kan inte stänga av tågsystemet och satsa hur mycket pengar som helst under ett år.

Sedan har jag en liten fundering. Låt oss gå över till att prata lite om väg. Det kan alltid vara intressant. Det har inte sagts så mycket om väg här i dag. Siv Holma från Vänsterpartiet lämnade en ganska detaljerad redovisning av olika järnvägsprojekt, men jag tror inte att det nämndes med ett ord var pengarna ska tas. Det är en gigantisk nedprioritering av nyinvesteringar i väg. Det handlar om 4,6 miljarder. Sätter man det i proportion till hela investeringsramen, som jag tror ligger på 14 miljarder varav 10 är från anslag, är det ett gigantisk summa som tas bort. Jag tycker att det är på sin plats att man redovisar vilka människor i det här landet som inte ska få sina vägar och vilka enskilda människor som ska avstå från sina kommunikationsmöjligheter. Alla har ju trots allt inte tillgång till järnväg. Men jag kanske har missat något i redovisningen.

Hur som helst måste man tänka lite trafikslagsövergripande så att man gör investeringar i alla trafikslag. Jag tycker också att järnvägen ska finnas där den fungerar bra.

Jag skulle vilja lyfta fram två punkter i budgeten där det egentligen inte finns några motstående synpunkter och som är oerhört viktiga för människor som bor på landsbygden, det vill säga den absolut största delen av Sverige. Det är kanske inte de flesta människorna men i alla fall den största delen av landet.

Den första gäller förstärkningen av anslaget för bärighet och tjälsäkring. Det andra anslaget som jag vill ta upp gäller långsiktigt framåt och ligger på en nivå på drygt 1 miljard. Det handlar om bidrag till enskilda vägar. Det är ett anslag som har ökat från knappt 700 miljoner år 2006 till drygt 1 miljard nu. Tittar man framåt i planen ligger det på det. Det är något som betyder oerhört mycket för människor på landsbygden.

Herr talman! Det finns några punkter om höghastighetsbanor, Norrbottenbanan och Botniska korridoren i betänkandet. Vi i Folkpartiet tycker att det måste vara rimligt att vi avvaktar den trafikslagsövergripande Kapacitetsutredningen som kommer nästa år innan vi bestämmer oss för hur vi exakt ska göra. Jag tycker, precis som Jan-Evert Rådström var inne på, att det är lite ansvarslost att inte se vad det betyder. Precis som jag sade i början kan ett trafikslag och ett projekt aldrig vara ett självändamål. Det måste finnas ett syfte, och det måste vara rätt prioritering för de pengar vi har. Vi kommer att få ett mycket bredare och trafikslagsövergripande underlag. Det är en förutsättning för att kunna fatta den typen av beslut. Därmed inte sagt att man är emot höghastighetsbanor eller Norrbottenbanan, utan de ska ha sin rätta plats i prioriteringen.

Herr talman! Jag vill avsluta exakt som jag gjorde förra året. Jag förväntar mig att regeringen återkommer med en strategi för sjöfarten som dels innehåller hur vi ska utnyttja sjöfarten som trafikslag bättre, dels innehåller åtgärder för att säkra den svenska sjöfartens konkurrenskraft under svensk flagg, och då handlar det om näringen sjöfart. Det finns två sidor av den saken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (FP).

Anf. 19 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det gläder mig mycket att Lars Tysklind avslutade med att tala om att vi behöver en strategi för sjöfarten.

Vi var båda i Lysekil för några veckor sedan och tittade på hamnen och på Lysekilsbanan som numera är nedlagd. Man kör inte ens gods på banan längre. Det körs i stället på lastbilar. Det är inte lönsamt att köra det på järnvägen, tycker de som kör där.

Lars Tysklind började med att instämma i Jan-Evert Rådströms anförande. Jag hoppas dock att Tysklind inte instämmer i den osanning som Jan-Evert Rådström förde fram vad gäller kostnaderna för vägtrafiken respektive järnvägen. Jan-Evert Rådström påstod att järnvägen inte bär sina kostnader medan vägen gör det.

Trafikverket har tittat på detta i rapporten *Trafikslagsövergripande planeringsunderlag för begränsad klimatpåverkan*. Man skriver att den externa kostnaden för transport av ett ton gods transporterat 50 mil i lastbil är 87 kronor medan motsvarande transport med eldrivet godståg är 8 kronor. Redan innan den planerade höjningen av banavgifterna bär järnvägen alltså en större del sina kostnader än lastbilen.

Jag skulle vilja höra vad Lars Tysklind anser om detta.

Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! När det gäller konkurrensneutralitet mellan transportslagen, det vill säga att man bär sin del av kostnaden, hade vi ett intressant frukostmöte i riksdagen – jag tror att Stina Bergström också var där – där Per Kågeson talade om detta. Där påstods det tvärtom att fjärtrafiken med långtradare bär sina kostnader 2015 medan järnvägen inte gör det.

Vi talar mycket om gränssnittet mellan väg och järnväg, men det som kanske är mer problematiskt är gränssnittet mellan landtransport och

sjötransport och att sjötransporten är missgynnad. Vi skapar en kapacitetsbrist på land eftersom vi inte utnyttjar vår sjöfart fullt ut. Detta måste vi titta vidare på.

Det är en otroligt komplex fråga. Vi kan påstå både det ena och det andra, och alla har delvis rätt.

Det intressanta med banavgifter är att de också kan användas som ekonomiskt styrmedel. Man kan differentiera så att de tåglägen som är mindre attraktiva kostar mindre. På så sätt kan man få ökad kapacitet i järnvägsnätet. Det går dock inte att rabattera noll, och därför måste man ha något att rabattera. Banavgifterna har alltså ytterligare en dimension utöver att de skapar ökade resurser för drift och underhåll.

Anf. 21 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det är en bra idé med banavgifter och att kunna använda de pengarna till underhåll av rälsen. På samma sätt kan man tänka när det gäller vägen.

En avgift på vägen, en kilometerskatt eller lastbilsskatt, kan också användas till investeringar. Lars Tysklind talar om bärigheten på vägen på landsbygden. Det är en viktig investering som har kostat väldigt mycket pengar.

Med en lastbilsskatt skulle vi kunna få in 4 miljarder per år till statskassan. Dessa pengar skulle vi kunna använda till järnväg och kanske också delvis till väg.

Tror inte Lars Tysklind att det vore bra med en vägavgift också?

Anf. 22 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det som blir lite kullerbytta i den ekonomiska beräkningen är att lastbilstrafiken redan i dag betalar mycket skatt. Lägger vi på ytterligare kostnader sätter vi verkligen transportsystemet på landsbygden i en dålig sits. I dagens läge är jag därför inte beredd att förorda kilometerskatt.

Anf. 23 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Jag tänker ta fasta på Tysklinds frågor om var pengarna kommer från och våra prioriteringar. Vänsterpartiet använder inga andra pengar än vad allianspartierna gör, men vi använder dem på ett annat sätt. Vi prioriterar till exempel inte 5,4 miljarder till sänkt krogmoms. För de pengarna kan vi göra en hel del infrastruktursatsningar. Så ligger det till med det.

Jag vill ta upp ett exempel på allvarlig kritik från näringslivet vad gäller godstrafikförhållandena i landet. Stora Enso drabbades av vinterkaoset den 4 januari i år. Flera miljoner frös fast när hälften av bolagets leveranser stod stilla på den svenska järnvägen. Enligt Stora Enso blev en direkt följd av tågkaoset att kunderna kräver att transporter flyttas från tåg till lastbil. Detta är mycket allvarligt av flera skäl.

Tysklind förespråkar att det ska vara mer gods på järnväg och mindre på väg. Då måste man ta kritiken på allvar. Man kan inte vänta i oändlighet. Medan gräset gror dör kon, brukar man säga. Vad kan Lars Tysklind tänka sig att göra för att på kort sikt få godstrafiken på järnvägen att fungera bättre?

Anf. 24 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag har stor respekt för att olika partier prioriterar olika i en budget. Vänsterpartiet har säkert prioriterat bort krogmoms och annat, men man har även prioriterat bort 4,6 miljarder på nyinvesteringar på väg. Var ligger dessa vägar och vilka människor ska inte få någon väginvestering? Siv Holma talar mycket om vilka som ska få järnvägsinvesteringar men inte ett dugg om vem som blir av med väginvesteringar.

Stora Ensos kritik visar att det finns brister. Ingen har väl sagt något annat. De åtgärder som främst infrastrukturministern har vidtagit för att samla alla aktörer har till syfte att förbättra detta. Den utfrågning vi nyligen hade om nästa års vintertrafik visade tydligt att man är på banan, om jag får uttrycka mig så. Aktörerna pratar med varandra och samverkar. Att det behövdes två kalla vintrar för att man skulle börja samverka kan dock tyckas vara en omständlig väg.

Jag är full av tillförsikt. Det kommer att fungera bättre. Det är givetvis helt oacceptabelt att Stora Ensos gods står fast på järnvägen. Det har bland annat att göra med att man har planerat bangårdar fel, vilket Jan-Evert Rådström var inne på. Det finns alltså historiska brister, men med en långsiktig strategi kan detta rättas till.

Det viktigaste är att vi använder rätt trafikslag på rätt ställe. Inget trafikslag är i sig ett självändamål.

Anf. 25 SIV HOLMA (V) replik:

Herr talman! Att använda rätt trafikslag på rätt sätt, säger Lars Tysklind. Enligt mitt sätt att se det handlar det om mer gods på järnväg och mindre på väg. Då får man laga efter läge.

I Norge behöver godstrafiken inte betala banavgifter eftersom man vill stimulera till mer gods på järnväg och mindre på väg.

För Vänsterpartiet är det självklart att satsa på bärighetsåtgärder på väg. I de delar av landet där det saknas kollektivtrafik, till exempel järnväg, är det självklart att vägsystemet ska fungera.

I första hand har vi vänt oss mot Förbifart Stockholm och att man satsar så oerhört mycket. Det handlar väl om 28 miljarder som Förbifart Stockholm ska kosta. Dem tycker vi att man kan använda till kollektivtrafik i stället. Det har vi också redogjort för.

Skulle ni från Folkpartiets sida kunna tänka er att dra lärdom av hur man löser saker och ting i Norge? Nu vet jag att Cargo Net har röda siffror i Norge också. Den problematiken hänger ihop med att det finns ett eftersatt underhåll även där. När det gäller eftersatt underhåll får man också dra sina slutsatser. Här handlar det om att agera snabbt eftersom det tar så lång tid innan det blir förbättringar. Det är det vi från Vänsterpartiets sida vill göra. Jag uppfattar nog att det är lite för mycket långbänk i allianspartierna på regeringssidan.

Anf. 26 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Siv Holma kallar det långbänk. Jag vet inte riktigt vad hon syftar på. Är det långbänk att vi under ett halvår ska vänta in Kapacitetsutredningen för att se på de transportslagsövergripande konsekvenserna och få ett bra underlag innan vi börjar fatta inriktningsbeslut om höghastighetsbanor och Norrbotniabanan, då kan jag ta den långbänken. Det är ett väldigt ansvarsfullt sätt att arbeta.

Jag fick ett svepande svar på frågan om vägar. Vi pratar ändå om 2012 års budget, som börjar gälla om mindre än en månad. Där tar Vänsterpartiet bort 4,6 miljarder på nyinvesteringar i vägar. Det är klart att det måste få konsekvenser någonstans. Jag tycker inte att man har redovisat det på ett bra sätt.

Faktum kvarstår: Alliansregeringen satsar oerhörda summor på drift och underhåll av järnväg för att rätta till de brister som finns. Det är penningdelen. Sedan satsar alliansregeringen också väldigt mycket på att vara en samtalspartner som ska samordna de intressen som finns för att det ska fungera på ett robust och bra sätt.

Anf. 27 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Att vara liberal är att vara kluven, sade Gunnar Helén vid något tillfälle. Det är ett bevingat uttryck som nog passar ganska bra in på Lars Tysklinds position. Lars Tysklind tycker måhända att tillståndet för järnvägen är bedrövligt, men inte fullt så bedrövligt som under-tecknad vill göra gällande.

Kanske är Lars Tysklind, sina tågresor till trots, lite långt från resenärernas verklighet. Låt mig därför ge några lite mer närliggande exempel på hur järnvägens organisation just nu fungerar.

Jan-Evert Rådström missade förra årets budgetdiskussion i trafikutskottet. Varför? Jo, tåget var inställt. För några dagar sedan höll utskottet en hearing om situationen i järnvägsnätet inför vintern. Några av steno-graferna kunde inte komma, för tåget var försenat. En av föredragshållarna kom i mitten av hearingen. Tåget var försenat.

Du kunde måhända ha frågat din partisekreterare Nina Larsson, som har slutat åka tåg från Karlstad till Stockholm för att hon inte litar på tåget. Hon flyger den sträcka som ska ta två timmar och 20 minuter att åka med tåg. Partisekreteraren, före detta trafikpolitisk talesman i Folkpartiet, deklarerar: Det går inte att lita på tåget – jag flyger i stället!

Om du inte instämmer i min verklighetsbeskrivning och anser att det är så bedrövligt som jag säger måste jag fråga Lars Tysklind: Hur bedrövligt är det då?

Anf. 28 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det finns grader i helvetet.

Angående bedrövligheten kan jag berätta en annan historia om en försening. Jag var själv en timme försenad till Göteborg i fredags förmiddag. Det är klart att det kändes hårt. Men vad som hände var att ett träd blåste ned över båda spåren, rev ned ledningarna och fattade eld söder om Alingsås. Tåget blev stående där och fick sedan backa tillbaka. Att Trafikverket fick i gång ett spår inom en timme får man snarare säga är en ganska god insats. Det har nog att göra med det arbete som alliansregeringen har stått bakom för att skapa bättre organisation. Man har pressat fram något bättre.

Det är klart att det händer saker och ting som inte är bra. Anders Ygeman står här i talarstolen och radar upp tillfällena då det inte har fungerat. Det är klart att det är väldigt tråkigt när det inte fungerar, vilket ibland är fallet. Men jag har även gjort ett test i april på SJ:s X 2000 mellan väst och öst. Det kan ha varit för två år sedan. Jag åkte 14 turer på rad, och alla gick exakt i tid och kom fram exakt i tid. Det är naturligtvis

olika vid olika tillfällen. Men det är ingen ursäkt för att inte satsa på drift och underhåll, vilket dock alliansregeringen nu gör för att komma till rätta med detta och göra det ännu bättre. Anders Ygemans exempel skulle jag närmast kalla raljerande.

Prot. 2011/12:48
14 december

Kommunikationer

Anf. 29 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Det skulle vara lätt att raljera över det faktum att det är alliansregeringens politik som ser till att träden tas bort från banan när det stormar. Jag ska undanhålla mig från det och i stället konstatera två saker.

Det första är att jag och Lars Tysklind, den liberala kluvenheten till trots, är överens om att det är ett helvete för järnvägen, om än av olika grader.

Det andra är att vi är överens om att underhållskostnaderna måste bli större. Vi är till och med överens om nivån. Lars Tysklinds problem är måhända att vi föreslog den här nivån för underhållet för fem år sedan, medan Lars Tysklind varje år har yrkat avslag på samma krav i kammaren för att i dag, fem år senare, kunna hålla tal och säga: Alliansregeringen satsar historiskt mycket på underhåll! Jag säger bara: Grattis och välkommen i klubben! Ni kunde ha gjort det för fem år sedan. Då hade kanske till och med den folkpartistiska partisekreteraren kunnat ta tåget till jobbet.

Anf. 30 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att den liberala kluvenheten är ganska ändamålsenlig ibland; man kan se två sidor av saker och ting.

Naturligtvis har det varje år gjorts prioriteringar. Men som jag sade i mitt anförande kvarstår faktum: År 2006 var nivån 3,8 miljarder för drift och underhåll på järnväg. Det var inte en alliansbudget. I dag är den på drygt 7 miljarder, och det är en alliansbudget. Man kan prata om siffror, men det är detta som är verkligheten.

Anf. 31 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Låt mig inledningsvis få yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och samtidigt yrka avslag på de reservationer som finns i detta betänkande.

Herr talman! Låt oss för ett ögonblick anta resenärens, användarens och transportköparens hela perspektiv när vi nu i dag i kammaren debatterar trafikutskottets betänkande nr 1 och för första gången den här hösten diskuterar trafikpolitik! Låt oss därför vidga diskussionen till att omfatta alla transportslag och trafikslag! Ur resenärens, användarens och transportköparens perspektiv är det så att järnvägen, vägen, flyget, farleden, sjöfarten och telekommunikationen utgör de instrument och de transportslag man använder och förhåller sig till när man köper sin transport eller planerar sin resa och sitt dagliga liv.

Jag noterar, herr talman, att såväl Anders Ygeman som Stina Bergström använder 99 procent av sina anföranden till att uppehålla sig vid järnvägen. Det finns skäl till detta, men ska vi seriöst diskutera transportpolitik för landet måste självklart alla transportslag och deras förmåga att samverka belysas.

Det är lika viktigt att fundera på hur det fungerar ihop som att betänka att Billyhyllan, brödkakan och resenären inte alltid har en järnvägsstation eller tunnelbana om hörnet. Snarare är det så att man till fots, med bil, buss eller lastbil gör resan eller transporten tillsammans med en del via järnväg.

Fru talman! För oss som i Sveriges riksdag har anförtrots att hantera andra människors pengar – de skatter som folk betalar in – och utifrån det fatta nationellt påverkande beslut om trafik och transporter är det särskilt viktigt att vara lyhörda för människors behov och beteenden i perspektivet av hela resan och hela transporten.

Det är bara så, genom att se till helheten, till resenärens, användarens och transportköparens alla behov som vi kan få fram de kloka och de bästa lösningarna för ett helt samhälle. Att staten, riksdag och regering, nästa år kommer att lägga drygt 43 miljarder kronor på infrastruktur och transportpolitik är inget självändamål, utan vi prioriterar det av de samlade resurserna för att samhället som sådant ska fungera och fylla de behov som medborgare, företag och andra har rätt att ställa.

Och så, bara genom att se till och bejaka behoven och förutsättningarna i alla delar av landet, får vi hela landet att växa. Bara så tar vi vara på alla delar av landets förutsättningar att växa och bidra till den gemensamma välfärden. Det är därför bra att budgeten för 2012 som vi hanterar för transportområdet innebär åtaganden i alla transportslag över hela landet.

Fru talman! Det finns de som i debatten här i dag ställt vägen mot järnvägen och bilen mot tåget, i ett slags antingen-eller-resonemang. Men så ser ju inte verkligheten ut för oss som nyttjar trafiksystemet. Bilen, bussen, flyget, tåget, cykeln och gående konkurrerar inte med varandra – de kompletterar varandra. För miljöns och samhällets skull är det inte bilen eller lastbilen som ska stoppas – det är deras utsläpp som ska bort, utsläpp som är lika otrevliga och bekymmersamma och utgör lika stor fara för vår framtid på detta klot oavsett om de kommer från en dålig bil, en dålig buss eller ett dåligt tåg.

Fru talman! Politikens uppgift är att se till att transportsystemet underlättar vardagen för människor och företag genom att erbjuda säkra, resurseffektiva och miljöanpassade resor. Regeringens, Centerpartiets och min målsättning är att hela Sverige ska vara möjligt att bo i. Då fordras det ett transportsystem och trafiksystem som håller ihop hela landet och att de olika trafikslagen fungerar mycket bättre, både var för sig och tillsammans.

Det är ett obestridligt faktum att såväl nyinvesteringar som underhåll i tågtrafiken, som vi har uppehållit oss rätt mycket vid här, har ökat under den tid som alliansregeringen har haft ansvar för landets styre. Det är likaså ett oomtvistat faktum att dessa områden historiskt har varit eftersatta.

Pengarna för drift och underhåll av statliga vägar och järnvägar har nu ökats på i flera steg. År 2006 var avsättningen 3,8 miljarder för drift och underhåll av järnväg. Fyra år senare, en mandatperiod senare med alliansregering, låg nivån på 5,2 miljarder. I denna budget tillför vi ytterligare 5 miljarder varav 3,6 går till järnväg och 1,4 till väg för åren 2012 och 2013. Utöver detta fick Trafikverket 800 miljoner kronor extra för att klara eftersatt underhåll under innevarande år. Lägg därtill satsningar

som kom såväl järnvägssystem och vägsystem som andra transportsystem till godo i den närtidssatsning som genomfördes 2008–2010 och som innehöll drygt 8 miljarder kronor.

Vi kan konstatera att intresset för och resurserna till underhåll av trafiksystem har ökat rejält under Alliansens ledning av landet. Men man ska också erkänna att mycket återstår att göra, och det finns all anledning för både majoritet och opposition i denna kammare att känna en stor ödmjukhet inför den utmaningen. Men förenkla för den skull inte diskussionen till att enbart handla om ett transportsystem! Billyhyllan, brödet och resenären behöver flera transportslag för att vardagen ska fungera.

Fru talman! Alliansregeringen inledde förra mandatperioden ett mycket omfattande renoveringsarbete när det gäller landets infrastruktur, och det är bra att det arbetet nu fortsätter. Visar det sig, till exempel i den kapacitetsutredning som just nu pågår och som ska slutrapportera under våren 2012, att vi för att klara de mål vi har satt upp måste satsa ännu mer resurser på underhåll och investeringar i olika delar av trafiksystemet. Då, fru talman, är både Centerpartiet och jag villiga att driva på för detta – givet att analysen visar att behoven finns och att analysen tar sitt avstamp i transportslagsövergripande synsätt.

Men när vi gör de satsningarna ska det vara med riktiga pengar. Användarna av trafiksystemet är inte ett dugg betjänta av forna tiders ofinansierade drömmar om vägar och järnvägar i vårt land eller åtaganden utställda med checkar betalade av en inhemsk skatt på avstånd i vårt land genom den kilometerskatt som framför allt Miljöpartiet gjort sig till talesperson för. Vi har ett ansvar som politiker att veta att varje investerad krona ger mesta möjliga effekt avseende effektivitet, säkerhet och miljö för både passagerar- och godstrafik.

Avslutningsvis, fru talman, är ytterligare ett område som är föremål för behandling här i dag politiken för informationssamhället. Ur ett demokratiskt perspektiv och ett välfärds perspektiv är det avgörande att alla medborgare har tillgång till internet och väl fungerande elektroniska kommunikationer. Alla ska kunna ta del av de möjligheter som denna teknik erbjuder, oavsett användarens ålder, kön, funktionsnedsättning eller var i landet man råkar befinna sig, i staden eller på landsbygden.

Ur ett tillväxtperspektiv – vi är ett parlament i ett av världens mest handels- och exportberoende länder på jordklotet – kan man därför inte sätta målet lägre än att vi som land ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Att ha den höga ambitionen motsäger inte på något vis den demokratiska aspekten att alla ska ha tillgång till denna infrastruktur.

Budgeten anger att Sverige som nation ska vara ledande vad gäller att använda it, för att på så vis nå politiska mål för tillväxt, social välfärd, demokrati och klimatförbättringar. Vi har en ledande ställning i världen, men det finns ingen anledning att slå sig till ro och tro att inte andra länder har liknande, motsvarande och till och med högre ambitioner. Vi måste därför fortsätta att anstränga oss för att ligga på topp. Det är ingen tvekan om att informationssamhället med därtill hörande framväxt av teknik och kompetens, dess nya affärsmöjligheter, nya yrken och karriärvägar, förmågan att överbrygga stora avstånd, har inneburit ett rejält tillskott till välståndsbygget i vårt land och Europa.

Det är därför bra att regeringen inte enbart satt upp målet att vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, utan också i konkret handling och anslagna resurser pekat ut hur det ska gå till. Det är bland annat genom en tvärsektorielt framtagna digital agenda, och därtill kopplat en strategi för hur vi ska få ut bredband till alla som efterfrågar detta i hela landet, alltså även där marknaden inte räcker till.
(Applåder)

Anf. 32 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Nu får jag göra Anders Åkesson besviken, men jag tänker fortsätta att prata järnväg. Jag vill debattera de så kallade lågtrafikerade banorna. Egentligen tycker jag att ordet "underutnyttjade" vore ett bättre ord.

Inlandsbanan mellan Mora och Gällivare förvaltas av bolaget Inlandsbanan AB. Det ägs av 13 kommuner längs banan. Men banan ägs av staten, och det är regeringen som anslår pengarna till driften.

Trafiken på banan har nu glädjande nog börjat växa. Persontrafiken är inte längre bara de långsamma turiststågen. Det går till exempel en studentpendel på helgerna mellan Östersund och Mora, och det finns planer på en skidpendel från Malmö till Vemdalen under vinterhalvåret.

Men denna ökning av trafiken förutsätter förstås att spåren hålls i gott skick. IBAB äskar varje år ungefär 300 miljoner till underhållet och får av regeringen ungefär en tredjedel av de pengarna. Det leder förstås till att slitna spår blir alltmer slitna.

Jag vill ställa en fråga till Anders Åkesson: Vad tycker du om att Inlandsbanan och andra lågtrafikerade banor inte får det underhåll som de behöver för att åtminstone upprätthålla den standard som de har i dag?

Anf. 33 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Jag känner mycket väl till Inlandsbanan AB, IBAB, Stina Bergström.

Tråkigt nog bortsåg Stina Bergström från det mycket stora godsarbete som Inlandsbanan genomför. Det var ju tack vare omloppstrafik på Inlandsbanan i vintras som katastrofen inte blev total för Borlänge och SSAB genom att man kunde leda omloppstrafik på Inlandsbanan när det uppstod ett rälsbrott i Bräcke i jultid.

Man kan alltså inte ha sitt fokus på enbart passagerartrafik utan måste även ha med godstrafik, Bergström, för det är helheten som skapar styrkan, motiven och argumenten för de samtal som IBAB, Inlandsbanan AB, nu avser att föra med Trafikverket.

Jag delar Inlandsbanan AB:s ambition att stärka funktionaliteten och rusta banan. Det bygger på intermodalitet mellan alla transportslag i Norrlands inland. Det bygger, fru talman, på att man som i Storuman satsar stora resurser på omlastning mellan gummihjul och järnhjul, men det är kombinationen järnhjul och gummihjul som kommer att skapa argument och motiv för Inlandsbanans funktionalitet och stöd med statliga resurser.

Så hänger det ihop.

Anf. 34 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker inte riktigt att jag fick svar på min fråga. Jag fick höra att jag inte prioriterar eller förstår att det är mycket godstrafik som går på banan. Det förstår jag mycket väl, men jag tycker också att det är roligt att persontrafiken ökar, för den är viktig för landsbygdsutvecklingen.

Regeringen anslog 1,8 miljarder extra till underhåll nästa år. Trafikverket hade äskat 2,3 miljarder, men Catharina Elmsäter-Svärd och Gunnar Malm sade att 1,8 miljarder var vad Trafikverket kunde göra av med.

De pengarna är avsedda bara för de större banorna. Men behovet av upprustning av de mindre banorna är också stort. Det märker man inte bara om man åker Inlandsbanan utan också om man åker Bohusbanan, Tjustbanan, Stångedalsbanan och Västerdalsbanan, som är i bedrövligt skick.

Trafikverket gjorde i slutet av 90-talet en utredning som visade att det behövdes 12 miljarder för att återställa de lågtrafikerade banorna till sin grundstandard. I dagens penningvärde skulle det väl motsvara ungefär 13 miljarder och mer, om man vill utveckla banorna också.

I Miljöpartiets budgetförslag öronmärker vi ungefär 3 miljarder de närmaste tre åren för de banorna.

Min fråga till Anders Åkesson är återigen: Hur mycket vill Centerpartiet och regeringen satsa på de här banorna de närmaste åren och under planperioden?

Anf. 35 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Jo, Stina Bergström, det finns skäl för att återigen argumentera som man gjorde. Miljöpartiet ställer gods mot person, järnväg mot väg. För att Inlandsbanan ska bli en funktion i landets transportinfrastruktur måste vi bejaka alla former av transportslag som gör affären Inlandsbanan AB möjlig.

Betänk att det längs Inlandsbanans sträckning finns en tredjedel av landets skogsyta, 25 procent av landets skogsinnehav! Det är genom en kombination av transportslag som skogen blir möjlig att exploatera för användande exempelvis som biobränsle i Europa. Då måste kombinationen gummihjul och järnhjul fungera. Vi måste satsa på intermodalitet.

I övrigt, fru talman, är jag full av förtröstan över den kapacitetsutredning som just nu tar fram flaskhalsarna och behov av reinvestering och eventuell nyinvestering i landets transportsystem, givet att vi bejakar intermodalitet, det vill säga samverkan. Att med näst intill religiös fanatism peka på enbart ett transportslag och bortse från alla andra, Stina Bergström, är jag rädd för är en björntjänst för dem som tycker om Inlandsbanan och annan järnvägsinfrastruktur.

Tänk vidare, tänk bredare, tänk modernt!

Anf. 36 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att börja med att säga att jag uppfattade att förra infrastrukturministern Åsa Torstenssons lögner om att den förra infrastrukturplanen inte var finansierad var ett sätt för henne att dölja sina egna tillkortakommanden. Det är trist att denna lögn återupprepas i det oändliga.

Jag vet att Åkessons partikamrat i Norrbotten Stefan Tornberg har drivit Norrbotniabanan mycket hårt. Då vill jag höra av Åkesson: Vad kan Tornberg räkna med att få stöd för av honom och alliansregeringen när det gäller Norrbotniabanan?

Jag vill också säga att det Stina Bergström tog upp om Inlandsbanan är oerhört viktigt. Vänsterpartiet har i tidigare debatter tagit upp behovet av hållbara malm- och godstransporter. Vi talar om Malmbanan och vi talar om en ny järnväg i Kaunisvaara–Svappavaara, men vi tar också upp vikten av att rusta upp Inlandsbanan.

Då vill jag ställa en direkt fråga: På vilket sätt kan och vill Åkesson driva frågan, så att det blir en faktisk upprustning av Inlandsbanan, inte bara ett välvilligt förhållningssätt?

Anf. 37 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Det räcker inte, Siv Holma, med bara god vilja, utan det måste finnas pengar och det måste finnas en affär.

Åsa Torstensson ljög dess värre inte, Siv Holma, när hon i inledningen av sin ministerperiod kunde konstatera att hon ärvde en infrastrukturplanering lagd av den regering där Siv Holma utgjorde ett stöd där infrastrukturperioden 2004–2015, vill jag minnas, var underfinansierad med drygt 65 miljarder kronor. Det går att läsa i en proposition, Siv Holma. Vi fick börja med att skaffa pengar till hålet. Sedan kunde vi börja bygga vidare.

Beträffande Norrbotniabanan: Jag träffade Stefan Tornberg så sent som i går kväll, efter att jag hade varit i Pajala och studerat den mycket stora gruvetablering som pågår där. Stefan Tornberg och jag är båda fyllda av tillförsikt utifrån den TEN-T-planering som nu pågår, där Botniska korridoren blir en del av det europeiska korridorsystemet och transportslaget.

Jag är, fru talman, alldeles övertygad om att vi kommer att kunna förverkliga en transportkorridor med intermodalitet järnväg–väg–sjöfart upp längs Norrbottenskusten, inte minst mot bakgrund av att 90 procent av Europas järnmalm exploateras där.

Låt mig passa på att nämna att man i Pajala upplevde det som ett större bekymmer att en införd kilometerskatt skulle fördyra uttransporten av järnmalm från den gruvan med 60–70 miljoner kronor per år, Siv Holma.

Jag tycker att Siv Holma ska sätta sig ned och räkna på vilka fler objekt i Norrbotten och Norrbottens inland som hotas av att man inför en särskild lastbilsskatt på avstånd i vårt land.

Anf. 38 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att säga en gång för alla att det fanns 70 miljarder i överskott i statsbudgeten 2006. Regeringen har sänkt skatterna med 100 miljarder – det senaste är 5,4 miljarder för restaurangmomsen. Man kan använda pengarna på olika sätt. Det kan du inte komma ifrån.

När det gäller EU-kommissionen och TEN-T-projekt och så vidare är det jättebra. Nu handlar det om att regeringen också har en hemläxa att göra. Det återstår att se på vilket sätt man vill göra den hemläxan.

Sedan talar man om att jag ska utreda och undersöka det här med kilometerskatten. Jag har gjort det. Jag vet att man kan genomföra differentierad kilometerskatt, Åkesson. Jag vet vad man gör för att kunna ha en regionalt rättvis infrastruktur. Det trista är väl att Centerpartiet har blivit ett storstadsparti, kanske med undantag för Åkesson, men det är en ropandes röst i öknen i det partiet.

Avståndsbasead vägavgift – ja. Man kan differentiera. Vi har undersökt det utifrån vad EU säger i de här sammanhangen. Det handlar också om att kunna utforma den på ett sådant sätt att den fungerar. Framför allt handlar det om att kunna ha samma system som man har i övriga EU. EU har faktiskt sagt att det är bra med en kilometerskatt utifrån att det ska bli konkurrensneutrala villkor för lastbilstrafiken.

Kom inte och slå blå dunster i ögonen på mig. Jag har läst på. Frågan är om Åkesson har läst på.

Anf. 39 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Vi kan börja med infrastrukturpropositionen, Siv Holma. Den var underfinansierad med drygt 60 miljarder kronor. Man kan inte flytta pengar från ficka till ficka i statsbudgeten. I varje fall angav inte vare sig Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna eller Miljöpartiet, som då var regeringsunderlag, att man avsåg att göra det.

Det faktum att den var underfinansierad med drygt 60 miljarder kronor kvarstår, Siv Holma. Man kan slå mycket blå dunster i ögonen på människor och säga att man vill göra saker och att det vore önskvärt att göra saker. Men det handlar om att få det att fungera, att få det att bli grus på vägen eller räls på spåret. Det åstadkommer man inte med stora miljardunderskott i finansieringen.

Hemlaxan är vi självklart beredda att göra. Det pågår här och nu avseende TEN-T. Jag hoppas att vi kan hjälpas åt och ha en gemensam syn på det.

Fru talman! Det finns skäl, tycker jag, att ibland studera konsekvenserna på hemmaplan, Siv Holma, av den politik man för i riksdagen.

Visst kan vi skapa undantag för kilometerskatten. I valrörelsen 2010, för drygt ett år sedan, skulle man undanta skogsindustrin. Hälften av landets transportbehov i fråga om lastbil står skogsindustrin för. Det skulle i det konkreta fallet Pajala innebära, fru talman, att merkostnaden inte skulle stanna vid 70 utan vid 140 miljoner kronor om året i den kilometerskatt som Siv Holma med flera vill plocka ut på svensk åkerinring, trots att vi har lagt en miljöskatt på dieselbränsle. Vi tror nämligen inte att det handlar om transporten. Det är inte lastbilen som ska bort. Det är effekterna av att man driver fordon, oavsett vilket, med fel bränsle. Det är då vi uppnår en miljöeffekt. Det är då vi uppnår ett incitament för åkaren, föraren av tåget och föraren av bilen. Det handlar om att välja rätt. Man uppnår inte detta genom att beskatta avstånd i vårt långa land.

Anf. 40 ANNELIE ENOCHSON (KD):

Fru talman! Mitt fokus i denna budgetdebatt kommer bland annat att ligga på sjöfartspolitik. Sjöfarten i Sverige behandlas i trafikutskottet och ingår i de fyra trafikslagen. Men frågan är om man inte också ska börja se sjöfarten som den viktiga näring den är för Sverige. Historiskt har sjöfarten varit en av våra basnäringar med omfattande handel långt

bort, till länder som Kina, och med handelskompanier som Ostindiska kompaniet, som bildades 1731 i Göteborg. Sverige är fortsatt ett exportberoende land, och i dag går omkring 90 procent av utrikeshandeln via sjöfarten.

Den svenska sjöfartsnäringen är viktig för Sverige, och genom en stor svenskflaggad handelsflotta kan Sverige påverka utformningen av de internationella reglerna för sjöfarten. Svensk sjöfartstradition har alltid förknippats med hög sjösäkerhet. Det är viktigt att Sverige fortsätter att vara pådrivande för bättre sjösäkerhet inom berörda internationella organ, som IMO. Och det är vi endast om vi själva har en stor svenskflaggad flotta. Det är glädjande att Sverige i november blev omvalt till IMO:s råd för de kommande två åren. Rådet är IMO:s verkställande organ och består av 40 medlemsländer från alla världsdelar.

Att sjöfarten som näring är viktig för Sverige kan man förstå när statistik visar att det går en färja eller ett lastfartyg in i eller ut ur en svensk hamn varannan minut.

Den myndighet som ansvarar för sjöfarten är Sjöfartsverket, vars verksamhet till allra största del finansieras genom farledsavgifter. Under förra året var dessa avgifter en dryg miljard. Till det kommer lotsavgifter på 450 miljoner. Sjöfartsverket har haft negativt resultat de senaste åren och har därför påbörjat ett förändringsarbete mot att bli en mer service- och kundorienterad myndighet med en ekonomi i balans. I detta effektiviseringsarbete ligger ett utökat samarbete med Luftfartsverket om gemensamma servicefunktioner. Detta arbete påbörjades i juni i år. Målsättningen är att man ska reducera kostnaderna med 120 miljoner under en treårsperiod.

Sverige har många inre vattenvägar, som Göta älv, Vänern och Mälaren. Med Europas längsta kust har vi också en stor kustsjöfart som kan införlivas i de inre vattenvägarna. Utredningen *Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar i svensk rätt* presenterades i januari i år. Frågan om genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar bereds för närvarande i regeringen. Jag anser att det skulle underlätta mycket för inlandssjöfarten om man kunde införa EU:s regelverk i Sverige. Vi i Sverige har i dag endast 7 procent av vårt gods på närsjöfarten medan man i Europa har 37 procent av godset på närsjöfarten. Att flytta över mer gods från bil och tåg till båt skulle ge klimatpolitiska framgångar och minska samhällskostnaderna.

Sjöfartsnäringen är miljömedveten, och man försöker på många olika sätt bidra med sin del för att minska svavel, kväve och koldioxid.

Under den senaste tiden har det varit mycket fokus just på svavel eftersom IMO har bestämt att svavelhalten i fartygsbränslet får vara max 0,1 procent år 2015 för fartyg i Östersjön, Engelska kanalen och Nordsjön. Sedan den 1 augusti 2010 får svavelhalten vara högst 1 procent i dessa områden. Kristdemokraterna anser att det är bra för miljön att minska svavelhalten, men samtidigt måste det ske på ett konkurrensneutralt sätt. Det vore önskvärt att hela EU ställde sig bakom dessa krav för att inte vi i norr ska bli särbehandlade. Medelhavet måste väl anses vara ett lika känsligt innanhav som Östersjön. EU-kommissionens konsekvensutredning framhäver tydligt att partikelutsläppen från svavel är störst i Medelhavet. Det är också i Medelhavsområdet som hälsoproblem av det här slaget är störst. I debatten om svavel florerar uppgifter om

50 000 för tidiga dödsfall – det handlar om att man dör fyra till fem månader tidigare än annars. Detta är inte begränsat till enbart utsläppen från sjöfarten, utan det handlar om de totala utsläppen.

De två föregående vintrarna har varit bistra med mycket is och stora svårigheter för sjöfarten att komma fram. Behovet av isbrytarassistans under vintern 2010–2011 har varit det största sedan de stränga isvintrarna under 1980-talet. Väntetiden för att få assistans har varit nio timmar under vintern. Det kan jämföras med Sjöfartsverkets rekommenderade tid på max fyra timmar. Under denna höst har därför Sjöfartsverket intensifierat sitt samarbete med Finland för att få effektivare isbrytning för den kommande vintern, om det nu kommer någon is.

När det gäller säkerheten till sjöss är det glädjande att inte en enda person omkom eller skadades allvarligt under 2010. Under året infördes samma promillegränser för sjöfylleri som gäller för rattfyllerister. Sedan den 1 juni 2010 finns en fast gräns på 0,2 promille för sjöfylleri. Regeln gäller alla fartyg som kan framföras i minst 15 knop eller har ett skrov som är minst tio meter. Lagen gäller såväl yrkessjöfart som fritidssjöfart. Kustbevakningen och polisen får utföra slumpmässiga nykterhetskontroller till sjöss.

Fru talman! Ett ökat hot mot säkerheten för sjöfarten är de accelererande piratangreppen på våra handelsfartyg. Området runt Afrikas horn är ett av världens mest trafikerade farvatten. Ca 25 000 passager görs av handelsfartyg i detta område. I maj 2011 fanns det 529 civila sjömän och 24 handelsfartyg i piraternas våld. Förra året kapades 61 fartyg med 1 180 sjömän ombord som misshandlades och användes som mänskliga sköldar. Det är inte bara stora oceangående handelsfartyg som drabbas. Svårt ansatta är också regionala fiskare.

För de internationellt opererande rederierna innebär den ökade risken ett kostnadstillägg uppgående till 10–20 procent på grund av piraterna. Kostnadstillägget hamnar i slutändan hos konsumenterna. Den norska rederiföreningen beräknar att piratverksamheten utanför Somalia har kostat 12 miljarder USD, varav huvuddelen är för de internationella bevakningsoperationerna.

Här måste till krafttag för att skydda besättningar och varor. Jag anser att man ska överväga möjligheten att beväpna handelsfartyg som går i farvatten med piratverksamhet. Det är nu dags att visa politisk handlingskraft och bistå vår handelsflotta genom att kraftfullt medverka till att lösa problemet med piratverksamheten.

Fru talman! Mitt andra fokus i dag är trafiksäkerhet, och där vill jag särskilt lyfta fram de initiativ som regeringen har tagit när det gäller att undersöka mobiltelefonanvändandet i trafiken. Ett uppdrag har getts till VTI att tillsammans med andra aktörer inom forskningen kring fordon och trafiksäkerhet lämna förslag till åtgärder för att minimera förarens användande av teknisk utrustning på ett trafikfarligt sätt. Detta ska redovisas till Regeringskansliet den 1 april nästa år.

Under 2010 har antalet omkomna i vägtrafiken minskat ytterligare jämfört med 2009, från 358 till 266 personer. De reformer som införts för säkrare förare i form av introduktionsutbildning vid privat övningskörning, utökad riskutbildning för B-körkort och ny riskutbildning för motorcykelbehörighet torde ha haft betydelse för denna olycksutveckling.

Från och med den 1 januari 2012 har Transportstyrelsen också möjlighet att pröva ansökningar om körkort med villkor för alkohol till personer som är dömda för rattfylleri. Den som fått eller riskerar att få sitt körkort återkallat på grund av rattfylleri eller grovt rattfylleri har möjlighet att ansöka om körkort med villkor om alkohol i stället för att vara utan körkort. Förutsättningen är att man har ett svenskt körkort och att det handlar om rattfylleri på grund av alkohol och inte andra droger. Böter eller fängelsestraff utdöms även om man får villkor om alkohol. Beslutet påverkar alltså inte straffet.

Trafiksäkerheten kommer fortsatt att vara i fokus för alliansregeringen. Regeringen har i detta sammanhang framhållit betydelsen av att arbetsgivare och transportbeställare tar ett ökat ansvar för trafiksäkerheten. Detta gäller inte minst inom yrkestrafiken. Där har vi i trafikutskottet en parlamentarisk grupp som tittar just på problemen för yrkestrafiken. Några problem som kvarstår att lösa är att det ännu inte finns något krav på vinterdäck för lastbilar och att det är utbrett hos utländska fordon att komma hit med blanka däck. Det är bristfälliga alkoholkontroller runt färjetrafiken trots att det är ett omvittnat alkoholbruk på färjorna och förarna sedan sätter sig och kör nästa dag. Vidare är det brist på säkra rastplatser så att yrkeschaufförer kan sova tryggt utan att lasten stjäls. Det finns två privata sådana i Sverige.

Avslutningsvis vill jag bara kort nämna regeringens ambition att effektivisera planeringen av transportinfrastrukturen genom att under 2012 lämna en proposition om nya former för planeringen. I det arbetet kommer bland annat Transportinfrastrukturkommitténs betänkande *Effektiva planering av vägar och järnvägar* samt Medfinansieringsutredningens slutbetänkande *Medfinansiering av transportinfrastruktur* att utgöra grunden.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på alla reservationer.

(Applåder)

Anf. 41 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! När jag nu har haft förmånen att få sitta och lyssna hela förmiddagen här i kammaren känns det som om vi nog skulle kunna vara överens om att just bra infrastruktur och goda transporter är förutsättningen för att människor ska ha ett fungerande vardagsliv och ett fungerande arbetsliv. Det är också förutsättningen för att företag ska kunna verka och växa.

Det är just transportpolitiken som är verktyget för att hela landet ska kunna vara med och bidra till den tillväxt som vi alla tycker behövs. Men då måste vi nog, kanske något mer än det jag tycker att jag hör från oppositionen, försöka reda ut vad som är realism och vad som är populism. Om vi verkligen ska fokusera på och utgå från att det finns en hel del som behöver bli bättre bör vi vara mer uppmärksamma på vad som behöver göras. Nästa steg är att veta när det är möjligt att göra detta, sedan ska vi komma fram till vad det kostar och därefter är det dags att prata finansiering.

I det sammanhanget får vi inte glömma, som några av Alliansens företrädare har tagit upp, att vi också måste analysera hela transportsyste-

met. Just detta, att arbeta trafikslagsövergripande, gör den nya myndigheten Trafikverket.

Fru talman! Vi har fyra olika transportslag. Med tanke på hur Sverige ser ut geografiskt – ett avlångt land med många och långa kuster – kan vi konstatera att sjöfarten är viktig. Det handlar om hur vägar och järnvägar ska knyta ihop detta avlånga land men också kopplingen till övriga världen. Även flyget måste få vara med i detta sammanhang.

Ännu bättre är det om varje trafikslag, när det fungerar väl för sig, också fungerar väl ihop. En utgångspunkt när vi planerar för infrastruktur, för människor dörr till dörr och för godstransporter från en punkt till en annan, är att intermodalitet måste vara det bärande för att vi ska få ut den mesta nyttan av effektiviteten såväl miljömässigt och ekonomiskt som socialt. Dessa tre bärande faktorer måste fungera om vi ska orka tänka långsiktigt.

I det sammanhanget saknar jag i den här debatten diskussionen om hur Sverige måste förhålla sig till övriga Europa och övriga världen. Vi har de facto lämnat det stadium där vi bodde, arbetade, konsumerade och producerade inom en och samma kommun. Kommungränser, länsgränser eller till och med landgränser är inte längre nödvändiga, utan vi har ett behov av att tänka över gränserna.

I det sammanhanget, fru talman, blir jag lite förvånad när jag hör förste man ut på morgonen, Anders Ygeman. Jag började nästan fundera på om det var förra årets anförande som han läste upp igen. I varje fall i replikskiftena var exemplen åtminstone ett år gamla.

Under tiden som Anders Ygeman uppenbarligen har varit någon annanstans har anslagen till Trafikverket ökat ytterligare. Under detta år har också insatserna ökat och ytterligare saker gjorts som förberedelse inför denna vinter, en vinter som vi av flera skäl litat på inte kan misslyckas som de två tidigare vintrarna. Under tiden har det gjorts ytterligare för att öka robustheten både på väg och på järnväg och för att också förbereda till exempel för sjöfarten med bättre isbrytning. Under tiden har samme Anders Borg som det hänvisas till tillfört mer pengar till järnvägen.

Jag undrar: Är det realism eller populism?

När jag läser reservationer och särskilda yttranden ser jag att det finns en ganska lång rad, så här i jultider månatligen, önskelistor på vad som möjligtvis behöver göras. Men det anslås väldigt lite pengar. Det finns en uppstart med ett antal hundratal miljoner till projekt som tunnelbanor, Norrbotniabanan, ostkustbanor, Ostlänken och höghastighetståg som även på lång sikt vida överskrider det jag kan se att ni har i er finansiering. Min fråga till Anders Ygeman blir: Är det realism eller är det populism?

När jag sedan hör Stina Bergström må jag åtminstone tacka Stina Bergström och Miljöpartiet för att de är konsekventa. Men när vi tittar på de olika transportslagen kan vi ändå med all tydlighet konstatera att vägar inte är någonting som Miljöpartiet prioriterar. De facto drar man ned på underhåll, drift och framför allt nyinvesteringar i väg, förvisso för att man vill ha mer på järnväg, men vilka projekt ska tas bort? Var ska de tas bort? Vad ska vi säga till de personer som kanske hoppas att vi längs med E4 ska komplettera med de tre mil som saknas i Ljungby? Vad säger vi till människorna som har sina ställen längs E20, från Mariestad ned mot Göteborg? Vad säger vi om E22, hela Skåne upp mot Blekinge, eller

E6? Är det tillgängligheten som ska minska eller är det trafiksäkerheten som ska minska?

När jag tycker att flyg är viktigt och hela Alliansen pratar om behovet, där vi till och med i årets budget förstärker beredskapen på många flygplatser för att man inte ska vara osäker på om man kommer till ett sjukhus eller inte när olyckan är framme, säger Miljöpartiet att senast 2020 behöver vi de facto inga flyg söder om Sundsvall. Dessutom vill man tillsammans med Vänsterpartiet klippa till med en extra flygskatt, omedveten om att flyget från och med 2012 kommer att ingå i handeln med utsläppsätter.

Lika konsekvent är man – och det är väl också tydliggörande – gentemot några av våra större företag i landet, Volvo och Scania. Det är fantastiskt bra om de producerar och exporterar för landet, gärna lastbilar, även om de också gör bussar och annat. Men när de transporterar ska de helst gå på järnväg, för vi vill inte att lastbilar ska gå på våra vägar.

Samtidigt tänker man sig att man ska ha en kilometerskatt. Och här blir jag lite fundersam. Syftet med en kilometerskatt antar jag är att ni ska minska transporter på väg. Samtidigt ska just kilometerskatten vara den stora inkomstkällan för att få mer investering till järnväg. Det borde egentligen vara mer av lastbilstrafik för att över huvud taget kunna finansiera den järnvägsinvestering som ni vill göra.

Jag har också en fundering gentemot Siv Holma. Jag tycker att det är bra att just kollektivtrafiken kommer upp. Är det någonting som vi behöver så är det att öka kollektivtrafikanvändandet, få fler människor att faktiskt lämna bilen, inte minst i våra storstäder. När jag hör Siv Holma säga att man skulle vilja pröva en avgiftsfri kollektivtrafik kan jag erinra mig att jag vet att det har prövats på olika håll i landet utan att man uppnått önskat resultat. Det borde kanske vara en stor stad, som ni skriver i ert särskilda yttrande. Men då handlar min fråga igen om realism eller populism.

Tar vi en stor stad som Stockholm, där man verkligen borde kunna se effekten, var är då pengarna för att finansiera ett sådant försök? Bara i Stockholm skulle den totala avgiftsbefrielsen, inklusive skattesubvention, motsvara ungefär 17 miljarder enbart för 2012. Om vi tänker oss att man bara skulle subventionera avgiftsfrihet för den del som är biljettintäkter är det 7 miljarder. De pengarna finns inte i Vänsterpartiets budget.

Nej, fru talman, det vi behöver göra är att återigen stärka förtroendet för den infrastruktur som vi har. Regeringen och allianspartierna påbörjade denna resa när vi klev in 2006. Vi har ökat anslaget för drift, underhåll, reinvesteringar och nya investeringar på både väg och järnväg – jag skulle vilja säga framför allt på järnväg.

När vi klev in 2006 låg anslaget för drift och underhåll på ungefär 3,6 eller 3,8 miljarder. I den plan som beslutades för drygt ett år sedan skulle nivån ligga på drygt 5 miljarder varje år fram till 2021. Vi har redan konstaterat, med hänsyn till vad som har skett i vår omvärld men också i vår lokala värld, att det inte är tillräckligt. Därför har det också tillförts 5 miljarder för de kommande två åren, precis utifrån det som Trafikverket, när man har tittat på hur vägarna mår och hur järnvägen mår, har konstaterat att man klarar av.

Vari ligger realismen, eller populismen, om man tror att man skulle göra mer? Jag antar att oppositionen också anser att trafiken bör kunna

löpa på så bra som möjligt även när det pågår arbeten, inte minst av arbetsmiljöskäl och framkomlighetsskäl. Då finns det ingen quick fix.

Det är riktigt, som Siv Holma säger, att detta må vara tillfälligt 2012 och 2013, men vi har också aviserat att vi kommer att använda oss av Trafikverkets kapacitetsuppdrag som ett underlag för det som måste komma härefter.

Fru talman! Låt mig avsluta med att påpeka att när Anders Ygeman står i talarstolen, möjligtvis ett år för sent, och säger att tågen står still kan jag hänvisa till att punktlighetssiffrorna för november når upp till målen, till och med över målen, med några små undantag.

(Applåder)

Anf. 42 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Realism eller populism, det är frågan. År 1996 blev Catharina Elmsäter-Svärd ersättare i Sveriges riksdag. År 1997 blev hon ledamot av Sveriges riksdag, vilket hon var till 2008, om jag inte missminner mig, då hon gick till Stockholms läns landsting. Under den tiden har Catharina Elmsäter-Svärd röstat på 12 vårbudgetar och 12 höstbudgetar. Catharina Elmsäter-Svärd har 24 gånger i riksdagen röstat för mindre pengar till underhåll än den socialdemokratiska budgeten – 24 budgetar i rad utan en enda krona mer till underhåll än i socialdemokratiska budgetar.

Nu står hon i kammaren och talar om realism eller populism efter att ni har anslutit er till den nivå på underhåll som vi föreslog för fem sex år sedan. Är det realism eller populism?

Catharina Elmsäter-Svärd står i kammaren och säger att Anders Borg har tillfört mer pengar till järnvägen. Sanningen är ju – här håller jag i budgeten för i år – att ni halverar nyinvesteringarna i järnväg. När den här mandatperioden slutar kommer nyinvesteringarna i järnväg att vara hälften så stora som när ni började. Realism eller populism?

Catharina Elmsäter-Svärd saknar intermodaliteten i mitt anförande. Jag tog ju upp Cargo Net. Det är den största intermodala entreprenören vi har. De säger att regeringens järnvägspolitik leder dem till att lägga ned, och upp till 300 000 containrar riskerar att flyttas från järnväg till motorväg. Realism eller populism, Catharina Elmsäter-Svärd?

(Applåder)

Anf. 43 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att jag under alla dessa år i riksdagen också har varit kollega med Anders Ygeman.

Vad tänker jag på utifrån begreppen realism eller populism? Se på exemplet när regeringen de facto fattade det historiska beslutet om de 500 miljarderna våren 2010. Då trodde vi att det skulle vara ett gott sätt att öka kapaciteten och få tillbaka det robusta. Det var en blandning av drift, underhåll och nya investeringar.

Till och med jag har noterat att när det sker förändringar i vår omvärld, också lokalt, måste vi möta långsiktigheten med flexibilitet. Det trodde jag att även Anders Ygeman skulle vara intresserad av. Vem trodde i lågkonjunktens mest brinnande tidevarv att det skulle öppnas nya gruvor i Bergslagen och att LKAB skulle få konkurrens? Det har

gjort att vi har fått ändra om i våra planer för att se till att öka kapaciteten på Malmbanan, fast det inte låg med i den då beslutade planen.

Med de underlag som fanns om trafikprognoser kan vi konstatera att det som skulle komma 2020 finns redan i dag. Med den insikten gav vi Trafikverket i uppdrag att se över hur och på vilket sätt kapaciteten kan ökas i befintligt järnvägssystem. Det må vara flashigt att klippa band på nya häftiga projekt, men jag tänker börja med att se till att vårda det vi har så att vi får upp kapaciteten på den befintliga järnväg som finns till det som den faktiskt en gång i tiden var avsedd för. Det är realism.

Anf. 44 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Om regeringen har den ärliga ambitionen kommer regeringen att få stöd för den politiken i Sveriges riksdag. Jag önskar att vi kan bli överens om att ambitionen är ett fullt fungerande svenskt järnvägssystem. Vi är inte det nu. Det skiljer ungefär 100 miljarder mellan regeringens plan till 2021 och den socialdemokratiska planen med stöd av Vänstern och Miljöpartiet, där många av investeringarna finns.

Kunde man ha trott att det skulle komma ett gruvunder? Vi kanske anade det eftersom vi föreslog att Norrbotniabanan skulle byggas. Den finns nu också med i EU:s plan med TEN-T-korridoren. Jag hoppas att regeringen visar flexibilitet och svarar med svenska pengar så att vi kan dra nytta av EU-medlen.

Realism eller populism? Ministern tog inte tillfället i akt att tala om att det blir en stor överflyttning från järnväg till väg. Jag nämnde Cargo Net. Vi har fått några månaders respit. Det är samma sak med Hector Rail. De säger att det inte går att köra på järnväg utan vill köra på motorväg i stället. Vi får precis den rakt motsatta överflyttningen. När världens ledare träffas i Durban för att prata klimat flyttar vi över järnvägsvagnar till motorvägen.

Realism eller populism? Har jag förra årets tal? Ministern är en god twittrare. För en timme sedan uppdaterade Jonas Gardell, folkkär svensk artist, följande på twitter: Jag har sett millenniefilmen. Den är helt orealistisk. De röker inomhus och tågen går!

Det är väl talande för hur situationen ser ut. Även om ministern var nöjd med novembers och decembers siffror redogjorde jag för att riksdagens vinterhearing blev lite naggad i kanten därför att experten och stenografen inte kunde komma dit för att tåget var inställt – till riksdagens vinterhearing.

Om ni är beredda att höja investeringsnivåerna och är beredda att investera Sverige starkt i framtiden i stället för att sänka krogmomsen är vi med!

(Applåder)

Anf. 45 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! Anders Ygeman tar upp det nära perspektivet. De facto finns företag som både före vintern och även nu har valt att aktivt flytta från järnväg till väg. Jag kan på sätt och vis förstå det. Med två vintrar utan punktlighet, där de inte kunde fullfölja viktiga affärskontrakt som i mångt och mycket bygger på förtroende, fanns det de som före vintern inte vågade chansa på en vinter till. Det är ett beslut som de naturligtvis tar.

Det är från den utgångspunkten som jag har tyckt att det har varit angeläget att se till att börja med att fokusera på denna vinter för att visa att vi klarar av en bra vinter även på järnväg. Långsiktigt handlar det trots allt om att om järnvägen ska vara konkurrenskraftig och om mer gods som lämpligast borde gå på järnväg också ska gå där, måste järnvägen vara robust och punktlig. Det är enda sättet att få konkurrenskraft. Det stavas förtroende. Det är den målsättningen jag har.

Jag välkomnar Anders Ygeman, och jag tror att Anders Ygeman också har goda intentioner. Det är inte populism. Det finns en realism om vi börjar med det vi de facto har. Trafikverkets rapport från februari i år visar vad som behövs under åren fram till 2021. Det är en viktig del i arbetet. Vi har börjat med arbetet för de två första åren. Det är också med hänvisning till att vi vill samla in resten av det trafikslagsövergripande i det fortsatta arbetet som sträcker sig efter 2021. Det ska redovisas till våren.

Anf. 46 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! I den här kammaren får man glädja sig åt det lilla. Infrastrukturministern sade ”miljömässigt hållbart”. Det var första gången en alliansföreträdare i debatten nämnde ordet miljö.

Sedan kunde jag inte följa tankegången hos infrastrukturministern. Problemet var att Miljöpartiet talar för lite om väg och vägsatsningar och för mycket om järnväg.

För Miljöpartiet är problemet att godstransporter flyttas från järnväg till väg. Det borde det även vara för regeringen. Även Moderaterna står bakom målet att minska, inte öka koldioxidutsläppen i Sverige. I varje fall hoppas jag att det är det målet som fortfarande gäller.

I går hade vi en interpellationsdebatt om godstrafiken på järnväg med anledning av att Cargo Net håller på att lägga ned sin kombitrafik i Sverige. I den debatten var ministern inte särskilt orolig för läget, men hon lovade att följa situationen noggrant. Hur länge tänker ministern nöja sig med att följa situationen? Vad behöver hända för att ministern ska ingripa? Hur många lastbilar behöver åka på våra vägar? Hur stor får ökningen av koldioxidutsläpp bli i Sverige på grund av att godstrafik flyttas över från järnväg till väg innan ministern tänker göra något?

Anf. 47 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! Det är angeläget att markera att när det uppstår en situation mellan två avtalsparter, till exempel Cargo Net och Green Cargo, är det varken möjligt, tillåtligt eller ens en gång passande om jag som minister skulle gå in och styra avtalsituationen. Det är därför jag säger att jag följer situationen. Det var också det som var anledningen till att jag ändrade i min kalender i fredags för att åka till Umeå och träffa representanter som är beroende av de konsekvenser som uppstår vid förändringar.

Mitt sätt att agera och mitt ansvar som infrastrukturminister är att se till att infrastrukturen de facto fungerar både den här vintern och framöver. Det är det tråkiga svaret, Stina Bergström, eftersom den är så mycket mer långsiktig än att jag har en konkret lösning som kan fungera från en dag till en annan.

Den andra frågan gällde om jag också tycker att det är bra om det gods som går på järnväg fortsätter att gå på järnväg och inte flyttas över

till väg. Självklart tycker jag att den typen av gods som lämpligast går på järnväg ska fortsätta att göra det.

Men då är vi tillbaka till frågan om att punktligheten måste återställas för att järnvägen ska vara konkurrenskraftig. Robustheten måste finnas där. Just därför tittar vi på detta utifrån flaskhalsar och kapacitetsbrister beträffande de spår vi har.

Tidigare hörde vi här om Inlandsbanan. Inlandsbanan är ett utmärkt exempel att ta med i Kapacitetsutredningen när det gäller hur man kan leda om transporter i ett område med många enkelspår.

Anf. 48 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Ja, visst är det viktigt med en fungerande järnväg. Jag skulle vilja läsa upp ett blogginlägg på Miljöpartiets hemsida:

”För ungefär 25 år sedan hade vi ett sammanhållet järnvägssystem i Sverige. Nu är det uppdelat, fragmentiserat och helt oöverskådligt. Svaret är så uppdelat att ingen, inte ens den som vill, kan ta ansvar. Vad är att göra åt detta?”

Jag anser att man nu bör ta en ”time out” och göra en ordentlig konsekvensbeskrivning av vad dagens alla beslut och nuvarande uppdelning leder till. Med detta som grund får man sedan ta sig tillbaka till ett samordnat och sammanhållet system med klara ansvarsförhållanden.

Det är inte säkert att ett statligt bolag ska vara en aktör bland andra i en stor skara konkurrenter, vilka dessutom huvudsakligen ägs av andra stater. Kanske ska vi ha ett järnvägssystem som ägs och drivs av svenska staten, men med mycket strama tyglar. Miljödebatten kan väl leda till att direktiven för SJ ändras från att vara 100 % kommersiella till att i stället uppehålla ett sammanhållet järnvägsnät med täta och billiga avgångar?”

Den som skrivit detta är Ulf Adelsohn – tidigare kommunikationsminister, moderatledare och SJ-ordförande.

Det är hoppfullt att det inom Moderaterna finns så kloka åsikter. Jag har träffat flera moderater som håller med Ulf Adelsohn. Jag skulle vilja fråga Catharina Elmsäter-Svärd om det är någon som lyssnar på dessa personer inom Moderaterna. Och vad tycker Catharina Elmsäter-Svärd om Adelsohns analys och framtidsvision?

Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! Jag har både sett och läst denna blogg.

På Stina Bergströms fråga om det finns någon inom Moderaterna som lyssnar på Ulf Adelsohn eller som pratar med honom är mitt svar: Ja, bland annat jag. Bland annat går jag på hockeymatcher med honom, även om hans lag numera spelar i fel division jämfört med mitt lag.

Men det finns också en annan ända här. Jag tror att man även ska komma ihåg varför förändringen i fråga gjordes. I slutet av 1980-talet var det uppenbarligen stora problem för det dåvarande SJ sett till både funktion och lönsamhet, såväl i ett resenärsperspektiv som i ett godsperspektiv. Det handlade också om hur man skötte underhållet av järnvägen och tågen. Det var det som föranledde att man ville göra någonting annat.

Effekterna av den här marknadsöppningen har börjat skönjas kanske först 15–20 år senare. Av de många som man talar med när det gäller den här delen av järnvägstrafiken, godssidan, är det ingen som skulle vilja gå

tillbaka till hur det tidigare var. De hundratals miljoner som staten fick skjuta till fungerade inte.

Jag tror att både det som nu kommer att ske, med början den 11 december – hur vi öppnar upp avseende möjligheterna på järnvägen för persontrafik och när det gäller att på godsidan se till att det finns transparens och konkurrensneutralitet – kommer att göra att det blir bättre för olika företag. Men det som fortfarande är den springande punkten – som berör alla – är att vi får upp kapaciteten på våra spår och att vi får bort den sårbarhet som i dag finns på grund av bristande underhåll och reinvesteringar. Där skulle fokus vara.

Det vore tråkigt om vi stannade i en gammal debatt.

Anf. 50 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Jag ska svara på en fråga som infrastrukturministern ställt till mig och som handlar om den försöksverksamhet som vi vill ha när det gäller att titta på detta med avgiftsfri kollektivtrafik. Jag är väl medveten om att det är en ganska komplicerad sak. Vi hade inte tänkt oss att ha denna försöksverksamhet i Stockholm, av skäl som här nämnts. I stället har vi tänkt oss Skåne respektive Örebro.

Om jag inte minns fel har vi anslagit 2 miljarder. Man får laga efter läge utifrån de pengar vi anslagit. Vi tycker att det i detta finns någonting som är väldigt intressant. Såvitt jag kunnat se finns det inte någon samlad forskningsrapport om detta. Man får se på vilket sätt man kan genomföra det som många efterfrågar.

Vidare: Infrastrukturministern säger att vi vill klippa till och att vi inte tänker på flyget norr om Sundsvall. Men det tänker vi faktiskt på, så vi kompenserar det. Det är viktigt att ha någon form av transportslagsneutrala avgifter. Vi är också måna om att driva detta utifrån ett miljöperspektiv.

Jag vill här fråga: Hur kommer kunderna att kunna klara sina gods transporter när godstrafiken på järnväg inte fungerar? Har infrastrukturministern något underlag om hur man kommer att klara av detta? Kommer lastbilstrafiken att kunna möta behovet när Cargo Net efter mars nästa år lägger ned hela sin verksamhet?

Anf. 51 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! Även när någonting slutar väldigt snabbt, abrupt – när tåg slutar gå, en tågverksamhet slutar fungera, och gods ändå måste transporteras – finns det flaskhalsar.

Nej, jag tror inte att man från den ena dagen till den andra, med en dags varsel, ens kan hitta åkerier, transporter eller tillräckligt med lastbilar. Därför är det angeläget att ha uppsägningstider – detta för att inte agera i affekt utan för att i mer ordnade former få en längre tid på sig för att se vad som i stället kan göras. Det är väl det man nu i stora delar lyckats komma fram till just när det gäller avtalet mellan Cargo Net och Green Cargo. Annars hade vi fått nämnda konsekvens; det är jag väldigt medveten om.

Jag är glad över att Siv Holma alltid är så snäll – jag tappade ordet men jag säger så – och svarar på frågor om kollektivtrafiken och försöksverksamheten. Bägge vet vi att det vi här talar om har förekommit på olika håll runt om i landet, men det har liksom inte givit den effekt man

vill ha. Skulle det verkligen ge effekt borde det vara i en större stad. Då är det både rimligt och riktigt att, som Siv Holma här säger, pengarna inte täcker upp i den delen.

När det gäller flyget skulle jag vilja fråga om Siv Holma delar min och regeringens uppfattning att det är viktigt att Arlanda som ett nav för Sverige även fortsättningsvis har möjlighet att utvecklas på ett bra sätt.

Anf. 52 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag gärna ta upp frågan om godstrafiken. Man brukar säga: En gång är ingen gång. Två gånger är en vana.

Som jag ser det är det en väldigt dålig framförhållning, och det finns ingen beredskap. Jag förstår resonemanget om ministerstyre, men det borde finnas en beredskap för att verkligen göra allt som göras kan just för att kunna behålla så mycket som möjligt av godstrafiken på järnväg, vilket jag inte tycker har skett.

Nu har man tre månader på sig för att se över situationen. Jag tycker inte att det då är fråga om ministerstyre, utan det handlar om att ta det politiska ansvaret. Jag ser också att lastbilstrafiken just nu inte har kapacitet i sammanhanget.

Ett problem som jag också sett är detta med oseriös och olaga cabotagetrafik som, såvitt jag förstår, ökar. Det har också betydelse om de har att konkurrera osunt, för då dumpas priserna. Det är inte bra i en helhet.

När det gäller flyget och Arlanda tycker jag att det är klart att man ska slå vakt om Arlanda. Samtidigt har vi faktiskt vissa miljömål vi ska klara, och där har vi sagt att man behöver se över landtransporterna till själva flyget. Exempelvis ska man se till att Arlandabanan tas tillbaka för att vi ska kunna använda den mer effektivt, så att inte vägtransporterna försämrar möjligheterna att nå de klimatmål som finns.

Anf. 53 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M) replik:

Fru talman! En sak tror jag är viktig att komma ihåg och kanske också påminna om när det gäller det olagliga cabotaget, eller lastbilsåkandet och yrkestrafiken. Som jag förstår Siv Holma befärdar man att den situation med Cargo Net vi har sett och som inte fullt ut blev som vi först kunde befara har givit vid handen att det är fler åkare från andra länder och utan tillstånd. Vi har nu i Sverige, från och med den 4 december, ett utökat beställaransvar med straffrättsliga påföljder. I detta finns alltså också ett fokus på att komma åt vad som är rätt och vad som inte är rätt.

Sedan kan jag när det gäller Arlanda konstatera att det är riktigt; naturligtvis måste transporterna till och från Arlanda fortsätta att vara miljömässigt bra. Det påverkar nämligen hela deras tak för utsläpp. När det gäller tillståndet för Arlanda har vi dock en annan process, som vi får hoppas snart kommer på plats så att de kan utveckla även flygdelen. Just när det gäller flyget har man nämligen gjort oerhört mycket när det gäller det miljömässiga.

Däremot tycker jag att det vore rent av kontraproduktivt och tråkigt att i dagens läge välja att betala dyrt – väldigt dyrt – för att ta tillbaka Arlandabanan. Det är en bana, som om vi pratar punktlighet, fru talman, verkligen håller måttet och också har nöjda kunder. Det är till fördel för Arlanda med omkrets.

Anf. 54 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Världen över finns det i dag två miljarder internetanvändare och fem miljarder mobilabonnemang. I ett land som Kenya har miljontals människor på landsbygden fått tillgång till ett modernt och säkert bankväsen tack vare banktjänster i mobilen. Här hemma i Sverige slår vi rekord i internetanvändning, och allra snabbast växer internetanvändningen bland de äldre.

Informationstekniken blir allt viktigare. Det märker vi både på hemmaplan och i andra länder. Det fria ordet och det fria flödet av information är i dag ljusskygga diktaturers värsta fiende. Det är ingen slump. It har nämligen blivit ett verktyg för att göra sin röst hörd. I arabvärlden lyckades modiga män och kvinnor så de frön till en spirande demokratiseringsprocess som fällde den ena hårdføre diktatorn efter den andra. Här hemma gör it och en väl utbyggd it-infrastruktur att köksbordsdemokratien kan bli långt mer än bara högttravande ord under kristallkronorna och i stället något som faktiskt också kan förverkligas i praktiken.

I Sverige har vi under många år haft ett starkt fokus på hur fler människor ska kunna få tillgång till bredband. Det är viktigt, och tack vare detta starka fokus har vi också kunnat nå väldigt goda resultat. Just därför kunde vi redan förra året, 2010, konstatera att vi nådde regeringens mål om att 40 procent av alla hushåll och företag skulle ha möjlighet till 100 megabit per sekund senast 2015. Nu siktar vi vidare mot nästa mål: att 90 procent av alla hushåll och företag ska ha möjlighet till minst 100 megabit per sekund senast 2020.

Det är just för att vi ska kunna nå det målet som regeringen bland annat har föreslagit ytterligare ½ miljard kronor till bredbandsutbyggnad på landsbygden, främst genom landsbygdsprogrammet, i höstens budget. Det gläder mig att oppositionspartierna tycker att detta är en rimlig nivå. Samtidigt görs en hel del för att förbättra mobiltäckningen i hela landet. Inte under någon annan regering har lika många frekvensband frigjorts för mobilt bredband som nu.

Det var faktiskt inte någon slump att det var just i Sverige som den fjärde generationens mobiltelefoni lanserades först i hela världen tidigare i år. Tack vare att vi nu tar 800-bandet för mobilt bredband i anspråk kommer vi fram till 2014 att kunna koppla upp alla de hushåll och de företagare som i dag lever i delar av landet som helt saknar bredbandstillgång.

Vikten av bra elektroniska kommunikationer är en fråga som diskuteras världen över. I går diskuterade jag hur vi ska kunna förverkliga den digitala inre marknaden i Europa med mina europeiska ministerkolleger. Det är tydligt att de ser Sverige som ett väldigt stort föredöme. Vi har också väldigt bra förutsättningar att även framöver vara en framgångsrik it-nation. Vi ligger bra till i de allra flesta mätningar som genomförs – samtidigt som vi märker att många länder nu flåsar oss i nacken och satsar för att komma i kapp och gå om.

Sverige måste ligga på topp för att klara av att ligga i framkant i it-utvecklingen. Just därför är jag väldigt glad och stolt över att jag tidigare i höstas kunde presentera *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*. För första gången någonsin har Sverige nu en sammanhållen, horisontell strategi för alla de områden där it spelar roll och där it skulle kunna betyda så mycket mer för samhällsutvecklingen. Det är en strategi

som har blivit möjlig tack vare ett stort engagemang från organisationer, företag, eldsjälar och andra som är intresserade av hur Sverige ännu bättre skulle kunna använda de många möjligheter som it ger. Det är alltifrån stora, internationellt verksamma företag som ABB och IBM till nationella föreningar som LRF och Vårdförbundet.

Med den digitala agendan tar en svensk regering för första gången någonsin ett horisontellt grepp kring it-politiken. Fram till nu har det funnits sektorsvisa program och strategier, som var för sig har varit viktiga och bidragit till att Sverige har kunnat komma så långt som vi ändå har gjort. Men om vi ska vara världsbäst räcker det inte med bara sektorsvisa stuprör, hur framgångsrika de än kan vara. Vi måste också få till stånd hängreännorna som kompletterar stuprören.

Vi måste med andra ord få fram gemensamma standarder och gränssnitt. Det är nämligen först när kommuners it-system kan kommunicera med Försäkringskassans och när behörig vårdpersonal kan läsa patientjournaler från andra landsting vi på allvar kan säga att vi har dragit full nytta av it:s möjligheter. Det är också först då vi på allvar kan hävda att vi har satt tekniken i människans tjänst.

Fru talman! Det är därför vi behöver den digitala agendan för Sverige, och det är därför regeringen har valt att bredda det it-politiska målet och föreslagit riksdagen att Sverige ska bli bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Det är ett tufft mål, men det är ett mål som vi kan nå. Ska vi kunna nå det målet måste alla som vill kunna vara digitalt delaktiga – gamla som unga, infödda som invandrade och Stureplansbor som Strömsundsbor.

Den digitala agendan rymmer redan från början ett hundrafyrtiotal olika åtgärder som ska hjälpa oss att nå det it-politiska målet. För att skapa en struktur och en stadga och för att se till att agendan också genomförs i praktiken föreslår regeringen en digitaliseringskommission som ska analysera utvecklingen mot det it-politiska målet och lämna förslag på åtgärder som krävs för att vi ska kunna nå det. 7 miljoner kronor anslås i budgeten för att ett sådant sekretariat ska kunna komma på plats.

Trots alla topplaceringar som Sverige regelbundet kammar hem saknar vi sannerligen inte utmaningar. Vi är bäst i världen när det gäller hur stor andel av befolkningen som regelbundet använder internet. Ännu roligare är det att de som ökar sin it-användning allra mest är de som är 65 år eller äldre än så. Samtidigt som det är väldigt glädjande vet vi att det fortfarande finns alltför många som står utanför den digitala världen, människor som förmodligen skulle vilja vara med om de bara fick chansen att prova.

För att öka it-användningen kommer regeringen att inrätta ett användarforum med representanter från it-branschen, myndigheter, Digidel, det civila samhället och många fler. Om vi ska kunna nå dem som i dag står utanför den digitala världen måste vi uppmärksamma användarperspektivet på en högre strategisk nivå. Med det här forumet kommer vi att skapa en plattform där beslutsfattare kan möta branschen, forskarsamhället och användarorganisationerna, allt i syfte att ytterligare öka användningen av it i samhället.

Fru talman! Rätt använd kan tekniken hjälpa till att möta ett antal stora samhällsutmaningar.

Den första handlar om att vi i Sverige får en allt äldre befolkning, och att vi lever allt längre är förstås väldigt positivt. Det innebär att vi kommer att få allt fler äldre som vill leva ett innehållsrikt och självständigt liv långt upp i åldrarna. Samtidigt ställer det allt högre krav på våra välfärds-system. Allt fler och allt friskare äldre kommer att behöva stöd allt längre i livet. Och med en modern teknik skulle många äldre kunna bo kvar hemma längre, vilket skulle kunna innebära både ökad livskvalitet för den enskilde och samtidigt minskade kostnader för samhället. Med rätt utformad teknik kan möjligheterna att göra egna, aktiva val öka, samtidigt som hemtjänstpersonalen skulle kunna se om man har tagit sin medicin eller om kaffekokaren verkligen var avstängd när man gick hemifrån. Med smarta tekniska hjälpmedel skulle helt enkelt också den som blivit lite äldre kunna få behålla känslan av att man faktiskt är myndig och råder över sitt eget liv.

En annan viktig utmaning är klimatförändringarna och hur it skulle kunna hjälpa oss att nå tvågradersmålet. Behovet av den sortens lösningar, nu när fönstret för att nå tvågradersmålet snabbt håller på att stängas, är väldigt stort. Med smart it skulle vi kunna minska våra koldioxidutsläpp med 15 procent, och med samma smarta teknik skulle vi kunna höja produktiviteten väsentligt. It är i sig en avgörande pusselbit för ökad välfärd, minskad fattigdom och ett långsiktigt hållbart samhälle.

Om vi i Sverige ska kunna bli bäst i världen på att dra nytta av it:s möjligheter kan vi inte låta it-området förbli ett manligt reservat. It-frågorna måste göras intressanta för fler tjejer. Och fler tjejer behöver synliggöras i den branschen, för tänk om det hade varit lika självklart för en tjej att välja en teknisk utbildning som det redan är för en kille! Vilka perspektiv kunde det ha tillfört it-området? Helt klart är att när hälften av befolkningen inte tycker att it-branschen är tillräckligt intressant förlorar vi också hälften av vår befolknings kreativitet och engagemang, och med det en lång rad banbrytande innovationer. Här behöver vi tänka till, och här har branschen en stor utmaning i att göra sig intressant för hela Sveriges befolkning.

Fru talman! Om vi ska lyckas med att se till att Sverige är bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter krävs det politiskt engagemang, ett starkt politiskt engagemang. Just därför är jag minst sagt överraskad över att ingen av oppositionsledarna i trafikutskottet i dagens debatt med en stavelse nämnt vikten av att investera i framtidens digitala infrastruktur – ingenting från Socialdemokraterna, ingenting från Miljöpartiet, ingenting från Vänsterpartiet.

Den medborgare som är mån om att Sverige ska investera i 2000-talets moderna infrastruktur har bara ett regeringsalternativ att sätta sin tillit till, och det alternativet stavas alliansregeringen.

Fru talman! Vi har en bra it-infrastruktur i landet. Vi är ett innovativt folk och har generellt sett en väldigt hög utbildningsnivå. Men som individer är vi också villiga att pröva nya idéer och förslag. I jämförelse med många andra europeiska länder har Sverige en unikt god finansiell ställning som gör att vi, trots att resten av Europa nu brottas med skuld- och finanskriser, faktiskt har råd att satsa på investeringar i bredband i den budget som vi just nu diskuterar.

Sammantaget innebär allt detta att vi har alla möjligheter att bli bäst i världen på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Låt oss gemensamt ta vara på den chansen!

Låt mig avslutningsvis ta tillfället i akt att önska talmannen och alla debattörer i den här debatten en avkopplande, om än inte nedkopplad, god jul och ett gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 55 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Statsrådet Anna-Karin Hatt ser utvecklingen som en tävling med andra länder. Hon vill att vi ska vara i världsklass, och här ligger väl Sverige redan i framkant.

Jag är mer bekymrad över hur telefoni och trygghetslarm fungerar i dag. Anna-Karin Hatt pratade om Stureplan och Strömsund. Det har varit en diskussion och väldigt upprörda känslor över just detta med telefonin. Jag skulle gärna vilja få Anna-Karin Hatt att mer redovisa problematiken och inte bara måla allting i rosenrött.

När det gäller att de rödgröna partierna inte riktigt har tagit upp den här frågan väntar jag för mitt vidkommande med att ta upp den. Vänsterpartiet har skrivit en motion som handlar om trafiksnål samhällsplanering, och jag ser fram emot att få utveckla vår syn på detta.

Inför valet lade också det rödgröna alternativet en del resurser på att göra internet mer tillgängligt för de grupper i samhället som inte använder internet, det vill säga låginkomsttagare, lågutbildade, funktionsnedsatta och personer med utländsk härkomst. Det är de grupperna som har det svårast. Själv har jag drivit hårt att folkbiblioteken skulle kunna ha en nyckelroll i sammanhanget och på så sätt finnas i vardagen för dessa grupper.

Anf. 56 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Siv Holma, jag och andra har diskuterat telefonin i landet även vid andra tillfällen i denna kammare, och Siv Holma känner mycket väl till att jag är starkt engagerad i den frågan. Också i höst har jag varit mycket tydlig mot Telia med att de problem som funnits i stolplinjeprojektet inte varit acceptabla. Telia har hörsammat kritiken och tagit fram en åtgärdsplan och i avvaktan på att den ska fungera och sättas i sjön valt att avbryta stolplinjeprojektet tills de fått ordning på de problem som de haft så här långt.

Jag kommer att följa frågan väldigt, väldigt noga. Det är helt grundläggande att människor har tillgång till bra elektronisk kommunikation. Där ingår alldeles självklart telefoni för att man ska kunna leva och bo i hela landet.

Jag uppskattar Siv Holmas engagemang i frågor som rör digital delaktighet, men när vi debatterar i kammaren är det trots allt det partierna föreslår som räknas. När jag tittar på Vänsterpartiets motion på utgiftsområde 22, som vi bland annat behandlar i den här debatten, ser jag att den är på sju sidor. Jag skulle vilja fråga Siv Holma om hon kan svara på – det räcker med ett ungefärligt svar – hur mycket i den motionen som handlar om informationssamhället och it.

Anf. 57 SIV HOLMA (V) replik:

Fru talman! Eftersom Anna-Karin Hatt har läst vår motion har hon svaret, och ändå förväntar hon sig att jag ska säga vad det rör sig om. Den motionen handlar om 2012. Man får se det hela lite långsiktigt. Det finns saker och ting som man får prioritera i dessa sammanhang.

Jag sade att internet ska finnas i vardagen för de grupper jag tidigare nämnde. Där har jag sett att de resurser som regeringen anslagit i sin budget är väl tilltagna. Sedan kan man diskutera hur dessa resurser används. Anna-Karin Hatt och regeringen har stor tilltro till att de fria marknadskrafterna ska lösa även den digitala delaktigheten, något som jag inte har. Där kommer den motion jag nämnde att ha viss betydelse.

Anf. 58 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Fru talman! Framtiden låter inte vänta på sig, Siv Holma. Visst handlar det om prioriteringar. Det är prioriteringar som regeringen gjort i den budget som riksdagen nu behandlar. Det är för att göra rätt investeringar för framtiden, i 2000-talets moderna infrastruktur, som vi valt att ta fram den första horisontella it-strategin någonsin i termer av den digitala agendan. Samtidigt ser vi till att i ett knappt ekonomiskt läge ändå prioritera ½ miljard kronor för investeringar i de delar av landet där marknadskrafterna inte räcker till och för utbyggnaden av bredband på landsbygden.

Det stämmer att jag tittat på oppositionens budgetmotioner på det här området. Om man ofta tar till orda i debatten och ställer krav på regeringen vill jag veta hur oppositionspartierna själva gör när de får möjlighet att prioritera. Jag kan berätta att inget av oppositionspartierna förordar några som helst förändringar i anslagen, vare sig vad gäller it- eller postfrågorna på utgiftsområde 22, som vi nu diskuterar, eller på utgiftsområde 23, landsbygdsprogrammet, där mycket av bredbandsinvesteringarna finns.

När det gäller Vänsterpartiet kan jag säga till Siv Holma och alla andra intresserade att trots att Vänsterpartiets motion är på sju sidor finns det inte en enda stavelse på utgiftsområde 22 som handlar om informationssamhället och om it.

Anf. 59 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M):

Fru talman! Många har redan varit uppe i debatten och mycket har blivit sagt, men jag tänkte ändå säga några ord och då koncentrera mig på den del av betänkandet som rör de två skrivelserna från regeringen och behandlar två granskningar från Riksrevisionen, den ena om Trafikverkets produktivitet och den andra om kostnadskontroll i stora järnvägsinvesteringar. Det är två viktiga och angelägna områden.

Det var 15 år sedan sist, och vi välkomnar därför att Riksrevisionen nu genomför en granskningsserie inom infrastrukturområdet. Trafikutskottet och riksdagen har redan behandlat några av granskningsrapporterna och fler är på gång.

Infrastruktur är ett viktigt område att granska, inte minst mot bakgrund av att staten satsar betydande belopp inom området. Den nationella planen för 2010–2021 omfattar totalt mer än 500 miljarder kronor, inklusive medfinansiering. Man kan dock ställa sig frågan varför det är så viktigt att det finns en god kostnadskontroll och en bra produktivitet. Det

enkla svaret är: för att vi ska få ut största möjliga nytta av de skattemedel som satsas. Trots att det finns totalt mer än 500 miljarder kronor i den nationella planen ser vi fortsatt stora framtida behov.

Fru talman! Att anläggningsbranschen präglas av en för låg produktivitet och att konkurrensen måste öka har konstaterats i flera olika sammanhang, bland annat i Trafikverksutredningen, och det togs också upp av regeringen i infrastrukturpropositionen 2008. Även Riksrevisionen konstaterar detta i sin granskning.

En förbättrad produktivitetsutveckling leder till bättre utnyttjande av satsade medel. Vi får helt enkelt mer nytta för varje satsad skattekrona och kan bygga eller underhålla mer spår och väg för pengarna. Ökad produktivitet är en prioriterad fråga för alliansregeringen, och det finns tydligt med i Trafikverkets instruktion och regleringsbrev.

En angelägen men inte helt enkel fråga är att kunna mäta produktiviteten. Därför har uppdraget till Trafikverket utvidgats till att inte bara handla om att öka produktiviteten utan också om att ta fram metoder för att kunna mäta. Trafikverket utgår här bland annat från det regeringsuppdrag som Statskontoret fick 2009, som redovisades under förra året, om att utveckla modeller och metoder för att mäta produktivitet och innovationsgrad i anläggningsbranschen. Riksrevisionen gör själv i sin granskning en ansats till att mäta produktiviteten, vilket utgör ett viktigt underlag i Trafikverkets fortsatta arbete.

Staten är en stor beställare och kan genom sitt agerande bidra till att anläggningsbranschen utvecklas i positiv riktning och att vi får ut mer spår och väg för pengarna. Därför tillsatte regeringen hösten 2009 en särskild kommitté, Produktivitetskommittén, för att bland annat löpande granska och analysera Trafikverkets arbete med att öka och mäta produktiviteten. Produktivitetskommittén ska i sin slutredovisning i juni 2012 lämna förslag på hur den fortsatta uppföljningen av Trafikverket ska ske beträffande det här arbetet.

Vi kan konstatera att Trafikverket satt i gång ett omfattande och ambitiöst arbete vad gäller förbättrad produktivitet. De har ett särskilt program som går under namnet PIA, Produktivitets- och innovationsutveckling i anläggningsbranschen, där huvudmålen är sänkta produktivetskostnader om 10–15 procent till 2013 och produktivitetsförbättringar i anläggningsbranschen om 2–3 procent årligen. Men, fru talman, en förutsättning för att kunna både mäta och öka produktiviteten är att det finns bra uppföljning och kostnadskontroll.

När det gäller kostnadskontrollen av stora järnvägsinvesteringar konstaterar Riksrevisionen en rad brister och ger också en rad rekommendationer till regeringen och Trafikverket. Riksrevisionen skriver i sin rapport att regeringen och Trafikverket under senare år vidtagit en rad åtgärder men att dessa åtgärder inte omfattas av Riksrevisionens granskning. Riksrevisionen har nämligen granskat projekt som slutfördes mellan 2005 och 2009, och granskningen inriktades på principerna för den ekonomiska redovisning som gällde då.

Eftersom Riksrevisionen i sin granskning, som vi nu debatterar, inte har med det arbete som inleddes under förra mandatperioden, och som i hög grad pågår för att förbättra kostnadskontrollen och öka produktiviteten, blir debatten lite skev då många av de åtgärder och rekommendat-

ioner som Riksrevisionen föreslår är sådana som redan är påbörjade och på gång.

Vi kan konstatera att Riksrevisionens tidigare granskningsomgång gjordes i mitten av 1990-talet. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen gjorde ingenting åt det som Riksrevisionen då presenterade i granskningen. Det var först 2006, när alliansregeringen tillträdde, som åtgärder började vidtas. Den granskning som Riksrevisionen nu gör är viktig. Men de facto granskas gamla arbetssätt som rådde under tidigare, socialdemokratiskt, styre.

Redan under 2006 startade Näringsdepartementet ett utvecklingsarbete för att förbättra den ekonomiska styrningen av investeringsprojekten.

I infrastrukturpropositionen, som kom hösten 2008, konstaterade alliansregeringen att den ekonomiska styrningen behöver förbättras, att kostnadskontrollen av investeringsprojekten behöver stärkas och att produktivitetsutvecklingen i anläggningsbranschen behöver bli bättre.

Regeringen satte då i gång med en trafikverksutredning med syfte att skapa en effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsorganisation. Banverket och Vägverket fick 2008 i uppdrag att införa en ny modell för styrning och uppföljning av stora infrastrukturinvesteringar.

Man bildade myndigheten Trafikanalys som en analys- och stödmyndighet till regeringen för att få en mer effektiv styrning och uppföljning av Trafikverkets verksamhet.

Det här är några av de åtgärder som alliansregeringen har vidtagit. Därför blir reservationen av S, V och MP som ett slag i luften eller som att slå in öppna dörrar.

Fru talman! Ibland kanske man skulle fundera lite mer på vad det faktiskt handlar om och konsekvenserna. Det mesta av det som Riksrevisionen föreslår är som sagt sådana åtgärder som redan är vidtagna eller på gång.

Men det finns en sak som bekymrar mig. Det är att S, V och MP inte verkar ha läst på tillräckligt. Riksrevisionen tar i sin granskning inte hänsyn till de förändringar som har gjorts när det gäller kalkylmetoder, utan föreslår att regeringen ska låta utreda och sedan införa en utfallsbaserad kalkylmetod. Men från att i princip inte ha haft någon särskild kalkylmetod alls för investeringsprojekt arbetar man sedan 2008 med en systematisk metod. Detta framgår för den som bemödar sig att läsa Trafikverkets remissvar till regeringen.

Trafikverkets experter framhåller i sitt remissvar att successiv kalkylering används i flera länder och att stora summor har lagts ned på att implementera, utbilda i och genomföra dessa kalkyler.

Fru talman! Att i detta läge – när man har börjat strukturera upp arbetet och börjat använda sig av systematiska metoder – byta till en ny och mindre beprövad metod vore inte bara olyckligt. Det finns också en uppenbar risk att det förbättringsarbete som nu har startats och pågått sedan förra mandatperioden stannar upp, vilket inte kommer att förbättra kostnadskontrollen på något sätt – snarare tvärtom. Till det kan läggas alla de kostnader som kan förväntas uppstå när man byter metod.

Vikten av analys och uppföljning poängteras från flera håll, inte minst av Riksrevisionen själv. Att i det läget rusa i väg mot en annan kalkylmetod utan att utvärdera det nya arbetssättet och den nya metoden

är att arbeta i helt motsatt riktning till vad Riksrevisionen själv framställer.

Fru talman! Trafikverket arbetar i dag på ett helt annat sätt än vad som gjordes när det gäller planering och kalkylering av de järnvägs- och vägprojekt som slutfördes mellan 2005 och 2009. Det nya arbetssättet omfattar också ett betydande kvalitetssäkringsarbete med både interna och externa granskare. Det är viktigt att det nya arbetssättet kontinuerligt nu följs upp och utvärderas och att de metoder och modeller som används ständigt förfinas.

Vi kan också konstatera att regeringen sedan förra mandatperioden har ett annat arbetssätt med tydligare kravställning och ökad uppföljning gentemot Trafikverket angående kostnadskontroll och ökad produktivitet. Detta förändringsarbete handlar också om att förbättra redovisningen till riksdagen. I betänkandet understryker utskottet vikten av en löpande och noggrann uppföljning av utvecklingen på området och av att riksdagen får information om hur arbetet fortskrider.

Regeringens redovisning till riksdagen är viktig och sker huvudsakligen i den årliga budgetpropositionen. Flera åtgärder har genomförts för att förbättra redovisningen. Det har gällt alltifrån ändrad grundlag till en reformerad budgetlag och skärpta rapporteringskrav på Trafikverket. Det handlar om att man ska få en löpande rapportering, uppföljning och efterkalkylering och att det årligen ska rapporteras om bland annat riskbedömningar, marknads- och indexutveckling och avvikelser.

En del av denna förbättrade uppföljning och redovisning för riksdagen kan vi se redan nu i budgetpropositionen för 2012. Där finns bland annat redovisat en del om arbetet med att öka produktiviteten och en förbättrad redovisning av järnvägs- och vägsatsningar såväl för investeringar som för underhåll. Till exempel redovisas nu projekt som öppnats för trafik 2010 med såväl branschindex som nettoprisindex.

Fru talman! Det är viktigt och angeläget att ständigt arbeta med förbättringar inom detta område. Regeringen följer nu det arbete som pågår och har också uttalat att man är beredd att vidta ytterligare åtgärder ifall det skulle behövas. Trafikutskottet betonar i betänkandet vikten av en fortsatt hög prioritering av detta. Vi i utskottet kommer självfallet också att följa utvecklingen noga.

Innan jag avslutar yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också önska alla en god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 60 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Malin Löfsjögård ondgör sig över att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet enligt hennes mening inte tillräckligt noga har läst Trafikverkets remissvar på Riksrevisionens rapport. Kanske det vore på sin plats att Malin Löfsjögård i alla fall läser sitt eget tal i kammaren och där konstaterar att vi inte har slagit fast att vi vill byta kalkyleringsmetod. Vi vill *utreda* en annan kalkylmetod, och om utredningen kommer fram till att denna metod är bättre än den nuvarande är vi beredda att byta.

Skälet till det är att trots att det har skett förbättringar är vi inte helt nöjda. Vi tror inte att den ordning vi nu har kommit till är historiens bästa ordning. Det finns utrymme för ytterligare förbättringar.

Jag ska ge ett exempel, som jag även tog upp i mitt anförande. Trafikverket betalar ut 125 miljoner kronor till BB Rail för att de inte ska snöröja banvallar och räls. Då är min enkla fråga till Malin Löfsjögård, som hyllar nuvarande ordning på Trafikverket: Är du nöjd med att man betalar ut 125 miljoner kronor till ett skandalomsusat brittiskt företag för att de *inte* ska snöröja våra järnvägar?

Anf. 61 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det är på sin plats att vi håller oss till sanningen här i kammaren.

Först och främst sade jag i mitt anförande – du kan läsa protokollet sedan, Anders Ygeman – att det handlar om att utreda. Riksrevisionen antyder också att man på sikt vill införa en utfallsbaserad kalkylmetod. I er reservation från S, V och MP skriver ni att ni vill att Riksrevisionens åtgärder omedelbart ska införas.

När det gäller avtal och upphandlingar kan vi självfallet aldrig tillåta dåliga upphandlingar eller dåliga avtal. Vi kan konstatera att det avtal som nu är på tapeten och diskuteras är ett gammalt avtal, upphandlat av Banverket, där det råder en konflikt om hur man kan uppfatta omfattningen. Parterna har kommit överens om ett sätt att lösa det för att kunna göra en ny upphandling. Det har också utgått ersättning till det aktuella företaget för arbete som de har utfört.

Jag tycker, fru talman, att det är på sin plats att hålla sig till sanningen. Nu pågår ett omfattande arbete med att stärka beställarkompetensen på Trafikverket och att se över affärsformerna för att kunna göra bättre upphandlingar och inte göra dem på det sätt man har gjort tidigare inom det dåvarande Banverket och Vägverket.

Vi ser vikten av att ha en korrekt upphandling. Det leder till att vi också får ett bättre genomförande och utförande av det som upphandlas, det vill säga driften, underhållet och investeringarna. Men det finns en förbättringspotential i det arbete som nu pågår.

Jag tycker att det är intressant att höra att Anders Ygeman inte är helt nöjd med det som pågår. Men om man inte har hunnit utvärdera den successiva kalkylmetoden färdigt är det lite svårt att dra denna slutsats, fru talman.

Anf. 62 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Vi förhåller oss till två helt olika paradigmer. Malin Löfsjögård förhåller sig till paradigmet analysmetoder, och jag förhåller mig till paradigmet verkligheten. Var och en får välja vilket paradigm som är den bästa grunden för att fatta beslut.

Malin Löfsjögård anklagar mig för att ljuga. Hon säger att jag inte håller mig till sanningen. Det är en ganska grov anklagelse.

Jag sade, och det står jag för, att Trafikverket med regeringens goda minne har betalat ut 125 miljoner kronor till BB Rail, Balfour Beatty, samma företag som i Storbritannien dömdes att betala skadestånd för att ha orsakat en av Storbritanniens största tågolyckor i modern tid – Hat-

fieldkraschen med 4 döda och 75 skadade. Där fick de böter, i Sverige får de en belöning på 120 miljoner.

Jag frågade Malin Löfsjögård: Är du nöjd med den ordningen? Var det bra? Jag fick inget svar. Jag kan bara utgå från att Malin Löfsjögård tycker att det är bra att vi i Sverige belönar företag som inte sköter sig. I Storbritannien bötfälls dessa företag.

Anf. 63 MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik:

Fru talman! Låt mig konstatera att om det finns ett avtal och det missköts finns det ofta klausuler om vite och böter. Sedan finns det andra delar som handlar om att man har en diskussion kring ett avtal och vad som ingår och vad som inte ingår. Det är inte samma sak som att diskutera att man inte sköter sig eller att man missköter sig eller att det handlar om böter och vite. Det är en ganska viktig poäng, Anders Ygeman.

När det gäller förbättringsåtgärder och upphandlingar pågår det ett intensivt och omfattande arbete både i Regeringskansliet och inom Trafikverket. Detta startade 2006. Vi kan nu se att man har börjat komma fram med förbättrade affärsformer på Trafikverket just för att inte hamna i en sits med dåliga upphandlingar och dåliga avtal. När man gör dessa upphandlingar är det mycket viktigt att man vet vilka krav som man ska ställa, vilka förutsättningar som gäller, vad det är man handlar upp och vad man baserar sina upphandlingar på så att man inte bara köper grisen i säcken eller går på lägsta pris. Här är det ett helt nytt arbetssätt som borrar för att vi kommer att se mycket bättre upphandlingar framöver.

Men inte minst då är det också viktigt med en uppföljning av det arbete som nu sker från regeringens sida när man ställer ökade krav på Trafikverket på nya arbetsformer och på att öka sin beställarkompetens genom att följa upp detta för att vi ska få till ett bättre utnyttjande av de skattemedel som satsas när det gäller drift, underhåll och investeringar.

Anf. 64 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Det är mycket bråttom att ställa om samhället så att vi kan hejda klimatförändringarna och öka chansen att undvika de mest katastrofala följderna. Vi har inte tid att vänta på att andra ska ta beslut åt oss. Det blev plågsamt tydligt efter det helt otillräckliga resultatet av FN:s klimattoppmöte i Durban. Vi har inte heller råd att vänta. Det är mycket billigare att minska vår klimatpåverkan nu än att vänta och ta konsekvenserna av att inte försöka hejda klimatförändringarna. Att minska behovet av transporter och styra över resandet och godsfrakterna till de minst klimatbelastande transportslagen är nödvändigt nu.

Enligt regeringen orsakas 34 procent av utsläppen av växthusgaser av inrikes transporter. Vägtrafiken orsakar nästan 94 procent av dem, medan tågtransporterna står för endast 0,4 procent. Utsläppen från transportsektorn har ökat under 2010. Vägtrafiksektorn är extremt oljeberoende. För att man ska klara klimatmålen måste järnvägen få en växande andel av de långväga transporterna. Därför är det mycket bra att allt fler vill åka tåg. Att åka tåg är inte bara klimatsmart. Det är också säkrare än att åka bil, och det är bekvämare, om det fungerar som det ska, vill säga, och det gör det tyvärr allt oftare inte.

Mitt hemlän Östergötland är ett exempel på en region i desperat behov av mer kapacitet på järnvägen. Överfulla, försenade eller inställda

tåg är vardagsmat både för dem som tar pendeltåget till jobbet eller skolan och för dem som åker fjärrtåg.

Trafikverket beskriver sträckan mellan Norrköping och Linköping på följande sätt: Det är en av de sträckor i järnvägsnätet som är så hårt belastade att de i princip är fullbelagda. Känsligheten för störningar är hög, medelhastigheten är låg, och det är mycket svårt att hitta tid för banunderhåll. Det är mycket svårt att tillgodose nya önskemål om trafikering.

När tågen går så tätt får varje fel stora dominoeffekter. Varje fel fortplantar sig i tidtabellen, och det tar lång tid att återställa trafiken. Det finns ingen genväg. Om resenärer ska slippa stå kvar och frysa på östgötska perronger, eller kanske ge upp och ta bilen om de kan, behövs det fler spår.

Ändå väljer regeringen i sin budget att inte satsa på några åtgärder som kan lösa problemen på denna sträcka som förklarades överbelastad av Trafikverket redan 2010. Inget ska göras fram till 2021 trots att situationen redan är ohållbar här. Men det är inte bara Östergötland som drabbas. Regeringens otillräckliga satsningar på att underhålla den järnväg vi redan har och ovilja att bygga ut för att möta framtidens behov slår hårt över hela landet.

Järnvägskapaciteten måste öka för att möjliggöra en fördubbling av andelen resande med kollektivtrafik och mer gods på järnväg i framtiden och för att göra järnvägssystemet mer robust. Vi i Miljöpartiet vill därför, utöver att göra nödvändiga satsningar på underhåll och att bygga bort akuta flaskhalsar i det befintliga järnvägssystemet, också investera i nya banor för snabba tåg. En utbyggnad av höghastighetsbanor är en kraftfull kapacitetshöjande åtgärd eftersom den gör det möjligt att separera tåg med olika hastigheter. Det kan ge mer utrymme för såväl fjärr-, gods- som pendeltågstrafik och göra det svenska järnvägsnätet mindre sårbart för störningar.

Miljöpartiet vill satsa framåt och börja med att bygga Ostlänken och första delen av Götalandsbanan, etappen mellan Göteborg och Borås. Vi vill ha en byggstart 2015. Detta är de första stegen mot höghastighetsbanor som knyter samman Stockholm, Göteborg och Malmö/Köpenhamn och senare även Hamburg och Oslo. Att börja bygga Ostlänken på sträckan Norrköping–Linköping skulle kunna vara ett sätt att höja kapaciteten där behovet är som mest akut.

Vi vill givetvis också börja bygga andra nya järnvägsstråk i Sverige, till exempel Norrbottenbanan. Vi vill inte som regeringen vänta. Vi hoppas att även passagerarna ska slippa vänta i framtiden. Det skulle de om vi fick bestämma.

Flyget är en stor och växande utsläppskälla av växthusgaser. När alla växthusgaser räknas med står flyget i dagsläget för ca 5 procent av de globala utsläppen. I Sverige är det ännu värre. Ca 10 procent av de totala svenska utsläppen kommer från inrikes och utrikes flyg. Sedan 1980 har det svenska internationella flygresandet fyrdubblats, och globalt sett är utvecklingen likartad. Utsläppen från flyget har under samma period mer än fyrdubblats. Med nuvarande ökningstakt kommer svenskarnas flygresor att orsaka större utsläpp än landets samlade biltrafik om ett tiotal år. Varken utsläppshandel, teknikutveckling eller satsningar som gröna inflygningar räcker för att hejda detta. Den snabba ökning av flyget som förutses är helt enkelt inte förenlig med det klimatmål som Sverige och

EU har ställt sig bakom, nämligen att begränsa ökningen av den globala uppvärmningen till 2 grader.

En rimlig slutsats är då att flyget i första hand ska användas för de allra längsta resorna och för att ge människor möjligheter att mötas internationellt. Kortare resor kan ersättas med tåg, buss och andra miljövänligare färdmedel.

Ett sätt att uppmuntra detta är att priset för resan sätts efter miljönytta. Man kan faktiskt åka ungefär 22 000 gånger mellan Stockholm och Göteborg med tåg innan man når samma klimatpåverkan som en flygresa. Ändå är samma resa med tåg ofta dyrare än flyget. Det vill vi i Miljöpartiet ändra på. Självklart ska det vara billigare att ta tåget än att flyga.

Det är inte rimligt att flyget ska slippa koldioxidskatt, energiskatt och moms som andra trafikslag har och att så många flygplatser och flyglinjer subventioneras med skattemedel. Därför föreslår Miljöpartiet att flyget ska beskattas rättvist enligt principen att förorenaren betalar.

Sverige behöver lyfta fram frågan om klimatskatt på flygbränsle inom ramen för Rio + 20-processen. Sverige behöver inom EU lyfta fram frågan om att öka möjligheterna att ta ut energiskatt på drivmedel för resor även till länder utanför EU. Regeringen kan redan nu göra som vi föreslår och införa en flygskatt på biljetter.

Vi vill också göra flyget onödigt på korta sträckor genom att satsa på snabba och punktliga järnvägsförbindelser. Runt om i världen har man byggt, bygger eller planerar nya banor för höga hastigheter. På så sätt har man fått stora miljövinster genom kraftigt minskat flygresande på många sträckor, men inte i Sverige.

Anslaget för driftsbidrag till icke statliga flygplatser bör minskas. Vi föreslår att det ska krävas att flygplatsen ligger mer än tre timmar från Stockholms central med alternativa kollektiva färdmedel, till skillnad från två timmar i dag, för att den ska få statligt driftstöd. Med tanke på klimatet är det hög tid att göra inrikesflyget söder om Sundsvall, med undantag för Gotland, överflödigt.

Fru talman! Slutligen vill jag framföra att vi i Miljöpartiet anser att det är väldigt viktigt att Sverige ska vara ett hållbart informations-samhälle för alla. Det innebär enligt vårt sätt att se det att alla ska få möjlighet att ta del av moderna it-tjänster utifrån sina villkor, och det är viktigt att betona att det sker på ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt och bidrar till en sådan utveckling.

Jag vill i sammanhanget ta upp frågan om marknadsaktörer, som man ju vill förlita sig mycket på när det gäller att bygga infrastruktur för it. Det råder inte lika villkor på marknaden. Kommunala energibolag, som är viktiga aktörer när det gäller att bygga ut infrastruktur för it, verkar inte på samma villkor. Man skulle behöva ändra lagen här, så att man inte hindras när man vill bygga ut och så att man också kan ha regional samverkan på ett lite smidigare sätt än i dag. Detta kommer upp i näringsutskottet och diskuteras där.

Givetvis står jag bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Anf. 65 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till trafikskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. I likhet med flera föregående talare måste jag uttrycka min förvåning över att en debatt om den samlade infrastrukturpolitiken i oppositionens anföranden nästan enbart handlar om järnväg.

Den samlade fysiska infrastrukturen, som vi i dag åtminstone borde diskutera, utgör ett avgörande fundament för hur samhället i övrigt utformas och fungerar. Alla använder vi dagligen flera olika delar av den väv av infrastruktur som sammantaget gör livet i ett modernt samhälle som Sverige möjligt. Dessutom handlar det ofta om tekniska konstruktioner som vi alla kan ha praktiska synpunkter på. Det är inte konstigt att efterfrågan ofta överträffar vad som är möjligt att åstadkomma och att kritik dominerar i den allmänna diskussionen.

Som ny i riksdagen roade jag mig med att läsa protokollet från förra årets debatt och noterade bland annat att infrastrukturministern redovisade en grov beräkning av att de önskemål som då fanns inom infrastrukturområdet ungefär motsvarade hela statbudgetens omslutning. Med detta vill jag bara säga att politiker inom trafikområdet ständigt möter otillfredsställda behov av infrastruktur, och vi kommer alltid att befinna oss i en tuff prioriteringssituation. Okej, det är en självklarhet, men när jag lyssnar på en del inlägg från oppositionen undrar jag om man verkligen vill komma i regeringsmajoritet och stå till svars för de förväntningar man bygger upp.

För min del sätter jag stort värde på den realism och seriositet som har präglat arbetet med infrastrukturplaneringen efter regeringsskiftet och att de planer som nu är antagna på ett helt annat sätt än tidigare ligger inom ramarna för vad som kan tänkas realiseras ekonomiskt i budgeten. En genomtänkt och planerad uppväxling av insatser är totalt sett långt bättre än att kortsiktigt kräva ökade satsningar till drift och underhåll. Jag är som sagt ny i riksdagen och i trafikskottet, men jag har redan minst två gånger under hösten hört representanter från Trafikverket markera att de har de ekonomiska resurser som de behöver för drift och underhåll 2012 om de ska kunna användas på ett planerat och effektivt sätt.

Herr talman! Mycket av debatten i dag handlar om stora projekt och miljardinvesteringar. Jag vill ändå påminna om att 28 000 mil av våra vägar förvaltas med stort ideellt engagemang av samfällighetsföreningar som, låt vara med samhällets stöd, sköter vårt finmaskiga vägnät. Jag välkomnar att bidragen till dessa höjs rejält även i detta budgetförslag och nu har passerat 1 miljard.

I sammanhanget vill jag påpeka att utöver pengar till skötsel är förenklingar i regelverk angeläget för vägföreningarna. Inte minst gäller det att förenkla reglerna för att bestämma andelstalen på vägen. I dag är det en så invecklad och dyr procedur att man hellre avstår och därmed bibehåller gamla andelstal som inte fördelar ansvaret för vägens underhållskostnader på rätt sätt.

Till sist, väl medveten om de stora behov som finns inom andra områden av infrastrukturen, vill jag ändå framhålla utvecklingen av den digitala infrastrukturen. Regeringens arbete med den digitala agendan understryker behovet av tillräcklig breddbandskapacitet för både privatpersoner och näringsliv. Samhället måste här fortsätta att aktivt komplet-

tera marknaden i flera avseenden. Det gäller att se till att hela landet nås av den grovmaskiga fiberstruktur som möjliggör fortsatt utbyggnad till hushåll och företag.

När det gäller fiber växer över hela landet föreningsdrivna utbyggnadsprojekt fram, för övrigt organiserade ungefär som vägsamfälligheter. De rullar ut fiber över områden dit inga marknadsdrivna projekt kommer att nå. De 500 miljoner som ingår i budgetförslaget som stöd för denna utbyggnad är synnerligen välkomna, men ansökningarna pekar på en dramatisk och i och för sig glädjande ökning av projekt över hela vårt land, och oro finns för att pengarna inte ska räcka.

Jag vill uttrycka förhoppningen om att statsrådet Anna-Karin Hatt noga följer utvecklingen och lägger stor vikt vid att få fram nya resurser om de anvisade inte räcker. För Centerpartiet är det enormt viktigt att motverka regionala klyftor i den digitala tillgängligheten.

(Applåder)

Anf. 66 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Vilken viktig debatt vi har i dag! Det handlar om vikten av att Sverige håller ihop och knyts samman. Sverige är ett glest befolkat land i behov av snabba, miljövänliga transporter. Vi behöver givetvis trafiksäkra vägar, till exempel E20, som trafikeras med allt miljövänligare bilar. Vi behöver moderna, snabba och väl underhållna tåg på till exempel Västra stambanan. Vi behöver sjöfart och vi behöver kollektivtrafik. Dessutom behöver vi en fungerande mobiltelefoni och bredband med hög överföringshastighet i hela landet. Därtill kommer det självklara, som jag inte trodde att man skulle behöva säga i riksdagen år 2011: Trygghetstelefonerna ska fungera. Inte ett enda telefonjack ska kopplas bort förrän det finns fungerande alternativ.

Sverige har sedan slutet av 1990-talet varit en it-nation i världsklass. Svenskarnas it-mognad beror dels på den tidigare hem-pc-reformen, dels på S-regeringens medvetna satsning på kommunala bredbandspengar och på it i skolan. Men trots våra tidigare framgångar finns en digital klyfta. 1,1 miljoner människor har ännu inte tagit steget in i it-samhället. Nu, när klyftorna växer och Sverige glider isär, är risken stor för att det tar längre tid att sluta de digitala klyftorna om inte särskilda satsningar görs både när det gäller infrastrukturutbyggnad och när det gäller it-utbildningar.

Om vi ska kunna fortsätta sluta de digitala klyftorna och vara en nation i världsklass måste vi givetvis också satsa på bredband, till exempel Fiber till byn, som startade i det socialdemokratiska Sandviken och som glädjande nog har tagits upp även av den moderatledda regeringen.

Det behövs kanalisation, det vill säga krav på tomrörsnedläggning när man ändå gräver. Det behövs kartläggning av befintliga fibernät. Och när det gäller både telefoni och it, som numera flyter samman, behövs det marknadsmässiga och offentliga satsningar. Det handlar om att se till att det finns it-tjänster som efterfrågas och som kan användas i såväl vården som skolan och omsorgen.

Det behövs e-legitimation och standard för att öka tryggheten och förenkla användandet. Det behövs konkreta förslag som flyttar fram positionerna och inte bara en digital agenda med tjuguså visioner. Jag förutsätter att regeringen återkommer för att vi ska fortsätta att vara en it-nation för alla.

Anf. 67 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Herr talman! Jag uppskattar verkligen ditt uppriktiga engagemang i it-frågorna. Det är bra att det finns någon från oppositionen som driver dessa för Sverige så viktiga frågor. En sak som du tidigare har kritiserat är den så kallade regulatoriska osäkerheten. Jag har där en fråga till dig.

Din partiledare Håkan Juholt föreslog förra veckan att operatörernas tillstånd skulle kunna dras in trots att deras tillstånd i vissa fall löper ända till år 2036. Nu har han förvisso hunnit backa på att ni krävde 100 procents mobiltäckning i hela landet. Men han har inte ändrat sig om, i varje fall inte sist jag kollade, att operatörernas tillstånd ska kunna dras tillbaka.

Ett annat förslag som ni socialdemokrater förordar är så kallad nationell roaming. Det innebär att man skulle tvinga operatörerna att öppna sina nät för konkurrenterna. Även det är ett beslut som kraftigt skulle påverka operatörernas villkor och påtagligt förändra förutsättningarna för de investeringar som redan är gjorda.

Min fråga till Monica Green är: Hur tror Socialdemokraterna att operatörerna ska våga investera mer i att bygga ut mobiltäckning och mobilt bredband när ni hotar att godtyckligt dra tillbaka de tillstånd som operatörerna i ordnad form redan har fått?

Anf. 68 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag är glad att statsrådet tar upp just den frågan. Det ger mig möjlighet att informera hela kammaren om att det inte ska dras tillbaka några tillstånd så länge man uppfyller kraven. Min partiledare har inte påstått att det ska dras in några tillstånd. Det ska bara ske om man inte uppfyller kraven.

Operatörerna uppfyller i dag de krav som finns. Det handlar om att sätta upp bättre och tydligare krav i framtiden för nya licenser som ska delas ut. Vi kan väl inte nöja oss med, Anna-Karin Hatt, att det finns människor som inte har mobiltäckning i detta land?

Jag vet att Anna-Karin Hatt har stått i denna kammare och sagt: Det är 99 procent av befolkningen som har täckning, för det har vi sett på våra kartor. Ändå får vi uppgifter från Skåne, Småland, Västra Götaland, Värmland, Dalarna och Norrland om att de inte har mobiltäckning. Jag föredrar att lita på de människor som finns därute än att titta på kartor.

Anf. 69 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik:

Herr talman! Nu tydliggör Monica Green att det inte handlar om att några tillstånd ska dras tillbaka så länge som operatörerna lever upp till sina villkor. Det vet både Monica Green och jag att operatörerna i Sverige gör i dag.

Man talar om regulatorisk osäkerhet. Det är en osäkerhet som kan få operatörerna att låta bli att göra de nödvändiga investeringarna. När man inte ser ett konkret samhällsproblem är det livsfarligt att ropa: Vargen kommer!

Den andra frågan svarade Monica Green inte på. Ni har föreslagit nationell roaming, det vill säga att operatörerna skulle tvingas öppna sina

nät för konkurrenterna. Tittar man på det förslaget kan man konstatera att täckningen skulle påverkas väldigt lite.

Operatörerna bygger i dag ut där det finns marknadsmässiga skäl att göra så. Om nationell roaming skulle införas kommer en operatör inte längre att få en konkurrensfördel av att bygga ut sina nät eftersom även konkurrenterna kommer att kunna dra nytta av investeringen.

Sanningen är att om Socialdemokraterna får som de vill kommer sannolikt operatörernas investeringar i att bygga ut mobiltäckning och mobilt bredband över hela landet att minska.

Nu säger Monica Green att hon har ett starkt engagemang för den mobila täckningen. Jag betvivlar inte det. Vi har mötts många gånger i kammaren och diskuterat detta. Men om nu den mobila täckningen och bredbandsutbyggnaden är så pass dålig som Monica Green står här och hävdar, hur kommer det sig att Socialdemokraterna inte tillskjuter en enda krona mer i er budgetmotion för det ändamålet?

Anf. 70 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag återkommer till den första fråga som jag fick här tidigare. Det handlar om att regeringen nu vurmar för operatörernas vinst hellre än att vi ska se till att medborgarna ska få tillgång till väl fungerande mobiltelefoni. Det förvånar mig inte, för det är ändå en moderatledd regering. Den vurmar hellre för privata bolags vinster än att se till att varje människa har god tillgång till mobiltelefon.

Vi ska naturligtvis se till att de som har byggt ut i större delar av landet också ska få möjlighet att ta betalt när de roamar till andra mobiloperatörer. De vill givetvis ha det som en konkurrensfördel.

Jag ser att den borgerliga regeringen hellre vurmar för företagets vinster. Vi ska se till att det går att använda varandras nät men att operatörerna också ska få betalt för det, eftersom investeringarna annars skulle sluta.

Vi vill ha en mobiltäckning i hela landet. Det stämmer. Vi vill att människor ska kunna ringa överallt. Det är synd att det finns en borgerlig regering som är nöjd med läget som det är i dag och plötsligt säger: Nej, förvänta er inte att det kommer att bli bättre täckning, det är bra som det är. Vi har sett på kartorna att det räcker.

Det tycker jag är alldeles för låg ambitionsnivå. Vi ska kunna svara människorna i glesbygd att de ska kunna ha mobiltelefon som fungerar i framtiden även när telefonerna blir allt bättre. Det borde den borgerliga regeringen också kunna göra.

(Applåder)

I detta anförande instämde Isak From (S).

Anf. 71 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 4 som berör Norrbotniabanan och Botniska korridoren.

Sverige är världens mest exportberoende land. Mer än 50 procent av vår bnp genereras via exporten. Stora delar av det nettoexportöverskott som Sverige har genererat över tid har kommit från de råvaror och den tunga industri som framför allt finns uppe i norr.

Det hade aldrig kunnat ske om det inte hade varit framsynta politiker – på den tiden tyvärr bara män – i denna kammare som fattade besluten på 1800-talet att bygga Stambanan och Malmbanan. Vi hade aldrig haft företag som LKAB, Boliden, SSAB, SCA och stora delar av sågverksindustrin om inte dessa järnvägar hade funnits.

Herr talman! Infrastrukturen och våra järnvägar har varit och är en förutsättning för svensk välfärd. Just nu är Norrbotten det hetaste investeringslänet i landet. Det investeras inte bara i Norrbotten och Västerbotten utan i hela Barentsområdet.

Barentsområdet är EU:s kornbod med fantastiska tillgångar. Det finns på norsk sida gas, olja, fisk och vattenkraft. Det finns de svenska skogarna, malmen och vattenkraften liksom det finns i norra Finland, för att inte tala om nordvästra Ryssland. Det är 90 procent av Europas järnmalmproduktion som kommer från norra Sverige.

Gruvor öppnas i rasande takt inte bara i Pajala. Vi flyttar hela Kiruna och Malmberget för att komma åt allt detta. Det står ett fönster öppet mot världen. Men vi har inte den infrastruktur som krävs och kan inte svara upp mot de tillgångar och de möjligheter som finns. Det finns risk att fönstret stängs.

Det var nära att det stängdes. Jag ska ge ett exempel från sommaren 2010. Då small det i ett ställverk i Torne träsk. Det blev stopp på malmtransporterna. LKAB förlorade 200 miljoner på det stoppet. Det blev oro också i köparleden: Törs man handla med en partner som inte kan garantera leveranserna?

Det är vad det handlar om när vi talar om Norrbottenbanan och Botniska korridoren. Det handlar om att skapa järnvägssystem, att säkerställa svensk export och ett ökat bnp, och det handlar om att säkerställa välståndet. Det är det vi talar om när vi talar om de här järnvägssatsningarna. Det handlar inte bara om Sverige utan också om att binda ihop järnvägssystemen internationellt och att binda ihop öst och väst, nord och syd.

Betydelsen av detta har Europakommissionen upptäckt. Man föreslår att sträckan Umeå–Luleå ska ingå i TEN-T och få TEN-T-status. Det är positivt att EU har kommit till det ställningstagandet. Förslaget ska nu behandlas och förhandlas, och det ska fattas beslut. Det är viktigt att Sverige bevakar detta.

Hur ser situationen ut för projektet Norrbottenbanan just nu?

Anf. 72 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 4.

Innan jag går in på frågan om infrastrukturen i norra Sverige, som mitt anförande kommer att handla om, vill jag instämma i Monica Greens anförande.

Få branscher har den häpnadsväckande utveckling som it-industrin har. Jag håller helt med om de krav på operatörerna som har framförts av vår partiordförande Håkan Juholt.

Jag ska kort nämna det som hände i Saxnäs i höstas då en äldre man blev liggande i flera dagar utan att komma i kontakt med SOS Alarm eftersom mobiltelefontrafiken var överbelastad på grund av att underhållskapaciteten inte räckte till och på grund av att operatören inte hade prioriterat de underhållsinsatser som var nödvändiga.

It-kommunikation är inte bara en fråga om tillväxt och regionala förutsättningar att kunna bo i hela landet. Det är också en välfärdsfråga. I somras såg vi flera exempel på hur abonnenter blev utan täckning veckovis när åskan slog ut mobiltelefonmaster och operatörerna inte prioriterade underhåll.

Välståndet i vårt land bygger på arbetande människor som kan utbilda sig för morgondagens arbetsmarknad, men också på exportindustrins förutsättningar. Infrastrukturen är därför central i människors förutsättningar att ta sig till utbildning och arbete.

Infrastrukturen är också helt nödvändig för exportindustrins konkurrenskraft, och på så vis helt avgörande för den framtida finansieringen av välfärden.

Diskussionen handlar om kommunikationerna till norra Skandinavien där Norrbotten är en viktig central del, det vill säga förlängningen av Botniabanan från Umeå till Luleå. Norrbotten bedöms skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling och för näringslivets internationella konkurrenskraft. Efterfrågan på kommunikativt hållbara transporter kommer att öka drastiskt i framtiden. Det kommer att vara ett självklart val när det gäller person- och turisttrafik.

Herr talman! Regeringen har framfört krav på att 30–40 procent av allt gods ska flyttas från väg till järnväg. Det är intressant. Med den prioritering som regeringen gör verkar den målsättningen som en utopi. Vi socialdemokrater vill betydligt mer. Debatten i dag handlar om vad som kommer att vara vårt behov om 15–20 år, och kräver beslut i Sveriges riksdag i dag. Det handlar också om korta behov som går att åtgärda på kort sikt.

Herr talman! Beslutet av EU-kommissionen att lyfta frågan om Botniska korridoren till TEN-T-status är en tydlig signal om norra Skandinavien betydelse för resten av Europa. Även Trafikverket och Norrbotten AB, där kommunerna och landstingen längs sträckan ingår, har skrivit en avsiktsförklaring om medfinansiering av järnvägsplaner för Norrbotten. Det gäller i första hand etappen Skellefteå–Piteå. Det visar att det finns möjlighet till konstruktiva och gemensamma lösningar för att satsa på ett för Sverige viktigt projekt.

Avsiktsförklaringen innebär att Norrbotten AB erbjuder sig att betala en femtedel av kostnaden för järnvägsplanerna och förskottera resten av planeringsperioden med upp till 220 miljoner. Trafikverket ska betala tillbaka när pengar finns i den nationella planen för transportsystemet. Det är det som saknas. Riksdagen måste se till att få in detta i den nationella planen, annars riskerar arbetet att ödeläggas och de arbetsgrupper som är i arbete i dag riskerar att skingras.

Anf. 73 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag har inte kunna följa debatten eftersom jag under förmiddagen har varit på ett seminarium om gruvdrift i Bergslagen. Jag trodde att den här debatten skulle ha varit slut före lunch, men eftersom den pågick tyckte jag att jag kunde komma hit med färskna frågor från vårt seminarium om gruvor i Bergslagen.

Det var intressant att lyssna på Sven-Erik Bucht om situationen i Norrbotten. Jag är född i Överkalix i Norrbotten och har mina rötter där och instämmer i beskrivningen av behovet av infrastruktur där, men

eftersom jag har bott i Dalarna i 50 år vill jag föra kammarens kunskap framåt när det gäller situationen i Bergslagen.

Redan inom ett par år kommer åtminstone ett par gruvor att öppna i Bergslagen, och inom en femårsperiod ytterligare några. Det innebär viktiga jobb – inte bara de arbetstillfällen som kan uppstå direkt i gruvnäringen. Det kan handla om 1 000–2 000 jobb om fem sex år; det växer successivt. Varje gruvjobb ger i kringringar tre till sex gånger så många jobb, inte bara inom transportsektorn utan också inom industrier som är underleverantörer till gruvdriften.

Det är inte bara sysselsättningsfrågan som är argumentet, utan det är transportproblematiken man måste titta på. De här verksamheterna skapar stora volymer av tunga transportbehov. Det är ungefär en sjättedel av transportvolymen på Malmbanan i Kiruna, så det går inte att jämföra med gruvdriften i Norrbotten; jag vill inte på något sätt argumentera emot betydelsen av dem. Det handlar ändå om en sjättedel av Malmbanans volymer som ska gå från Bergslagen ut till någon av tre tänkta hamnar. Det vore bra om de gick till en och samma hamn så att man inte behöver bygga ut infrastrukturen på så många håll. Det är säkert möjligt om samhället visar intresse.

Alternativet är att transportererna går på landsväg, eller också blir det inget av. Att man kan få transportererna att fungera är avgörande.

Nu är ingen av ministrarna kvar i kammaren, men ett antal personer här representerar den sittande regeringen. Någon borde kunna svara på frågan: Vilken beredskap har den sittande regeringen för att lösa industriernas transportbehov? Det tycker jag att regeringen är skyldig att svara på.

Anf. 74 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Hur är läget just nu för Norrbotniabanan? Järnvägsutredningen är klar, och organisationen avvecklas. Expertgrupper avvecklas i rasande takt, och kompetens får bort från Trafikverket. Inga medel finns för att gå vidare med järnvägsplanen. Läget är faktiskt akut. Det är på väg att bli tvärstopp, och detta trots att regionen erbjudit en regional finansiering för att man ska kunna gå vidare med järnvägsplanen.

Tidigare har regionen varit med och medfinansierat en järnvägsutredning. Redan 2009 utlovade regionen också delaktighet när det gäller finansieringen av järnvägsplanen. Nu erbjuds en förskottering på 220 miljoner och en direktfinansiering från regionen på 44 miljoner för att man ska kunna gå vidare med järnvägsplanen.

Regionen tar sitt ansvar. Det får inte bli tvärstopp. Jag vädjar till regeringen: Ta nu ansvar! Se till att arbetet med järnvägsplanen kommer i gång! Det är tid för ansvar nu.

(Applåder)

Anf. 75 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag tänkte börja med att prata lite om banavgifter. De banavgifter vi har i Sverige är bland de lägsta i hela Europa. Banavgifterna i Danmark är dubbelt så höga som de är i Sverige. Banavgifterna i Tyskland är tio gånger så höga som de är i Sverige. I Sverige står banavgifterna som en del av kostnaden för tågtransporterna för runt 6 procent.

Det ska jämföras med Europa där samma kostnader ligger någonstans mellan 10 och 30 procent, och i vissa länder mer än så.

De höjda banavgifterna i Sverige är också tänkta att gå tillbaka helt och hållet till järnvägen genom ökade satsningar på drift och underhåll, vilket ökar punktligheten. Det är bättre robusthet och ökad punktlighet i järnvägen som bäst stärker konkurrenskraften för gods på järnväg.

En seriös och faktabaserad debatt om banavgifterna är viktig, inte minst för oss som vill bygga Norrbotniabanan och finansiera delar av den med just höjda banavgifter. Då måste man hålla tungan rätt i munnen. Vi behöver den sista länken i Botniska korridoren för att vår expansiva basindustri i norr ska kunna fortsätta att utvecklas. Vi har 90 procent av järnmalmsproduktionen i Europa på ett ganska begränsat område i Norrbotten. Den järnmalmen förädlas i Sverige till ett värde av 500 miljarder kronor per år. Det är stora summor vi pratar om. Vi är överens om att Norrbotniabanan behövs.

Men den ska också finansieras. I det sammanhanget noterar jag att det inte finns någon färdig finansiering i den socialdemokratiska budgeten som man lägger som motförslag, men ibland kan det faktiskt låta som om den redan är färdigfinansierad.

Ni lovar Norrbotniabanan, ni lovar en bro till Danmark, ni lovar höghastighetståg, tunnelbanor och mycket annat och nu senast har er partiledare också lovat 100 procents mobiltäckning till en kostnad som jag har förstått börjar någonstans i häradet 30 miljarder kronor. Det är mer än vad hela Norrbotniabanan kostar. Ni är alla goda gävors givare, men min fundering är: Hur många hundra miljarder kronor totalt handlar de här löftena om bara på trafikområdet om vi börjar summera dem? Hur ska ni betala för allt det här? Den frågan tycker jag är mest intressant.

Jag tänker fortsätta att jobba med mina allianskamrater för att vi ska förverkliga Norrbotniabanan, men den ska vara fullt ut finansierad för att vi ska kunna ro hem den.

Anf. 76 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! Edward Riedl ställde ett par frågor, och eftersom Edward Riedl inte har bemödat sig om att läsa infrastrukturmotionen tänkte jag att jag skulle hjälpa honom med det. Det är helt sant att vi under innevarande planperiod inte finansierar hela Norrbotniabanan. Vi finansierar den byggstart som ska ske under den här planperioden med 10 miljarder kronor. I motsvarande kolumn i din budget står det 0 kronor. Då har du mage att gå upp här i talarstolen och säga att du är för banan men att det krävs en seriös finansiering. På vilket sätt är 0 kronor en seriösare finansiering än de 10 miljarder vi avsätter för att starta bygget av Norrbotniabanan?

(Applåder)

Den andra frågan som Edward Riedl ställde var: Hur mycket kostar oppositionens infrastrukturinvesteringar? Vi har finansierat varenda krona. Vi har skrivit det i vår infrastrukturmotion. Vi har skrivit det i vår plan. Vi lägger 101 miljarder mer på infrastrukturinvesteringar än den borgerliga regeringen. Varenda krona och vartenda öre fram till 2021 är finansierade. Sedan kommer vi att vara tvungna att fortsätta vidare, men fram till dess, under innevarande budgetperiod på tre år, i det betänkande

som vi behandlar i dag har vi 12,5 miljarder kronor mer än vad regeringen har.

Låt mig ta upp en sista liten detalj. Edward Riedl säger att man höjer banavgifterna, och på det sättet finansierar man underhållsavgifter. Det stämmer, men det hade kanske varit klädsamt av Edward Riedl att också säga att innan dess förde ni bort 700 miljoner kronor från underhållsbudgeten. När ni höjde banavgifterna tillförde ni, som av en slump, 700 miljoner kronor. Summa: plus minus noll och två framträdande järnvägs-godstransportörer mindre i Sverige.

(Applåder)

Anf. 77 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Låt mig säga att de pengar ni har i budgetförslaget är rätt blygsamma om vi sätter dem i relation till de löften ni har ställt ut. De pengar som du pratar om är dessutom en lånefinansiering. Man kan lova väldigt mycket om man säger att det bara är att lägga allting på nya lån. Jag kan för övrigt rekommendera herr Ygeman att läsa en bra artikel om hur järnvägssystemet i Grekland brakade samman på grund av att man resonerade på ungefär samma sätt som du gör i talarstolen.

Det låter väldigt fint i opposition med de pengar som ni lånar och satsar, men låt oss komma ihåg hur det var när ni satt vid makten och hade reella möjligheter att bestämma hur stora satsningarna faktiskt skulle vara. Då var de hälften av vad de är i dag när det gäller drift och underhåll. Det är väldigt lätt att kritisera andra, men vi satsar varje år dubbelt så mycket pengar på just drift och underhåll som ni gjorde när ni satt vid makten.

Du pratar om de två företag som har lämnat järnvägssektorn under året. Låt mig då ställa en motfråga som det skulle vara mycket intressant att få ett svar på: Hur många lastbilsföretag tror du kommer att gå i konkurs med den politik som ni avser att bedriva? Ni vill ju inte ha banavgifter på järnvägen, utan ni vill ju att åkerinäringen i Sverige ska stå för den kostnaden. Min motfråga är: Hur många företag tror du skulle lämna Sverige eller gå i konkurs med er politik på just det området? Det skulle vara intressant att höra.

Anf. 78 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Herr talman! I motsats till Edward Riedl tänker jag faktiskt försöka besvara hans frågor. Jag tror inte att något lastbilsföretag kommer att gå i konkurs. Vi har ett helt paket där vi vill stärka svensk lastbilsnäringens konkurrenskraft.

Jag har bara suttit i riksdagen under några år, Edward Riedl, men under de åren har ni varje år, oavsett om ni har suttit i opposition eller majoritet, alla de tolv år som infrastrukturministern har suttit här, 24 budgetar, konsekvent föreslagit mindre pengar till underhåll än vi. Kom inte och säga att vi låtsas! Det är varje budget, 24 budgetar i rad.

Du tycker att vi ska åka till Grekland för att se en järnväg som har brutit samman. Jag behöver inte åka till Grekland, Edward Riedl. Det räcker att titta ut genom fönstret. Ni och Anders Borg är ansvariga för järnvägen. Ni säger att vi har överinvesterat i järnväg samtidigt som människor dag ut och dag in tvingas stå och vänta på försenade och in-

ställda tåg. Kom inte och prata om Grekland! Ta ansvar för det Sverige där ni håller på att riva ned järnvägstrafiken!
(Applåder)

Anf. 79 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag påminner åter åhörarna om att vi sedan vi tog över regeringsmakten 2006 har fördubblat resurserna till drift och underhåll. Det kan vara värt att komma ihåg det när man hör denna diskussion.

Anders Ygeman säger att inga företag skulle gå i konkurs eller lämna landet med Socialdemokraternas politik. Jag vill fästa uppmärksamheten på vad kilometerskatten skulle innebära för kostnader för åkerinäringen. De är inte så blygsamma som man tycks tro.

Anders Ygeman säger att man vill stärka företagsamheten. Det är fina ord, men för en åkare med en lastbil som i snitt kör 60 mil per dag handlar det konkret om kostnader på drygt 200 000 kronor per år som ni för på med kilometerskatten. Det är enorma pengar.

Det är klart att det kommer att påverka. Det är klart att vi kommer att få färre företag som kan bedriva sin verksamhet.

Ni talar om marginalerna på järnvägssidan. Jag kan upplysa om att de inte ser bättre ut för åkerinäringen, det vill säga lastbilarna. Där har man inte bättre marginaler.

Anf. 80 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Utveckling kan mätas på många olika sätt i världens länder. När det handlar om ekonomisk tillväxt, välfärd och annat finns det ett antal faktorer som är väsentliga för en bra utveckling.

Man måste ha ordning och reda, stabilitet och långsiktiga regler. Marknader och aktörer måste kunna förutse vad som ska ske. Här är regler, skatter med mera väsentliga för att veta vad som gäller.

En annan ingrediens är hög utbildningsnivå, att man investerar och ser till att människor kan möta den föränderliga värld som ständigt gör sig påmind.

En tredje viktig faktor är infrastrukturen, som vi debatterar i dag. Den ger möjligheter för människor och gods att kunna transportera sig inom landet och över världen. Sverige har dock en konkurrensnackdel. Vi är ett avlångt och glesbefolkat land som dessutom lever mycket på att utvinna naturresurser och exportera dem till andra sidan jorden.

Möjligheterna för Sverige är ändå stora. När Kina, Indien, ja, hela Sydostasien börjar resa sig sätter det i gång ekonomin inte bara i den regionen utan i hela världen. Då ser vi att det finns stora möjligheter för Sverige, inte minst för den norra delen som är rik på metaller och skog.

För att vi ska kunna utveckla denna potential till jobb, välfärd och tillväxt krävs det goda förutsättningar. Vi måste ha en välutbildad arbetskraft som är beredd att flytta och som kan göra jobbet. Vi måste också ha möjligheten att transportera de varor och produkter som vi kan sälja.

Det är mot denna bakgrund oroväckande att höra hur den borgerliga regeringen resonerar. Varenda gång vi tar upp en investering som skulle kunna bidra till jobb och tillväxt för Sverige heter det att det är ansvarslost och kostar pengar. Man hänvisar till att man i denna budget minsann gör den största investering i infrastruktur som någonsin gjorts.

Ja, 481 miljarder på tio år låter mycket, och det är mycket pengar. Men det ska sättas i relation till de hundratals miljarder man har sänkt skatterna med. Under samma planperiod motsvarar det två och en halv gång det man satsar på infrastrukturen. Genom detta kan man säga att den borgerliga regeringen har gjort sitt val. Jag tror dock inte att det är så vi når full potential när det gäller jobb och tillväxt i landet.

Det är mot denna bakgrund vi socialdemokrater bland annat har föreslagit att man ska gå vidare och bygga Norrbotniabanan. Den ger möjligheter till jobb och utveckling i hela landet.

Nu är det sanningens minut. Om inte riksdagen sänder en tydlig signal till regeringen i dag är risken, genom att expertis och annat försvinner, att vi inte får möjlighet att göra om detta. Därför är min fråga till Edward Riedl och de andra riksdagsledamöterna från norra Sverige: Vad ska ni göra i dag?

I valet lovade ni att det skulle tas ett första spadtag redan i år, men inget sådant spadtag har tagits. I dag har ni chansen att visa vad ni går för, inte bara genom att säga det utan genom att trycka på rätt knapp. Tryck på "Nej" om ni vill att Norrbotniabanan ska byggas!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

7 § Arbetsmarknad och arbetsliv

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU2
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2011/12:1 delvis
och skr. 2010/11:134).

Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Fyra och en halv miljon människor har ett arbete att gå till. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. Jobbet är för de flesta av oss en viktig del av livet. Vi känner stolthet över vårt arbete, vi känner gemenskap med våra arbetskamrater och vi känner tillfredsställelse när arbetsuppgiften eller arbetsdagen är avklarad. Detta är gemensamt. Men villkoren på jobbet skiljer mycket.

Även om de flesta av oss trivs med vårt arbete så innebär jobbet också många påfrestningar, psykiska såväl som fysiska. Många upplever stress och press kopplat till jobbet. Prestationskraven är höga, och bemanningen räcker inte alltid till för arbetsuppgifterna. Den nya tekniken gör att vi är nåbara dygnet runt, och allt fler förlänger arbetsdagen hemma vid datorn när barnen har somnat. Tunga lyft och buller – en fysiskt krävande arbetsmiljö är fortfarande vanligt. Trycket har ökat på många jobb och arbetsplatser.

Arbetsmarknaden står inför stora utmaningar. De närmaste åren sker särskilt stora pensionsavgångar. Inom vissa branscher och regioner kommer vi sannolikt att ha betydande svårigheter att få tag i personal med rätt kompetens. Sammantaget beräknas omkring 1,6 miljoner människor lämna arbetslivet av åldersskäl fram till 2025. Under samma pe-

riod väntas 44 procent av de anställda inom offentlig sektor att lämna arbetsmarknaden genom pension. Vården, skolan och omsorgen står inför betydande svårigheter att rekrytera kompetent personal.

Arbetsmiljö och arbetsvillkor som gör att människor kan arbeta heltid och långt upp i åldrarna utan att slitas ut blir därför en helt central politisk fråga. Vi står i början av en generationsväxling som kräver politisk handlingskraft.

Samtidigt med de demografiska förändringarna förändras kompetenskraven. Vissa jobb rationaliseras bort, och nya kompetenskrav ställs på de jobb som växer fram. Generellt gäller att efterfrågan på arbetskraft utan gymnasial utbildning fortsätter att minska samtidigt som efterfrågan på högre och specialiserad kompetens ökar. Inom EU räknar man med att fram till år 2020 kommer antalet arbetstillfällen för högutbildade att öka med 16 miljoner medan antalet arbetstillfällen för lågutbildade kommer att minska med ca 12 miljoner.

Därför, herr talman, är utbildningspolitiken och investeringar i kompetensutveckling helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft.

Regeringens politik har inneburit större otrygghet på arbetsmarknaden. Allt fler är hänvisade till osäkra visstidsanställningar. Många sitter med mobilen i handen på morgonen och väntar på ett eventuellt sms om att de erbjuds jobb några timmar också denna dag. De är vår tids daglönare.

Förr, i en tid som vi trodde att vi hade lämnat bakom oss, var det männen som stod med mössan i hand och hoppades få påhugg. I dag är det kvinnorna som står med mobilen i hand och hoppas på ett sms.

Det är kvinnorna som har de otryggaste anställningarna. Det är kvinnor som tvingas leva på en tvåsiffrig procentsats av en heltidslön för att de inte får heltidstjänst. De yrkesområden som domineras av kvinnor är lönemässigt systematiskt lägre värderade än mäns, och kvinnors sysselsättningsgrad är väsentligt lägre än mäns. Det är 20 år sedan det var så stor skillnad i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män i vårt land som det är i dag.

Utvecklingen går bakåt när det gäller jämställdheten på arbetsmarknaden. Skillnaden är tydlig på lönebeskedet. Varje månad är den genomsnittliga arbetsinkomsten för kvinnor 7 600 kronor lägre än för män. Det är en enorm skillnad. Det blir över 90 000 kronor på ett år, och efter elva år har den genomsnittlige mannen tjänat 1 miljon kronor mer än kvinnan. Det är en bild av de ojämlika villkoren på den svenska arbetsmarknaden.

Det är människors arbete som betalar inte bara den egna lönen utan även vår gemensamma välfärd. Det är därför det är så allvarligt att det i dag är så många människor som inte ges möjlighet att arbeta. Det är ett allvarligt hot mot finansieringen av skolan, vården och omsorgen. Sysselsättningsgraden, som anger hur stor andel av befolkningen som är i arbete, har inte ökat sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Vi har en större befolkning i vårt land än någonsin tidigare. Därför har vi både fler människor i arbete och fler äldre att försörja än någonsin tidigare. Den politiska huvuduppgiften måste därför vara att öka sysselsättningsgraden, det vill säga minska arbetslösheten, genom att en större andel av befolkningen får arbete.

För oss socialdemokrater är det självklart att vi ska ha sysselsättningspolitiska mål av samma dignitet som de finanspolitiska och pen-

ningpolitiska målen. Det är inte bara ordning i statsfinanserna i dag som är viktigt, utan även ordning i statsfinanserna i morgon. Det som betalar detta är människor i arbete i dag. Därför vill vi införa ett sysselsättningspolitiskt ramverk.

Den borgerliga regeringen vann regeringsmakten på löften om jobb och minskat utanförskap. Nu har de regerat i mer än fem år och genomfört hela sin politik. Resultatet av detta är att andelen människor i arbete inte har ökat. Tvärtom är sysselsättningsgraden marginellt lägre än innan Reinfeldt-regeringen tillträdde. Det så kallade utanförskapet beräknades av Moderaterna i valrörelsen 2006 till 1,3 miljoner människor och är i dag – just det – 1,3 miljoner människor. Efter att regeringen genomfört hela sin politik har ingenting hänt med jobben och utanförskapet. Politiken har inte fungerat. Moderaternas så kallade arbetslinje har inte lett till arbete utan till fattigdom. Andelen som står utan jobb är lika stor som tidigare, men de arbetslösa är fattigare. Nu går vi mot ökad arbetslöshet från en redan alarmerande hög nivå. Arbetsförmedlingens prognos pekar mot en arbetslöshet på 8,5 procent.

Herr talman! Regeringen har abdikerat från arbetslinjen. Kanske är det därför arbetsmarknadsministern inte är här i kammaren för att försvara sin politik. Den ökande arbetslösheten ska enligt regeringen mötas med sänkt krogmoms och att fler människor sysselsätts i fas 3. Jag vet inte hur många gånger vi har hört regeringens företrädare säga att det är bättre att vara sysselsatt med någonting i fas 3, vad som helst, än att sitta hemma. Tydligare kan inte accepterandet av en permanent hög arbetslöshet uttryckas. Alternativen, att människor ska vara i arbete eller utbildning, finns inte ens på kartan. Arbetslösa ska sysselsättas i fas 3 eller sitta hemma. Det här är bilden av en regering som har gett upp om jobben.

Herr talman! Vår socialdemokratiska jobbpolitik vilar på tre prioriteringar. Jag har sagt det tidigare här i kammaren och säger det igen. Det handlar om utbildning, utbildning och utbildning.

Det första "utbildning" handlar om högre kvalitet i grundskolan och gymnasieskolan. I dag sjunker resultaten i skolan som en sten. Andelen unga med otillräckliga kunskaper har aldrig varit högre.

Det andra "utbildning" handlar om rörligheten på arbetsmarknaden: möjligheten att ta nya steg, gå från ett jobb till ett annat och bejaka strukturomvandlingar i arbetslivet. Det handlar om vuxenutbildning, utbildningsvikariat och arbetsmarknadsutbildning. Vad som verkligen behövs är en kontinuerlig kompetensutveckling för alla på arbetsmarknaden.

Det tredje "utbildning" handlar om spetskompetens och forskning. Vi behöver ett närmare samarbete mellan akademien, näringslivet och staten.

Arbetsförmedlingens statistik visar det oerhört starka sambandet mellan utbildning och arbete. Vattendelaren heter gymnasiekompetens. Den som saknar gymnasiekompetens och blir arbetslös eller startar sitt vuxenliv som arbetslös utan gymnasiekompetens har en mycket dyster prognos. Arbetsförmedlingens siffror visar också ett tydligt samband oavsett bakgrund. Oavsett om människor är födda och uppvuxna i Sverige sedan flera generationer tillbaka eller har kommit till Sverige från något annat land, oavsett vilket land, är det utbildning som är vattendelaren för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Har man gymnasiekompetens är chansen att man ska kunna få jobb oerhört mycket högre.

Det riktigt allvarliga i Arbetsförmedlingens siffror är att de yngre arbetslösa, de under 35, i dag utgör en snabbt växande andel av de arbetslösa som saknar gymnasiekompetens. Nu utgör de 40 procent. Bara för fyra år sedan var det 30 procent. Det är en oerhört snabb ökning. Andelen unga som lämnar gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper är högre än någonsin.

Detta måste, herr talman, mötas av satsningar på utbildning på bred front. Det behövs ett nytt kunskapslyft. Vi behöver högre kvalitet i grundskolan och gymnasieskolan. Det kommer inte att ske av sig själv. Det krävs fler och bättre lärare för att åstadkomma detta. Vi behöver fler utbildningsplatser i vuxenutbildningen och högskolan. Vi behöver fler platser i arbetsmarknadsutbildning. Det är dags att bryta upp de vattentäta skotten mellan arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning. Det är ett gammaldags sätt att tänka att den som är arbetslös ska gå en viss typ av utbildning medan den som inte är det ska gå en annan typ av utbildning. De snabbt ökande kompetenskraven på arbetsmarknaden gör att man måste våga tänka nytt kring detta.

Vi vill också se en stor satsning på utbildningsanställningar för ungdomar: lärlingsanställningar och traineeanställningar. Ungdomsarbetslösheten i vårt land är en av de högsta i Europa. Var femte ung människa går i dag arbetslös.

Vi tycker att utbildningsanställningar är en bra form. Det kallas ibland traineeanställningar, ibland lärlingsanställningar, ibland något annat. Det viktiga är att det är avtalade villkor och att det finns ett tydligt utbildningsinnehåll där man får lära sig saker och skaffa sig en bred kompetens från arbetsplatsen.

Regeringen vill inte ha mer av lärlingsanställningar. Man vill i stället ha mer av otrygghet för unga på arbetsmarknaden. Regeringen vill införa vad man kallar lärlingsprovanställningar, som inte innehåller något nytt när det gäller lärlingsdelen, men som innehåller möjligheten att lättare säga upp den som är lärlingsanställd genom att förlänga provanställningstiden.

Vi vill i stället förstärka utbildningsinnehållet och ge många fler unga chansen. Vad är det som efterfrågas på arbetsmarknaden? Jo, det är rätt kompetens. Vad måste man göra om ungdomar inte har den rätta kompetensen? Jo, satsa på utbildning för den som behöver det och se till att den som har utbildning får den kompetens som man skaffar sig av att vara ute i arbetslivet och lära sig av de erfarenheterna.

Herr talman! Regeringen säger nej till utbildningslinjen. Regeringens bärande idé i jobbpolitiken är lägre löner för dem som redan har dåligt betalt. Genom att man pressar ned den så kallade reservationslönen och får lägre lönekostnader för arbetsgivarna tror man att det ska bli fler jobb. Denna idé har nu prövats i full skala i fem år. Den har inte fungerat.

Jag tror att de allra flesta som lyssnar på den här debatten förstår att Sveriges väg knappast kan vara att konkurrera med låga löner. Om vi ska ha en chans i en allt skarpare global konkurrens är det kompetens som ska vara vårt konkurrensmedel. Därför krävs det investeringar i människors kompetens och nya investeringar i utbildning och kompetensutveckling.

Därför, herr talman, står vi socialdemokrater bakom alla våra förslag i betänkandet, och jag yrkar bifall till reservationerna 3, 6 och 16.

Anf. 82 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! När den föregående debatten drog ut på tiden fick jag lite extra tid att läsa riksdagens årsbok 2010/11. Det är intressant läsning. Där tas bland annat upp många av de viktiga beslut som togs under föregående riksdagsår. Vi kan bland annat se vad som hände i vårt utskott, arbetsmarknadsutskottet. Jag vill citera några saker därifrån för att ge en resonansbotten till mitt anförande.

Det står att riksdagen gjorde ”ett tillkännagivande till regeringen om att det vid offentliga upphandlingar bör vara möjligt att ta arbetsmiljöhänsyn och ställa krav på villkor enligt svenska kollektivavtal”.

Det står vidare ”Nej till motioner om jämställdhet”, och det gäller ett betänkande.

Man kan läsa vidare där det står om de olika tillkännagivandena, om fas 3 och om 100-dagarsregeln och 75-dagarsregeln. Det hände en hel del förra året.

Det vi har att debattera i dag är den årliga budgetpropositionen och kopplingarna till vårt utskott men också en del motioner som hör till detta.

Det står i betänkandet: ”Utskottet uppskattar att arbetsmiljöområdet är föremål för nytänkande och att man inte bara ser risker utan även möjligheter. Samtidigt som systemen för att minska riskerna i arbetsmiljön förbättras måste arbetsmiljöns möjligheter att bidra till hälsa och välbefinnande i högre grad uppmärksammas och utvecklas.”

Herr talman! Det här låter väldigt intressant. Betänk att regeringen i konstellationen 2006–2010 skar ned på anslaget till Arbetsmiljöverket med 157 miljoner kronor när man utifrån denna visshet uppskattar att ”arbetsmiljöområdet är föremål för nytänkande”. Jag tycker att det är ett lite märkligt ordval, men det är ju regeringssidan som äger texterna i den delen. Men att först dra ned och se hur en myndighet som är en av våra viktigaste myndigheter inom området får kämpa för att hålla näsan ovanför vattenytan och sedan tycka att det är intressant och uppskatta nytänkandet tycker jag är ett nyspråk.

Den borgerliga regeringen har inte heller riktigt förstått värdet av sommarjobb, och jag ska uppehålla mig lite vid det när det gäller ungdomar. Vi har ett antal gemensamma reservationer, och en har vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag yrkar bifall till den, reservation nr 16.

När det gäller ungdomar och arbetslöshet vet vi att många ungdomar har väldigt dålig kontakt med arbetslivet, vilket till stor del beror på den bristfälliga kontakten mellan skola och arbetsliv. En fortsatt satsning på att ge ungdomar sommarjobb kommer inte bara att ge dessa unga människor ett ökat självförtroende utan också att skapa ovärderliga kontakter inför framtida jobb.

Detta gäller inte minst de människor som bor i ytterst segregerade områden men inte har de nätverk som en del av dessa segregerade områden har tillgång till. Segregerade områden som Lidingö och Danderyd här i Stockholm har förvisso en hög grad av segregering, men de har också en hög grad av bra, nyttiga arbetslivsnätverk. Däremot har segre-

gerade områden som Rinkeby, Husby och delar av norra Botkyrka en hög segregering men en väldigt låg nivå av kontakter med arbetslivet.

Om vi tittar på föregående år ser vi att det fanns ca 80 000 sommarjobb för ungdomar. Utan det statliga bidraget på 100 miljoner skulle det förmodligen ha blivit ungefär hälften så mycket. Med tanke på kommunernas redan ansträngda ekonomi och de tecken vi får från Sveriges Kommuner och Landsting ser inte sommaren så munter ut för många ungdomar. Här efterlyser vi satsningar. Det ska bli intressant att lyssna på företrädare för allianspartierna och höra hur de har tänkt på detta.

Att unga slutar gymnasiet utan att någon gång ha haft ett sommarjobb innebär dåliga förutsättningar för ett riktigt arbete.

Min idé i detta anförande handlar i grunden om att titta på dem som har det svårast på arbetsmarknaden. De siffror vi har fått del av från Arbetsförmedlingen men också från andra myndigheter visar att nästan en fjärdedel av den grupp som kallas ungdomar står utanför arbetsmarknaden. Om vi skärskådar och tittar närmare på den här gruppen ser vi att det inte är särskilt jämnt fördelat inom gruppen.

Vi vet att en period av arbetslöshet inte bara är ett individuellt bekymmer, utan utifrån ett flertal aspekter ser vi att det påverkar samhället i stort. Personer som är arbetslösa skapar även samhällsekonomiska problem, inte för att de själva är arbetslösa utan för att samhället i övrigt har svårt att hantera situationen. Men det är framför allt unga människor som på grund av det nuvarande systemet inte har någonstans att gå på dagtid.

Resultaten av en studie som TCO presenterade i våras pekar på att ungdomar som efter sina avslutade gymnasiestudier hamnade i en period av arbetslöshet under avgångsåret erhöll framtida lägre inkomster på ett till fem års sikt. Det tog alltså upp till fem år för dem att komma i kapp. Dessa inkomstskillnader kan relateras till en kombination av effekter på arbetsutbudet och lönenivån, men i synnerhet av just effekter på arbetsutbudet.

Resultaten av denna studie pekar entydigt på att individer som omedelbart erhöll förvärvsarbete efter sina gymnasiestudier premierades under den första tiden upp till fem år.

Så långt kan man väl hålla med om att en arbetslinje värd namnet faktiskt är bra för ungdomar. Men om vi skärskådar det ytterligare ser vi att det fanns tecken på att de som startade sina arbetsmarknadskarriärer med en period av arbetslöshet som sammanföll med en lokal högkonjunktur erhöll lägre inkomster än om arbetslösheten sammanföll med en lokal lågkonjunktur. Dessa effekter visar att inkomstskillnaderna drevs av en arbetsutbudseffekt.

Om vi tittar närmare på detta pekar studien på att ungdomar som hade denna initiala period av arbetslöshet även hade lägre sannolikhet att få heltidsarbete jämfört med dem som hade varit arbetslösa.

Sammanfattningsvis visar det att vi har oerhört mycket att vinna på att satsa tidigt. Det får vi höra många representanter från regeringssidan säga hela tiden, och det kommer vi säkert att få höra i dag. Men satsa på ett sådant sätt som kanske är lite problematiskt för en regering som har tyckt att det har varit lite jobbigt att ge kommunerna de pengar de behöver för att kunna satsa på plats och kunna anpassa det till lokala hög- och lågkonjunkturer.

Vi kommer säkert att få höra success stories om fantastiska kommuner som lyckas väldigt bra med detta. Vi har ju en del ledamöter från sådana kommuner i utskottet.

Om vi ser var de har gjort rätt ser vi att det faktiskt går att hantera frågan även i liknande kommuner. Då behöver man inte jämföra äpplen med päron och säga att Botkyrka och Solna skulle ha samma förutsättningar.

Vi kan titta på hur vi ska hantera frågan om utbildning. Vi fick höra Ylva Johansson specificera de tre metoderna, som hon sade var: utbildning, utbildning, utbildning. Vi har fått alliansföreträdare som säger liknande saker, men då heter det: jobb, jobb, jobb.

För oss från Miljöpartiet handlar det om att utbildning är grunden, oavsett vad man kan höra från arbetsgivarhåll om att till exempel humanistiska utbildningar kanske inte ger så mycket jobb och att man därför inte borde satsa så mycket på dem. Där har vi varit mycket tydliga med att vi står på utbildar- och utbildningssidan och på studenternas sida.

Om man ser på utbildning och arbete som en grundförutsättning för ett självständigt liv måste jag hålla med Ylva Johansson om att ingången till frågorna från utbildningshåll är den största skillnaden mellan Alliansens idé om det framtida arbetslivet och flera av oppositionspartiernas linje.

Vi inom oppositionen samarbetar inte på det här området. Men vi kan se på vad vi tillsammans har pratat om när det gäller kopplingen mellan utbildning och arbetsliv och den nästan raljanta tonen från alliansledamöter om att ungdomar som är skoltrötta inte vill tillbaka till skolbänken eller för den delen att ungdomar som har gått ut gymnasiet inte vill fortsätta på högre utbildning utan gå till praktikplatser. Vi har från Miljöpartiets sida bejakat att lärlingsutbildningar kan vara en sådan väg in.

Tyvärr upplever vi – inte i debatter inom vårt utskott men under utbildningsutskottets debatter – att intresset för att finna bredare lösningar har varit svalt från Alliansens sida.

Herr talman! Med detta vill jag påtala att jag står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 16.

Anf. 83 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Den svenska arbetsmarknaden är unik och har karakteriserats av en god balans mellan arbetsgivare och arbetstagare, goda villkor för arbete och företagande och ett utbyggt system för den som tillfälligt blir arbetslös. Trygghet för både arbetstagare, arbetsgivare och arbetslösa har varit ledord i den svenska modellen.

Vi Sverigedemokrater vill återupprätta tryggheten på arbetsmarknaden och säkerställa att alla medborgare kan finna sin plats. Vi menar att det ska löna sig att arbeta, samtidigt som vi anser att den som tillfälligt blir arbetslös ska få det stöd som han eller hon behöver.

Regeringens arbetsmarknadspolitik har varit ett stort misslyckande. Man har kraftigt försämrat villkoren för arbetslösa, främst genom en nedmonterad och mindre tillgänglig a-kassa, samtidigt som man saknar visioner för att föra en aktiv politik värd namnet. De jobbskapande satsningarna har varit mer eller mindre löjeväckande, med nystartsjobb,

instegsjobb och sänkt krogmoms. Det går som bekant inte att stapla alltmer verkningslösa jobbskatteavdrag på varandra.

Vi anser att det är strukturella orsaker som ligger bakom massarbetslösheten och arbetsmarknadens dåliga funktionssätt. Här behövs ett politiskt nytänkande.

Sverigedemokraterna ser arbetsmarknads-, närings-, utbildnings-, finans- och skattepolitiken som beroende av varandra, där respektive område kompletterar de andra för att tillsammans möjliggöra förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och företagande.

Dagens situation, med dålig matchning och hög arbetslöshet samtidigt som vi saknar arbetskraft i viktiga sektorer, beror i hög grad på politikens misslyckande, inte minst inom utbildnings- och näringspolitiken.

För att visa Sverigedemokraternas helhetssyn på arbetsmarknadspolitik kommer detta anförande att innehålla delar också från dessa områden.

Förra mandatperioden genomfördes kraftiga försämringar i a-kassan, vilket har slagit hårt mot landets arbetslösa och försämrat matchningen på arbetsmarknaden. Regeringen har i flera avseenden försämrat a-kassan, allt för att ytterligare driva på sin extrema utbudspolitik i syfte att hålla nere lönerna för svenska arbetstagare.

A-kassan har blivit dyrare att gå med i, kvalificeringsgrunden har skärpts, och taket har sänkts rejält. Faktum är att taket är så pass lågt att den procentuella ersättningsnivån mest blir en chimär, där en avtrappning från 80 till 70 procent i praktiken inte ger någon som helst avtrappning i den arbetslöses inkomst, eftersom de allra flesta inte får 80 eller ens 70 procent av a-kassan.

Herr talman! Den svenska a-kassan är sämst i Norden. Redan vid en månadsinkomst på 18 700 kronor slår man i taket. Ersättningen från a-kassan blir då 14 960 kronor, och på dessa 14 960 kronor utgår skatt. En försämrad a-kassa förefaller att vara en mycket ineffektiv metod för att få arbetslösa i arbete, eftersom de flesta som är arbetslösa är det ofrivilligt och inte vill något hellre än att få ett arbete och kunna göra rätt för sig.

Den svenska arbetsmoralen är god. Därmed blir en försämrad a-kassa i praktiken bara ett sätt att slå på arbetslösa och knappast en aktiv och attraktiv arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

En återupprättad a-kassa skulle också förbättra matchningen på arbetsmarknaden. För denna satsning avsätter vi 1,9 miljarder kronor.

Vi har i riksdagen använt vår vågmästarroll för att få igenom ett tillkännagivande om bättre a-kassa, detta genom att åter göra det möjligt för arbetslösa att under de första hundra dagarna av arbetslöshet begränsa sitt sökande till närliggande geografiskt område och det egna kompetensområdet.

Dessutom har vi förbättrat för deltidsarbetslösa, som i dag är berättigade till endast 75 dagars a-kassa, till skillnad från heltidsarbetslösa, som är berättigade till 300 dagars a-kassa.

Detta av regeringen införda system har lett till att få heltidsarbetslösa är villiga att ta deltidsjobb och därmed kvarstår i arbetslöshet. Deltidsarbete är också en bra väg in på arbetsmarknaden, när många heltidsarbetslösa har svårt att gå direkt till heltidsarbete. Dagens regler uppmuntrar snarare till fortsatt heltidsarbetslöshet.

För denna satsning avsätter vi ytterligare 1,9 miljarder. Totalt satsar vi alltså 3,8 miljarder på förbättrad a-kassa.

Herr talman! De svenska småföretagen stod för en stor del av sysselsättningstillväxten under förra högkonjunkturen och är också en viktig förutsättning för Sveriges väg ut ur den nuvarande finansiella krisen. Den generella sänkning av arbetsgivaravgiften som regeringen har genomfört gav 264 kronor per anställd och månad i sänkning, men som sysselsättningsskapande åtgärd har åtgärden varit medioker och ineffektiv.

Vi förespråkar en återgång till det tidigare systemet, där företagen i stället får en permanent arbetsgivaravgiftsrabatt för sina tio första anställda. Detta finansieras med en återhöjning av den generella arbetsgivaravgiften och syftar till att ge incitament för svenska småföretag att våga, vilja och kunna anställa.

Den massiva ungdomsarbetslösheten beror delvis på den överteoretisering som skett av gymnasieskolans program. Idén att alla ska ges högskolebehörighet och att 50 procent av alla gymnasieelever ska bli akademiker har varit fullständigt katastrofal för såväl arbetsmarknad som enskilda ungdomar.

Resultatet ser vi i dag. Framför allt svenska yrkeskunniga ungdomar har fått en undermålig utbildning med ett alltför litet inslag av praktik och alltför mycket teori i sina praktiskt inriktade program. Svenska gymnasieelever tillhör Europas bottenklass när det gäller praktik knuten till utbildningen.

Regeringens förbättringar, där man frångått visionen att alla ska bli akademiker, har varit steg i rätt riktning. Sverigedemokraterna inser att alla inte kan, bör eller vill bli akademiker och att yrkesutbildning efterfrågas i en allt större utsträckning på arbetsmarknaden. Den stora mismatchningen på arbetsmarknaden är framför allt tydlig när det gäller företagens skriande behov av yrkeskunnigt folk.

Vår viktigaste satsning för att bryta ungdomsarbetslösheten är införandet av lärlingsjobb. Lärlingsjobben skulle möjliggöra för en arbetsgivare att anställa en ung lärling till 75 procent av ingångslönen och med slopad arbetsgivaravgift. Och en provanställning skulle kunna ges i upp till tolv månader i stället för dagens sex.

50 000 lärlingsjobb är en satsning för att bryta ungdomsarbetslösheten och att stärka ungdomars konkurrenskraft på en arbetsmarknad som i allt högre grad präglas av låglönekonkurrens och mismatchning.

Vi har räknat med en hög undanträngningseffekt när det gäller den här åtgärden, upp till 70 procent. Då blir kostnaden endast 1,9 miljarder, att jämföra med sänkt krogmoms på 5,4 miljarder som beräknas ge eventuellt 3 000 jobb. Med en undanträngningseffekt på 50 procent blir vår satsning helt kostnadsneutral.

Jag lyssnade på Ylva Johanssons anförande, framför allt när det gällde hennes förslag om utbildningsanställningar, som i praktiken är samma sak som lärlingsanställningar. Jag ser med tillförsikt fram mot ett skarpt förslag från Socialdemokraterna när det gäller de här åtgärderna.

Alliansen har pratat om lärlingsjobb i många år. Men det händer ingenting. Ni tillsätter en utredning som ska ta fram ett förslag på hur det ska se ut. Men det ger inga jobb till ungdomar i den här situationen. Möjligtvis ger det jobb till en och annan avdankad folkpartistisk riksdagsledamot, men det kan inte vara det som är syftet.

Vi vill se skarpa förslag, och vi är beredda att kompromissa och se på de förslag som läggs på bordet. Vi har ett förslag. Titta på det!

Herr talman! Starta-eget-bidrag, eller stöd för start av näringsverksamhet som det egentligen kallas, har som arbetsmarknadspolitisk åtgärd lovordats av bland annat Riksrevisionen, som en av de bästa sysselsättningsskapande åtgärder som finns inom det arbetsmarknadspolitiska området.

Trots programmets goda resultat finns det en generell 25-årsgräns, och det mycket låga stödet ges bara i sex månader. Visst, 25-årsgränsen är belagd med vissa undantag, till exempel för nyanlända invandrare och vissa andra grupper. Men vi vill ta bort den här 25-årsgränsen. Vi tycker att den är direkt diskriminerande mot ungdomar. Det är ju bland ungdomar som massarbetslösheten är som mest utbredd. 25 procents ungdomsarbetslöshet innebär att Sverige ingår i bottenkiktet i Europa när det gäller möjligheten för ungdomar på arbetsmarknaden.

Unga arbetslösa ska ha rätt att söka bidraget, precis som alla andra. Bland våra ungdomar finns många driftiga, innovativa och idérika individer som saknar kapital men besitter viljan. Ett utökad starta-eget-bidrag skulle bryta en del av ungdomars sociala utanförskap och påverka sysselsättningen positivt.

Vi vill slopa instegsjobben och ha en arbetsmarknad fri från etnisk diskriminering. Diskrimineringen på arbetsmarknaden är i dag lagstadgad genom de så kallade instegsjobben. De infördes under den förra mandatperioden och innebär att nyanlända invandrare under sina första tre år i Sverige erbjuds arbetsmarknadspolitiska möjligheter som svenskar inte har. Det sker genom att arbetsgivaren får upp till 80 procent av lönekostnaden betald om han eller hon anställer en nyanländ invandrare.

Rent arbetsmarknadspolitiskt har åtgärden också visat sig vara katastrofal. Ytterst få av instegsjobbarna lyckas ta klivet in på den ordinarie arbetsmarknaden efter avslutad skattefinansierad anställning.

Vi avvecklar instegsjobben och frigör därmed 360 miljoner kronor per år. Dessa 360 miljoner möjliggör en sänkning av åldersgränsen för starta-eget-bidraget från 25 till 20 år, så att arbetslösa ungdomar omfattas av det. Vi tillskjuter totalt 600 miljoner kronor extra till starta-eget-bidraget. Det finansierar såväl lägre åldersgräns som en utökad livslängd, upp till nio månader, på starta-eget-bidraget.

Herr talman! I dag ställs låga eller inga krav på säsongsarbetslösa att aktivt söka arbete, vilket försvårar för dessa människor att lösa sina arbetslöshetsproblem på längre sikt. En livssituation där man år efter år går till säsongsbetonade anställningar och är arbetslös stora delar av året är inte eftersträvansvärd.

Sverigedemokraterna menar att regeringen borde lyssna på Riksrevisionens förslag och vidta åtgärder så att Arbetsförmedlingen inte särbehandlar säsongsarbetslösa i förhållande till övriga arbetslösa. Görs inte detta riskerar de säsongsarbetslösa att inte kunna lämna sin arbetslöshet och få en varaktig sysselsättning.

Arbetsmarknaden står inför stora utmaningar. Vi vill föra en ansvarsfull invandringspolitik för att på så sätt minska utanförskapet. Vi vill stimulera landets företag till att våga och vilja anställa genom att öka antalet undantag i turordningsreglerna. Vi vidtar kraftiga utbildningssatsningar för att på ett betydande sätt förbättra matchningen på den svenska

arbetsmarknaden. Vi inför lärlingsjobb och mer praktik för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten, och vi säger nej till all form av etnisk diskriminering på arbetsmarknaden genom att slopa instegsjobben.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservationerna 1, 5, 7 och 9.

Anf. 84 JOSEFIN BRINK (V):

Herr talman! Med årets budgetproposition firar den borgerliga arbetslinjen femårsjubileum. Tyvärr är inte den moderata arbetsmarknadsministern här för att ta den här debatten. Det beklagar jag verkligen. Men med eller utan ministrarnas närvaro tänkte jag att jag skulle göra en liten utvärdering av de gångna fem åren.

Inför 2006 års val utlovades minskat utanförskap och en skrotning av den gamla Amspolitiken, där människor ”gömdes undan i åtgärder”. Och bidragsberoendet skulle minska.

År 2006 var arbetslösheten 7,1 procent. I år är den uppe i 7,7 procent. Nästa år bedömer regeringen att den är uppe i 7,8 procent. Och i Arbetsförmedlingens senaste prognos passerar den 8 procent och landar uppe mot 8 ½ procent 2013.

År 2006 var 150 000 personer långtidsarbetslösa. Det är en mycket hög siffra. Men sedan dess har andelen långtidsarbetslösa ökat med hela 25 procent, och i dag är nära 200 000 personer långtidsarbetslösa.

År 2006 var 2,6 procent av den svenska arbetskraften sysselsatt i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I år är hela 4 ½ procent av arbetskraften i någon form av arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

År 2006 hade 11 000 långtidsarbetslösa ett så kallat plusjobb. De här subventionerade anställningarna avskaffade alliansregeringen. De ersattes med den så kallade fas 3, och i år är 27 000 långtidsarbetslösa placerade i den åtgärden. Nästa år kommer de sysselsatta i fas 3 att passera 30 000 personer.

På punkt efter punkt kan vi alltså konstatera att situationen på arbetsmarknaden har gått från illa till värre. Fler är arbetslösa. Fler är långtidsarbetslösa. Fler är placerade i arbetsmarknadsåtgärder med uslare villkor för dem som deltar.

Den enda punkten där regeringens löften faktiskt har infriats är att det är färre som får ersättning från a-kassan i dag – väldigt många färre. År 2006 betalades 178 000 helärsersättningar ut från a-kassan. I år är det bara 98 000. Det enda problemet med den glada statistiken är att detta inte beror på att de arbetslösa har blivit färre. Tvärtom har de blivit betydligt fler. Hela förklaringen ligger i stället i att regeringens försämringar av a-kassan har ställt hundratusentals människor utanför arbetslöshetsförsäkringen.

Notan för den här besparingen i statskassan har skickats till landets kommuner som har ökat sina kostnader för försörjningsstöd, eller socialbidrag, med 30 procent sedan 2006. Bidragsberoendet har alltså ökat mycket kraftigt under den borgerliga regeringstiden. De arbetslösa har inte bara blivit fler, de har blivit fattigare också.

Utgångsläget inför den period av ekonomisk nedgång och minskad efterfrågan på arbetskraft som alla nu förutspår är därmed sämre än på mycket länge. Enligt Arbetsförmedlingen har Sverige aldrig i modern tid gått in i en konjunkturnedgång med en så hög strukturell arbetslöshet som vi gör nu.

Trots detta går det inte att ana ett uns av självkritik eller omprövning hos regeringen. Den hittills förda arbetsmarknadspolitiken ligger fast, eller jag kanske överdriver lite. Man har ju lagt till en stor sänkning av krogmomsen på 4,5 miljarder. Men förutom det är det faktiskt exakt samma politik som fortsätter.

Herr talman! Om arbetslösheten ska kunna kämpas ned och vår ekonomi och vår välfärd ska kunna stärkas krävs en helt annan politik än den som har lett till dessa resultat. Sverige står inför väldigt stora utmaningar framöver. Klimathotet kräver en omställning av både produktion och konsumtion. Rekordstora pensionsavgångar kräver genomtänkta strategier för att upprätthålla kompetens och kvalitet på arbetsmarknaden. En åldrande befolkning kräver mer och bättre vård och omsorg, och efter år av försummelser av skolan behövs stora satsningar på utbildning.

Dessa utmaningar innebär också möjligheter, och det tar Vänsterpartiet avstamp i i vår budgetmotion.

Vi gör stora investeringar i syfte att skapa jobb inom byggsektorn, i grön omställning, i modern infrastruktur och inom industriutveckling och välfärdssektorn. Vi investerar i kunskap genom breda satsningar på utbildning på alla nivåer och genom hela livet. Vi stärker rätten till fasta jobb på heltid och jämställda villkor i arbetslivet.

Vi satsar även på en arbetsmarknadspolitik som rustar alla de arbetslösa, som alltför länge har lämnats i sticket, för att hitta en plats i arbetslivet. Vi tror nämligen inte att det är drivkrafter som saknas hos de hundratusentals som i dag går arbetslösa. Det är inte så enkelt att om man bara söker tillräckligt många jobb så kommer man också att få ett. Det vet alldeles för många av egen erfarenhet. För att få ett jobb krävs det, förutom givetvis att det finns arbetstillfällen, att man har de kunskaper och de erfarenheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. Att erbjuda möjligheten att skaffa sådan kunskap och sådan erfarenhet är den mest centrala uppgiften för arbetsmarknadspolitiken.

Därför vill vi skrota de innehållslösa garantiprogrammen, där regeringen har gömt undan de arbetslösa, och i stället erbjuda ett brett utbud av insatser som har effekt på arbetslösas möjligheter att få jobb. Vi vill ge arbetssökande tillgång till ett brett utbud av utbildningar i arbetsmarknadsutbildningar med yrkesinriktning, på komvux, i yrkeshögskolan och på högskolor och universitet. Vi vill ge unga som saknar fullständiga gymnasiebetyg rätten att komplettera sin utbildning i individuellt anpassade studieprogram.

För att klara den förestående generationsväxlingen på arbetsmarknaden vill vi sjsätta ett program som erbjuder unga en väg in i arbetslivet under handledning av erfarna anställda. I stället för att lägga 4 ½ miljard på att sänka krogmomsen använder vi samma summa till att skapa totalt 25 000 jobb till unga genom traineeplatser, lärlingsanställningar och utbildningsvikariat i omsorgen.

Dessutom presenterar vi ett alternativ till fas 3. Vi vill avveckla fas 3 och ersätta hela den åtgärden med helt andra insatser. I stället för oavlönat tvångsarbete utan slut vill vi erbjuda långtidsarbetslösa ett antal vägar vidare genom övergångsjobb med avtalsenliga löner, möjlighet att skola om sig med bibehållet aktivitetsstöd eller att lära sig ett nytt yrke genom en lärlingsanställning.

Regeringspartierna har vid flera tillfällen efterfrågat alternativ till fas 3 när vi har kritiserat det. Här har ni ett som ni är mer än välkomna att ansluta er till.

Herr talman! Personer med funktionshinder stängs i allt högre grad ute från arbetslivet. Det är hög tid att ta denna systematiska diskriminering på allvar. I vårt budgetalternativ föreslår vi en rad satsningar på ökad tillgänglighet, enklare hjälpmedelshantering, höjda tak för lönebidragsanställningar och en översyn av Samhalls mål. Vi föreslår också bättre villkor för sociala arbetskooperativ och ökade möjligheter för människor med psykiska funktionshinder att arbeta efter förmåga utan att riskera att åka ur trygghetssystemen.

Jag hoppas att regeringen är beredd att lyssna på våra förslag inför den översyn av stödet till funktionshindrade som man utlovar men ännu inte levererar något av i sitt budgetförslag.

Vänsterpartiet har också betydligt högre ambitioner för arbetsmiljöarbetet. Vi vill se säkra, hälsosamma och rymliga arbetsplatser där människor inte slits ut till kropp och själ. Då måste man också satsa långsiktigt på kunskap, kontroller, utbildningar och systematiskt arbetsmiljöarbete. Därför satsar vi på Arbetsmiljöverkets förebyggande verksamhet och inspektionsverksamhet. Vi satsar också på skyddsombudens utbildning och verksamhet ute på arbetsplatserna.

Herr talman! Urholkningen av arbetslöshetsförsäkringen har, som jag tidigare har sagt, lett till ökat bidragsberoende, ökade inkomstklyftor och en sämre fungerande arbetsmarknad. De höga avgifterna har lett till massavhopp från a-kassorna. De hårda kvalifikationskraven ställer unga, invandrade och deltidsanställda utanför försäkringen. Deltidsbegränsningen gör det direkt olönsamt att ta tillfälliga jobb. Ersättningsgraden är så låg i dag att bara 4 procent av dem som förlorat ett heltidsjobb får ut 80 procent i ersättning.

Vänsterpartiet anser att a-kassan behöver renoveras från grunden. Det är helt avgörande för enskilda människors ekonomi, för en väl fungerande arbetsmarknad och för hela samhällsekonomin att vi har en bra arbetslöshetsförsäkring.

I vår budgetmotion föreslår vi därför flera viktiga förbättringar av a-kassan. Med höjt tak, sänkta avgifter och slopad 75-dagarsregel gör vi konkreta och omedelbara förbättringar av a-kassan. På längre sikt är det också nödvändigt att se över kvalifikationsvillkor och annat så att fler på riktigt kan få ersättning.

En viktig insats för att nå det målet är att se till att unga människor som i dag inte har någon möjlighet att kvalificera sig till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen får det. En stor och växande grupp av de arbetslösa som saknar ersättning och som är hänvisade till socialbidrag är unga som har avslutat en utbildning och inte längre omfattas av studerandevillkoret.

Vi vill därför förstärka och förbättra grundförsäkringen så att unga människor som söker sitt första jobb kan få arbetslöshetsersättning om de skriver in sig på Arbetsförmedlingen och är aktivt arbetssökande. Vi anser nämligen inte att det är rimligt att unga människor ska tvingas börja sitt vuxenliv med att köa till socialkontoret. Vi anser inte heller att staten ska vältra över kostnaderna för arbetslösheten på kommunerna, vilket vi nu ser ske i ökande takt.

Herr talman! Drygt fem år av borgerlig arbetslinje har inte lett till minskat utan till ökat utanförskap, till växande klassklyftor och till ett hårdare klimat i arbetslivet. Vänsterpartiets budgetförslag syftar till att vända den här utvecklingen. Vi har lagt fram ett budgetförslag för fler och bättre jobb, för utbildning och utveckling och för ökad jämlikhet och jämställdhet i arbetslivet.

Jag stöder självfallet alla de reservationer som Vänsterpartiet står bakom, men för att spara tid i kammaren yrkar jag bifall endast till reservationerna nr 11 och nr 16.

(Applåder)

Anf. 85 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Jag vill börja med att för protokollet notera att arbetsmarknadsministern är en av dem som har väldigt hög närvaro här i kammaren. Vi har nyligen haft långa och intressanta interpellationsdebatter med ministern. För oppositionen, som verkar längta efter arbetsmarknadsministern, kan jag berätta att hon finns här i kammaren igen på onsdag i nästa vecka.

Herr talman! De senaste fem åren har vi både upplevt en stark uppgång med många nya jobb och samtidigt gått igenom den värsta konjunkturnedgången sedan 30-talet. Detta har ställt krav på en ansvarstagande politik för svensk ekonomi, på jobbskapande och på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Alliansen har konsekvent valt att stå upp mot alla dem som velat äventyra svensk ekonomi eller som på punkt efter punkt försökt riva ned arbetslinjen. Och jag kan lova att vårt ansvarstagande kommer att ligga fast även framöver.

Även om utmaningarna i både omvärlden och Sverige är många just nu finns det anledning att stanna upp och precis som Josefin Brink ta del av utvecklingen sedan 2006. Två frågor är helt centrala. För det första: Är det fler som arbetar i dag? För det andra: Osynliggörs fortfarande många arbetslösas arbetsförmåga och möjlighet att vara en del av arbetskraften?

Svaret är både ja och nej. Ja, det är 160 000 fler som arbetar i dag. Och nej, vi är nu 143 000 färre som är förtidspensionerade och antalet sjukskrivna har kraftigt minskat. Detta är ett resultat av en konsekvent arbetslinje och en jobbpolitik som också allt fler väljare nu ger sitt förtroende.

Viktigast är kanske att vi har fört Sverige bort ifrån det tillstånd som rådde då Sverige faktiskt hade tillväxt men där inga nya jobb växte fram. Den så kallade jobless growth som Sverige och delar av Europa drabbades av har vi tagit oss ur. Det kan finnas anledning att jämföra oss med andra.

Enligt Eurostats senaste statistik har Sverige troligtvis den högsta sysselsättningsökningen av alla jämförbara länder just nu. Tar vi del av EU-kommissionens höstprognos kan vi notera att arbetskraftsdeltagandet i Sverige är högre än i något annat EU-land. Talar vi om långtidsarbetslöshet visar det sig att den genomsnittliga långtidsarbetslösheten i Europa är tre gånger så hög som i Sverige. Allt detta är bra. Den svartmålning av Sverige som delar av oppositionen ägnar sig åt faller när verkligheten knackar på dörren.

Men, herr talman, låt det inte råda någon tvekan om att det kommer att krävas mer och att det är ett långsiktigt och tålmodigt ansvar att föra Sverige mot full sysselsättning. De kommande åren gäller det att klara av att föra en aktiv arbetsmarknadspolitik för att möta en tuffare utveckling på arbetsmarknaden, där Sverige som en liten, öppen och handelsberoende ekonomi givetvis kommer att påverkas. Men det kommer också att handla om att värna de jobb som finns och se till att fler jobb växer fram. Grundläggande kommer det att vara att vi inte slarvar med statens finanser och ställer ut löften som inte kan hållas. Det är mot den bakgrunden som vi i Alliansen har formulerat vår politik.

Vi menar att det finns ett begränsat reformutrymme och att det är viktigt att Sverige har mer kvar att satsa om läget blir ännu allvarligare i omvärlden eller om utvecklingen på arbetsmarknaden blir mer negativ mot vad prognoserna har visat.

Jobben är en helt avgörande fråga, inte bara för Sverige som land utan det handlar också om vad ett arbete kan betyda för var och en av oss. För många är nämligen ett jobb inte bara en lön utan det handlar lika mycket om självförtroende, en bättre hälsa eller om att vara en del av en arbetsgemenskap.

Alliansen föreslår nu ett arbetsmarknadspaket på sammanlagt 8,1 miljarder under de kommande tre åren. Det handlar om att föra en omställningspolitik. Även om utvecklingen på arbetsmarknaden viker finns det många jobb att söka. Då är det för det första viktigt med stöd och hjälp för att hitta jobben. För det andra kan det handla om att utbildning är rätt väg för att sedan kunna gå vidare till ett jobb.

Herr talman! Vi ska ha rätt insatser och stöd för människor som har blivit av med jobbet eller som saknar jobb. För dem som har varit borta länge är detta särskilt viktigt. Har man varit arbetslös under åtta av de senaste tio åren är det tufft att komma tillbaka. Låt mig därför klargöra att kvaliteten och aktiviteten inte har varit tillräcklig i jobb- och utvecklingsgarantin, särskilt inte i fas 3. Det finns många goda exempel, men det finns också dåliga exempel.

Vi har lyssnat, arbetat igenom det som har fungerat mindre bra och kan nu gå fram med ordentliga kvalitetsförstärkningar. Det handlar bland annat om att öka handläggartätheten, förstärka arbetsgivarkontakterna och att öppna upp för att flera arbetslösa ska få tillgång till jobb- och utvecklingsgarantin snabbare. I sysselsättningsfasen kvarstår möjligheten till arbetsmarknadsutbildning. Vi inför ett särskilt anställningsstöd med förhöjd handläggarsättning. Utöver alla satsningar i jobb- och utvecklingsgarantin kan jag bland annat nämna att vi fortsätter med den framgångsrika satsning som vi lade grunden för senast, de äldres möjlighet att snabbare komma in i nystartsjobb.

Allt detta görs för att höja kvaliteten och rätta till en del av de brister som har förekommit. Men låt mig vara tydlig, vi är inte beredda att ta bort aktivitet, att gå tillbaka till att människor ska gå hemma utan att någonting händer, för att slutligen dölja deras arbetslöshet och arbetsförmåga med förtidspension. Den politiken har Alliansen och Sverige brutit med. Låt mig uttrycka det mer tydligt för att visa på alternativen i svensk politik: Vi kommer inte att ersätta arbetslinjen med bidragslinjen.

Herr talman! Jag vill även betona hur viktig utbildning är för många för att lyckas på arbetsmarknaden. Jag välkomnar därför att Alliansen har

genomfört och kommer att genomföra flera stora och nödvändiga utbildningsreformer. Totalt satsas närmare 6 miljarder i olika utbildningssatsningar.

På arbetsmarknadsområdet ökas antalet platser i praktik tidigt i arbetslöshetsperioden för personer som riskerar långtidsarbetslöshet. Vi ökar antalet platser i yrkesvux. Vi ökar antalet arbetsmarknadsutbildningar. Vi ökar antalet platser i yrkeshögskolan. Vi förlänger satsningen på folkhögskolan med flera platser och har kvar det högre studiebidraget för unga.

Det finns partier i den här kammaren som efterfrågar mer utbildning i Sverige. Svaret till er är: Det är precis det som Alliansen finansierar och dessutom erbjuder.

För att få ett jobb räcker det inte med god matchning och en bra utbildning, oavsett om det är gymnasium, högskola, yrkesvux eller arbetsmarknadsutbildning. Det måste finnas lediga jobb. Vi vet att Sverige länge har haft en undersysselsättning i service- och tjänstesektorn på någonstans runt ett par hundratusen jobb jämfört med likartade länder. Detta har nu Alliansen börjat åtgärda.

Det som då är förvånande är att stora delar av oppositionen säger nej till allt detta. Nej till RUT-avdrag, nej till ROT-avdrag, nej till lägre arbetsgivaravgifter för ungdomar, nej till sänkt tjänstemoms – allt detta som gör att vi värnar jobb i lågkonjunktur och som gör att fler kommer i arbete.

Ofta verkar detta motstånd vara baserat på fördomar, att det är ett jobb som inte duger, som inte kan bygga Sverige starkt. Man vill inte se att reformerna gör svarta jobb vita och skapar en efterfrågan.

Det är ingen tillfällighet att det just nu är bygg- och restaurangbranschen som aviserar att man behöver anställa fler nästa år medan andra meddelar det motsatta. I synnerhet Socialdemokraternas konstanta angrepp på alla jobb som ofta är en väg in för unga och utrikes födda på arbetsmarknaden är beklagligt. Om detta kommer det att bli konflikt i svensk politik. Nya moderaterna fnyser nämligen inte åt de jobben, som Håkan Juholt gör. Vi säger att alla jobb behövs.

Till alla er som jobbar på restaurang eller hotell, eller som just nu bygger om ett hus, vill jag säga att vi ser er, och vi menar att ni gör ett viktigt jobb. Vi vill dessutom att ni ska bli fler genom att de som i dag är arbetslösa och vill ha ett jobb ska ha möjlighet att bli era arbetskamrater.

Herr talman! Sverige har sedan länge haft en alldeles för hög ungdomsarbetslöshet. Många reformer har genomförts för att vända utvecklingen. Det välkomnar jag. Att börja sitt liv med långtidsarbetslöshet kan få allvarliga konsekvenser. Därför är vi i Alliansen beredda att förutsättningslöst pröva nya åtgärder. Vi tar i detta betänkande ett initiativ genom att från och med den 1 januari 2012 klargöra att ett nytt profileringsverktyg ska vara på plats hos Arbetsförmedlingen. Verktöget kommer att användas för att tidigt identifiera unga som av olika orsaker riskerar långtidsarbetslöshet och erbjuda dessa personer fler insatser på ett tidigt stadium.

Men vi nöjer oss inte med det. För att få bukt med ungdomsarbetslösheten är det avgörande att vi hela tiden arbetar för att skapa nya vägar till jobb. Därför vill vi införa en ny anställningsform för unga, lärlingsprovanställning, som förenar lärlingsutbildning med anställning. Detta är ett

bra sätt för unga att få in en fot på arbetsmarknaden. Samtidigt får man en utbildning inom yrkesområdet. Låt mig i detta sammanhang sträcka ut en hand till Miljöpartiet. Sverige saknar ett utbyggt lärlingssystem. Det är hög tid att det kommer på plats. Vi är beredda att samarbeta, och vi hoppas att även ni vill medverka till att fler av landets ungdomar får ett jobb.

Det här är en dag när alternativen i riksdagen ställs mot varandra. Även om det ibland kan finnas frågor där vi kan, och framför allt borde, förenas är kontrasterna tydliga. Vi har en alliansregering som tar ansvar. Vi har oppositionspartier som lovar brett och spretigt utan täckning eller utan att man följer upp egna förslag i sina egna budgetmotioner. Vi har en alliansregering som prioriterar full sysselsättning och jobb medan socialdemokratin skickar notan för sin bidragslinje till landets unga. Man kan beskriva det som att framtid står mot dåtid.

Jag yrkar bifall till utskottsmajoritetens förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Katarina Brännström, Lotta Olsson, Jenny Petersson och Maria Plass (alla M) samt Hans Backman (FP) och Lars-Axel Nordell (KD).

Anf. 86 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Tomas Tobé erkänner att fas 3 inte har fungerat, och det är klädsamt. Det märkliga är dock slutsatsen att man ska lappa och laga i fas 3 och skicka tiotusentals fler arbetslösa till fas 3. Tomas Tobé säger igen, som vi har hört regeringens företrädare så många gånger säga, att sysselsättning med någonting, vad som helst, är bättre än att vara hemma eller förtidspensionerad. Tydligare kan väl inte regeringens ambitionsnivå i arbetsmarknadspolitiken vara. Riktiga jobb och utbildning är alltså inget alternativ för den som är arbetslös, utan man ska välja mellan att vara sysselsatt med någonting i fas 3 eller att vara förtidspensionerad. Det är bedrövligt.

Arbetslösheten är ett av våra absolut största samhällsproblem, och vi går mot en ökande arbetslöshet. Regeringen för Sverige mot en ökande arbetslöshet. Det är vad man själv säger i budgetproposition. Då är det faktiskt anmärkningsvärt att arbetsmarknadsministern – hon har inga andra åtaganden inbokade som syns i kalendern i dag – inte är här och debatterar med oss. Att ministern är här och svarar på interpellationer är inget ett statsråd kan välja bort utan det är något som ett statsråd är skyldig att göra enligt riksdagsordningen. Ministern väljer själv om hon tycker att det är viktigt att delta i debatten och debattera de frågor som i alla fall vi socialdemokrater tycker är de allra viktigaste frågorna just nu. Att bekämpa arbetslösheten måste ligga högst på dagordningen. Då duger det inte att sätta människor i gratisarbete och sysselsättning i fas 3. Ambitionen måste vara att bygga Sverige starkt genom att rusta människor med utbildning och möjlighet till riktiga jobb.

Anf. 87 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Jag var mycket tydlig om de stora satsningar vi gör på utbildning nu. Utbildning är oerhört viktigt.

Men jag tror att vi måste vara lite mer nyanserade. Om man har varit borta från arbetsmarknaden under åtta av de senaste tio åren, man kanske till och med har prövat på ett antal utbildningar och ändå inte fått möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden, är det viktigt att man får pröva på att komma in på arbetsmarknaden.

Vi i Alliansen har varit tydliga. Vi har sett en del brister inom fas 3. De bristerna väljer vi att rätta till. Men vi är tydliga med att vi inte kan gå tillbaka till det som var problemet med den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken. Då handlar det om att dölja detta. När arbetslöshets-siffrorna blev för höga skulle vi dölja arbetslösheten genom att antingen förtidspensionera eller sjukskriva människor som hade arbetsförmåga. Den politiken kan vi inte gå tillbaka till.

Det är nu 160 000 fler som arbetar. Det är 143 000 färre förtidspensionerade. Vi minskar kraftigt antalet sjukfall. Detta har åstadkommit trots att vi har gått igenom en mycket djup konjunkturnedgång som bland annat är kopplad till vad som sker i omvärlden. Nu är vi i ett läge att vi ska föra en ansvarsfull politik. Då vill jag veta hur det kan bli fler jobb genom att halvera RUT- och ROT-avdragen. Hur kan det bli fler jobb genom att göra det dyrare att anställa ungdomar? Hur kan det bli fler jobb genom att avvisa och fnysa åt jobben på restauranger och hotell?

Anf. 88 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är fler som arbetar och det är fler som ska försörjas av dem som arbetar eftersom vårt land nu har den största befolkningen någonsin. Andelen som arbetar har dock inte ökat.

Det är en tydlig skillnad i investeringar i utbildning mellan oss socialdemokrater – vi i de rödgröna partierna – och regeringen. För vår del skiljer det nästan precis 5,6 miljarder kronor, vilket regeringen väljer att prioritera på sänkt krogmoms. Vi väljer att prioritera satsningar på utbildning, höjd kvalitet i skolan och fler utbildningsplatser. Det är en prioritering av vad som bygger Sverige starkt och hur vi kan klara en global konkurrens och hur fler människor kan komma i arbete.

Herr talman! Jag vill också ställa en fråga till Tomas Tobé med anledning av en debattartikel i dagens Svenska Dagbladet. Där skriver dina regeringskolleger att man bör införa stämpelklocka i förskolan för att få fler föräldrar att hämta sina barn tidigare än de gör i dag. Hur går det ihop med arbetslinjen? Om barngrupperna är för stora i förskolan är det naturligt att anställa fler förskollärare. Men dina allianskolleger tycker i stället att de föräldrar som redan är hårt pressade och stressade ska jobba mindre än vad de gör i dag för att kunna hämta ännu tidigare, och barnen ska förbli i de stora barngrupperna fram till halv fyra eller när föräldrarna kan tänkas hämta.

Regeringen har en retorik om den så kallade arbetslinjen, men i praktiken har andelen människor i arbete minskat med er politik. Ni har infört några förslag som är direkt kontraproduktiva, till exempel vårdnadsbidrag. Är nästa steg stämpelklocka i förskolan?

Anf. 89 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Det var nog relativt mycket retorik i Ylva Johanssons replik nyss.

Nu är det på det sättet att vi haft en utveckling där vi fört människor bort från de system där de varit placerade och som handlade om att dölja deras arbetslöshet. Detta kan inte tas bort med retorik.

Det kan konstateras att det nu är 160 000 fler som arbetar och att 143 000 färre är förtidspensionerade.

Om vi ska grotta ned oss i sysselsättningsgraden, vilket är oerhört intressant att göra, kan vi titta på hur det varit bara det senaste året. Det är fråga om en ökning av sysselsättningsgraden med över 1 procent bland kvinnor.

Allt detta är mycket positivt. Men sedan är det klart att vi inom Alliansen ska ha en politikutveckling där det handlar om hur många stressade barnfamiljer ska kunna få mer tid till att vara med sina barn. En sådan diskussion välkomnar jag, och den diskussionen kan jag fortsätta att ta tillsammans med Kristdemokraterna.

Huvudfrågan och det vi här i dag debatterar – jag kan förstå att Ylva Johansson inte ville svara i det avseendet – är att det inte finns någon logik i den socialdemokratiska jobbpolitiken.

Hur kan det bli fler jobb när RUT- och ROT-avdragen halveras, när man gör det dyrare att anställa ungdomar, när man säger nej till lärlingsprovanställningsreformer eller när man fnyser åt jobben inom restaurang- och hotellområdet?

Det blir inga fler jobb på det sättet! Det är också därför som väljarnas förtroende för den socialdemokratiska jobbpolitiken just nu är i botten.

Anf. 90 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det är väl tur för Tomas Tobé att euroområdet befinner sig i fullkomligt fritt fall så att han kan hänvisa till att det minsann är värre på andra håll.

Men allvarligt talat: Det är märkligt att Tomas Tobé här är så nöjd med resultatet av regeringens politik.

Hur kan Tomas Tobé vara nöjd och säga att det är bra när långtidsarbetslösheten har ökat med 25 procent? 200 000 personer är nu långtidsarbetslösa, och Arbetsförmedlingen räknar med att det antalet kommer att öka till 260 000 nästa år.

Hur kan Tomas Tobé vara nöjd när andelen människor i arbetsmarknadsåtgärder nästan har fördubblats?

Hur kan Tomas Tobé vara så nöjd när åtgärden fas 3 nästa år går om Sveriges största företag, Posten AB, i antalet sysselsatta? Nästa år kommer tre gånger fler att befinna sig i fas 3 än när det var som flest sysselsatta med de plusjobb som ni ersatt med fas 3.

Tomas Tobé säger: Vi har genomfört förbättringar av åtgärden fas 3. Men det enda vi sett av det är att man beslutat sig för att erbjuda 1 000 platser i arbetsmarknadsutbildningar. Ungefär 3 procent av det totala antalet deltagare i fas 3 kommer att erbjudas sådana här utbildningar. Jag kan berätta för Tomas Tobé att det i dagsläget är 363 personer som deltar i sådan utbildning. Det är alltså ungefär 1 promille av dem som är placerade i det här programmet som i dag erbjudits en utbildningsplats.

Är Tomas Tobé nöjd också med det, eller finns det någonting i dessa fakta som på något sätt bekymrar Tomas Tobé?

Anf. 91 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! I mitt anförande var jag mycket noga med att gå igenom ett antal av de brister som vi sett. Vi har varit beredda att arbeta igenom dem och att återkomma med förslag i denna kammare.

Tittar jag just nu ut över Europa och kopplar bland annat till eurokrisen, som egentligen kanske mer är en skuldkris – det vill säga att länder haft politiker med budgetar utan täckning; det kan ibland påminna om en del partier i Sveriges riksdag – är jag självfallet nöjd med den situation som Sverige befinner sig i.

Vi har nu möjlighet att inte behöva landa i läget att vi till exempel måste göra stora sänkningar av pensioner och att tusentals människor inom den svenska välfärden behöver sägas upp.

Detta är jag mycket nöjd med, men det finns också saker att utveckla när det gäller förbättringarna inom jobb- och utvecklingsgarantin och fas 3. Det finns med i detta budgetbetänkande. De allra flesta åtgärderna kommer att vara på plats den 1 januari nästa år.

Det hänvisas ofta till att vi ersatt plusjobben med någonting annat. Ja, i någon mening är det rätt. Men det vi ersatt plusjobben med är nystartsjobben. Vi tog bort plusjobben eftersom vi såg att de inte ledde till en bra sysselsättning. I stället har vi alltså etablerat detta med nystartsjobb – en mycket framgångsrik och viktig åtgärd för att människor ska få en möjlighet att hävda sig på arbetsmarknaden. Dessutom handlar det om riktiga jobb!

Jag har inte fått något svar här från Socialdemokraterna, så jag prövar med att fråga Vänsterpartiet: Kan Vänsterpartiet och Josefin Brink förklara för mig hur det kan bli fler jobb i Sverige genom att ta bort RUT-avdrag, genom att minska ROT-avdragen, genom att säga nej till sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar och, framför allt, genom att säga nej till alla de jobb inom hotell- och restaurangområdet som innebär en möjlighet och en väg in på arbetsmarknaden för landets unga och utrikes födda?

Anf. 92 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag väntar med spänning på alla de förbättringar av villkoren i fas 3 som Tomas Tobé säger nu är på plats. Finns det någonting mer utöver de utbildningsplatser som motsvarar ungefär 3 procent av de drygt 30 000 personer som nästa år kommer att ingå i fas 3?

Endera far Tomas Tobé med osanning eller också vet han inte vad han talar om. Nystartsjobben ersätter inte alls plusjobben. Det är en helt annan kategori människor än de långtidsarbetslösa som får nystartsjobb. De långtidsarbetslösa som tidigare kvalificerade sig för plusjobb kvalificerar sig i dag för oavlönat tvångsarbete i fas 3. Det är en stor försämring.

Men okej, låt säga att vi ställer nystartsjobben mot plusjobben. Då är det ännu värre, för det är 46 000 personer som i dag har nystartsjobb. Då är det mer än en fyrdubbling av antalet personer i en utsatt situation som tidigare hade plusjobb. Därmed är resultatet ännu sämre, oavsett hur man räknar. Över huvud taget är det inte samma målgrupp vi talar om!

Fru talman! Hur blir det fler jobb om RUT-avdraget tas bort? Jo, om den summan pengar i stället används till att investera i sådant som ger jobb på annat håll. Det kan till och med ge betydligt fler jobb och omedelbara jobbeffekter. Vi vill använda de här pengarna till att bygga ut

förskolan så att framför allt kvinnor får möjlighet att jobba heltid och inte tvingas tacka nej till arbete på obekväma arbetstid, vilket man i dag är tvungen att göra.

Sammantaget skulle betydligt fler jobb då skapas än om pengarna används till RUT-avdraget.

Anledningen till att vi är motståndare till RUT-avdraget är inte att vi har något emot att människor arbetar med städning. Tvärtom tycker vi att det är ett väldigt viktigt jobb. Men vi anser inte att vi ska subventionera sådant här arbete i människors hem. Vi anser att det finns andra ställen där pengarna gör större nytta och där den här arbetskraften kan användas på ett bättre sätt, till exempel till att städa.

Anf. 93 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Även om jag tycker att Josefin Brink kanske har en felaktig syn på hur Sverige ska utvecklas har jag alltid hedrat Josefin Brink som jag tycker är väl påläst. Så verkar fallet tyvärr inte vara i dag.

I vårt budgetbetänkande finns alla de satsningar beskrivna som nu kommer att ske inom jobb- och utvecklingsgarantin. Det handlar inte bara om arbetsmarknadsutbildning. Det handlar också om ett nytt särskilt anställningsstöd, om en dubblering av antalet kontakter med handläggare med mera – allt för att få en ökning av aktiviteten och kvaliteten i jobb- och utvecklingsgarantin.

Kanske är det så att när man bara vill säga nej, när man vill riva upp och ta bort, vill man inte se att vi försöker åtgärda en del av de brister som varit.

Detta med nystartsjobb handlar inte alls om långtidsarbetslösa, slår Josefin Brink fast. Men jag tycker att man är långtidsarbetslös om man i ett år varit borta från arbetsmarknaden. Väldigt många tycker att det är tufft att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden, för redan efter ett år finns det en del arbetsgivare som drar sig för att anställa.

Jag är mycket stolt över att vi här har en reform som ger stora möjligheter för människor som kommit bort från arbetsmarknaden att komma in. Jag hoppas att Josefin Brink kan vakna upp och se att vi här har en åtgärd som behövs för att bryta långtidsarbetslösheten.

När det gäller RUT-avdraget tror jag att största problemet är att man inte vill se att detta gör svarta jobb vita. Man är kvar i tanken att det här är jobb som inte riktigt behövs i Sverige. På annat sätt kan jag inte tolka de texter som finns från Vänsterpartiet.

Anf. 94 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Det går inte att ta miste på att Tomas Tobé är nöjd. Varför då?

Arbetsförmedlingen redovisar att vi i närtid kommer att ha 8 ½ procents arbetslöshet. Det är dock om vi lyckas slå sexa på tärningen fyra gånger i rad eller, om man översätter det, lyckas få stabilitet på eurokrisen och få en global tillväxt på 3 procent nästa år samt en massa andra faktorer. Lyckas vi inte med det blir det betydligt värre. Hur mycket vet inte Arbetsförmedlingen i dag, men de kommer att lämna prognos i januari.

Vad har då alliansregeringen gjort för att komma till rätta med den situation som förmodligen kommer att uppstå? Ingenting. Absolut ingen-

ting. Man gör inte rätt satsningar. Ta till exempel lärlingsjobben! Ni har pratat om detta redan sedan valrörelsen 2006, eller kanske ännu längre. Det händer dock ingenting. Ni tillsätter en utredning, och det skapar några arbetstillfällen åt några avdankade politiker och tjänstemän men inte mycket mer. Det hjälper inga ungdomar i arbete. Kom till skott!

Om vi sedan tar restaurangmomsen satsar man drygt 1 ½ miljon per jobb för att skapa 3 000 jobb i restaurangnäringen. Det är enligt era egna beräkningar. Vad är det för logik i detta? De pengar man satsar på att skapa jobb i restaurangnäringen hade man kunnat ge till en skattesänkning åt pensionärerna. För du vet, Tomas – de pensionärer jag känner har inte stora marginaler. De hade använt dessa pengar i handeln och till välfärdstjänster, vilket förmodligen hade skapat minst lika många jobb. Då hade vi så att säga slagit två flugor i en smäll.

Jag förstår inte era satsningar, Tomas, men förklara dem gärna!

Anf. 95 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Vi är rätt stolta över hur Alliansen har tagit ansvar för Sverige i en väldigt turbulent tid. Det har varit helt avgörande för Sverige – och framför allt för landets pensionärer – att vi inte har haft en yvig regering som sprungit efter alla dem som skrek: Satsa mer, satsa mer! Där fanns Sverigedemokraterna. Vi valde att hålla tillbaka, och nu står Sverige mycket starkare än många andra länder i Europa. Jag kan lova dig, Sven-Olof Sällström, att det är någonting som landets pensionärer är tacksamma för just nu.

Sedan är det lite svårt att hänga med. Det sägs å ena sidan att alliansregeringen inte gör någonting för att det ska skapas arbeten. Å andra sidan är man upprörd över alla förslag Alliansen lägger fram. Det är lite svårt att hänga med i logiken. Låt mig dock ta en av de konkreta frågorna från Sven-Olof Sällström, nämligen lärlingsjobb. Ni har inte gjort någonting, säger du. Ja, jag kan berätta att vi bland annat har gått fram med en lärlingsutbildning i den svenska skolan. Detta tror jag kommer att vara oerhört viktigt för att fler ungdomar i dag ska få en koppling mellan skolan och arbetsmarknaden.

Det vi också ser är dock att vi har många ungdomar som inte lyckas, och för dem vill vi nu pröva om det är så att vi med en ny anställningsform kan få en möjlighet att få in fler ungdomar. Det tycker jag vore bra.

Jag har fortfarande inte fått svar på min fråga från något oppositionsparti, men jag kan testa med Sverigedemokraterna. På vilket sätt blir det fler jobb i hotell och restaurang, som är en god möjlighet för unga och utrikesfödda att få sitt första jobb i Sverige, genom att man konsekvent säger nej till alla skattelättnader på detta område? Man säger nej till sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar och nej till sänkt restaurang- och hotellmoms.

Anf. 96 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Svar direkt: Vi kan skapa de jobben i detaljhandeln i stället, genom en skattesänkning till pensionärerna. De behöver dessa pengar, Tomas. De kan använda dem i svensk detaljhandel och skapa jobben där. Där fick du svar på den frågan.

Ansvar i finanskrisen – ja, men det ni inte gärna vill tala om är ju att en stor del i att Sverige kom så väl ur den förra finanskrisen var att dina

partikamrater och du själv inte lyckades i er strävan att föra in Sverige i euron vid folkomröstningen. Svenska folket var klokare än så. Det innebär att svensk exportindustri stod väl rustad i den kris som drabbade många andra länder. Det vill ni inte gärna erkänna.

När vi sedan kommer till instegsjobben, Tomas, är det ett fullständigt misslyckande att ge nyanlända invandrare utan efterfrågad kompetens på arbetsmarknaden skattesubventionerade anställningar och sedan bli förvånad när de inte finns kvar på arbetsmarknaden efteråt – det är nämligen vad som händer; de går från en åtgärd till en annan åtgärd, eller till arbetslöshet – i stället för att ge dem kunskaper i svenska språket och en adekvat utbildning. Jag förstår inte detta, men förklara gärna det också!

Anf. 97 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Det är alltså pensionärerna som genom att handla i detaljhandeln ska fixa jobben, enligt Sverigedemokraterna. Det var ett intressant besked.

Om vi ska tala om läget i Europa är det alltså enligt Sverigedemokraterna på det sättet att det ansvar Sverige har tagit genom att inte slösa eller slarva med finanserna inte spelar någon roll. Det enda som spelar roll är att vi inte är med i euron. Jag tror att de allra flesta som är väl pålästa om situationen i Europa just nu kan konstatera att det har varit regeringar efter regeringar som har spenderat för mycket. Vi har en skuld kris i Europa just nu. Det är grunden till hela problemet.

Sedan finns det ytterligare problem inom eurozonen, men det är skuldkrisen som är det stora problemet. Det är där vi i Sverige nu ska vara glada över att vi har ett läge där vi inte har en stor debatt om alla som ska sparkas i den svenska välfärden eller om pensioner som behöver sänkas. Nu kan vi diskutera och vara oense om vilka åtgärder som är viktiga för att skapa fler jobb.

Låt oss återigen ta ett av Sverigedemokraternas favoritområden inom arbetsmarknadspolitiken, nämligen instegsjobben. Man kan undra varför just dessa alltid är så intressanta. Det kan ju kanske handla om att Sverigedemokraterna inte är intresserade av att utrikes födda snabbt ska komma in på arbetsmarknaden. Det skulle nämligen inte bidra till den stigmatisering man behöver som underlag för sina väljare.

Jag tycker att det tar för lång tid för en utrikesfödd att komma in i arbete. Sju år är alldeles för lång tid. Då måste man erbjuda åtgärder för att säkerställa att de kommer in i arbete tidigare, och då kommer också stödet för Sverigedemokraterna att sakta men säkert uttraderas i Sverige.

Anf. 98 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tomas Tobé hade i sitt anförande några intressanta upplägg.

Jag vill när det gäller lärlingsutbildningar bara kommentera att det är något Miljöpartiet de gröna har drivit under många år. Vi måste vara beredda att gå vidare med att individanpassa utbildningen och utgå ifrån att alla människor faktiskt är olika. Vi behöver en mångfald i metoder för att nå resultat. Det är också viktigt med en modern lärlingsutbildning som höjer statusen för de yrkesutbildningar de är kopplade till och bidrar till ett fördjupat lärande. Vår idé har alltid varit att lärlingsutbildningen kan bli en attraktiv utbildning i nära samarbete med näringslivet.

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Tomas Tobé. Den handlar om Arbetsmiljöverket. Tomas Tobé har i olika sammanhang fört fram att en växande arbetsmarknad ökar ansvaret för arbetsmiljön. Där håller Miljöpartiet med. Vi ser också, säger Tomas Tobé, att fler som arbetar och en arbetssituation som går på högvarv i många fall innebär större risker. Där måste jag också hålla med.

Tomas Tobé säger att en stressig arbetssituation kan medföra att enskilda personer hamnar i situationer som inte är önskvärda. Jag skulle nog inte uttrycka mig så; det är rätt så milt uttryckt. Att de inte är önskvärda är väl inte problemet, utan en stressig arbetssituation är problematisk.

Tomas Tobé tar upp frågan om Arbetsmiljöverket och att man har satsat kraftigt på denna myndighet. Man har ökat med ett antal miljoner kronor. Jag vill för att kunna ställa en följdfråga höra med Tomas Tobé på vilket sätt man jobbar kraftfullt med arbetsmiljöfrågorna.

Anf. 99 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Jag välkomnar inledningsvis att Miljöpartiet står fast och driver på för fler lärlingsutbildningar. Det tycker jag är mycket viktigt. Vi behöver också gå vidare, tycker vi, med en egen anställningsform. I detta arbete behöver vi vara fler som bidrar till att få det på plats.

När det gäller Arbetsmiljöverket kommer Katarina Brännström från Moderaterna att mer tydligt redogöra för detta. Men låt mig ändå kort få säga att vi har arbetat mycket med själva myndigheten för att säkerställa att det ska bli mer effektivt, att inspektionerna ska ske just där det är som allra farligast. Vi har också fått upp effektiviteten hos de enskilda inspektörerna. Vi har också arbetat med att politiskt försöka se till att det här ska vara en verksamhet som företagen ska se som sin hjälp. Vi kan också tydligt se, och får det återrapporterat från generaldirektören själv, en förändrad attityd, och det är något som vi välkomnar.

När det gäller Miljöpartiets arbetsmarknadspolitik är vi tydliga i vårt betänkande med att vi tycker att den är mer framtidsinriktad än många andra partiers. Men det finns en sak som jag ändå måste passa på att ställa en fråga om. Är det på det sättet att Miljöpartiet håller på att etablera någon form av ny princip för hur man lägger fram budgetar i Sveriges riksdag? Jag kan bara konstatera att Miljöpartiet verkar vara för en sänkt restaurang- och hotellmoms. Det verkar också som att Miljöpartiet tycker att man ska ta bort deltidbegränsningen utifrån ett tillkännagivande som man redan har gjort till regeringen. Men i Miljöpartiets budgetmotion återfinns ingenting av detta med deltidbegränsning eller sänkt hotell- och restaurangmoms.

Jag måste bara fråga: Håller Miljöpartiet på att etablera någon form av ny princip för hur man lägger fram budgetar till den här kammaren? Det blir annars lite oklart som väljare att veta om ni är för eller emot en sänkt hotell- och restaurangmoms och om ni vill ta bort deltidbegränsningen eller inte.

Anf. 100 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Tomas Tobé för att han hänvisade till Katarina Brännström, för då kommer jag att ställa mina frågor som gäller arbetsmiljön till nämnda ledamot.

När det gäller de övriga frågorna hänvisar jag den ena delen, som handlar om hur vi lägger budgetarna, till vår talesperson i finanspolitik.

Den andra delen handlar om de tillkännagivanden som jag också delvis berörde från talarstolen. Tillkännagivandet och initiativen går ut på att regeringen ska återkomma med en plan för hur man tänker göra med de utredningsresurser man har. Därför förväntar vi oss i utskottet en plan för hur ni tänker hantera frågan om deltidsarbetslösa som, enligt Miljöpartiets sätt att se på saken, diskrimineras.

Vi har träffat många företagare som klagat på att anställda som har varit deltidsanställda och inte har kunnat erbjudas mer än 75 procent, till exempel, har sagt upp sig. Samtidigt vet vi att människor har hamnat i situationen att de inte har råd att jobba 75 procent, vilket är ett problem. De får inte stämpla upp till heltid. Vi tycker att det är ett problem och att regeringen ska återkomma i frågan. När regeringen återkommer kommer vi att redovisa vad vi tycker i frågan. Då kommer det också att finnas ett förslag.

Att komma med ett tillkännagivande eller ett utskottsinitiativ och samtidigt inte låta regeringen hinna reagera på det tycker jag är lite förmåttat. Samtidigt vet jag att det finns partier i oppositionen som har redovisat förslag, och jag respekterar detta.

Det här är ingen ny ordning. Det kan Tomas Tobé se om han går tillbaka i handlingarna. Den här frågan har tagits upp i en intervju tidigare. Jag gick tillbaka i handlingarna från förrförrförra mandatperioden och såg att Moderaterna faktiskt har agerat liknande i liknande situationer.

Anf. 101 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Då tackar jag för beskedet. Möjligtvis kan jag tycka att det kan vara lite skillnad på olika reformer. Det är klart att om man gör tillkännagivanden till regeringen som handlar om i storleksordningen 2 ½ miljard kan det finnas anledning att följa upp det i egna motioner. Jag kan notera att det finns många partier som till exempel önskar ett högre tak i arbetslöshetsförsäkringen. Det vore ju underligt om man inte följde upp det i sina egna budgetmotioner. Eller tänk dig tanken att vi inte ens skulle ha en alliansregering. Då kanske det skulle finnas en moderat opposition som lade fram förslag om att man ville sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. Det vore i sådana fall underligt om vi inte följde upp de förslagen i vår egen budgetmotion.

Det var enbart detta som jag försökte peka på, men jag nöjer mig med att ni har meddelat att detta inte är en ny princip. Möjligtvis kan väljarna hänga med bättre än vad jag har kunnat göra när det gäller ert agerande i budgetmotionen.

Anf. 102 HANS BACKMAN (FP):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkande AU2 *Arbetsmarknad och arbetsliv*.

Fru talman! Ungdomar har under en längre tid haft en svår situation på arbetsmarknaden, som har påtalats här i dag. Utvecklingen har dock de senaste ett och ett halvt åren gått i rätt riktning. Det försämrade arbetsmarknadsläget 2008–2009 drabbade ungdomar särskilt hårt – så var det. Det kan delvis förklaras med att unga och även vuxna har en svag

förankring på arbetsmarknaden med bland annat tillfälliga arbeten, som i och för sig kan vara en brygga över till fasta arbeten.

Det är dock positivt att ungdomsarbetslösheten i oktober 2011 var nästan 2 procentenheter lägre än i oktober 2010. Det är också värt att notera att det är 160 000 fler sysselsatta nu än år 2006, att det är klart färre sjukskrivna och att det är 143 000 färre förtidspensionärer. Det är viktiga siffror att ta i beaktande.

Fru talman! Med anledning av vad som har framförts i bland annat Socialdemokraternas motion om att avskaffa vad motionärerna kallar aktivitetsförbudet för unga vill vi i Folkpartiet inledningsvis tydligt slå fast att arbetslösa ungdomar, liksom andra arbetslösa, har rätt till ett individuellt stöd i sitt arbetssökande. Vi kan också konstatera att alla arbetslösa ungdomar kan ta del av en förstärkt matchningsverksamhet med personliga coacher redan från första dagen som arbetslös, alltså även innan de har gått in i jobbgarantin för ungdomar.

Ungdomars situation på arbetsmarknaden karakteriseras å ena sidan av att nivån på arbetslösheten relativt sett är högre än för befolkningen i genomsnitt, å andra sidan av att tiden i arbetslöshet är kortare för ungdomar än för befolkningen i genomsnitt. Det förefaller därför välbetänkt att Arbetsförmedlingen i normalfallet inledningsvis satsar på stöd till direkt jobsökande och inte från första dagen anvisar arbetslösa ungdomar i allmänhet till olika typer av insatser som kan medföra en risk för inläsning.

Även om de flesta ungdomars arbetslöshetsperioder alltså är korta finns det skäl att varna för att de negativa arbetsmarknadseffekterna av längre arbetslöshetsperioder kan bli varaktiga för en begränsad grupp ungdomar som inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Detta gäller särskilt unga som inte har avslutat sin gymnasieutbildning. En stor del av de ungdomar som befinner sig i en sådan utsatt situation har redan i dag tillgång till Arbetsförmedlingens hela utbud och insatser, detta redan från första dagen i arbetslöshet. Det gäller bland annat ungdomar med funktionshinder, som medför nedsatt arbetsförmåga, nyanlända ungdomar inom ramen för etableringsreformen och ungdomar inom arbetslivsintroduktionen.

Fru talman! För ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning är det viktigaste att de fullgör sina studier. Under 2010 och 2011 har det pågått och genomförts en studiemotiverande satsning inom folkhögskolorna för ungdomar som saknar slutbetyg från grund- och gymnasieskolan. Denna folkhögskolesatsning kommer att fortsätta under 2012 och 2013. Den är också tillgänglig för målgruppen redan från första dagen i arbetslöshet.

Även satsningarna på det högre studiebidraget inom studiemedlen för deltagare i jobbgarantin för ungdomar och jobb- och utbildningsgarantin som inte har slutfört sin gymnasieutbildning före halvårsskiftet 2010 förlängs, för det är så att utbildning ger jobb.

Det kan alltså konstateras att det för majoriteten av de arbetslösa ungdomarna från första dagen finns individuellt anpassat stöd i arbetsökandet med tillgång till förstärkt matchning via coacher. För många i gruppen ungdomar med svag ställning på arbetsmarknaden – funktionsnedsatta, nyanlända med flera – finns från första dagen dessutom redan i dag tillgång till en bredare palett av insatser.

Den begränsade grupp ungdomar som inte hör till någon av dessa kategorier men som ändå löper hög risk att hamna i långtidsarbetslöshet kan emellertid också vara i behov av särskilda insatser tidigt i arbetslöshetsperioden. Ett problem har emellertid i vissa fall varit hur dessa ungdomar med särskilt hög risk för långtidsarbetslöshet ska urskiljas från gruppen utan särskilda behov.

Vi i allianspartierna välkomnar därför att Arbetsförmedlingen från den 1 januari 2012 inför ett förenklat profileringsverktyg som ska användas som ett hjälpmedel vid arbetsförmedlarnas bedömning av vilka arbetssökande som löper hög risk för långtidsarbetslöshet och som därför bör komma i fråga för tidiga insatser.

Vi i Alliansen anser att en sådan profilering bör kunna användas för att identifiera en begränsad grupp ungdomar med hög risk för långtidsarbetslöshet. Dessa ungdomar bör kunna ta del av programinsatser innan de anvisas till jobbgarantin för ungdomar. Framför allt handlar det enligt vår bedömning om möjlighet till praktik där dessa ungdomar kan få en starkare anknytning till arbetsmarknaden genom referenser och arbetslivserfarenhet.

Regeringen presenterar i budgetpropositionen för 2012 en bred satsning på Arbetsförmedlingen, och Folkpartiet gör bedömningen att medel till tidiga insatser för ungdomar som löper hög risk att drabbas av långvarig arbetslöshet väl kan rymmas inom ramen för detta paket. Mot bakgrund av de insatser som redovisas i betänkandet saknas enligt utskottets mening, åtminstone enligt allianspartiernas mening i utskottet, helt grund för att beskriva Arbetsförmedlingens stöd till unga arbetssökande som ett aktivitetsförbud.

Vi i allianspartierna är tillfreds med att regeringen vill introducera två särskilda anställningsformer för lärlingar, vilket ska underlätta ungas inträde på arbetsmarknaden. Frågan om ny anställningsform för den som går en gymnasial lärlingsutbildning bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vad gäller lärlingsprovanställning kommer regeringen att tillkalla en särskild utredare. Det handlar om att bredda paletten och sänka trösklarna för unga att komma in i arbete.

Alliansen är mycket positiv till att regeringen, mot bakgrund av risken för att arbetsmarknadsutvecklingen blir betydligt svagare den närmaste tiden, föreslår en satsning på fler platser inom den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen, yrkesvux, och inom yrkeshögskolan. Jag vill säga det igen: Utbildning ger jobb. Redan i dag, år 2011, har vi 100 000 platser på komvux, 19 000 platser på yrkesvux och 16 000 platser på yrkeshögskolan. Dessa platser avser vi nu att utöka.

Fru talman! I ett antal motioner argumenteras för dels närmare samordning mellan olika myndigheter som bistår vid inträde på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, dels insatser för att underlätta för företag att anställa funktionsnedsatta. Det är synnerligen viktigt att funktionsnedsatta får det stöd de behöver för att kunna få och behålla ett arbete. Det är en hjärtefråga inte minst för oss i Folkpartiet.

För att förbättra förutsättningarna för funktionsnedsatta att få ett arbete bör en rad åtgärder vidtas inom flera områden. Det handlar om att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna fungerar effektivt och ändamålsenligt och att arbetssökande med funktionsnedsättning får

det förmedlingsstöd de behöver. Det handlar också om att ge ökad information och därmed öka kunskapsläget såväl hos arbetsförmedlare som hos arbetsgivare samt i dialog med dessa grupper skapa fler vägar till arbete för funktionsnedsatta. Det handlar mycket om kunskap och medvetande.

Vi kan konstatera att regeringen vidtagit flera åtgärder på området under både nuvarande och föregående mandatperiod. Ytterligare resurser för anställningar med lönebidrag och anställningar vid Samhall har tillförts Arbetsförmedlingen. Dessutom har Arbetsförmedlingen tillförts ytterligare förvaltningsmedel för att säkra kvaliteten och stödet för funktionsnedsatta.

Arbetsförmedlingen har också fått i uppdrag att genomföra en informationskampanj – Se kraften! – för att uppmärksamma arbetsgivare på de insatser som i dag finns för anställning av funktionsnedsatta. Informationskampanjen ska bland annat bidra till att ge kunskap om och skapa trygghet i sådant som kan upplevas som främmande. I det avseendet är syftet även att förändra eventuella negativa attityder till att anställa funktionsnedsatta. Kampanjen startade i september i år.

Vi har kunnat notera att regeringen under 2010 och 2011 fört samtal med arbetsmarknadens parter om hur regeringen och parterna tillsammans kan förbättra möjligheterna för funktionsnedsatta att komma in på arbetsmarknaden. Under hösten 2011 har regeringen fortsatt samtalen med parterna och, vilket är viktigt, med de funktionshindrades organisationer.

I juni 2011 tillsattes en särskild utredare som ska se över insatserna för funktionsnedsatta. Utredaren ska lämna ett samlat förslag till hur dessa insatser bör utformas för att på ett effektivt sätt bidra till att funktionsnedsatta i ökad utsträckning kan få och behålla ett arbete. Utredaren ska även ta ställning till ett antal frågor om Samhall AB. I uppdraget ingår att föreslå såväl förändringar av nuvarande insatser som eventuella nya insatser.

När det gäller Socialdemokraternas politik, fru talman, kan jag konstatera att den på ett antal punkter skulle skada arbetslinjen, bland annat genom höjda skatter och därmed färre i arbetskraften. Det skulle försvaga de offentliga finanserna. Socialdemokraterna vill dubblera arbetsgivaravgiften för ungdomar, alltså dubblera arbetsgivaravgiften för att ha en person under 26 år anställd. Det innebär att kostnaderna för att ha unga anställda kraftigt skulle öka.

Det finns i Socialdemokraternas budgetförslag ingen kompensation till kommunerna för den kostnadsökningen. Den leder nämligen till ökade kostnader på sammantaget 2,8 miljarder kronor per år för kommunsektorn. På sikt handlar det om ca 3 500 personer som riskerar att förlora sin anställning som en direkt följd av de höjda kostnaderna. Socialdemokraternas politik innebär att personalkostnaderna för 2012 skulle öka med hela 61 miljoner kronor bara för kommunerna i mitt hemlän Gävleborg. För landstinget i Gävleborg skulle kostnaderna öka med 12 miljoner kronor. Det skulle alltså medföra rejäla kostnadsökningar för både kommuner och landsting.

Fru talman! I Europa avlöser besparingspaketen varandra. I Sverige kan vi i stället göra aktiva insatser för jobb och omställning samt en förstärkning av tryggheten för människor i en utsatt ekonomisk tid. Samtidigt har vi ett handlingsutrymme om krisen i vår omvärld skulle bli långvarig; i dag vet vi inte om den blir det. Sunda offentliga finanser är och förblir hörnstenen i Alliansens politik. Alternativet till Alliansen är en splittrad opposition som vill undergräva arbetslinjen och lägga stora skattebördor på den offentliga sektorn för att ha personer anställda. Den otrygga vägen vill jag inte gå. Jag vill att vi ska fortsätta på den trygga väg som vi nu vandrar.

Med tanke på den debatt som varit ska jag avslutningsvis nämna några saker som står i betänkandet för att klargöra vad regeringen verkligen vill. Genom ett arbetsmarknadspaket på sammanlagt 8,1 miljarder kronor för 2012–2014 gör regeringen en stor satsning där fokus ligger på insatser för jobb, aktivitet, utbildning och praktik samt på insatser som gör anställningar billigare. Dessutom ska en god matchning mellan arbetssökande och lediga platser säkras för att förhindra flaskhalsar och sämre tillväxtförutsättningar. När det gäller insatser för att förhindra långtidsarbetslöshet lyfter utskottet särskilt fram den historiska satsningen på Arbetsförmedlingen, som alliansregeringen nu gör.

(Applåder)

Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Hans Backman är en god företrädare för Folkpartiet. Han talar om de folkpartistiska hjärtefrågorna, men han administrerar en hjärtlös politik. Jag kommer ihåg när Folkpartiet slogs för att man skulle ha trygghet vid sjukdom, när Folkpartiet stod upp för en utbyggd barnomsorg, för kvinnors villkor på arbetsmarknaden, för resurser till vård och omsorg och för inkomsttrygghet vid arbetslöshet. Alla de ståndpunkterna har man lämnat. Nu talar man om hjärtefrågor, men det man genomför är en hjärtlös politik.

Fru talman! Det jag vill fråga Hans Backman om gäller de erfarna på arbetsmarknaden. Vi har många människor med många års erfarenhet i yrkeslivet – 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 och 67 år gamla – som jag menar behövs på arbetsmarknaden men som enligt min mening inte utnyttjas i tillräckligt stor utsträckning i dag. Många tvingas bort från arbetslivet i förtid. Hälften av 64-åringarna, 35 procent av 65-åringarna och 30 procent av 67-åringarna jobbar. I en internationell jämförelse är det mycket bra siffror, men jag skulle önska att de vore högre. Med tanke på den generationsväxling vi står inför på arbetsmarknaden behöver vi den erfarna arbetskraften. Vi har inte råd att rata människor med lång arbetslivserfarenhet.

Jag vill därför fråga Hans Backman varför Folkpartiet vill göra det lättare att avskeda den som är erfaren på arbetsmarknaden.

Anf. 104 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det började bra med det där om en god företrädare för Folkpartiet.

Som svar på frågan kan jag säga att vi förstås står för en hjärtevarm politik på så vis att vi vill satsa på att få in så många som möjligt i arbete. Bara det att 143 000 färre är förtidspensionerade är en bra sak som vär-

mer mitt hjärta. Det är också bra att det är fler som är sysselsatta. Det är också ett skäl att känna sig varm om hjärtat.

Ytterligare en sak som vi tycker är folkpartistiskt är de satsningar som vi skulle vilja göra på att utveckla karriärmöjligheten för bland andra lärare. Inte minst skulle det vara en god sak för många kvinnor som är akademiker och som skulle kunna få en bättre löneutveckling med en karriärväg inom skolans värld.

Det finns ett antal folkpartiförslag som vi driver i regeringen och som vi kommer att fortsätta driva. Eftersom vi har ett gott samarbete får vi också ofta gehör för de frågor som vi vill arbeta med.

Den fråga Ylva Johansson ställer rör mer Folkpartiets landsmöte. Vi har pratat om att införa ungdomsavtal. Men jag kan ta upp det lite kort i min replik. Vi ser helt enkelt att det är viktigt att sänka trösklarna för arbetslösa ungdomar när det gäller att komma in i jobb. Vi har sett att IF Metall har en tanke om att införa ungdomsavtal för en del utbildning i inledningsfasen när man har en anställning. Därför kan man som ung komma in lättare om denna möjlighet finns för en arbetsgivare att anställa.

Dessutom pratar man om att göra om lagen om anställningsskydd till att bygga på kompetens i stället för enbart på år i anställning. Sanningen är att detta skulle gynna många äldre som har en god kompetens efter ett antal anställningsår. Men det skulle också i vissa fall kunna ge yngre medarbetare en möjlighet att vara kvar i arbete om de har den kompetens som företaget just då behöver för att klara av att överleva i en svår situation.

Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Folkpartiet vill ta bort turordningsreglerna i lagen om anställningstrygghet. Det innebär att erfarenhet kommer att ratas på arbetsmarknaden. Det är precis det som lagen om anställningstrygghet och turordningsreglerna säkerställer.

Flera har visat att det är just därför, tack vare lagen om anställningsskydd, som Sverige har en högre andel av den erfarna arbetskraften kvar i arbete. Det är oerhört värdefullt för människor, men det är också oerhört värdefullt för Sverige. Vi har inte råd att rata människor med lång erfarenhet på arbetsmarknaden. Vi vet att det finns gott om fördomar; man tror att den som har passerat 60 inte längre har samma kapacitet eller lika mycket att ge. Många blir ratade redan strax efter 50 på arbetsmarknaden på helt osakliga grunder. Det är ren och skär diskriminering och fördomar.

Det Hans Backman och Folkpartiet vill göra är att underlätta detta. De ska kunna sätta i system att avskeda den som har mest erfarenhet från arbetsmarknaden när ett företag ska skära ned.

Man skulle ju kunna tänka sig att det är kompetensen man vill värna, för det vill jag göra. Jag vill ha mer kompetens på arbetsmarknaden; jag tror att det är en helt avgörande fråga för att Sverige ska kunna konkurrera globalt och för att vi ska kunna skapa fler jobb och få fler människor i arbete. Man skulle ju då kunna tänka sig den lite enklare vägen: I stället för att göra det lättare att avskeda de erfarna skulle man kunna satsa på kompetens. Då handlar det om att göra satsningar i utbildningssystemet så att vi får en högre kvalitet i grundskola och gymnasieskola, fler män-

niskor som klarar gymnasiet, nya satsningar och nya möjligheter till utbildning. Det är en väg som Hans Backman säger att han vill gå men som han i praktiken säger nej till.

Prot. 2011/12:48
14 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 106 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det sista var inte sant, med tanke på de stora satsningar som görs på utbildningssidan av regeringen och av Utbildningsdepartementet under ledning av Jan Björklund. Det är just i år som vi implementerar den nya gymnasireformen. Jag tror att den kommer att ge en positiv effekt på utbildningsnivån hos våra ungdomar i framtiden. Jag är helt övertygad om det.

Det är intressant att Ylva Johansson alltså håller sig ifrån budgetdebatten och lägger fokus på Folkpartiets landsmöten. Men när det gäller LAS har vi sagt att det inte ska vara något vilda västern. Tvärtom ser vi framför oss att det är parterna som sätter sig ned och resonerar sig fram till en lösning. Från arbetstagarernas och arbetsgivarnas organisationer ska man sätta sig ned och tala om hur man skulle kunna få fram ett turordningslistesystem som bygger på att man har kompetenskriterier som grund. Inom varje bransch skulle man då kunna komma överens om vilka kriterier som ska gälla för respektive arbetsplats och bransch. Detta kommer att vara en modell där fackföreningarna och arbetsgivarna alltså har en tät dialog. På så vis kan man lösa det på bästa sätt för arbetsplatsen. Och självfallet kommer många äldre att få stanna kvar av anledningen att de har en bred erfarenhet och en bred kompetens; det vill jag säga.

Men vi gör också andra saker för att man ska kunna klara av att ge äldre personer jobb. Bland annat gör vi satsningar på nystartsjobb som har varit framgångsrika. 46 000 personer hade i slutet av oktober haft ett nystartsjobb. Många av dem är äldre som tidigare har varit utanför arbetsmarknaden. Detta är ytterligare en satsning på äldre personer. Vi tycker att det är jätte viktigt att de har en plats på arbetsmarknaden, för vi behöver ha alla människor som vill och kan arbeta i arbete. Det är självklart.

Dessutom: Kompetens är jätte viktigt. Vi i Folkpartiet skulle vilja ha en modell där man kan avsätta pengar under sin arbetstid i kompetenskonton för att kunna ta ut och utbilda sig och förkovra sig. Det antar jag att Ylva Johansson stöder.

Anf. 107 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Hans Backman talade en hel del om arbetsmarknaden för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är glädjande att Hans Backman åtminstone tar upp denna grupp.

Detta är en problematik som vi i Vänsterpartiet tar på stort allvar. Vi lägger fram ett stort antal förslag på förbättringar av möjligheterna för människor med funktionshinder att komma in på arbetsmarknaden. Vi vill till exempel höja taket i lönebidragen. Det är nämligen den enskilda åtgärd som såväl arbetsgivare som arbetsförmedling och handikapporganisationer menar är den absolut viktigaste för att fler människor med funktionshinder ska kunna komma in och få en lönebidragsanställning.

Vi föreslår också att byråkratin för att få sina arbetshjälpmedel ska minskas kraftigt. I dag bollas man mellan olika myndigheter som fattar olika, ibland motsägande, beslut. Jag har träffat ett antal unga funktionshindrade som har haft provanställningar där hjälpmedlen inte har kommit till arbetsplatsen förrän provanställningen är slut. Ingen av dem har naturligtvis fått jobbet.

Vi vill att bristande tillgänglighet förs in i diskrimineringslagen så att arbetsplatserna generellt sett måste göras tillgängliga. Det är en avgörande sak för att sänka trösklarna generellt, både bokstavligt och bildligt, för funktionshindrades möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Vi vill förstärka och förbättra förutsättningarna för sociala arbetskooperativ, som också är en väg tillbaka för många personer med olika typer av funktionshinder och så vidare.

Kort sagt: Vi har ett antal förslag. Jag hittar ingenting sådant i regeringens politik. De enda förändringar som man har genomfört för funktionshindrade är att det i dag är möjligt att ta emot lönebidrag från staten utan att ha tecknat en ordentlig försäkring för den lönebidragsanställda. Jag undrar: Är det verkligen det enda regeringen har att komma med för att underlätta för funktionshindrade på arbetsmarknaden?

Anf. 108 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att vi bland annat har tillfört ytterligare resurser för just lönebidragsanställning och även för Samhall.

Jag tror att en sak som är viktig är att man har en dialog med de funktionshindrades organisationer. Det är mycket det som är A och O när man medvetandegör och får fram vad som behövs för att kunna ge möjligheter för arbete när människor är i en sådan situation som man är i när man är funktionshindrad.

Här är den nya kampanj som Arbetsförmedlingen nu har startat – Se kraften! – en viktig del. Jag tror att det handlar mycket om att medvetandegöra arbetsgivare och arbetsförmedlare om att det finns en stor potential och en stor möjlighet här. Det finns ett antal människor som kan tillföra en massa saker på en arbetsplats där man har behov av folk. Så visst görs det saker!

Men det finns förstås alltid mer att göra. En viktig sak är diskrimineringslagstiftningen, och den arbetas det också med. Det är i mångt och mycket en kostnadsfråga. Hur mycket pengar finns i budgeten, och när kan vi därmed sätta en sådan i sjön?

Jag tror att jag och Josefin Brink har många gemensamma ingångar. Sedan får vi förstås bland annat se vad kampanjen Se kraften! leder till. Lönebidragen är en god sak som har haft framgång i många stycken. Många arbetsförmedlare säger också att det är en bra sak att ha som verktyg. Sedan är det alltid en fråga om vad det finns för resurser att avsätta. Men ändå: Resurserna har ökat.

Anf. 109 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det har avsatts en hel del resurser till lönebidragsanställningar. Men under ett antal år har man inte utnyttjat dessa resurser. Enligt Arbetsförmedlingen, arbetsgivare och en lång rad organisationer som vi har varit i kontakt med och som har varit i utskottet och berättat om detta beror det på att taket i lönebidragsstödet är för lågt, vilket innebär

att arbetsgivare anser att det blir för dyrt att anställa. För många personer med funktionshinder som har lönebidrag innebär det också att de fastnar på en mycket låg lönenivå. Det är inte heller rimligt att man i praktiken ska bli lönediskriminerad om man får en lönebidragsanställning bara för att man har en funktionsnedsättning. Det har aldrig varit tanken.

Därför undrar jag varför man inte väljer att höja taket när det är det som alla inblandade säger är det viktigaste.

Jag vill ta upp det som jag inte riktigt hann säga förra gången. Det som man har gjort för att underlätta för fler lönebidragsanställningar, i stället för att från Alliansens sida höja taket, är att gå ut med en förordning som säger att arbetsgivare från och med nu inte behöver ha de försäkringar som finns i kollektivavtalen för att ha rätt att få statligt stöd för att ta emot lönebidragsanställda. Jag tycker att det är oerhört upprörande att människor som har en funktionsnedsättning av staten ska kunna anvisas till arbeten – som staten dessutom subventionerar – där de tvingas arbeta utan försäkringsskydd. Det är allvarligt för vem som helst, men det är allvarligt i synnerhet för människor som har en funktionsnedsättning och redan befinner sig i en situation där de kanske löper större risk att drabbas av olyckor och skador på sin arbetsplats.

Jag undrar hur Hans Backman motiverar att det är denna metod som man har använt – det är precis så man motiverar det – för att få fler platser med lönebidrag, alltså att de funktionshindrade ska sänka sina krav på arbetsvillkor.

Anf. 110 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Tanken är förstås inte att man ska sänka sina krav, även om det var så som Josefin Brink formulerade detta. Motivet är i stället att ge ökade möjligheter till lönebidragsanställningar.

Men jag håller med om att detta är något som är värt att noga följa upp. Om det visar sig att arbetsgivare använder detta för att anställa människor på dåliga villkor var detta inte syftet. Men det är i regel så att de som anställer människor med lönebidrag har en hög och bra ambition att detta ska fungera bra, och de får ofta en mycket god relation med den som är anställd. Men detta är värt att följa upp – det håller jag helt och fullt med om.

Lönebidragstaket har vi höjt. Det är alltid en budgetfråga. Hur mycket resurser finns det för att höja taket ytterligare? Men vi har höjt taket. När alliansregeringen tillträdde kände vi att taket var väl lågt.

Men de problem som Josefin Brink tar upp finns. Det finns därför skäl att se över detta ytterligare i framtiden. Lönebidragen är nämligen ett viktigt verktyg för att ge fler personer med funktionsnedsättning möjlighet att komma in i arbete.

Jag tycker också att det är mycket intressant att följa upp Arbetsförmedlingens arbete med Se kraften! och dialogen med olika arbetsgivare som kan göras medvetna om att dessa människor är en stor potential och en stor resurs som kan tillföra mycket på just deras arbetsplats.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 december

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 19 (Kulturarvslyftet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

22 för res. 1

19 för res. 2

273 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

277 för utskottet

19 för res. 1

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 23 MP, 18 FP, 18 C, 15 KD

För res. 1: 19 SD

Avstod: 1 FP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 21 (Översyn av möjligheten att återinföra fri entré på de statliga museerna)

1. utskottet

2. res. 3 (S, V)

Votering:

197 för utskottet

118 för res. 3

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 3: 100 S, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

SfU2 Utgiftsområde 8 Migration

Punkt 1 (Anslag under utgiftsområde 8 Migration)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

174 för utskottet
19 för res. 1
119 avstod
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 102 M, 4 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 1: 19 SD

Avstod: 82 S, 1 M, 18 MP, 18 V

Frånvarande: 14 S, 4 M, 3 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (S)

Votering:

177 för utskottet
100 för res. 2
37 avstod
35 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 22 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 2: 100 S

Avstod: 19 SD, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 3 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 3 (Utbildning och kompetens)

1. utskottet
2. res. 5 (S)

Votering:

197 för utskottet
100 för res. 5
18 avstod
34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 5: 100 S

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 7 (Boende)

1. utskottet
2. res. 10 (S)
3. res. 11 (SD)
Förberedande votering:
100 för res. 10
19 för res. 11
196 avstod
34 frånvarande
Kammaren biträdde res. 10.
Huvudvotering:
178 för utskottet
100 för res. 10
36 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD
För res. 10: 100 S
Avstod: 19 SD, 17 V
Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 2 V, 4 KD, 1 -

Punkt 8 (Vård och skola)

1. utskottet
2. res. 13 (S)
3. res. 14 (V)
Förberedande votering:
100 för res. 13
18 för res. 14
196 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 13.
Huvudvotering:
193 för utskottet
100 för res. 13
20 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 17 SD, 15 KD
För res. 13: 100 S
Avstod: 1 M, 1 SD, 18 V
Frånvarande: 12 S, 5 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 SD, 1 V, 4 KD, 1 -
Abdirizak Waberi (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 9 (Ensamkommande barn)

1. utskottet
2. res. 15 (S)

Votering:

180 för utskottet
100 för res. 15
35 avstod
34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 6 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 15: 100 S

Avstod: 17 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Stina Bergström, Agneta Börjesson och Annika Lillemets (alla MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 11 (Offentligt biträde)

1. utskottet
2. res. 19 (V)

Votering:

296 för utskottet
18 för res. 19
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 19: 18 V

Frånvarande: 13 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Straffrätt i EU: garantier för ett effektivt genomförande av EU:s politik genom straffrättsliga åtgärder

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (SD)
3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (V)

Förberedande votering:

19 för res. 1

19 för res. 2

277 avstod

34 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Tredje vice talmannen anmodade Leif Jakobsson (S) och Margareta Pålsson (M) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Tuve Skånberg (KD) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett nej och kammaren hade således antagit res. 2.

Huvudvotering:

278 för utskottet

18 för res. 2

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 2: 18 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

TU4 Genomförandet av det tredje körkortsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december

UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)

Punkt 1 (Avslag på proposition 2011/12:29)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

277 för utskottet

20 för res. 1

18 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 21 MP, 19 FP, 18 C, 1 SD, 15 KD

För res. 1: 2 MP, 18 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 2 (Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan [ISAF])

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

19 för res. 2

24 för res. 3

268 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
273 för utskottet
19 för res. 3
20 avstod
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 101 M, 21 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 3: 2 MP, 17 V

Avstod: 19 SD, 1 V

Frånvarande: 13 S, 6 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Krister Hammarbergh (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Civila insatser i Afghanistan)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 4

20 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 102 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 4: 19 SD

Avstod: 1 S, 1 M, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (Kfor)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

295 för utskottet

19 för res.

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 22 MP, 19 FP, 18 C, 18 V, 15 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 3 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 1 (Biståndsram, anslagsfrågor inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

256 för utskottet

20 för res. 1

39 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 103 M, 2 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 1: 1 S, 19 SD

Avstod: 21 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Louise Malmström (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Internationella insatser för bistånd och millenniemålen)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

196 för utskottet

100 för res. 2

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 2: 100 S

Avstod: 1 M, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 5 (Styrning, kontroll och öppenhet)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

141 för res. 6

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 6: 100 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 10 (Jämställdhet och hbt-frågor)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

295 för utskottet

18 för res. 11

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 11: 18 V

Avstod: 1 S

Frånvarande: 13 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 15 (Könsmaktperspektiv)

1. utskottet

2. res. 14 (MP, V)

Votering:

274 för utskottet

41 för res. 14

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 14: 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 16 (SRHR och människohandel)

1. utskottet

2. res. 15 (SD)

Votering:

296 för utskottet

19 för res. 15

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 18 V, 15 KD

För res. 15: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Punkt 1 (Allmänna principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

Förberedande votering:

99 för res. 1

23 för res. 2

192 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

174 för utskottet

101 för res. 1

40 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 1: 100 S, 1 V

Avstod: 23 MP, 17 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 2 (Trygghetssystem för studenter och unga)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

141 för res. 3

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 3: 100 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 8 (Kriterier för prövning av arbetsförmåga)

1. utskottet

2. res. 6 (M, FP, C, KD)

Votering:

159 för utskottet

156 för res. 6

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 23 MP, 19 SD, 18 V

För res. 6: 1 S, 103 M, 19 FP, 18 C, 15 KD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 9 (Sjukförsäkringssystemet m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (V)

Votering:

295 för utskottet

18 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 22 MP, 19 FP, 17 C, 19 SD, 15 KD

För res. 7: 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 3 MP, 5 FP, 6 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 10 (Rehabiliteringsansvar m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (S)
3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

99 för res. 8

18 för res. 9

197 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

197 för utskottet

100 för res. 8

18 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 8: 100 S

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 15 (Aktivitets- och sjukersättning)

1. utskottet
2. res. 12 (V)

Votering:

297 för utskottet

18 för res. 12

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 12: 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 18 (Finansiell samordning)

1. utskottet
2. res. 14 (S, SD)

Votering:

178 för utskottet

137 för res. 14

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 14: 100 S, 19 SD, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 22 (Bostadstillägg)

1. utskottet
2. res. 17 (S, SD)

Votering:

179 för utskottet

117 för res. 17

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 17: 98 S, 19 SD

Avstod: 1 S, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Johan Andersson (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Anna-Lena Sörenson (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 23 (Pensionsfrågor i övrigt)

1. utskottet
2. res. 18 (S)
3. res. 19 (V)

Förberedande votering:

101 för res. 18

18 för res. 19

196 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 18.

Huvudvotering:

196 för utskottet

100 för res. 18

18 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 22 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 18: 100 S

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 3 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 24 (Mål för familjepolitiken m.m.)

1. utskottet

2. res. 21 (MP)

3. res. 22 (SD)

Förberedande votering:

23 för res. 21

19 för res. 22

273 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 21.

Huvudvotering:

150 för utskottet

24 för res. 21

139 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 19 FP, 18 C, 14 KD

För res. 21: 1 S, 23 MP

Avstod: 99 S, 2 M, 19 SD, 18 V, 1 KD

Frånvarande: 12 S, 6 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Oskar Öholm (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 25 (Barnbidrag)

1. utskottet

2. res. 25 (SD)

Votering:

190 för utskottet

19 för res. 25

105 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 103 M, 22 MP, 19 FP, 18 C, 12 V, 15 KD

För res. 25: 19 SD

Avstod: 98 S, 1 MP, 6 V

Frånvarande: 13 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 29 (Fördelning av föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 30 (SD)

Votering:

171 för utskottet

19 för res. 30

125 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 M, 19 FP, 18 C, 18 V, 15 KD

För res. 30: 19 SD

Avstod: 100 S, 2 M, 23 MP

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 34 (Tillfällig föräldrapenning i övrigt)

1. utskottet

2. res. 33 (S)

Votering:

214 för utskottet

99 för res. 33

2 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 23 MP, 19 FP, 18 C, 19 SD, 17 V, 15 KD

För res. 33: 99 S

Avstod: 1 S, 1 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 36 (Föräldraförsäkringsfrågor i övrigt)

1. utskottet

2. res. 36 (SD)

Votering:

255 för utskottet

19 för res. 36

41 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 103 M, 19 FP, 18 C, 15 KD

För res. 36: 19 SD

Avstod: 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 37 (Underhållsstöd)

1. utskottet

2. res. 38 (V)

Votering:

272 för utskottet

18 för res. 38

24 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 102 M, 18 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 38: 18 V

Avstod: 23 MP, 1 FP

Frånvarande: 12 S, 5 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 40 (Vårdnadsbidrag)

1. utskottet

2. res. 42 (S, MP, V)

3. res. 43 (SD)

Förberedande votering:

146 för res. 42

19 för res. 43

149 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 42.

Huvudvotering:

154 för utskottet

141 för res. 42

19 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 14 KD

För res. 42: 100 S, 23 MP, 18 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 5 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Punkt 9 (Höghastighetsbanor)

1. utskottet
2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

139 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 3: 100 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 4 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Punkt 10 (Norrbotniabanan och Botniska korridoren)

1. utskottet
2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

141 för res. 4

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 M, 19 FP, 18 C, 19 SD, 15 KD

För res. 4: 100 S, 23 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 4 M, 2 MP, 5 FP, 5 C, 1 V, 4 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

11 § (forts. från 7 §) **Arbetsmarknad och arbetsliv** (forts. AU2)

Anf. 111 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar från din allianskollega, Hans Backman, så jag tänkte bolla över frågan till dig. Det gäller restaurangmomsen. Din allianskollega raljerade lite när jag frågade varför man inte satsar de pengar som man lägger på sänkt restaurangmoms på att i stället ge pensionärerna den sänkta inkomstskatt som vi andra har fått. Han raljerade och frågade om pensionärerna skulle handla oss ur krisen.

Då kan jag ställa motfrågan: Ska vi äta oss ur krisen? Jag förstår inte riktigt detta. Varför satsar man så mycket pengar på att sänka momsen för restaurangbranschen? Erfarenheter från Finland visar till exempel att bara hälften av restaurangerna verkligen sänker priserna. Sedan uppskattar man att detta ska ge 3 000 nya arbetstillfällen.

Men Hans, varför gav ni inte i stället pensionärerna den skattesänkning på den uppskjutna lönen som de behöver? Det är inte så att de hade stoppat pengarna i madrassen. De hade använt dem i detaljhandeln. Det

hade skapat arbetstillfällena för ungdomar, förmodligen fler – det vet vi inte och kommer nog aldrig att få reda på.

Jag förstår inte er satsning. Du får gärna förklara den för mig.

Anf. 112 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det är väl så, om man ska vara ärlig, att vår arbetsmarknadspolitik bygger på en helhet. Det är klart att enbart en sänkning av hotell- och restaurangmomsen inte ger hela lösningen på arbetslösheten. Men det är en komponent. Det är klart att det för de företagare inom den branschen som tycker att det blir billigare att anställa ger ett antal fler jobb. Det är ändå ett av de argument man ofta får höra från företagare: Det är för dyrt att anställa. Om man då, som vi har gjort, tittar på arbetsgivaravgifterna inom vissa områden och även sänker momsens inom det här området är det klart att det kan göra att fler använder sig av denna tjänst. Då blir det mer intäkter till restaurangbranschen och hotellbranschen, och då kan de anställa fler.

En komponent till är att vi har sänkt skatten på arbete genom jobbskatteavdraget. Det gör i förlängningen att folk har mer pengar att använda sig av, vilka i viss mån förstås kan stimuleras till att gå till hotell- och restaurangbranschen när man får en billigare kostnad där.

Man får också titta på att vi har gjort sänkningar av pensionärernas skatt. Vi har gjort sådana sänkningar tidigare under mandatperioden. Vi har tittat på hela den biten. Framdeles finns det också ambitioner att sänka skatten för pensionärerna ytterligare. Man måste se det som en helhet. Det är så vi försöker arbeta. Många olika steg som är bra ger till sist fler arbeten.

Anf. 113 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman och Hans Backman! Sanningen är att pensionärerna i dag betalar mer skatt på sin uppskjutna lön än du och jag gör på den ersättning vi får härifrån. Det kanske var ett dåligt exempel, men det gäller även andra löntagare. Det har ni medverkat till.

Ni har haft två valmöjligheter. Den ena är att lägga pengarna på att sänka skatterna för pensionärer för att ge dem en drägligare tillvaro. De pengarna kommer de nästan uteslutande att använda för att konsumera i detaljhandeln eller konsumera välfärdstjänster, till exempel sjukvård, hemtjänst eller vad det nu kan vara. Det skapar nya arbetstillfällen, om det nu var det som var målet. Men varför gör ni i stället det andra: en skattesänkning som eventuellt kommer att sänka kostnaderna för lunchmat på restaurang med några kronor, eventuellt kommer att sänka kvällens krognota och kanske kommer att skapa några arbetstillfällen?

Det där var inget bra svar, Hans. Ni måste ta och fundera en gång till på det där. Varför ska ni nödvändigtvis diskriminera pensionärerna när det gäller skatterna? Ni måste ta en allvarlig funderare och återkomma om det.

Anf. 114 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det skulle aldrig falla oss in att diskriminera pensionärerna. Tvärtom tjänar också pensionärerna på att samhällsekonomin är under god kontroll i Sverige. Det gör att även pensionärernas villkor blir bättre. Det är också en av ambitionerna med jobbskatteavdraget: Fler ska

konsumera mer, vilket i förlängningen ger större inkomster för företag som då kan anställa fler. Det ger i förlängningen också bättre villkor för pensionärerna, för i och med att våra statsfinanser är så pass bra som de är gynnas också pensionärerna i framtiden när vi kan få en bättre utveckling av vår samhällsekonomi. Det hänger ihop. Bra pensionärvillkor ekonomiskt och en bra samhällsutveckling ekonomiskt är ihopkopplade medelst det pensionssystem vi har.

Dessutom är det viktigt att tänka på att vi undviker att göra en del saker som skulle försvåra anställningar inom arbetsmarknaden, som att vi behåller den lägre arbetsgivaravgiften för ungdomar, vilket är mycket bra. Detta ger ändå en positiv effekt när man överväger att anställa, säger många företagare. Med denna lägre kostnad tar man och anställer. I förlängningen är det också bra för pensionärerna. Samhällssekonomins utveckling är viktig för pensionärerna.

Vi har också sänkt skatten för pensionärerna ett par gånger och har ambitionen att fortsätta med skattesänkningar för pensionärerna när budgeten så tillåter. Det är ändå det vi alltid måste ta i beaktande. Vi kan inte bara inrikta oss på en sak åt gången. Vi måste arbeta konstruktivt, seriöst och lugnt för att samhälls ekonomin ska utvecklas på ett bra sätt. Det är då vi har råd med reformer, och det är det som är skillnaden mellan Sverige och många andra länder ute i Europa. Vi har råd att göra reformer, vidta konstruktiva åtgärder och satsa pengar på olika saker, för vi har en ekonomi i balans. Vilket land är pensionärerna tryggast i, Sverige eller Grekland? Sannolikt Sverige, för vi har en god samhällsekonomi som ger förutsättningar för att långsiktigt stärka alla grupper i samhället.

Anf. 115 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Dagens debatt handlar om betänkandet AU2. Vi har där mål för arbetsmarknadspolitiken som gäller att insatserna vi gör ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Målet är goda arbetsvillkor och möjligheter till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Till det följer en ekonomisk ram på drygt 70 miljarder som ska arbeta mot de uttryckta målen. Det handlar om insatser för jobb, aktivitet, utbildning och praktik, insatser som gör anställningar billigare och matchningar mellan sökande och lediga platser för att förhindra flaskhalsar och sämre tillväxtförutsättningar.

Detta är politikens medel på arbetsmarknadsområdet, att möta den för människor så grundläggande och viktiga frågan om att kunna försörja sig, höra till och få växa med ett arbetes uppgifter och utmaningar.

Jobb och möjlighet till egen försörjning är oerhört viktigt för människor men också avgörande för vilken välfärd ett samhälle kan ge. Att det är ordning och reda på statens finanser är förutsättningen för välfärd både i dag och i morgon men också för hur det går med jobben.

Sverige har tack vare en klok regering och ett sunt regelverk ett gott läge i en orolig omvärld. Sverige kan, som en exportberoende nation, aldrig vara säkert, men hanteringen har så här långt lyckats hålla efterfrågan och utbud uppe. SCB-siffrorna från oktober 2011 visar att 4 635 000 människor mellan 15 och 74 år var sysselsatta då. Det är en ökning från samma period föregående år. De arbetslösa var totalt 345 000, vilket ger ett arbetslöshetstal på 6,9 procent. När man rensat statistiken från säsongsskillnader kan man notera en fortsatt ökning av

sysselsättningen och en svag minskning av arbetslösheten. Minskningstakten har dock avtagit, och tittar man på antalet arbetade timmar är det ingen ökning längre. Det är två tecken på att ekonomin försiktigt bromsar upp. Även Arbetsförmedlingens senaste information om arbetsmarknadsläget tyder på en avmattning.

Tack vare att Sverige har så goda offentliga finanser har vi ett betydligt gynnsammare utgångsläge för att möta konjunkturavmattningen och pressa ned arbetslösheten, även om avmattningen skulle bli djupare och mer varaktig än vad som nu förutses.

Det är oerhört jobbigt för var och en som blir uppsagd. För den som varit arbetslös länge riskerar inbromsningen att göra det ännu svårare att få jobb. Därför är det bra att insatserna möter behovet av att både bryta långtidsarbetslösheten och bromsa inflödet till densamma, att jobba med dubbla strategier. Det är en av de viktigaste punkterna i den tydliga inriktningen på stöd till aktivt jobbsökande.

Från kritiskt håll påstås att det inte är någon idé att söka jobb om det inte finns jobb. Men IFAU har i en rapport där man studerade en förhållandevis svag arbetsmarknad med låg sökaktivitet fastslagit att arbetslöshetstiden kortades med sju veckor tack vare förstärkta förmedlingsinsatser. Därför är det bra med den inriktning som regeringen presenterar i budgetpropositionen: att utveckla den arbetslöses individuella handlingsplan tillsammans med förstärkta förmedlingsinsatser och uppföljning, som vi avsatt medel till i budgeten. På så sätt stärker vi stödet för sökaktiviteten.

Till det kommer sedan tidigare redan beslutade åtgärder som fungerar bra och fortsätter att rulla på. Nystartsjobben och instegsjobben, och för den delen den dubbla nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga, är något man har rätt till som långtidsarbetslös. Man har det med sig när man söker jobb. I oktober var siffran på nystartsjobb 46 000, och antalet ungdomar upp till 26 år är 4 000.

Verksamheten på Samhall, lönebidragen och det särskilda anställningsstödet finns som ytterligare förstärkning med i ryggen på dem som annars har en svag ställning på arbetsmarknaden. De åtgärderna har vi låtit se över, och det kommer dels en rapport i december från Statskontoret, dels en utredning i april som Cristina Husmark-Pehrsson håller i. Vi kommer sedan tillbaka med förslag för att se hur vi kan göra åtgärderna ännu bättre utformade.

I jobb- och utvecklingsgarantin har vi lyssnat in kritiken, och vi stärker förmedlingsinsatserna hela vägen. Vi ger möjlighet till snabbare insatser när man med det profileringsverktyg som Arbetsförmedlingen provat fram bedömer att risken är stor för att någon ska hamna i långtidsarbetslöshet. Men också kvaliteten i innehållet, anordnarna och kontrollen av fas 3 höjs. Att öka deltagarnas anställbarhet är grundläggande för insatserna.

Att det finns en motsättning på det här området mellan meningsfulla jobb och undanträngningseffekter är ingen nyhet, utan det har alltid funnits just på detta område. Det vi gör i detta betänkande är ytterligare en förskjutning mot meningsfulla jobb med mindre risk för undanträngning. Vi väljer att stärka dem som står långt från arbetsmarknaden ytterligare ett snäpp.

Vi tillför alltså resurser till fler förmedlare i fas 3 och fler tidiga programinsatser i de tidiga faserna, och möjligheten till arbetsmarknadsutbildning i fas 3 förlängs. Kontrollen av de kompletterande aktörerna, som är en förutsättning och helt avgörande för att vi ska nå ett gott resultat, skärps.

Fru talman! Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet jämfört med många andra länder. Även om det ibland hävdas att det i statistiken ingår även heltidsstuderande som söker extrajobb är det fortfarande så att ungdomar har svårt att ta sig in på svensk arbetsmarknad. Arbetskraftsundersökningarna tittar även på hur ungdomars situation på arbetsmarknaden utvecklas, och en försiktig men ändå positiv trend har de kunnat se sedan februari 2010.

Oppositionen brukar hävda att det råder aktivitetsförbud för unga på arbetsmarknaden. Det talar rätt tydligt om hur de ser på personligt ansvar och ungdomars förmågor och initiativkraft. Det som gäller är att alla ungdomar får söka hur många jobb som helst eller söka till vilka utbildningar de vill, och om de anmäler sig på Arbetsförmedlingen har de rätt till individuellt stöd med förstärkt matchningsstöd redan från första dagen. Att anvisa till åtgärder direkt riskerar att låsa in ungdomar, och det är dessutom kostsamt, speciellt om man gör det som en generell åtgärd. Om man däremot kan identifiera de ungdomar som med stor sannolikhet riskerar långtidsarbetslöshet finns det mycket att vinna på att ge dem tidigare insatser. Det öppnar vi nu för från den 1 januari med det profileringsverktyg som Arbetsförmedlingen arbetat fram.

För de ungdomar som inte har basen i utbildningen med sig finns sedan flera år möjligheten att läsa upp slutbetyg från grund- och gymnasieskolan på folkhögskolorna. Den lärandemiljön har under många år visat att de kan läsa upp många års negativa erfarenheter av skola, lärande och tron på den egna förmågan. Ungdomar som tidigare varit vingklippta kommer ut på vingar som bär. Denna satsning fortsätter även 2012 och 2013.

Även om det nu kan skönjas en försiktigt positiv trend för ungdomar är det långt ifrån nog. De åtgärder jag beskrivit är ett sätt att reparera tidigare misstag och måste ses tillsammans med de satsningar vi gör i dag, på gymnasieskolan, lärlingsutbildningar och kommande lärlingsprovanställning men också sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga och sänkt restaurangmoms. Allt detta görs för att ladda ungdomarna för att på ett bättre sätt kunna komma in på arbetsmarknaden, att hyvla ned trösklarna och att skapa mer kontaktytor för unga.

Just för ungdomar och andra som har svag anknytning till arbetsmarknaden ser vi i Centerpartiet att turordningsreglerna är en del av problematiken kring den höga ungdomsarbetslösheten. Vi har inte lyckats beskriva det tillräckligt tydligt för att få en majoritet för den linjen. Därför finns inte sådana förslag med.

Fru talman! Det är viktigt att inte bara få jobb, behålla jobb eller inte skadas av jobb, utan även att må bra av jobbet. Därför är Arbetsmiljöverkets uppdrag att både övervaka och minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och att förbättra arbetsmiljön i ett helhetsperspektiv ur fysisk, psykisk, social och arbetsorganisatorisk synpunkt oerhört viktigt. Att det dessutom är ett konkurrensmedel att säkerställa en god

arbetsmiljö där människor mår bra förstärker politikens intentioner och Arbetsmiljöverkets arbete.

För att nå ännu längre i det här arbetet krävs kontinuerlig utveckling av arbetsmetoder så att man träffar de arbetsplatser där risken är som störst men också når fler arbetsplatser med rätt insatser. Med Arbetsmiljöverkets ingång att det ska vara lätt att göra rätt kan många arbetsgivare få stöd att åstadkomma en bättre arbetsmiljö runt om i landet.

Med det stora och viktiga uppdrag som Arbetsmiljöverket har får man inte falla ned och åstadkomma ett regelverk som blir omöjligt att följa för seriösa arbetsgivare. Jag tänker på förslaget om hur ungdomars arbetsmiljö ska detaljregleras som i det närmaste kommer att omöjliggöra många av dagens ungdomars första kontakt med jobb på kvällar och helger. Det har nu varit ute på remiss, och svaren ska sammanställas. Min förhoppning är att man lyssnar in svaren noga och inte försvårar än mer för ungdomar.

Centerpartiet har med Lennart Levi i spetsen länge drivit frågan om ett nationellt kunskapscentrum för den samlade kunskapen på arbetsmiljöområdet. Nu har även Arbetsmarknadsdepartementets kunskapsråd publicerat en skrift med det förslaget. Ett sådant centrum skulle bevaka, vårda och förmedla kunskaper om arbetsmiljö till de grupper i samhället som har inflytande över hur arbetsmiljön ser ut. Därför känns det oerhört bra att regeringen i budgetpropositionen aviserar att den ska återkomma till frågan om behov och förutsättningar för en sammanhållande aktör för kunskapsförmedling på arbetsmiljöområdet.

Fru talman! Det betänkande vi har att debattera och rösta om är ett gemensamt förhandlat förslag, med kompromisser och överenskommelser mellan fyra partier. Mot det har det tidigare år funnits en rödgrön koalition som visat på ett enigt alternativ plus ett eget budgetalternativ från Sverigedemokraterna. Nu finns ingen samordnad opposition som kommit överens, utan det är fyra spretiga alternativ som inte ens i det tillkännagivande som oppositionen tog initiativ till i våras har kunnat samla sig till budgetavsättningar. Det står självklart varje parti fritt att lägga fram en egen budget, men det är en förändring sedan i våras som jag tycker är värd att notera.

Som jag ser det finns det en grundläggande skillnad i synen på arbetsmarknad mellan å ena sidan Centerpartiet och alliansregeringen och å andra sidan oppositionen. Det är hur det blir jobb, att antalet arbeten är dynamiskt och växer i möten mellan människor, idéer som växer och människor som vågar satsa. Det står mot att antalet arbeten är statiskt och möjligtvis men enbart kan styras av politiska beslut. Det är två generella motsatser som självklart har många fler nyanser än så. Men det kanske är den grundläggande skillnaden som gör att medan Centerpartiet och alliansregeringen konsekvent jobbar med arbetslinjen vidhåller oppositionen sin bidragslinje.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i AU:s betänkande 2 och avslag på reservationerna.

Anf. 116 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Annika Carlsson tar upp många olika punkter där hon är kritisk emot oppositionspartierna. Och konstigt vore det väl annars. Men

det är Annika Qarllsson som representerar majoriteten och som ska för-
svara regeringens politik.

När det handlar om bidragslinjen, som Annika Qarllsson tog upp, kan
vi väl konstatera att den har nått helt nya höjder under den här regering-
en. Det betalas ut mångmiljardbelopp i bidrag till företag, för att tjäna
pengar på långtidsarbetslösa, i form av sänkta arbetsgivaravgifter och nu
i form av sänkt moms på restaurangtjänster.

Det är också så att bidragsberoendet bland de arbetssökande har ökat
kraftigt under alliansregeringens tid på grund av att man har monterat
ned de allmänna trygghetsförsäkringarna. Sedan 2006 har kommunernas
utgifter för försörjningsstöd ökat med 30 procent, om man räknar bort
utgifterna för nyanlända flyktingar.

Enligt Socialstyrelsen var arbetslöshet den klart största orsaken till att
söka bistånd år 2010. Det var 46 procent av dem som fick ekonomiskt
bistånd som var arbetslösa men inte hade några andra sociala problem.
Bland ungdomarna var det hela 54 procent, alltså en majoritet av samt-
liga unga, av dem som fick ekonomiskt bistånd som var arbetslösa och
inte hade några andra problem.

Det här är naturligtvis en enorm budgetpost för kommunerna. Att
man har monterat ned arbetslöshetsförsäkringen och färre har rätt till
ersättning innebär alltså att staten vältrar över kostnaderna för arbetslös-
het på kommunerna. Det innebär också att väldigt många arbetslösa har
en betydligt sämre ekonomi än vad de hade haft annars. Det finns natur-
ligtvis en solklar koppling till de ökande inkomstklyftorna, barnfattigdom
och så vidare.

Enligt Långtidsutredningen visar all forskning och erfarenhet desu-
tom att människor med försörjningsstöd har längre arbetslöshetstider och
svårare att komma tillbaka till arbetsmarknaden än de som har a-kassa.

Då undrar jag om Annika Qarllsson är nöjd med den här situationen.

Anf. 117 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det var nästan allt och inget på två minuter. Vi ska se hur
mycket vi klarar av att svara på.

När det gäller sänkta arbetsgivaravgifter och sänkt restaurangmoms
kan vi bara konstatera att det finns en skillnad i synen på vems pengarna
är. Vem är det som jobbar ihop dem och jobbar in dem? Är sänkt skatte-
tryck bidrag, eller är det så med sänkt skattetryck att den som har jobbat
ihop det faktiskt har större möjlighet att behålla en större del? Där finns
det också en skillnad mellan Centerpartiet och Vänsterpartiet.

När det gäller trygghetssystemen har vi ett förslag som vi har försökt
utreda. Vi skulle gärna vilja se att det finns ett obligatorium när det gäller
arbetslöshetsförsäkringen, där alla finns med i försäkringssystemet obe-
roende av ålder och så vidare.

Vi har tillsatt en utredning som tittar på det. Men i dagsläget gäller
det att kvalificera sig in i försäkringarna, och där har jag inte sett att det
finns någon skillnad. Det finns skillnader mellan oss beträffande olika
kvalificeringsgrader men inte i fråga om detta skulle gälla eller inte.

Om övervältring av kostnader på kommunerna: En del av det som vi
har arbetat med har handlat om att tydliggöra i vilket system man hör
hemma. Finns det arbetsmarknadsproblem i ett visst område av landet
var det tidigare – med den socialdemokratiska regeringen med Vänster-

partiet som medarbetare – så att man gömde undan det i förtidspension, när man inte hade en arbetsmarknad som fungerade.

Vi har försökt tydliggöra var problemet finns, oavsett om det handlar om arbetsmarknadsfrågor, sjukförsäkringen eller ekonomiskt bistånd, försökt tydliggöra ansvarsområdena för de olika uppgifterna.

En del i detta har gjort att det har blivit mer för kommunerna, ja, med rätta. I andra delar kan jag se att det finns ett bekymmer som det är viktigt att vi tar med oss när vi tittar på obligatoriet, för jag tror att vi behöver ha fler som omfattas av a-kassan.

Anf. 118 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det är bra att Annika Qarllsson åtminstone säger att det är ett problem att socialbidragskostnaderna skenar i väg och att den stora ökningen beror på arbetslöshet. Det är alltså inte personer som är sjuka eller som tidigare har varit sjukskrivna som är den stora gruppen, utan det är de som är arbetslösa och som i dag inte har rätt till arbetslöshetsersättning.

Så till frågan om att det inte skulle vara någon skillnad när det gäller kvalifikationsvillkoren till arbetslöshetsförsäkringen. Det är en milsvid skillnad, Annika Qarllsson! Den nuvarande regeringen har försämrat kvalifikationsvillkoren på en lång rad sätt, vilket är skälet till att människor i dag inte får arbetslöshetsersättning.

Vi i Vänsterpartiet vill ändra kvalifikationsvillkoren så att möjligheten för deltidsarbetande och visstidsanställda att kvalificera sig till inkomstersättningen förbättras.

Vi vill också förstärka den allmänna grundförsäkringen i enlighet med det förslag som regeringens egen långtidsutredning lade fram, så att den som är arbetssökande på heltid men inte har klarat ett arbetsvillkor ska ha rätt till ersättning från grundförsäkringen om man uppfyller grundvillkoren. Det skulle också innebära att de här personerna fick bättre möjligheter till stöd från Arbetsförmedlingen och tillgång till alla de program som finns där, och det skulle bli mycket mindre negativa effekter av att ta tillfälliga jobb där man får en dagpenning.

Vi har lagt fram konkreta förslag som avhånas och avfärdas i allianspartiernas svar på våra motioner. Det är en väldigt stor skillnad.

Ett obligatorium i a-kassan förändrar i sig inte någonting för människors möjligheter att kvalificera sig för att få ersättning. Det enda det gör är att alla är tvungna att vara med och betala för en försäkring som man sedan i slutändan kanske inte ens kan få ersättning från. Obligatoriet i sig kommer inte att ändra den situationen.

Men oavsett hur det blir med obligatoriet är det flera år kvar tills ett sådant eventuellt införs och förändringar av arbetslöshetsförsäkringen kommer, och fram till dess kommer socialbidragen att fortsätta att öka. Vad vill Annika Qarllsson göra åt det?

Anf. 119 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag kan tycka att det här replikskiftet gör det tydligt vilka skillnader som finns mellan alliansregeringen å ena sidan och vänsteroppositionen å andra sidan. Medan vi pratar om möjligheterna att skapa förutsättningar för att det faktiskt ska bli jobb och att fler ska kunna

komma i jobb är det ett enda ämne som i det här fallet Josefin Brink pratar om.

Avgörande för om vi ska få fler arbeten är att vi också prioriterar att satsa på de delarna, som skapar förutsättningar för att det blir fler som kan leva på sin lön.

När det gäller a-kassan har vi grundnivåer. Om vi pratar om a-kassan finns det grundförutsättningar där man kommer in via Alfakassan. Men vi har också det ekonomiska biståndet, som finns som en grundplåt för att man inte ska hamna utan någon inkomst över huvud taget.

Det är klart att man kan fundera över nivåerna, om de räcker till eller inte, för det är klart att den som befinner sig där har oerhört små marginaler och svårt att öka dem, om man inte kommer in i arbete.

De satsningar som vi gör i de olika jobb- och utvecklingsfaserna handlar hela tiden om att hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden, få större kontaktytor för att ha möjlighet att faktiskt få jobb, som är den största och viktigaste delen för att förändra sina inkomstmöjligheter.

I detta kan jag se att det är skillnader i vilket vägval man gör. Där har vi lite olika uppfattning och har inte samma politik i de här frågorna.

Anf. 120 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att rätta Annika Qarllsson: Jo, vi har i vårt budgetförslag med alla de satsningar som finns med i tillkännagivandet till regeringen.

Eftersom Centerpartiet i mångt och mycket representerar den mest verklighetsfrånvända delen av Alliansens politik förmodar jag – fast är inte säker – att instegsjobben i grunden är ett centerpartistiskt förslag. Jag förmodar alltså det, så du ska få svara på de frågor som din allianskollega inte svarade på tidigare, Annika Qarllsson.

Hur kommer det sig att ni tycker att det är en bra idé att genom skatter och skattefinansierade jobb skapa konstlade anställningar för nyanlända invandrare enligt regler som inga andra på den svenska arbetsmarknaden, vare sig de som är födda i Sverige eller de som tidigare har invandrat till Sverige, kan åtnjuta?

Hur kommer det sig att ni tycker att det är bra att för människor som kommer till Sverige och som inte är anställbara, eftersom de inte har de kunskaper och erfarenheter som efterfrågas på arbetsmarknaden, skapa konstlade jobb som innebär att de efter avslutat program går vidare till ett andra program eller blir arbetslösa? Det skapar ingen varaktighet!

Är det inte bättre att se till att de får en adekvat yrkesutbildning och lär sig svenska språket, så att de blir anställbara i yrken som efterfrågas och med kunskaper som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 121 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Nej, jag tycker egentligen inte alls att det är konstigt med instegsjobben. Jag tycker att de följer samma linje som vi har i väldigt många av våra andra insatser och åtgärder, där vi ser till att sänka kostnaden för att anställa, för dem som har långt till arbetsmarknaden.

Vi kan se på sänkningen av arbetsgivaravgifter för ungdomar. Vi kan se att de som har varit långtidsarbetslösa och de som har kommit från långa sjukskrivningar med lite ekonomiskt stöd i olika grad, beroende på

hur länge man har varit från arbetsmarknaden, faktiskt får möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden.

Om vi tittar på ungdomar kan vi se att de väldigt ofta har föräldrar som är på stora arbetsplatser och kan ha kontaktytor som ger ungdomarna möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Annars har de oftast väldigt lite kontakter i arbetslivet, och det är via kontakter – formella eller informella – som man tar sig in på arbetsmarknaden.

Om man tittar på instegsjobben handlar det om att se till att sänka kostnaden men också ge stöd i ryggen för att komma in på en arbetsplats och påbörja en integration i samhället där man får kontakter och kontaktytor som kanske inte i steg 1 ger nästa jobb men som skapar kontaktytor som i nästa skede kan vara det som är steget in.

Det vi också gör är att vi kompletterar de satsningar vi gör för att se till att skapa förutsättningar för att lära sig språket och lära sig kulturen i Sverige. Jag tror inte att det finns något sätt som är bättre än att befinna sig på en svensk arbetsplats tillsammans med andra svenskar och där få pröva på vingarna när det gäller hur det fungerar i Sverige – hur ofta vi dricker kaffe under dagen och olika sociala koder – och också finnas med i ett arbetsliv och få de kontakterna och möjligheterna.

Det stämmer väl överens med alla de andra satsningar som vi gör för att stärka dem som står långt från arbetsmarknaden och inte har så många kontaktytor.

Anf. 122 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Annika Carlsson! Jag har som arbetsgivare under 15 års tid rätt ofta anställt invandrare, alltid på grund av kompetens och alltid på grund av att de har haft de erfarenheter och de kunskaper som vi har behövt i företaget. Det har aldrig varit på grund av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, eller rättare sagt: Jo, vid något tillfälle har de fått jobb därför att vi har fått stöd. Men de får ju aldrig behålla jobbet efteråt om de inte har adekvat utbildning, adekvat erfarenhet och rätt kunskaper.

Det är där ni går fel. Ni kan titta på era åtgärder. Vad händer efter avslutat program? Ja, då står de i arbetslöshet igen. Ingenting har hänt. Utbildning i svenska och adekvat yrkesutbildning är A och O för att man ska få en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Det här är konstlade jobb. Jag vet inte, men jag tror att det finns helt andra orsaker. Sverige har ju visat sig vara sämst inom hela OECD på att få invandrare i arbete. Glappet i sysselsättningsgrad mellan dem som är födda i landet och invandrare är störst i Sverige av alla OECD-länder. Om man då kan ha några konstlade jobb och få undan några människor som kan ta skattefinansierade jobb som de egentligen inte har erfarenhet eller utbildning för kan man förbättra statistiken.

Är det syftet? Då är det väldigt illa.

De är långt från arbetsmarknaden, sade du. De ska komma närmare. På vilket sätt kommer man närmare arbetsmarknaden när man efter ett avslutat program åter är arbetslös? Ge dem utbildning! Se till att de kan svenska! Då har de också en chans att få ett varaktigt jobb och komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 123 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller kompetenser tror jag att det finns många kompetenser här i Sverige som vi inte ser. Vi är inte vana vid andra typer av utbildningssystem. Vi har också en rädsla för det som är främmande.

Att det i Sverige finns en hög grad av diskriminering är lite grann av det som Sven-Olof tar upp, men jag tror inte att det är rätt metod att säga att de av den orsaken inte ska ut i arbetslivet. Jag tror att det är tvärtom.

I detta finns det säkerligen förbättringsmöjligheter. Det handlar om att se till att de som får möjlighet till instegsjobb kommer till rätt ställe utifrån vad de har för erfarenhet. Det handlar om att de kommer till rätt arbetsplats och att den kompetens som de har med sig ska kunna fungera på en svensk arbetsplats.

Jag tror att vi har en hel del att lära av det som Sven-Olof tittar på. Det har varit många som inte har haft jobb efteråt, men jag tror inte att det i sig innebär att vi inte ska fortsätta med den här insatsen.

Det Sven-Olof har i bakfickan när han pratar om de här frågorna är ju att han inte tycker att de ska komma hit och få någon hjälp att komma in på svensk arbetsmarknad. De personer som har sökt sig hit och som har asylskäl här i Sverige, som har flytt från sitt land, från sin släkt, från sin omgivning och kanske från sitt arbete eller sitt företag, är inte välkomna hit. Det är det som ligger i bakfickan när Sven-Olof ifrågasätter den här biten.

Någonstans gäller det att se att vi nu har öppnat ytterligare vägar in i Sverige som handlar om arbetskraftsinvandring. De är mer rustade att ta steget ut på arbetsmarknaden direkt. Men de som kommer hit som abrupt fått bryta upp och som kanske har varit på flykt under väldigt många år och som får asylskäl och får stanna här i landet har en helt annan förutsättning. Där ska vi finnas med och hjälpa till så att de faktiskt får möjligheten att etablera sig på svensk arbetsmarknad. Det är min bestämda uppfattning.

Anf. 124 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det här var det tredje tolvminutersanförandet från alliansregeringens företrädare som vi har lyssnat till som var totalt könsblint.

Män och kvinnor har helt olika villkor på den svenska arbetsmarknaden. Ingen av Alliansens företrädare har tagit upp det i sina anföranden. I deras värld finns det tydligen inte både män och kvinnor, och de ser inte de skillnader som är.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden är större i dag än för 20 år sedan. 34 procent av kvinnorna arbetar deltid. Bara 11 procent av männen gör det.

Man undersökte under en period vilka som hade haft vikariat. Det var 84 procent av kvinnorna och 30 procent av männen. I samma undersökning tittade man på vilka som hade tjänster av typen ”kallas efter behov”. Det var 60 procent av kvinnorna och 35 procent av männen.

Det som är intressant är att det finns en systematik. Kan man behandla människor olika på arbetsmarknaden är det kvinnor som behandlas sämre än män. Det sker på område efter område.

Annika Qarlsson företräder ett parti som har gjort sig känt för att vilja öka otryggheten på arbetsmarknaden och vilja införa mer av godtycke på arbetsmarknaden. Då vill jag ställa frågan: Tror Annika Qarlsson att mer

godtycke och större otrygghet kommer att leda till att kvinnor får bättre villkor än män på arbetsmarknaden?

Prot. 2011/12:48
14 december

Anf. 125 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det var en lång resa för att komma in på de diskussioner som vi för när det gäller arbetsmarknadsrättsliga frågor.

Jag börjar i den andra ändan för att slutligen förhoppningsvis hinna komma fram till ett svar på om vi är könsblinda eller inte.

I arbetsmarknadsfrågor är det lätt att vara fast i det statiska och hur det alltid har sett ut. Men någonstans kan jag känna att det som händer och sker handlar om människor. Det är människor med idéer, människor med utbildning och människor med fortsatt utbildning som möter andra människor som har idéer och som vågar satsa. Det är de som är med och skapar de nya jobben och de jobb som växer fram, som stärker människors frihet, människors möjlighet att leva på sin lön men också ett lands utveckling och välfärd.

I Sverige finns det traditionellt sett en stor möjlighet till omställning. Det har funnits krafter som har sett till att vi också har varit med på omställning. Jag tror att vi behöver fortsätta att vara i framkant i de delarna.

En del av de saker som påpekas i olika frågor är att det kan vara ett bekymmer just när det kommer till fyrkantiga lagstiftningsregler. Därför krävs det en helt annan dynamik. I det tror jag att det gäller att skapa någonting som blir en arbetsmarknadstrygghet, att om jag blir av med ett jobb finns det ett annat jobb att få. Det har varit det som har stärkt den omställningsmöjligheten.

Att det skulle slå hårdare mot kvinnor än mot män tror jag inte. Kvinnor befinner sig redan i den osäkerheten. Kvinnors arbetsmarknad ser inte ut på annat sätt än vad Ylva faktiskt beskriver i dag. Detta gör vi med nuvarande modeller. Vårt förslag har ingen betydelse. Det handlar tvärtom om att skapa andra förutsättningar.

Anf. 126 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Någon statisk arbetsmarknad vill jag verkligen inte ha. Vi har en arbetsmarknad där kvinnor tjänar 7 600 kronor mindre än män varje månad, i genomsnitt. Vi har en arbetsmarknad där kvinnor i större utsträckning än män står utan arbete. Vi har en arbetsmarknad där kvinnor har otrygga villkor, där kvinnor inte kan försörja sig på sin lön eftersom de inte får heltidsarbete och där kvinnor är överrepresenterade i låglöneyrkena.

Jag vill verkligen inte ha en statisk situation på arbetsmarknaden.

Men jag vet något som vi har lärt oss av historien. Det handlar om kvinnor som har kämpat långt före Annika Qarlsso och mig. Varje framgång på jämställdhetens område har skett genom att modiga kvinnor har gått i bräschen och tagit plats i politiken, plats som både Annika Qarlsso och jag har i dag. De har tagit strid för nya regler och nya lagar för att stärka kvinnors ställning. Det har varit den enda vägen för kvinnor att ta sig in på arbetsmarknaden, få sina rättigheter och kunna börja mäta sig med männen på arbetsmarknaden. Men mycket kvarstår.

Att det ska vara statiskt är det sista jag vill. Men om man tar stora steg bakåt, som Annika Qarlsso och Centerpartiet vill göra, leder det tvivelsutan till att kvinnor får en ännu sämre ställning på arbetsmark-

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

naden, att kvinnors löner kommer att vara ännu lägre än vad de är i dag och att kvinnor i större utsträckning än i dag blir hänvisade till att vara vår tids daglönare och att inte ha ett heltidsjobb att försörja sig på.

Anf. 127 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det Ylva beskriver är resultatet av många decenniers arbetsmarknadspolitik. Det har varit reglerat på det sätt som det fortfarande är i dag.

Det finns något som jag ser som oerhört viktigt i det vi har åstadkommit under de år som alliansregeringen har regerat, och det är något som vi ska fortsätta att göra under kommande år. Det handlar om att se till att stärka möjligheten för kvinnor att få alternativa arbetsgivare inom yrken som de traditionellt sett har jobbat inom. Det har de gjort i många decennier, sedan kvinnorna kom ut på arbetsmarknaden. Tidigare har det bara funnits politiken som arbetsgivare, inom både kommuner och lands-ting.

Vi kan nu se att det inte är den bästa arbetsmiljön, utan många gånger är det där som det är stora bekymmer. Det ansvaret går tillbaka på politiken – kanske inte på dig och mig personligen, Ylva, men någonstans är det ändå politiken som har ett ansvar för att vi har gjort det här.

Men det är inte de enda branscherna. Tittar vi på handeln som jag själv kommer ifrån och även på hotell- och servicenäringsen ser vi att det finns stora områden där arbetsvillkoren inte alltid är de bästa. Det finns så klart både och.

När det gäller detta tror jag att det är oerhört viktigt att se till att det finns konkurrerande verksamhet och konkurrerande arbetsgivare. Det sätter ett tryck: Ska man få kompetent arbetskraft måste man också ge goda arbetsvillkor. Detta har varit en del i att kvinnor väljer att gå ned på deltid, för man erbjuds inga rimliga arbetsvillkor, och då väljer man i stället att ta huvudansvaret hemma.

För politikens del handlar det om att skapa förutsättningar för fler alternativa arbetsgivare och att man inte har det högsta skattetrycket i hela världen utan att de som jobbar faktiskt får behålla en större del av sin lön. Den utbildning som finns, från grundskola och gymnasieskola, måste öppna upp möjligheter för unga tjejer att söka sig till fler yrken och fler branscher än de traditionella. Jag tror att det finns många olika vägar att jobba med.

Anf. 128 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! I människans natur ligger ett behov av att känna gemenskap med andra och att ta ansvar och utvecklas tillsammans med andra människor, också på en arbetsplats. Det är viktigt. Arbete är viktigt för den enskildes försörjning naturligtvis men också för självkänslan och för makten att styra över sitt eget liv.

Därför är full sysselsättning ett viktigt politiskt mål. Därför är det också viktigt att vi som beslutsfattare skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt som ger fler jobb och välfärd. Med andra ord måste vi baka kakan innan vi kan fördela den.

Det senaste året har vi drabbats av en finanskris. Krisen är inte över än. Läget är bekymmersamt för ett litet exportberoende land som vårt. Det svenska näringslivets konkurrenskraft måste upprätthållas gentemot

omvärlden. En långsiktig och stabil ekonomisk politik i samspel med en aktiv arbetsmarknadspolitik är därför nödvändig för att skapa ett gott samhälle där alla får möjlighet att delta i samhällsbygget.

Vi kan inte blunda för att arbetslösheten är fortsatt hög. Men trots de dåliga tiderna är faktiskt fler personer sysselsatta i dag än under högkonjunkturen i september 2006 då Socialdemokraterna lämnade över regeringsmakten. Som vi har hört visar de senaste siffrorna att 160 000 fler är i sysselsättning i dag än 2006. Det är naturligtvis väldigt bra.

Trots de goda siffrorna står vi inför stora utmaningar de närmaste åren. Den prognos Arbetsförmedlingen presenterade i förra veckan visar att arbetsgivarna har blivit mer försiktiga i sina framtidsbedömningar. Det finns beräkningar på att arbetslösheten beräknas stiga till 8 ½ procent 2013 och att sysselsättningen först ser ut att öka men sedan försvagas och vänder till en minskning 2013.

Jobben beräknas försvinna främst inom industrin, eftersom den drabbas mest negativt av konjunkturnedgången i omvärlden. Nästan 25 000 industrijobb kan försvinna mellan 2011 och 2012. Tillskottet av jobb från tjänstesektorn halveras, och sysselsättningen inom byggnadsverksamheten upphör att öka. Sysselsättningen ser ut att minska mest i industritunga län i Syd- och Mellansverige som Västmanland och även Småland.

Fru talman! En viktig utmaning blir också att möta den växande grupp av arbetssökande som har svårt att snabbt finna ett arbete. Det gäller främst arbetssökande som är utrikes födda och personer med funktionsnedsättning men även ungdomar. Om man tittar på den senaste gruppen kan man konstatera att om man jämför internationellt följer ungdomsarbetslösheten ofta den totala arbetslösheten. Sverige skiljer ut sig på den punkten genom att vi har en betydligt högre ungdomsarbetslöshet än den övriga arbetslösheten. Höga ingångslöner, brister i utbildningssystemet, en stel arbetsrätt och små företags förutsättningar att utvecklas och tryggt våga anställa brukar av bedömare framföras som möjliga orsaker till att Sverige skiljer sig från övriga Europa.

Den höga nivån på ungdomsarbetslösheten, över 25 procent enligt SCB, är naturligtvis oroväckande. Samtidigt ska man ha i åtanke att nästan hälften av dessa ungdomar är heltidsstuderande som söker jobb några timmar vid sidan om. Det är någonting att komma ihåg.

Man vet att i kärva tider på arbetsmarknaden väljer många ungdomar att utbilda sig, dels för att slippa arbetslöshet, dels för att stärka sin konkurrenskraft. Tar man bort studerandegruppen hamnar vi på ca 6,8 procents arbetslöshet, vilket också är väldigt högt bland ungdomarna.

Det finns en grupp unga som är särskilt utsatt på arbetsmarknaden, och det är ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning. Det är fullständigt oacceptabelt att ungdomar kan gå raka vägen från skola till arbetslöshet. Vi vänder oss mot de brister som finns när det kan bli så, och därför har vi kristdemokrater tillsammans med våra allianskamrater genomfört viktiga satsningar för att få ungdomar att slutföra grund- och gymnasieskolan, inte minst genom vuxenutbildning som komvux och folkhögskola.

Genom högre studiebidrag till unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg motiveras fler unga att återuppta och avsluta sina studier. Dessutom förlängs och utvidgas regeringens särskilda folkhögskolesatsning som infördes 2010.

Jag besökte nyligen Kävesta folkhögskola som ligger i min egen valkrets, Örebro län. Man har ett demokratiprojekt där, och vi riksdagsledamöter brukar vara där då och då. Där går många ungdomar för att komplettera och slutföra sina gymnasiebetyg. Genom att man byter ut den vanliga skolmiljön och pedagogiken mot en folkhögskolemiljö kan förhoppningsvis studiemotivationen öka och ge resultat. Det såg vi också prov på på Kävesta folkhögskola.

Utöver detta har vi också den framgångsrika försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning som pågått sedan 2008. Undersökningar av bland annat Skolverket och Nationella lärlingskommittén visar att en mycket stor majoritet av deltagarna är positiva till försöksverksamheten.

Slutligen har vi också halverat arbetsgivaravgiften för ungdomar från och med den 1 juni 2007, vilket också bidragit till en lägre ungdomsarbetslöshet än vad vi annars skulle ha haft. Det är jag övertygad om.

Som Kristdemokraternas talesperson i arbetsmarknadspolitiska frågor gläder jag mig naturligtvis åt att alliansregeringen i sin budget presenterar ett arbetsmarknadspaket på sammanlagt 8,1 miljarder kronor för åren 2012–2014. Fokus ligger på jobb, aktivitet, utbildning och praktik samt på insatser som gör det billigare att anställa.

Dessutom ska en god matchning mellan arbetssökande och lediga platser säkras för att förhindra flaskhalsar och sämre tillväxtförutsättningar. Regeringen genomför en historisk satsning på Arbetsförmedlingen för att förhindra långtidsarbetslöshet. Nystartsjobben och en förstärkt jobb- och utvecklingsgaranti är viktiga när det gäller att bryta långtidsarbetslösheten.

Fru talman! Den som läser oppositionens budgetförslag kan konstatera att det inte är ett samspelt team som talar det här året, utan fyra enmansorkestrar med olika reservationer. De återställare som oppositionen förordar riskerar att öka arbetslösheten, i ett läge där så gott som alla bedömare varnar för en vikande arbetsmarknad.

Oppositionspartiernas miljardförstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen är också svårbegripliga mot bakgrund av det blygsamma reformutrymme som har funnits för 2012 års budget.

Socialdemokraterna vill stärka kompetensförsörjningen genom ett antal förslag, vilket är positivt, även om de inte träffar rätt. Ett väl fungerande utbildningssystem är grundläggande för att utbildningarna ska matcha den framtida efterfrågan på arbetskraft. Utbildning ökar de arbetslösas chanser och möjligheter att få ett arbete, särskilt om den inriktas på yrken där det råder eller förväntas uppstå brist på arbetskraft. Även arbetsmarknadsutbildning kan naturligtvis bidra till att förbättra matchningen.

En stor gymnasiereform inleddes hösten 2011, där bland annat tonvikten på yrkesorienterade ämnen i yrkesutbildningarna ökas. Därutöver görs den största satsningen någonsin på gymnasial lärlingsutbildning som ytterligare ett alternativ inom yrkesprogrammen, och yrkesprogrammen ska leda mer direkt i yrke och inte – som tidigare – vara yrkesförberedande. Så bygger vi en stark kunskapsbas för unga vuxna som vill få in en fot på arbetsmarknaden hellre än att ha två utanför.

Fru talman! Det är synnerligen viktigt att personer med funktionsnedsättning får det stöd de behöver för att kunna finna, få och behålla ett

arbete. För att förbättra förutsättningarna för dessa att få ett arbete behöver en rad åtgärder vidtas inom flera områden. I denna del tycks vi vara överens med oppositionen om själva problembeskrivningen. Kristdemokraterna konstaterar att regeringen redan har vidtagit flera åtgärder på området under denna och föregående mandatperiod.

Arbetsförmedlingen har fått mer resurser för anställningar med lönebidrag och anställningar vid Samhall. Dessutom har förvaltningsmedel tillförts Arbetsförmedlingen för att säkra kvaliteten i stödet till funktionsnedsatta. Arbetsförmedlingen har också fått i uppdrag att genomföra en informationskampanj, *Se kraften!*, för att uppmärksamma arbetsgivare om vilka insatser som i dag finns för att anställa funktionsnedsatta personer.

Fru talman! Slutligen några ord om invandrades situation på arbetsmarknaden. Kristdemokraterna välkomnar att människor med andra erfarenheter och kunskaper ges möjlighet att bidra såväl kulturellt som ekonomiskt till vår gemensamma framtid. Att begränsa arbetskraftsinvandringen till ett konjunkturstyrt system med gästarbetare som ges tillfälliga uppehållstillstånd skulle, om det blev verklighet, göra att Sverige gick miste om värdefull arbetskraft och medföra osäkerhet och otrygghet för dem som kommit hit.

De integrationsproblem som finns både i samhället i stort och på arbetsmarknaden – och som definitivt inte ska förringas – löses framför allt genom att man underlättar för invandrare att få en egen försörjning och genom att de ges bättre möjligheter att lära sig svenska. Etableringsreformen, nystarts- och instegsjobb, förslaget om nystartszoner, validering av utländska examina och sfi-bonusen är bara några exempel på hur regeringen arbetar för att förbättra integrationen, vilket Kristdemokraterna välkomnar.

Fru talman! En av politikens viktigaste uppgifter måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och som ger välfärd. En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden.

Vi kristdemokrater är väldigt tydliga med att vi är positiva till EU-samarbete, men vi står fast vid att arbetsmarknadspolitik är någonting som ligger på de enskilda medlemsstaterna. Vad det är som har gjort att Socialdemokraterna har svängt 180 grader och numera anser att det finns ett mervärde av en europeiskt överstatlig arbetsmarknadspolitik, frågar vi oss. Vi tycker att det är mycket märkligt.

För Kristdemokraterna är en ekonomisk politik, grundad i en marknadsekonomi där det sociala ansvaret är levande, det enskilt viktigaste medlet för att uppnå de flesta andra samhällspolitiska målen.

Jag vill därmed yrka bifall till förslaget i arbetsmarknadsutskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 129 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! I dag debatterar vi arbetsmarknadsutskottets betänkande 2. Det är budgetens utgiftsområde 14, Arbetsmarknad och arbetsliv.

Jag tänkte inleda mitt anförande med ett gammalt talesätt. Det är ett talesätt som lyder: Vad kom först, hönan eller ägget? Det är ett talesätt som ska exemplifiera en fråga som inte går att besvara.

Nu är det så vist i världen att alla frågor har ett svar, även om man i och för sig, fru talman, kan tvivla på det när man har en interpellationsdebatt med de moderata statsråden. Då får man sällan några svar. Men det beror ju inte på att de inte finns utan snarare på att man inte vill eller kan svara.

Svaret på frågan om vad som kom först, hönan eller ägget, är enkelt. Det är naturligtvis ägget som kommer först. Motfrågan blir möjligen vem som lade ägget. Det är då någon som inte är en höna som har lagt ägget, naturligtvis. Det kallas för evolution. Det är en vetenskap som de flesta här i kammaren, tror jag, inte tycker är kontroversiell.

Men detta är ju inte miljö- och jordbruksutskottets debatt utan arbetsmarknadsutskottets debatt. Därför tänker jag omformulera frågan. Vad kom först, välfärd eller arbete? Det är frågan som jag ska landa i för att inte bli avklubbad för att jag frångår ämnet.

För oss socialdemokrater finns det ett självklart svar även på den frågan. Det är arbete. Det är därför det är extra olyckligt att efter fem års moderat experiment med svensk arbetsmarknad beskåda det här misslyckandet i arbetsmarknadspolitiken. Det är nämligen ett misslyckande som sätter välfärden på spel. Det är ett misslyckande som hotar Sverige som vi känner det. Det är ett Sverige som sakta men säkert förändras. Det är ett Sverige där barnfattigdomen växer, ett Sverige där långtidsarbetslösheten växer, ett Sverige där ungdomsarbetslösheten växer, ett Sverige där företagen får svårare att hitta rätt arbetskraft, ett Sverige där produktiviteten minskar.

Fem år har det gått med den moderatledda regeringen, fem år med både högkonjunktur, och 70 000 missade rekryteringar på grund av en misslyckad arbetsmarknadspolitik, och lågkonjunktur, med 30 000 missade rekryteringar på grund av en misslyckad arbetsmarknadspolitik.

Med den här verkligheten, fru talman, är det omöjligt att förstå arbetsmarknadsutskottets ordförandes entusiasm inför massarbetslösheten. Det finns inga problem på svensk arbetsmarknad. För övrigt har vi sänkt moms på krogen, säger den glädjestrålade Tomas Tobé. En stor del av sin talartid använde han till att tala om en mycket dyr satsning som ingen seriös bedömare anser effektiv som arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Möjligen kan det vara lite kul om det blir billigare på krogen, men det ger inga jobb.

För att arbetsmarknaden ska fungera krävs det en aktiv arbetsmarknadspolitik. Och arbetsmarknadspolitiken blir inte aktiv av att man säger aktiv arbetsmarknadspolitik, den blir aktiv i och med att man vidtar åtgärder som gör att politiken blir aktiv.

En av åtgärderna som krävs för att en aktiv arbetsmarknadspolitik ska fungera är att det finns en arbetslöshetsförsäkring värd namnet.

Fru talman! Jag vill påminna om att försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen var den moderatledda regeringens viktigaste åtgärd, enligt dess egen beskrivning, för att komma till rätta med arbetslösheten. I dagens betänkande från arbetsmarknadsutskottet framgår att utskottet vill erinra om att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är den av regeringens arbetsmarknadsreformer som med högst krav bidrar till minskad

arbetslöshet. Då kan man möjligen säga, fru talman, att i den tävlingen finns det inte några starka motkandidater. Krogmomsen har inte heller bidragit till att sänka arbetslösheten. Det är ändå viktigt att lyfta fram att det är försäkringarna i arbetslöshetsförsäkringen som regeringen själv definierar som den enskilt viktigaste arbetsmarknadsåtgärden för att sänka arbetslösheten.

Vän av ordning frågar då vad som har gjorts med arbetslöshetsförsäkringen och varför. Har arbetslösheten minskat? Har politiken fungerat? Arbetsmarknadsutskottets ordförande! Ni har sänkt taket i arbetslöshetsförsäkringen. Ni har sänkt ersättningsnivån. Ni har höjt avgiften. Resultatet av detta är att arbetslösheten har ökat och att politiken har misslyckats.

Frågan varför man valde den typen av försäkringar och vad man menade med dem blir ofta hängande i luften. Regeringen nämner ofta inte svaret högt, men om man läser i till exempel budgetpropositionerna får man reda på att idén med försäkringarna är att folk ska välja arbete i stället för arbetslöshet. Det finns bara ett litet problem med den ekonomiska eller arbetsmarknadspolitiska teorin, nämligen att idén förutsätter en valmöjlighet.

Försäkringarna i nivåerna har nu några år på nacken. År 2006 stod jag i talarstolen och debatterade med den tidigare utskottsordföranden i arbetsmarknadsutskottet och med den tidigare arbetsmarknadsministern. Då hävdade man att de nivåer som genomfördes den 1 januari 2007 var väl avvägda, uträknade så att de skulle få rätt arbetsmarknadspolitiska effekter. Om de var väl avvägda 2006 kan de omöjligtvis, fru talman, vara väl avvägda 2011. Men det är samma nivåer i försäkringen. Det innebär att man år för år har eroderat försäkringen. Tydligt var nivåerna inte så väl avvägda 2006. De var väl för generösa eftersom nivåerna ligger fast. Man har insett att de nivåer som fastställdes 2006 inte fungerade i den moderata teorin om att sänka arbetslösheten. Då låter man nivåerna ligga kvar, eroderar försäkringen och hoppas att den så småningom totalt upphör att existera. Då ska möjligen teorin fungera. Det kommer den inte att göra kan jag meddela kammaren, fru talman.

En halv miljon har lämnat försäkringen. Det är ett resultat av att man har höjt avgiften. Bara en liten del av de arbetslösa får ta del av försäkringen. Bara en bråkdel har sin inkomst skyddad av arbetslöshetsförsäkringen. Det är resultatet av den moderatledda regeringens politik, och det är resultatet av de voteringar som man har genomfört i kammaren.

De borgerliga tar i betänkandet upp frågan om obligatoriet. När man först har konstaterat att förändringen av arbetslöshetsförsäkringen har varit lyckad och varit den viktigaste delen i arbetsmarknadspolitiken, säger man sedan att man trots allt vill införa ett obligatorium. Jag har vid olika tillfällen ställt en fråga till arbetsmarknadsministern i kammaren och även till arbetsmarknadsutskottets ordförande. På vilket sätt skulle ett obligatorium förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, givet – vilket är tydligt i betänkandet – att man inte tänker ändra på någonting i övrigt i försäkringen? På vilket sätt skulle ett obligatorium förbättra arbetsmarknadens funktionssätt? Jag har inte fått svar på frågan tidigare. Arbetsmarknadsministern har varit mig svaret skyldig. Arbetsmarknadsutskottets ordförande har varit mig svaret skyldig. Kanske, fru talman, vågar man hoppas få ett svar på frågan i dag, även om jag naturligtvis är lite

tvivlande. Jag kan skicka med en fråga till för övrigt. På vilket sätt skulle ett obligatorium förbättra för den arbetslöse?

Den moderata avgiftskonstruktionen där grupper av låginkomsttagare, exempelvis hotell- och restauranganställda, betalar höga avgifter till a-kassan innebär en omvänd fördelningspolitik. Det leder dessutom till att stora grupper riskerar att ställa sig utanför det skydd som a-kassan innebär. Vi socialdemokrater föreslår ett tak för avgiften på 120 kronor i månaden. Den moderata politiken leder till att få få ersättning och ännu färre kan leva på den. Kostnaderna för de arbetslösa förs över på redan hårt trängda kommuner. Vi socialdemokrater höjer ersättningsnivån i a-kassan till 80 procent. Vi höjer taket till 910 kronor per dag, och det motsvarar en 80-procentig ersättning från försäkringen för den som har inkomster upp till 25 000 kronor i månaden.

Fru talman! Riksdagen har gjort två tillkännagivanden till regeringen om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Det första tillkännagivandet gäller frågan om ett återinförande av den så kallade 100-dagarsregeln för att underlätta matchningen på arbetsmarknaden. Det andra tillkännagivandet gäller frågan om reglerna för deltidsarbetslösa i syfte att upprätthålla arbetslinjen så att det inte straffar sig att tacka ja till ett arbete på det sätt som blir följderna av dagens regler.

I budgetpropositionen har regeringen angett att frågan ska beredas, att den till och med bereds, och att man avser att återkomma till riksdagen. Vi anser att det är mycket angeläget med förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen. Vi utgår naturligtvis från att regeringen inom kort återkommer med förslag till riksdagen i enlighet med de tillkännagivandena.

Sedan förs ett märkligt resonemang i betänkandet från majoritetens sida. Det har även varit uppe i debatten i dag. Man vill att vi ska föregå hela regeringens beredningsprocess och lägga fram ett förslag på det som regeringen har fått i uppgift att göra. Vi inväntar naturligtvis förslaget från regeringen, och vi förutsätter att regeringen följer riksdagens tillkännagivande och inte obstruerar mot riksdagen. När vi får förslaget ska vi naturligtvis ta ställning till det. Då förutsätter vi att regeringen också föreslår en finansiering, att det kommer med i till exempel tilläggsbudgeten.

För att företagen i Sverige ska kunna rekrytera och expandera är det centralt att rekryteringen går snabbt och smidigt samt att rätt utbildad arbetskraft finns tillgå på en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsmarknadens aktörer måste ges optimala förutsättningar för att en modern, stark ekonomi ska växa långsiktigt och kunna betala för de välfärdsambitioner som vi socialdemokrater delar med det svenska folket.

För att människor ska känna trygghet och få stöd för nödvändiga förändringar är det väsentligt med en aktiv arbetsmarknadspolitik som stöder arbetsmarknadens funktionssätt.

För att människor ska känna trygghet och få stöd för nödvändiga förändringar är det centralt att arbetslöshetsförsäkringen fungerar. Den ska fungera som en del av en aktiv arbetsmarknadspolitik, som en del av en aktiv politik för omställning. Så är det tyvärr inte i dagens Sverige. Men med våra förslag, fru talman, kan man skapa en sådan situation. Det skulle vara bra för arbetstagarna, företagen och landet.

Med det här yrkar jag bifall till reservationerna 3, 6 och 16.

Anf. 130 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Det var lite fablernas värld i inledningen av talet. Även om talet sedan bytte innehåll fanns det tendenser kvar från inledningen.

Patrik Björck ställde ett antal frågor. Många var riktade mot förslaget om en obligatorisk a-kassa. Nu har Patrik Björck fördelen av att sitta med i den socialförsäkringsutredning som mycket noga ska vända på de stenar och titta på de frågor som finns. Det vi från Nya moderaterna och Alliansen har meddelat är att vi tycker att det är en god idé om fler har en försäkring mot arbetslöshet.

Om Patrik Björck inte i dag vill ge beskedet att Socialdemokraterna tycker att detta är viktigt bör han svara på frågan: Varför ska det vara givet att ha ett skydd för alla kopplat till sjukförsäkringen, visserligen med arbetsvillkor, medan det när det gäller arbetslöshetsförsäkringen absolut inte får vara så?

Det är också tråkigt att en socialdemokratisk företrädare återigen väljer att redovisa en mycket negativ syn på de jobb som växer fram inom hotell- och restaurangbranschen. Man raljerar över dessa jobb och säger att det inte är någon stor satsning och att det inte är viktigt. Socialdemokraterna behöver svara på frågan hur alla de ungdomar och utrikes födda som i dag står utanför arbetsmarknaden ska få en möjlighet att komma in och få ett arbete. Om ni på punkt efter punkt vill göra det dyrare att anställa och höja kostnaderna blir alternativet till slut bara arbetslöshet.

Anf. 131 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Tack för möjligheten att få replikera och ställa frågor! Jag ställde frågan till Tomas: På vilket sätt skulle ett obligatorium förbättra arbetsmarknadens funktionssätt givet de regler som finns? I betänkandet finns det inga förslag om att ändra något utom att göra detta obligatoriskt.

Tomas Tobé vet lika väl som jag att detta inte innebär att det är fler som får del av arbetslöshetsförsäkringen. Den frågan hänger fortfarande i luften. Jag har ställt den förut. Jag har inte fått svar på den, och jag kommer uppenbarligen inte att få svar på den i dag heller.

Tomas Tobé säger att han vill att fler ska få ta del av försäkringen. Lägg fram sådana förslag då! Ni lägger inte fram några sådana förslag. Det är ni som har sett till att det är kanske 40 procent av de arbetslösa som får ta del av försäkringen. Det är 2–3 procent som får ta del av inkomstskyddet i försäkringen. Detta är era förslag och er politik. Det är ni som är ansvariga – ta ert ansvar! Spela inte fänig!

Sedan tycker jag i och för sig att man ska ha högt i tak i debatten, men var i mitt anförande framfördes någon negativ syn på jobben inom restaurangbranschen? Jag utmanar Tomas Tobé på det. Jag skulle vilja få fört till protokollet att detta är en total osanning från arbetsmarknadsutskottets ordförande och dessutom en oskicklig och dålig debatteknik.

Vad vi hävdar, med stöd av forskning och ledande ekonomer, är att detta inte skapar några nya jobb. Det är bara det vi säger och inget annat.

Anf. 132 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Låt mig då försöka vara ännu tydligare om obligatoriet. Om fler kommer att få ersättning från a-kassan utifrån inkomstbortfallsprincipen skulle det så klart bidra till att också förbättra funktionssättet

på arbetsmarknaden. Om vi har fler som är med och långsiktigt säkerställer att vi har en bra finansiering av arbetslöshetsförsäkringen är det givetvis viktigt.

Alliansen har även under de senaste åren valt att gå fram med förslag för att ibland ändra kvalificeringstider och ibland sänka avgifter för att säkerställa att vi ska få tillbaka många av dem som valde att lämna arbetslöshetsförsäkringen. Sverige har ju under lång tid haft ett problem med att många står utanför.

Det är möjligt att jag har missuppfattat Patrik Björck, men såvitt jag förstod stod han och raljerade och tyckte att det enda stora förslag som Alliansen hade var sänkt restaurangmoms. Har jag missuppfattat honom beklagar jag det. Det vore välkommet med en socialdemokrat som inte kallar detta för Toast Skagen-jobb. Jag tror nämligen att det är oerhört viktiga jobb.

Jag träffade för ett antal veckor sedan två ungdomar. Den ene hette Johan, och han var 23 år. Den andra var en tjej som hette Cherine, och hon var 21 år. De befinner sig nu precis i det läget att de vill in på arbetsmarknaden och ha ett arbete. De har ett bra gymnasium bakom sig. Johan hade varit ute och rest ett antal år. De vill nu in på arbetsmarknaden. Problemet blir att med er politik gör ni det svårare.

När man säger nej till sänkt restaurangmoms och vill fördubbla kostnaderna för att anställa dessa ungdomar gör man det svårare. Vi försöker också peka på att många väljare ställer sig frågande till detta. Hur kan fler människor få jobb när ni i varje läge väljer att motarbeta dessa jobb med högre skatter för att finansiera ökade bidrag? Unga får betala er bidragsnota.

Anf. 133 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det blir en märklig replikomgång när arbetsmarknadsutskottets ordförande har skrivit replikerna innan han har hört mitt anförande. Då blir det väldigt märkligt.

Jag sade inte att sänkningen av restaurangmomsen var det enda stora förslaget. Jag sade att det viktigaste förslaget var försämringen av akassan. Sedan nämnde jag också att ett annat förslag ni hade var sänkningen av krogmomsen. Alla vet att det inte ger några nya jobb. Det var detta jag sade och ingenting annat.

Lyssna på mitt anförande och begär replik sedan! Skriv inte replikerna först! Det blir en väldigt märklig debatt annars.

Sedan säger arbetsmarknadsutskottets ordförande att om fler skulle få inkomstskydd skulle försäkringen förbättra arbetsmarknadens funktions sätt. Det är vi helt överens om. Skillnaden mellan mig och Tomas Tobé är att jag lägger fram sådana förslag. Tomas Tobé lägger inte fram ett enda förslag som innebär att fler får ett inkomstskydd i försäkringen. Därför lägger han inte heller fram ett enda förslag som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt, som i dag är dåligt.

Svenskt Näringsliv säger i sin rekryteringsenkät att 70 000 rekryteringar missas under brinnande högkonjunktur för att man inte har rätt utbildad arbetskraft. Det är total brist på arbetsmarknadspolitik. Under lågkonjunktur missar man 30 000 rekryteringstillfällen för att rätt utbildad arbetskraft inte finns. Det är ett totalt misslyckande för den moderata arbetsmarknadspolitiken.

Riksbanken har kommit till oss i utskottet och förklarat för oss hur den misslyckade arbetsmarknadspolitiken styr deras räntebanor. Före den senaste lågkonjunkturen konstaterade de att trots att man var nere och bottnade på omkring 7 procent innan arbetsmarknaden vände, på grund av den misslyckade arbetsmarknadspolitiken, påverkade det ränteläget. På punkt efter punkt visar det sig att den moderata arbetsmarknadspolitiken inte fungerar.

Om fler skulle få ett inkomstskydd i arbetslöshetsförsäkringen skulle det öka arbetsmarknadens funktionssätt. Men ni lägger inga sådana förslag. Vi lägger sådana förslag.

Anf. 134 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Om vi går igenom EU-kommissionens höstprognos kan vi notera att deltagandet på arbetsmarknaden i Sverige är högre än i något annat EU-land. Den genomsnittliga långtidsarbetslösheten i Europa är tre gånger så hög som i Sverige.

Sedan 2006 har inte bara Alliansens ansvarstagande för ekonomin givit resultat utan också arbetslinjen. 160 000 fler arbetar. 143 000 färre är förtidspensionärer. Antalet sjukskrivna har kraftigt minskat. Men det kanske viktigaste är att vi har fört Sverige bort ifrån det tillstånd som rådde där vi hade tillväxt men där inga nya jobb skapades. Detta är bra. Samtidigt ligger det både stora samhällsproblem och utmaningar framför oss som vi givetvis ska ta på allvar.

Det som nu utspelar sig runt om i Europa är stora nedskärningar i företag och i välfärdens verksamheter och en ökande arbetslöshet. Det skulle vara farligt att tro att Sverige som en liten öppen ekonomi inte skulle påverkas av den oro som nu råder i vår omvärld.

I dag är 65 000 fler sysselsatta än för ett år sedan. Det är bra, men det är klart att det inte räcker. 345 000 saknar fortfarande ett arbete. Stora ansträngningar görs för att de som blir arbetslösa ska få ett nytt jobb.

I Sverige ska det finnas ett bra skydd om man blir arbetslös och vi ska ha en väl utformad arbetslöshetsförsäkring som fungerar som en omställningsförsäkring mellan två arbeten. Så har det tyvärr inte varit tidigare. Det har tidigare funnits stora problem med a-kassans utformning. Därför har alliansregeringen genomfört ett antal reformer för att tydliggöra a-kassans roll som omställningsförsäkring och för att stärka drivkrafterna att söka arbete.

Förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen har inte bara tydliggjort dess ursprungliga roll som omställningsförsäkring utan också, i kombination med andra åtgärder, i synnerhet jobbskatteavdraget, bidragit till att sänka jämviktsarbetslösheten. Vi har gått från att kortsiktigt omfördela arbetslösa mellan olika åtgärder i syfte att uppnå den socialdemokratiska regeringens statistiska mål till en arbetslöshetsförsäkring med en långsiktig strategi med varaktiga förbättringar i fråga om ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet.

En närmast enhällig forskarkår stöder Alliansens politik med reformer med bland annat omställningen i arbetslöshetsförsäkringen, jobbskatteavdragen och det förbättrade funktionssättet. Det konstaterar bland annat Långtidsutredningen, IFAU, KI och OECD.

Vi har i dag en arbetslöshetsförsäkring som fungerar som en omställningsförsäkring. Den består av två delar. Den ena delen är en frivillig

inkomstrelaterad försäkring med ett ersättningstak om 680 kronor per dag som betalas ut till personer som är medlemmar i a-kassan. Den andra, grundförsäkringen, med ett ersättningstak om 320 kronor per dag, betalas ut till personer som inte är medlemmar i en a-kassa eller som inte varit medlemmar tillräckligt länge för att ha rätt till inkomstrelaterad ersättning. Till detta kommer ett brett utbud av såväl kollektiva som individuella kompletterande inkomstförsäkringar. År 2010 hade 32 av 53 fack- och yrkesförbund tecknat en kollektiv inkomstförsäkring för sina medlemmar.

Fru talman! Tack vare en ansvarsfull politik som värnat de offentliga finanserna har Sverige kunnat hantera den ekonomiska krisen väl. Sverige har med sina goda offentliga finanser ett gynnsamt utgångsläge för att möta konjunkturavmattningen och pressa ned arbetslösheten.

Jag välkomnar att alliansregeringen nu föreslår ett arbetsmarknads-paket på sammanlagt 8,1 miljarder kronor. I fokus står bland annat insatser för aktivitet, utbildning, praktik, matchning samt insatser som gör anställningarna billigare. Men det finns också insatser och incitament för jobb. Det är just det som vår politik handlar om, att människor ska få ett jobb. För oss är alla jobb viktiga, och alla jobb behövs. Det är vi mycket tydliga med.

När det gäller oppositionspartiernas politik kan vi konstatera att det saknas ett gemensamt alternativ till alliansregeringens politik. Mot en tydlig allianspolitik står fyra ganska spretiga alternativa förslag med mycket lite gemensamt. Oppositionens enda gemensamma nämnare är att de fortfarande prioriterar bidragslinjen framför arbetslinjen.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet väljer att presentera återställare av regeringens förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. I stället för satsningar på att bryta och förhindra arbetslöshet med resurser som stimulerar människors möjligheter till arbete ägnar oppositionen stora delar av budgeten till att öka bidragen.

Jag finner oppositionspartiernas prioritering svårbegriplig av flera skäl. För det första riskerar den återställare av arbetslöshetsförsäkringen som man förordar att öka arbetslösheten. I ett mycket osäkert läge i världsekonomin med en fortfarande alltför hög arbetslöshet framstår det som ytterst ansvarslost att sträva efter en återgång till tidigare bidragslinje.

För det andra är oppositionspartiernas miljardförstärkning av arbetslöshetsförsäkringen svårbegriplig mot bakgrund av det blygsamma reformutrymme som funnits för 2012 års budget. Av de 15 miljarder som finns att ta i anspråk för 2012 utan att överge det finanspolitiska ramverket väljer oppositionspartierna att satsa 1,5–6 miljarder på återställare i arbetslöshetsförsäkringen på utgiftsområde 14.

För Socialdemokraternas och Vänsterpartiets del tillkommer sedan ytterligare 2–5 miljarder kronor i budgetförsvagningar på inkomstsidan genom förslaget att sänka kostnaden för medlemskap. Dessa prioriteringar framstår inte som ansvarsfulla i en ekonomisk situation som talar för ett behov av just ansvarstagande.

För det tredje är arbetslöshetsförsäkringens framtida utformning föremål för den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Även ur

detta perspektiv förefaller oppositionspartiernas förslag på omedelbara och stora förändringar i försäkringen mindre välbetänkta.

Fru talman! Oppositionspartiernas enighet om bidragslinjen tycks i varje fall inte sträcka sig till de tillkännagivanden om återinförd 100-dagarsregel och borttagen deltidsbegränsning som man drev väldigt hårt för knappt ett halvår sedan. Borttagande av deltidsbegränsningen återfinns bara i Vänsterpartiets och – om jag förstår det rätt – Sverigedemokraternas budgetmotion.

Det är anmärkningsvärt att både Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som i våras ansåg att det var så pass viktigt att man kunde förena sig med Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet bakom sin ståndpunkt, nu inte tycker att förslagen bör nämnas i deras budgetmotioner.

Att som Socialdemokraterna och Miljöpartiet i maj samla en riksdagsmajoritet bakom krav i flermiljardklassen som man i september inte följer upp och finansierar i ett eget budgetalternativ utgör i förlängningen en risk för trovärdigheten inte bara för de enskilda partiernas politik utan ytterst för hela det finanspolitiska ramverket.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 135 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det fanns mycket i anförandet som man skulle kunna kommentera. Jag ska koncentrera mig på några delar.

Vi har en arbetslöshetsförsäkring som fungerar, säger Maria Plass. Tycker Maria Plass att en försäkring fungerar om mindre än hälften av de arbetslösa får del av försäkringen och om 2–3 procent får sin inkomst försäkrad?

Tycker Maria Plass att en sådan försäkring fungerar när en halv miljon har tvingats lämna den efter den politik som Maria Plass representerar? Är det ett exempel på en väl fungerande försäkring? Det skulle jag vilja ha svar på.

Hur är det tänkt att den arbetslöshetsförsäkringspolitik som Maria Plass står för ska sänka arbetslösheten? Kan Maria Plass förklara det kort och hur den mekanismen ser ut som ska skapa fler jobb genom att man svälter ut människor?

Det är en bisarr logisk kullerbytta. Man har en genomtänkt politik som ska förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, och som Maria Plass uppenbarligen tror att hon har, såsom man har utformat arbetslöshetsförsäkringen. Sedan välkomnar hon kollektivavtalade försäkringar som fullkomligt kullkastar den politiken genom att skapa helt nya villkor på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja fråga Maria Plass: Hur får Maria Plass ihop det? Det finns en väl genomtänkt moderat politik att man skapar en arbetslöshetsförsäkring med differentierade avgifter som ska påverka lönebildningen med låga ersättningsnivåer och med väldigt få som blir försäkrade. Sedan välkomnar man ett annat försäkringssystem, det kollektivavtalade, som tar bort effekterna av den politiken.

Fru talman! Hur kan Maria Plass förklara logiken i detta?

Anf. 136 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Det var många frågor och många påståenden. Först och främst var det 700 000 utanför arbetslöshetsförsäkringen 2006 när Socialdemokraterna var i regeringsställning. Det stämmer att det var ett ganska stort antal som lämnade. Men de har också börjat återkomma. Det är i dag omkring 3,4 miljoner som ändå är medlemmar i a-kassan. Vi ser att det ökar och att människor kommer tillbaka.

Patrik Björck brukar ta till ganska stora ord i varje fall i debatten. Nu var det svälten som var på tapeten. Jag tror inte att Patrik Björck vet vad svält är i det här fallet. I Sverige svälter inte människor på grund av att de har dålig a-kassa.

Jag tycker ändå att vi har en a-kassa som fungerar, som svar på påståendet. Vi har en a-kassa som gör att människor får ersättning om de är medlemmar i a-kassan, annars har de ett grundbelopp. De ska uppfylla ett arbetsvillkor. Det är bra att man har villkor i a-kassan.

Det Socialdemokraterna vill genomföra är ett höjt tak för a-kassan. Det kostar pengar att höja taket. Det kostar pengar att sänka kostnaden för att vara medlem.

Hur har man tänkt finansiera det? Var tar man pengarna? Vem ska få det sämre? Är det sämre skolor, sämre omsorg och sämre sjukvård som ska betala de omställningar i a-kassan som Socialdemokraterna förespråkar?

Anf. 137 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Jag ställde tre frågor. Jag tror att jag fick svar på en. Jag frågade: Har vi en försäkring som fungerar med alla de brister som jag räknade upp? Maria Plass svarade: Ja, försäkringen fungerar. Trots att bara 2 procent får sin inkomst skyddad, trots att mindre än hälften har någon del av försäkringen över huvud taget och trots att en halv miljon har lämnat svarar Maria Plass ja.

Som argument säger Maria Plass att ett antal hundra tusen var utanför försäkringen tidigare och att det har fördubblats. Det skulle vara ett argument för att det i dag fungerar bättre. Det är för mig helt uppochnedvänd logik. Det argumentet förstod jag inte.

Maria Plass svarade inte på hur mekanismen att arbetslöshetsförsäkringen ska ge lägre arbetslöshet fungerar.

Man har utformat ett system som är så vetenskapligt och väl genomtänkt när det gäller hur det ska påverka lönebildning, sänka lönerna och påverka viljan att ta ett arbete i stället för att vara arbetslös, och så kommer det kollektivavtalade försäkringar med mycket högre nivåer som kullkastar den smarta väl genomtänkta moderata politiken. Att svälta ut någon är helt normalsvenskt bildspråk som jag tror att alla normala vuxna människor vet vad det betyder. Om man använder en sådan politik för att svälta ut någon, hur kan man då applådera när kollektivavtalade försäkringar ställer allt på huvudet? Hur ser den logiken ut? Hur förbättrar de kollektivavtalade försäkringarna arbetsmarknadens funktionssätt? Hur sänker de arbetslösheten? Det skulle jag vilja att Maria Plass svarar på.

Anf. 138 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Jag ställde en fråga tillbaka om finansieringen. Jag fick inget svar på den heller. Det kanske beror på att det inte finns något svar från Socialdemokraterna. Det finns inte någon politik i den här frågan heller, annat än att höja taket och sänka medlemsavgiften. Det kostar väldigt mycket pengar. Vi får inte svar på hur det ska finansieras. Varifrån ska pengarna tas? Jobbskatteavdraget har debatterats mycket. Jag antar att det ryker – det som ger människor mer pengar i plånboken. Det gäller människor som jobbar. Människor som är arbetslösa blir också sjuka och har barn i skolan och kanske föräldrar som behöver omsorg. Är det där man ska ta pengarna?

Det pratas också mycket om hur mycket man får ut i a-kassa och den 80-procentiga gränsen som Socialdemokraterna nämner i sin budgetmotion. Man hör många olika siffror. Det talas om mellan 3 och 4 procent. Jag har fått höra att det är en felräkning. Det ligger någonstans mellan 7 och 30 procent. Vecka 35 var det 12 procent, enligt en uppgift som jag har fått i dag.

Det är mycket skrämselfpropaganda och stora ord. Jag vidhåller att vi har en arbetslöshetsförsäkring som ger mer arbete. Vi har en arbetslinje som står mot er bidragslinje. Ni tror att människor söker arbete i större utsträckning om de får bidrag. Vi lägger pengarna på att människor ska få ett arbete. Det är det viktiga för oss.

Anf. 139 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det är mycket uppräskande att höra att Maria Plass till skillnad från andra borgerliga företrädare här i dag är nöjd och tycker att arbetslöshetsförsäkringen fungerar bra och att man inte vill att fler människor ska få a-kasseersättning eller att den ska bli högre. När det handlar om hur många som får ut 80 procent av sin tidigare lön är det 3–4 procent av dem som har förlorat ett heltidsarbete.

Genomsnittslönen på svensk arbetsmarknad är för närvarande 28 700 kronor medan taket i a-kassan är 18 700 kronor. Den högsta försäkringsbara inkomsten i arbetslöshetsförsäkringen ligger alltså 10 000 kronor under den genomsnittliga inkomsten. Det är svårt att förstå hur man kan hävda att det är en bra försäkring. I själva verket har den svenska arbetslöshetsförsäkringen rasat från femte till tjugoförsta plats bland OECD-länderna mellan åren 2002 och 2008. De allra flesta utvecklade länder har alltså i dag en betydligt bättre arbetslöshetsförsäkring än Sverige. Det är märkligt att påstå att den fungerar så bra.

Det finns inte alls någon enhällig forskarkår bakom den borgerliga regeringens a-kasereformer. Tvärtom. Anders Kjellberg som är en av Sveriges mest meriterade forskare på arbetsmarknaden och arbetsmarknadens funktionssätt och Lars Calmfors som, såvitt jag vet, är ett slags ekonomisk rådgivare till regeringen har hävdad att de differentierade a-kasseavgifterna inte fungerar på det sätt som Moderaterna har tänkt. När industrikrisen slog in i Sverige menade Calmfors och kompani i Finanspolitiska rådet att det var ett stort problem att den stabiliserande verkan av arbetslöshetsförsäkringen som bör finnas hade urholkats av regeringens försämringar i a-kassan. Man föreslog en tillfällig höjning av a-kasseersättningen för att rädda jobb.

Anf. 140 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! När det gäller den 80-procentiga ersättningen tror jag på de siffror som jag har fått. De säger 12 procent när det handlar om heltid, 30 procent när det handlar om deltid. Josefin Brink har andra siffror. Det får stå för Josefin Brink. Jag tror kanske mer på de siffror som jag har fått än på Josefin Brinks.

Vilket är bäst? Är det att ha ett arbete, eller är det att vara arbetslös? Där tror jag att vi är överens: Det bästa är att ha ett arbete. Det är väl inte meningen att man ska ha en varaktig försörjning med samma lön som man hade när man arbetade. Vad är då incitamentet för ett arbete? Det är naturligtvis arbetskamrater, och det finns många andra faktorer. Men vi anser att vi ska lägga krutet på att människor ska få arbete, inte på att människor ska vara arbetslösa.

Josefin Brink talade om de differentierade medlemsavgifterna. Det finns inga bevis för att de har fungerat, men det finns heller inga bevis för att de inte har fungerat. Vi kan nog inte säga vare sig det ena eller det andra, för de bevisen finns inte.

Anf. 141 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Vem har föreslagit att man ska ha lika hög ersättning när man är arbetslös som man hade när man jobbade? Ingen i den här kam-maren, såvitt jag vet. Jag vet inget parti som föreslår att man ska ha 100 procent i a-kasseersättning. Vi tycker däremot att försäkringen ska ge det som utlovats, nämligen 80 procent i ersättning till en majoritet av lönta-garna. I dag är den genomsnittliga ersättningen under 50 procent. Vi får väl kolla sedan hur stor andelen är, men det är en bråkdel av Sveriges löntagare som får ut 80 procent. Som bekant är 80 procent betydligt mindre än 100 procent. Vi tycker att 80 procent är rimligt.

När det handlar om huruvida det finns bevis för att den differentie-rade a-kasseavgiften fungerar eller inte är beviset att lönerna inte har börjat sjunka i de fackförbund vars a-kassor har tvingats höja sina a-kasseavgifter, vilket Moderaterna föreställde sig. Tanken med det här är ju att hotellstäderskor som har den högsta a-kasseavgiften av alla ska sänka sina löneanspråk för att få sänkt a-kasseavgift. Det har inte funge-rat. Det går naturligtvis att se.

Däremot har det fungerat väldigt effektivt ur en synvinkel, nämligen att en massa människor som har stort behov av att ha en arbetslöshetsför-säkring inte längre har råd att betala för den utan har lämnat försäkring-en.

Det är inte gratis att ha en arbetslöshetsförsäkring som inte fungerar. Kostnaderna för försörjningsstödet har, som sagt, ökat med 30 procent under den borgerliga regeringsperioden. En ökning med 30 procent är en stor belastning på kommunernas ekonomi i direkta utgifter och frånvaro av skatteintäkter och konsumtionsutrymme som i annat fall bärs av ar-betslöshetsförsäkringen.

Min fråga till Maria Plass är: Är det bättre att alla de arbetslösa som ni inte har lyckats sätta i jobb har socialbidrag än att de har ersättning från arbetslöshetsförsäkringen?

Anf. 142 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Vad är bäst? Jag vidhåller fortfarande att det givetvis är bäst att ha ett arbete. Vi prioriterar de åtgärder som gör att människor får ett arbete genom olika typer av aktiviteter. Vänsterpartiet tar hela det reformutrymme som finns och lägger det på höjd a-kassa, sänkta medlemsavgifter och avdrag. Allting ska i stort sett gå till denna typ av avgifter.

Vi prioriterar arbete. Ni prioriterar bidrag. Vi kommer aldrig att vara överens. Jag tror att det är lika bra att vi inser det båda två.

Anf. 143 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Under Moderaternas strikta ledning skriver regeringspartierna i betänkandet att man uppskattar att arbetsmiljöområdet är föremål för nytänkande och att man inte enbart ser risker utan även möjligheter.

Kan det kallas för nytänkande? Är det inte samma sak egentligen? När man minskar riskerna förbättrar man arbetsmiljön. Jag måste ställa en fråga till er: Vad står nytänkandet för?

Man kan möjligen ana ett spår när man läser Tomas Tobés artikel i Arbetarbladet häromveckan. Det kanske är nytänkandet han menar. Han skriver: Vi får inte ta den lätta vägen och bara lägga över allt ansvar på den ena parten. Blir det en situation där arbetsgivaren får ta allt ansvar kommer vi också att se en minskad vilja att anställa. I slutändan är det ingen som tjänar på en politik som minskar sysselsättningen.

Är det är detta som är regeringens nytänkande? Hur ska vi förstå de här raderna? Varnar Tomas Tobé oss för att ställa krav på arbetsgivare när det gäller arbetsmiljöfrågor? För oss socialdemokrater, och det borde vara så för alla i denna kammare, är arbetsmiljölagen glasklar i sin skrivning. Det är arbetsgivaren som är ansvarig för arbetsmiljön och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall.

Vill ni i regeringspartierna nu ändra på detta? Är det detta Tomas Tobé skriver? Vill ni gå in och ändra i arbetsmiljölagen? Vi måste få ett klagörande här. Vad är det för ansvar som ska läggas på den anställde? Vad är det för ökat ansvar som ska läggas på facket? Ett varningens finger pekar rakt upp från Moderaterna som säger att man inte kan lägga allt ansvar på en part. Då vill man inte anställa. Betyder det att krav på bättre arbetsmiljö hotar jobben? Det här kräver sin förklaring, och jag hoppas att jag får den i kväll.

Det som händer ute i arbetslivet nu kunde man läsa om i LO-tidningen. Där skrev man om ett skyddsombud som blev uppsagd efter att han hade anmärkt på sin arbetsmiljö. Uppsägningen kom inte direkt. När arbetsgivaren fick frågan av LO-tidningen om det hade någonting med skyddsombudets anmälan till Arbetsmiljöverket att göra att han blev uppsagd svarade arbetsgivaren att nej, så var det inte, utan det var andra skäl.

Det finns andra sådana händelser då skyddsombud försätts i svåra situationer av sin arbetsgivare när de endast utför sitt förtroendeuppdrag.

Det saknas 100 000 skyddsombud i det här landet. Det är skyddsombuden som finns längst ut i kapilläerna, och de är en oerhört viktig del i ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete. Men nu får vi höra från Tomas Tobé att vi inte kan ställa för stora krav.

Det kan möjligen ha någonting att göra med att EU-kommissionen nu har lagt fram förslag om undantag till Europeiska rådet. Man kallar det för en regelförenkling. Man säger att mikroföretag med tio anställda eller färre kanske ska undantas från vissa arbetsmiljöregler. Det kallar man för en regelförenkling. Kommissionen säger att små och medelstora företag – och i Europa handlar det om företag som har 250 anställda eller färre – ska slippa ha skyddskommittéer. Gör man det för att man ska koncentrera sig på att klara den ekonomiska krisen genom att lägga en god arbetsmiljö på altaret för att offras?

Jag hoppas faktiskt att utskottets ordförande tar möjligheten och chansen här i kväll att förklara vad han menar när han säger att en bättre arbetsmiljö minskar viljan att anställa. Samtidigt säger ni att ert nytänkande står för att det är positivt med en god arbetsmiljö. Det driver utvecklingen framåt. Då får ni välja. Är det så får ni satsa på en bättre arbetsmiljö.

Fru talman! Arbetsmiljölagen bygger på ett aktivt partssamarbete. Lagen är faktiskt skriven så att facken och de anställda på arbetsplatserna blir proaktiva. Man går in och tar ansvar. Man blir delaktig i att driva arbetsmiljöfrågorna. Det betyder också att de finns med i jobbet för att få en produktivare arbetsplats och en produktivare arbetsmiljö. Men om det är så att Tomas Tobé umgås med tanken att göra förändringar i arbetsmiljölagen, och kanske lutar åt Svenskt Näringslivs önskelista när det gäller detta, leder det ofelbart till att facken blir reaktiva och till att samarbetet förändras till gagn för ingen. Det leder ingen produktivitet framåt.

Jag förstår inte hur det här går ihop, men vi kanske kan få en förklaring i kväll. Ni brukar ju säga till mig och till Socialdemokraterna att vi bara svartmålar. Det finns ju bra arbetsplatser och goda arbetsmiljöer. Ja, fru talman, det är klart att det gör. Men frågan är vad det är som driver utvecklingen framåt. Ska vi koncentrera oss på problemen som finns och säga att detta vill vi göra någonting åt? Eller ska vi vara glada och säga att det finns bra arbetsplatser? Frågan är vilket synsätt som bäst driver utvecklingen framåt.

Fru talman! Arbetsmiljöverkets preliminära uppgifter för 2010 visar att 104 000 arbetsskador har rapporterats. 28 000 av dessa ledde till sjukfrånvaro, och 52 000 gjorde det inte. Skillnaden mellan den preliminära och den slutliga statistiken beror på att man inte sällan anmäler ganska lång tid efter det att olyckan har inträffat. De här siffrorna kommer att stiga. Det rör sig om stora tal som innehåller mänskligt lidande och höga kostnader för samhället och den enskilde. Hittills i år har det skett 49 dödsolyckor i arbetslivet, och var och en av dem är en tragedi. Vi kan aldrig, och det måste vi ha gemensamt i den här kammaren, acceptera att någon ska behöva riskera livet när man går till jobbet. Därför finns det ett förslag från vår sida om att vi ska ha en nollvision när det gäller dödsolyckor som ska arbetas fram tillsammans med parterna.

Arbetsmiljöverket är, precis som Mehmet sade tidigare, vårt främsta verktyg för att driva utvecklingen mot bättre arbetsmiljöer på alla arbetsplatser i landet. I dag räcker inte verket till för att göra ett fullgott arbete. Det kanske ni tycker. Om ni tycker det såg det.

Ni skriver i betänkandet att det är en effektiv och bra nivå på Arbetsmiljöverkets arbete. Men det tycker inte vi av förståeliga skäl. När ni slår er för bröstet och säger att ni satsar säger ni aldrig att ni tog bort 115

miljoner. Att antalet inspektörer och inspektioner minskade kraftigt och att det försvann duktigt folk som kunde göra analyser och leda arbetet med att ta fram nya föreskrifter och så vidare säger ni inget om. Ni tycker att nivån i dag är effektiv.

Ni kritiserar oss socialdemokrater för att vi mekaniskt räknar antalet arbetsmiljöinspektörer. I samma veva skriver ni att Arbetsmiljöverket minsann har fått 18 stycken till i årsarbetskraft, och så tycker ni att ni är duktiga. Samtidigt vet ni att Sverige ligger långt under ILO:s rekommendation. Vi ligger långt efter våra grannländer. Vi ligger på 0,62 inspektörer per 10 000 anställda. Det är ert verk; ni har raserat det.

Ni kanske tycker att vi inte ska räkna mekaniskt på detta. Rekommendationen för industrialiserade länder är 1 inspektör per 10 000 anställda, och vi ligger långt under det.

Just därför vill vi socialdemokrater ge mer resurser till Arbetsmiljöverket så att man kan anställa fler inspektörer och fler experter som kan utveckla föreskrifter och angripa problemen.

Jag ska ge er lite beröm också. Er satsning på 20 miljoner för att genomföra särskilda insatser för kvinnor är jättebra. Vi har samma tanke och har också budgeterat pengar för det. Arbetsmarknaden är ojämsställd. Kvinnor får förlitningsskador i sina jobb. Det är jobb som ofta har litet arbetsinnehåll och repetitiva rörelser, jobb där kvinnorna har litet inflytande över arbetsinnehållet och obekväma arbetstid och så vidare. Detta måste vi angripa och förbättra.

Det finns dock mycket mer att göra, även om ni tycker att Arbetsmiljöverket har rätt nivå. När man gjorde tillsynskampanjen och inspekterade 1 300 arbetsplatser var det över hälften, 53 procent, som fick krav på sig att rätta till sina brister. På arbetsplatserna tyckte man att det var bra att det kom en inspektör för då blev man medveten och tvingad att göra förbättringar. Det krävs dock att det finns inspektörer som gör dessa inspektioner. Ni tycker att det är tillräckligt, men vi tycker att det är för få. 53 procent av 1 300 arbetsplatser fick krav på sig att rätta till sina brister.

Tänk om ni för en gångs skull kunde möta våra krav på att rusta upp på den regionala skyddsombudssidan. Tänk vilken hjälp de kan ge småföretag med sina kunskaper om arbetsmiljö och arbetsmiljölagen. De kan hjälpa småföretag att rätta till brister. Snacka om regelförenklingsarbete om de regionala skyddsombuden fick större möjligheter!

Därför är vi beredda att lägga mer pengar på utbildning till dem. Dessutom tycker vi att de ska få besöka företag som har kollektivavtal men inga fackliga medlemmar. Det vore en enorm hjälp för dem. Tänk på detta när ni tänker på regelförenklingsarbete. De regionala skyddsombuden är till stor hjälp.

Fru talman! Hur har du det på jobbet? Ja, det var inte en fråga till fru talmannen utan en allmän fråga. Denna fråga ställer vi socialdemokrater vitt och brett runt om i landet, för det finns en direkt koppling mellan produktivitet och konkurrenskraft. Vad har du för förutsättningar att göra ett gott jobb? Är du nöjd efter din arbetsdag?

Undersökningar visar att inom tjänstemannayrken vill så många som var tredje byta jobb. Inom lärarkåren vill varannan byta yrke. Anledningen är att de inte får de rätta förutsättningarna i sin arbetsmiljö att vara

pedagoger. De är satta under ständiga förändringar, nu senast med betygssystemet.

Medlemmarna i Unionen kände sig tvungna att avtala bort övertiden, och de känner att de måste vara tillgängliga även på ledig tid på helgerna. Stress och press är ett växande arbetsmiljöproblem. Tänk på alla kvinnor som finns inom vård och omsorg som vill göra ett bra jobb men mår dåligt av att inte kunna göra det. De får inte rätt förutsättningar.

Det är som sagt ett växande problem som kräver mer forskning. Men vad gjorde ni med forskningen? Jo, ni slaktade den. Ni slog sönder den sammanhållna forskningen. Först var skälet att minska byråkratin. Det sade Sven Otto Littorin. Nu skriver ni att tanken var att höja kvaliteten på forskningen. Det snällaste man kan säga är att regeringen måste ha haft otur när man tänkte i den här frågan.

Det här får konsekvenser. Vi vill påbörja vägen mot en samlad arbetslivsforskning som är till gagn för det moderna arbetslivet, just för att vinna produktivitet och effektivitet.

Ni skriver att ni är glada för att regeringen ska utreda om det finns behov av en samlad forskning. Ursäkta mig, fru talman, men jag tycker att det är löjligt. Alla vet svaret, ni också. Fråga Arbetsmiljöverket, parterna på arbetsmarknaden, skyddsombuden och forskarna! Svaret är givet: Behovet av en samlad arbetslivsforskning är stort.

Tomas Tobé! Vill du vara snäll att förklara vad du menar med ditt nytänkande om att vi inte får ställa för höga krav på arbetsmiljön för att det kan hota jobben?

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 16.

Anf. 144 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Det kanske är hög tid för Raimo Pärssinen att ägna sig åt lite nytänkande. Han verkar mest önska att det vore 2006. Då var allt perfekt. Då var allt exakt som det skulle vara på Arbetsmiljöverket. Då var Moderaterna det onda högerspöket som ville ha fler dödsolyckor på svenska arbetsplatser. Tänk om det ändå vore 2006!

Fru talman! Jag tror att Raimo Pärssinen är mest upprörd över att Moderaterna tar plats och engagerar sig mer än tidigare i debatten om arbetsmiljö. Jag tror att det egentligen handlar om det.

Jag har varit tydlig med att om arbetsmiljöarbetet ska vara framgångsrikt måste det inbegripa arbetsgivarna, fackförbunden via skyddsombuden och staten. Man kan inte enögt se bara arbetsgivarens ansvar. Arbetsgivaren har ett mycket stort ansvar, men det har alla vi andra också.

Nu börjar vi få en bra diskussion i Sverige. Allt fler företag ser den stora vinsten med att ha en god arbetsmiljö. Allt detta är positivt.

Det är dags för Socialdemokraterna att ägna sig åt lite nytänkande på detta område. Man bör fokusera lite mindre på Moderaterna och lite mer på att utveckla en god arbetsmiljöpolitik med en tydlig arbetslinje för fler arbeten och bättre arbetsplatser så att människor klarar av att arbeta längre, för det kommer Sverige att behöva i framtiden.

Anf. 145 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag är inte ett dugg orolig för er arbetsmiljöpolitik, Tomas Tobé, för ni har ingen. Det är ett tomt område hos er. Det finns ett

handlingsprogram som handlar om information. Vad har ni annars? Var finns era tankar kring detta? Varför svarar du inte på frågan om vad som är nytänkande med att vi inte kan ställa krav? Vilka krav är det som i dag inte ställs på arbetsgivare och arbetstagare i arbetsmiljölagen? Den är faktiskt dispositiv. Den är byggd för att parterna ska bygga upp en samverkan kring arbetsmiljöfrågor. Vilka fler krav vill Tomas Tobé ställa på arbetstagarna eller facket? Tycker Tobé att det är för lite krav i dag på arbetstagarna?

Jag förstod inte inlägget. Början handlade om att jag skulle längta tillbaka till 2006. Det gör jag absolut inte. Men det är lite pinsamt när ni först har lagt ned Arbetslivsinstitutet, sedan börjat skära ned på Arbetsmiljöverket och nu säger att vi socialdemokrater skulle vara bekymrade och fokuserade på Moderaternas arbetsmiljöpolitik. Det är rent löjligt. Jag förstår inte vad som finns i den. På vilket sätt har de åtgärder som ni har vidtagit när det gäller de båda myndigheterna lett till bättre arbetsmiljö? På vilket sätt vill Tomas Tobé ändra ansvarsförhållandena i arbetsmiljölagen? På vilket sätt kan en bättre arbetsmiljö vara ett hot mot jobben?

Anf. 146 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! En bättre arbetsmiljö är snarare en förutsättning för att vi ska lyckas med jobben och för att arbetslinjen ska fortsätta att vara så framgångsrik. Vi ser i Alliansen ett stort behov av att fler kommer att orka vara kvar på arbetsplatserna längre. Då är arbetsmiljöarbetet helt centralt.

Det jag talar om är att vi ska komma bort från den fördom som finns hos många arbetsgivare om att arbetsmiljöarbete bara handlar om kontroller eller missuppfattningar med blanketter. Det är detta vi ska komma bort från. Vi tycker att Arbetsmiljöverket gjort ett fantastiskt bra arbete de senaste åren. De har lyckats vända väldigt mycket av dessa attityder. Det tycker vi är positivt. Det är detta som jag och många med mig pekar på. Det är ett gemensamt ansvar. Man kan inte som Socialdemokraterna och Raimo Pärssinen ofta har gjort, fru talman, bara peka på arbetsgivarnas ansvar. Jag tror att man måste se mycket bredare på detta om man vill ha en modern arbetsmiljöpolitik.

När det gäller forskningen har det aldrig rått någon skillnad i synen på huruvida det är viktigt med arbetsmiljöforskning. Det enda vi sade var att vi tyckte att det var fel att ha en myndighet som var direkt underställd arbetsmarknadsministern. Vi tycker att det är bättre när forskning kan utvecklas i fria miljöer. Jag kan tala om att en av arbetsmarknadsutskottets före detta ledamöter, Lennart Levi, är en av dem som nu ligger bakom att vi kommer att kunna få ett ännu mer samlat grepp om forskningen. Det tycker vi är positivt.

Anf. 147 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag tar det sista först. Lennart Levi var oerhört bekymrad över beslutet att lägga ned Arbetslivsinstitutet. Han var i stark opposition mot det beslutet, men förmådde inte ändra på det. Han kom från den miljön och den världen och var själv forskare.

Jag var på en konferens förra veckan där det stod en samlad forskarkår och sade till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström: Ge oss

en samlad forskning! Det är klart: Det forskas om trafik också, men det tycker inte Tomas Tobé att staten ska ha att göra med. Det finns även andra exempel på forskning inom statens hägn.

Nej, det är verkligen tomma ord, och fortfarande inget svar på frågan som jag ställt tre gånger: Varför skriver Tomas Tobé att man inte ska ställa för höga krav för att det kan leda till minskad sysselsättning? Vi pratar om arbetsmiljön. Han skriver så i Arbetarbladet. Jag citerade direkt ur det. Varför skriver man så?

I svaret som han knapphändigt försöker leverera säger han att det inte kan vara bara arbetsgivarens ansvar. Men ta och exemplifiera då! Det kan han inte nu; han har slut på repliker. Vad är det som krävs av den anställde mer än det som finns i dag i arbetsmiljölagen eller föreskrifter? Vad är det mer som krävs av facken? Prata inte bara bubblor!

Jag misstänker att det rör sig om den sedvanliga viljan hos Moderaterna att gå arbetsgivarna till mötes och säga att vi går mot dystra tider. Tyvärr kanske vi i regelförenklingens namn måste göra det svårare för facken att vara proaktiva i en process som leder till bättre arbetsmiljö, högre produktivitet och större delaktighet.

Jag kommer att kräva nya svar. Vi kanske kan ta det i tidningen, Tomas Tobé. Vad menar du egentligen?

Anf. 148 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tänker enbart ta upp arbetsmiljödelen i betänkandet i mitt anförande.

Vårt mål, även med arbetsmiljöpolitiken, är att alla som kan och vill jobba också ska kunna göra det efter sina förutsättningar. Det ligger dock en stor utmaning i att ta vara på all tillgänglig arbetskraft och bryta utanförskapet för dem som är utanför arbetslivet.

Jag och vi tror att fler politikområden måste samverka för att målet ska nås. Jag är övertygad om att arbetsmiljö och arbetsrätt har stor betydelse för att göra detta möjligt. Ordning och reda och sjysta arbetsvillkor ska gälla på svensk arbetsmarknad. Med trygga och utvecklande arbetsmiljöer kan vi motverka att människor slås ut från arbetslivet i förtid. Vi kan också sänka trösklarna in till arbetslivet för dem som har det svårare att komma in på arbetsmarknaden.

Faktum är att Sverige i jämförelse med andra länder har en mycket god arbetsmiljö. Detta gäller i samtliga branscher, och det är bra. Det ska vi vara stolta över. Det finns dock all anledning att ur ett riskförebyggande perspektiv noga analysera dödsolyckor och arbetsplatsolyckor i arbetslivet.

Under många år har antalet olyckor successivt minskat, vilket är bra. Under 80-talet omkom i genomsnitt 138 personer årligen. Under 90-talet hade det sjunkit till 95. Hittills under 2000-talet är medeltalet 61 personer per år. Det här är en gynnsam utveckling. Under 2010 inträffade 54 dödsolyckor, den näst lägsta siffran sedan mätningarna började 1955. Men varje dödsolycka är en för mycket. Det är givetvis positivt att olyckorna minskar. Men målet är att arbetsmiljöarbetet ska ge säkrare jobb med minsta möjliga risk att drabbas av arbetsrelaterade olyckor och sjukdomar.

Fru talman! Sverige ska ha en arbetsmiljöpolitik anpassad efter ett modernt arbetsliv med de nya krav som detta ställer. Arbetsmiljöområdet

ska inte bara fokusera på risker utan även vara föremål för nytänkande. Man ska kunna se möjligheter. Samtidigt som arbetet för att minska riskerna i arbetsmiljön ska intensifieras måste även arbetsmiljöns möjligheter till hälsa och välbefinnande utvecklas mycket mer. En bra arbetsmiljö stimulerar både den personliga utvecklingen och en positiv utveckling av både arbetsplats och verksamhet. En arbetsplats där de anställda mår bra gör självklart ett bättre resultat.

En attraktiv arbetsgivare som kan erbjuda en bra arbetsmiljö påverkar även hur verksamheten uppfattas av hans kunder och affärspartner. Det är viktiga drivkrafter för att alla arbetsgivare ska arbeta för en god arbetsmiljö. Därför ser jag positivt på att regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att se över utvecklingen av goda arbetsmiljöer för att förbättra produktiviteten och konkurrensen.

Alliansen menar allvar med arbetsmiljöarbetet. Arbetet ska inte få ske under vilka omständigheter som helst. Men för att få till stånd ett långsiktigt och målmedvetet miljöarbete har vi lagt fram en handlingsplan för de kommande fem åren. I den tar vi upp konkreta mål, viljeinriktningar och förslag. Jag ska ge några exempel.

Arbetsmiljöverket ska ta fram ett it-verktyg för bättre riskbedömningar av arbetsplatser. Det ska även omfatta mjuka frågor. Arbetsmiljöfrågor ska in i undervisningen i skolan. Arbetsmiljöverket ska få en mer tydlig och informerande roll.

Det finns mycket mer.

Många av förslagen är påbörjade, och arbetet med nya problemområden fortsätter. Den nya arbetsmiljöpolitiken ska utgöra en självklar del i Alliansens arbetslinje, i den svenska arbetslinjen, som inte är något projekt utan är ständigt pågående. Det innebär ett inkluderande och hållbart arbetsliv där alla får plats och ingen slås ut.

Vi ska ha trygga och säkra arbetsplatser. Men då måste det också vara lätt för varje arbetsgivare att göra rätt. Därför är det regelförenklingsarbete som regeringen driver och Arbetsmiljöverkets arbete med föreskrifterna så viktiga, så att de blir lättbegripliga. Det är också viktigt att arbetsmiljöinspektörerna kan ge råd och vägledning i det viktiga arbetet ute på arbetsplatserna.

Ett exempel på en regelförenkling är den lagändring som gör det möjligt att i skyddskommittén behandla även andra frågor än arbetsmiljöfrågor, liksom att Arbetsmiljöverkets inspektionsbesök ska syfta till att stärka arbetsplatsens egen förmåga att förebygga risker, samtidigt som arbetsgivaren får besked om vad som behöver göras. Man ska oftare inspektera de arbetsplatser som bedöms vara riskutsatta. Man ska arbeta även i projekt och kampanjer som övergripande berör problem eller branscher.

Jag vill också här understryka skyddsombudens viktiga roll i det svenska arbetsmiljösystemet. De regionala skyddsombudens uppgift är att aktivera och vara ett stöd för arbetstagsarsidan i det lokala arbetsmiljöarbetet, kanske främst på mindre arbetsställen där det saknas skyddskommittéer.

Engagemang och medvetenhet är avgörande för att åstadkomma förbättringar på arbetsmiljöområdet. Ingen ska behöva känna sig otrygg på sin arbetsplats. Att stärka informations- och kunskapsspridningen till och på arbetsplatserna är därför ett mycket viktigt arbete. Även om arbets-

givaren alltid har det yttersta ansvaret kan alla bidra till en bättre arbetsmiljö. Att bli sedd och lyssnad på, att ingå i en arbetsgemenskap, att känna uppskattning från såväl chefer som kolleger är positiva faktorer som också bör ingå i ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

I en internationell undersökning gjord av ISSA visades att varje satad krona i arbetsmiljöförbättring ger dubbelt tillbaka. De anställdas motivation ökar, det gynnar företagets image och man slipper dyra avbrott i produktionen.

Det finns tyvärr dock fortfarande stora problem i vissa branscher – det ska vi inte blunda för. Till exempel tvingas många kvinnor bort från arbetslivet, särskilt inom omsorgsarbetet, och tvingas lämna arbetslivet i förtid till följd av belastningsskador. Det finns också exempel på slarv och tidspress. Ackordshets i byggbranschen har visat sig ge skador och orsaka olyckor. Vi ser också hur brister inom den psykosociala arbetsmiljön, som stress, mobbning, dåligt ledarskap eller hot och våld, är växande problem. Här är ett fortsatt arbete viktigt.

Jag tror att en viktig del i arbetet med detta växande problem är att tydligare visa på vad arbetsplanering, organisation och det goda ledarskapet betyder ute på arbetsplatserna. Vi måste bli bättre på att tidigare uppmärksamma problem där människor far illa genom mobbning, stress eller missbruk.

Här vill jag också vara tydlig med vad som ligger på arbetsgivarens bord. Det är deras ansvar att planera och organisera arbetet för att förebygga och lindra effekter av psykiska påfrestningar eller konflikter på arbetsplatsen. Men självklart har även fackföreningsrörelsen ett ansvar.

Vi ska ändå framhålla att arbetsmarknadens förändring mellan 1993 och 2008 pekar på flera faktorer som har minskat riskerna för arbetsrelaterade sjukdomar och ohälsa, och det är mycket glädjande.

Fru talman! Det är viktigt att vi fortsätter att utveckla arbetsmiljöarbetet. Allt var inte bättre förr. Det handlar om förnyelse och förbättring, om det sätt vi informerar på och om hur vi ser till att reglerna följs. Därför är det positivt att regeringen tillsätter en utredning om smartare sanktioner. Syftet är att sanktionerna ska bli tydligare och bredare men också tuffare mot de arbetsgivare som inte sköter sig. Det finns de som konstant bryter mot regelverket, och här måste det bli en tydligare markering från samhällets sida.

Ett hållbart arbetsliv där fler kan jobba mer och längre måste byggas på flera ben, dels genom att det blir mer lönsamt att arbeta, dels genom att vi höjer ambitionsnivån i arbetsmiljöarbetet. Arbetsmiljön är en stor och viktig del i Alliansens arbetslinje, och det är bara genom ett aktivt arbetsmiljöarbete vi når en trygg arbetsmarknad där fler kan arbeta längre.

Med detta vill jag yrka avslag på reservationerna och bifall till förslaget i betänkandet.

Jag vill passa på att önska fru talmannen och övriga en god jul och ett gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 149 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Brännström, för redogörelsen som var utlovad av utskottsordföranden.

Jag läser i betänkandet: ”Regeringen anser att det behövs ett nytänkande inom arbetsmiljöpolitiken. Det ska inte enbart handla om att förhindra en dålig arbetsmiljö, utan i högre grad än tidigare om att se arbetsmiljön som utvecklande för såväl individer som verksamhet.”

Det gäller att först förhindra, tycker vi från Miljöpartiet. Vi är naturligtvis på god väg att lyckas förhindra en dålig arbetsmiljö. Sverige är, precis som Katarina Brännström sade, ett av de länder som har ett väldigt bra förebyggande arbete. Men vi har kanske ännu inte nått den grad av självtillräcklighet att vi kan säga att vi är på god väg. Om vi tittar på andra områden, som till exempel trafiksäkerhetsområdet, kan vi säga att vi har nått en bra bit på vägen. Men att redan nu börja prata om att arbetsmiljön ska vara ”utvecklande för såväl individer som verksamhet” är lyx när vi fortfarande har stora problem inom området.

Vi kan titta på vad Moderaterna har sagt i frågan. De pratar om en växande arbetsmarknad som ökar ansvaret för arbetsmiljön, och det håller vi väl med om. Det är väl bra att man har en idé om att en stressig arbetssituation kan medföra att enskilda personer hamnar i situationer som inte är önskvärda.

Min fråga, och min ingång i arbetsmiljöfrågan, är: Varför görs det inte mer? Jag har ställt frågan tidigare och fått lite olika svar varje gång. Men vad är nästa steg, förutom den utvecklande delen inom arbetslivet? Vad är nästa steg för Moderaterna?

Anf. 150 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det finns många steg att ta när det gäller att utveckla arbetsmiljöarbetet. Det är självklart. Eftersom arbetslivet förändras måste också kontrollen och förhindrandet av olyckor göras på ett annorlunda sätt.

Vi ska komma ihåg att under varje årtionde har antalet olyckor och antalet sjukfall minskat, och det är mycket glädjande. Däremot har det visat sig de senaste åren att den psykosociala miljön ställer till problem, där antalet sjukskrivningar har ökat. Alltså bör man kanske vrida över till att kontrollera den fysiska arbetsmiljön på samma sätt som man gjorde för 10–20 år sedan, till att kanske mer ställa frågor: Hur trivs människor? Hur mår man? Hur är stressen? Finns det andra faktorer som gör att människor mår dåligt och kanske till och med slås ut från arbetsmarknaden?

Där menar vi att Arbetsmiljöverket ska ha en tydligare roll. Det är ett första steg: att vända om och kanske inte låta den fysiska arbetsmiljön vara lika dominerande som den har varit tidigare. I det nya arbetslivet ställs det nya krav på att ställa annorlunda frågor. Det är inte allt som syns vid en vanlig kontroll. Därför måste man kanske borra lite djupare och ställa arbetsgivaren till svars i vissa frågor.

Så menar vi att man bör vrida över till exempel sättet att göra inspektioner.

Anf. 151 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Katarina Brännström, för det tydliga svaret! Då har jag en följdfråga. Om vi ska skärskåda ett område som väldigt mycket handlar om just psykosocial arbetsmiljö vill jag fokusera på det området och vill också ha ett svar från Katarina Brännström.

Det gäller skolan. Det är kanske det viktigaste området när det gäller arbetsmiljö för framtiden. Det är där våra barn och ungdomar får sin första kontakt med någon form av arbetsplatskänsla.

Arbetsmiljöverkets inspektioner av grundskolorna har minskat med 75 procent de senaste sex åren. För gymnasieskolan är det lite smickrande uppgifter jämfört med 75, för där är det bara 70 procent. I förskolan har det minskat med 40 procent.

När myndigheten började spara, när Moderaterna kom till makten, fick man prioritera. Vad var det då som prioriterades ned? Jo, skolan. Ca 100 inspektörer fick gå. Några har kommit tillbaka – vi pratar om årsarbetsplatser.

Skolan som arbetsplats för uppskattningsvis en och en halv miljon barn, ungdomar, lärare och annan personal ska föregå med gott exempel, ja, måste föregå med gott exempel, för det är där barns och ungdomars kunskaper om arbetsmiljön i framtiden grundläggs. Brister där följer med in i vuxenlivet. Vi grundar våra vanor i det vi var med om när vi var små.

Varför vägrar ni med ideologisk enögdhet se att Arbetsmiljöverket behöver extra resurser, resurser som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill tillföra? Varför ser ni detta som något som står över er ideologiska tanke och vägrar hårdnackat att ge med er?

Anf. 152 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med beträffande mycket av det Mehmet Kaplan säger när det gäller skolan och att börja tidigt. Därför är ett av de krav som man har ställt att det ska in mer arbetsmiljökunskap i skolan.

Självklart är det också viktigt att skolan föregår med gott exempel i den egna arbetsmiljön. Här finns det mycket kvar att göra. Kommunerna har ett stort ansvar för att se till att personalen trivs, att det är en lugn arbetsmiljö så att eleverna kan få lära sig det de ska lära sig. Jag tror att kommunerna har slarvat mycket. Säkert skulle vi med andra kontroller kunna få kommunerna att skärpa sig när det gäller en god arbetsmiljö i skolan.

Men det är inte alltid antalet inspektioner som gäller, utan det är det ansvar som kommunerna själva har och som arbetsgivarna har som gör om det är en god arbetsmiljö eller inte.

Det handlar inte alltid om bara pengar. Det handlar om att ha en effektiv tillsynsverksamhet som ska vara inriktad på arbetsplatser med hög risk. De flesta arbetsgivare och arbetsplatser är goda. Där kan man dra ned ambitionsnivån. Men man måste lägga extra insatser där det verkligen behövs.

Det har också regeringen gjort i extra insatser på tre områden till Arbetsmiljöverket. Det handlar om information och kunskapssatsning, det handlar om förstärkt information till främst utländska företag och arbetare, och det handlar om marknadskontroll och ett standardiseringsarbete, att göra tillsynsarbetet på ett modernare och effektivare sätt.

Det är glädjande att se att antalet arbetsställen som en inspektör inspekterar har ökat med 16 procent. Ett nytt sätt att arbeta skapar också möjligheter för varje inspektör att vara ute på fler ställen där det kanske också behövs bättre.

Anf. 153 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Inspektionen har ökat med 16 procent, säger Katarina Brännström. Men de minskade ju med 30 procent en gång i tiden, 2006. Då är ni fortfarande skyldiga 14 procent.

Men först vill jag säga: Arbetsmiljökunskap för eleverna i skolan ska tydligen lösa arbetsmiljöproblemen i skolan – var det så hon svarade i det förra replikskiftet?

Det handlar faktiskt om att lärarna ska kunna vara lärare, vara pedagoger. Då gäller det deras arbetsmiljö, inte om eleverna har arbetsmiljö-kunskaper.

Jag tycker att det är ett utmärkt förslag att man för in mer utbildning om arbetsmiljö i olika stadier. Men när det gäller lärarnas arbetsmiljö löser ju inte elevernas kunskap om arbetsmiljö lärarnas problem.

Katarina Brännström säger att en satsad krona på bättre arbetsmiljö ger dubbelt tillbaka. Men låt oss göra det då!

Precis som Mehmet Kaplan sade: Varför har ni en sådan ideologisk mur mot att lägga mer pengar på det bästa verktyg vi har för att se till att kunna arbeta fram en bättre arbetsmiljö här i landet – Arbetsmiljöverket? Varför ska det vara så svårt?

Det är samma sak med forskningen. De är nära förknippade med varandra. Varför ska det vara så svårt att försöka få fram en samlad arbetsmiljöforskning?

Arbetsmiljöverket och generaldirektören där är oroad av den fackliga organisationsgraden, som minskar. Den har minskat under er tid i regeringen på grund av era beslut. Här i landet saknas det 100 000 skyddsombud, som är så viktiga, precis som Katarina Brännström sade så förtjänstfullt tidigare.

Men vad gör ni från ert håll, när ni styr, för att få fram fler skyddsombud? Vad gör ni för att stärka skyddsombudens kunskaper? Det är en oerhört viktig fråga, så det är min första fråga till Katarina Brännström.

Anf. 154 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag tycker det är otroligt glädjande att antalet arbetsoflyckor har minskat kraftigt. Det finns mätningar fram till år 2009. Mellan 2003 och 2009 är det betydligt lägre än det var under hela 90-talet. Likaså har sjukdomar relaterade till arbetet sjunkit sedan det var en topp i början av 2000-talet. Det har sjunkit i allt snabbare takt, och sedan 2005 är det en halvering.

Då kanske man inte kan eller behöver arbeta på exakt samma sätt med inspektioner inom Arbetsmiljöverket. Om man ser att siffrorna går ned och statistiken talar sitt tydliga språk, då kanske man också måste ändra arbetssätt. Att effektivisera, att fokusera, att informera, att modernisera – det är det vi försöker säga att man ska svänga om och göra.

Vi är väldigt glada över det arbete som görs inom Arbetsmiljöverket. Vi ser också förändringar. Jag har själv i höst varit ute på flera inspektioner och kan följa hur man effektivt försöker se till att nå så många platser som möjligt. Det är väldigt gott.

Vi ser kanske lite annorlunda på detta än vad Socialdemokraterna har gjort. Jag vill ge en eloge till Socialdemokraterna, som har gjort ett gott arbete tidigare år med arbetsmiljön.

Men faktum är ändå att siffrorna går ned. Det är bättre siffror i dag. Då kan vi inte bara blunda för det och prata om hur dåligt det är, att vi har färre inspektörer – om varje inspektör gör så pass mycket mer och vi har fått en god arbetsmiljö.

Att det saknas skyddsombud – ja, men det finns en ovilja att vara skyddsombud. Det kanske är en omsvängning i samhället. Vi ser det även i föreningsrörelsen och annat. Man vill inte ta på sig så mycket extra. Det behöver inte vara svårare än så.

Anf. 155 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! En kort analys av vad Katarina Brännström säger är att sedan Arbetsmiljöverket avskedade inspektörer har olycksfallssiffrorna minskat. Är det så vi ska se det?

Sedan ska man inte se det statistiskt, har ni sagt. Men har ni samma resonemang när det gäller antalet lärare i skolan? Eller varför inte ta poliser – jobba effektivare så kan vi klara oss med färre poliser! Eller ta sjuksystrar på akuten!

Det är klart att det finns ett samband om det är fler som jobbar med arbetsmiljöfrågorna och dessutom har hög kunskapsnivå. Det är klart att det kommer att öka möjligheterna att nå en bättre arbetsmiljö. Allt annat är nys.

Jag frågade vad man kan göra för att få fler skyddsombud. Men ta frågan om regionala skyddsombud! Varför säger ni nej till att regionala skyddsombud kan besöka företag som har kollektivavtal men inga fackliga medlemmar? Om det är så viktigt och vi tycks vara överens om att skyddsombuden spelar en enormt viktig roll i hela kedjan, ända upp till Arbetsmiljöverket, varför säger ni nej till detta då?

Se det som ett regelförenklingsarbete, så kanske ni genom er ideologiska dimma kan se att det faktiskt skulle förbättra arbetsmiljön på vissa ställen.

Det är faktiskt så att där det finns migrerad arbetskraft, utländsk arbetskraft, ligger olyckstalen högre. På de arbetsplatser där det är många utländska arbetare ligger siffran för dödsfall proportionellt mycket högre.

Svara på frågan, Katarina Brännström! Varför inte använda sig av ett så utmärkt verktyg som regionala skyddsombud och låta dem besöka arbetsplatser som har kollektivavtal men där det inte finns fackliga medlemmar? Vad är det för skygglappar som är i vägen för det?

Oavsett vad ni säger tror vi på vår sida, med Vänstern och Miljöpartiet, att det lönar sig att satsa på arbetsmiljö och arbetsmiljöinspektörer.

Anf. 156 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det sista kan jag hålla med om. Det lönar sig att satsa på arbetsmiljö för varje arbetsgivare. Det är så vi vill se det, som en konkurrensfaktor och som någonting som är lönande. På en god arbetsplats där människor trivs producerar man bättre. Man får färre stopp. Det är lönsamt för alla, och det är viktigt.

Men vi vill se att Arbetsmiljöverket använder moderna verktyg för att informera, it-verktyg och webben. Det handlar om information för att se till att kunskapen bland arbetsgivare blir mycket större och att kunskapen bland arbetstagare blir mycket större. Men det handlar också om att vi

ska se till att vi hittar de riskfyllda arbetsplatserna. Det är viktigt att vi får ett bättre och modernare sätt att vaska fram dem.

Var finns riskerna? Raimo Pärssinen nämnde det själv. Med utländsk arbetskraft har det visat sig att det finns lite fler. Inom bemanningsbranschen har det visat sig att det finns fler. Då måste vi titta extra på de branscherna. Vi måste informera bättre och se till att de arbetsgivarna gör vad de ska göra.

Men vi kanske kan minska ned det här på de ställen där det är ett gott arbetsklimat, där arbetsmiljön redan i dag är väldigt god och olyckorna och sjukdomstillfällena är få. Det är så vi måste se till att använda Arbetsmiljöverkets resurser på det bästa sättet.

Det är inte antalet inspektörer utan resultatet som räknas. Så ser i alla fall vi på det när vi vill använda skattepengarna till att skapa en bättre arbetsmiljö i Sverige. Det handlar om resultatet och om att använda moderna verktyg som gör att arbetet blir effektivare för både inspektörerna och andra.

När det gäller skyddsombud har vi ingenting emot det. Vi stöder gärna att det blir fler skyddsombud. Frågan är bara: Hur? Det kanske vi ska klura på.

När det gäller utländsk arbetskraft måste jag ändå få säga: Kommande år lägger regeringen 5 miljoner extra på just att informera de utländska arbetare som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

Prot. 2011/12:48
14 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

12 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2011/12:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik (prop. 2011/12:1 delvis).

Anf. 157 VERONICA PALM (S):

Fru talman! Den grundläggande konflikten i svensk politik står att finna i gränssnittet mellan marknadens intresse och människans behov. Precis där vill jag inleda den här debatten.

För mig och för socialdemokratin är människans frigörelse målet och själva meningen med politiken. Det handlar om att fler människor ska få friheten att förverkliga sina drömmar och att fler människor ska våga drömma om det man en gång inte trodde att man kunde förverkliga.

Socialdemokratin är en frihetsrörelse. Just därför är det med stor sorg som jag ser hur friheten i Sverige begränsas. De ekonomiska och sociala klyftorna ökar, och färre människor ges reella möjligheter att göra sina egna val. Även inom civilutskottets beredningsområde är det slående tydligt. Låt mig börja med bostadspolitiken!

Den borgerliga regeringen har valt att ändra mål och inriktning på hela bostadspolitiken till fördel för marknadens intresse och på bekostnad av människors behov. Nu ser vi effekterna.

Nybyggnationen av hyresrätter har mer än halverats under den borgerliga regeringens första mandatperiod. Samtidigt är det 120 000 fler 19–24-åringar nästa år än när den här regeringen tillträdde. Nära en kvarts miljon unga vuxna saknar bostad i Sverige. Förra året färdigställdes 2 045 små lägenheter i hela landet. Det är den lägsta nivån på 22 år.

Bostadsbristen är ett gissel för var och en som drabbas. Jag tänker på den 26-åriga floristen i Malmö, som tvingas bo kvar hos sina föräldrar, på den 21-åring som tvingas avstå från drömutbildningen i Uppsala för att det inte finns studentbostäder, på barnfamiljen i Umeå som hindras av bland annat bolånetak att bygga sitt första hus och på pensionärsparet i den avbetalda villan i Enskede som skulle straffbeskattas om de sålde huset och köpte ett bättre anpassat boende. Listan kan göras lång. Vi har i dag en bostadspolitik som utgår mer från marknadens intresse än från människors behov.

Men bostadsbristen är också ett gissel för Sverige som nation. Bristen på bostäder och i synnerhet bristen på hyresrätter gör att människor bor kvar. Sverige stagnerar. Begåvningar går förlorade när studentbostadsbristen tvingar bort unga människor från landets högskoleorter. Flaskhalsar på arbetsmarknaden blir än trängre när människor inte kan flytta dit där jobben finns. Bostadsbrist i kombination med brister i möjligheter till omskolning och vidareutbildning slår hårt mot Sverige och hämmar landets tillväxt. Det har vi inte råd med. Sverige har inte råd att backa in i framtiden.

Mot den här bristen på politik och mot denna regering, som redan har regerat sig trött, står en socialdemokratisk politik för ökat bostadsbyggande och för mångfald på bostadsmarknaden. Vi vill vrida politiken i en annan riktning där människors behov sätts före marknadens intresse. Som alternativ till regeringens totala avsaknad av stöd till nyproduktion avsätter vi i vår skuggbudget en byggmiljard. Det är 1 miljard kronor för att kicka i gång bostadsbyggandet där bristen är som störst. Landets unga har stått i bostadskö tillräckligt länge.

Fru talman! Då miljonprogramshuset byggdes var det en symbol för framtidstro och optimism. I dag, 40 år senare, är verkligheten en annan. Flera av miljonprogrammets områden har blivit symboler för ett Sverige som slits isär. Av åldersskäl men också som ett led i att bryta socialt och ekonomiskt utanförskap krävs en storskalig renovering av miljonprogrammets bostäder.

Mer än en tredjedel av samhällets energianvändning går i dag åt till uppvärmning av byggnader. Det är oförsvarbart. En aktiv bostadspolitik ska i stället kunna vara ett viktigt verktyg i klimatomställningen.

Vi socialdemokrater föreslår därför statliga lånegarantier för att få i gång en grön upprustning. Det skulle i ett slag kunna betyda en nödvändig upprustning och en klimatsäkring av 60 000 lägenheter. Det är ett viktigt steg för att bygga Sverige hållbart – ekonomiskt, socialt och ekologiskt.

Fru talman! Även inom konsumentpolitikens område har den borgerliga regeringen ändrat mål och inriktning. Även här ser vi tydligt vridningen till förmån för marknadens intresse och på bekostnad av människans behov.

Konsumentpolitiken har reducerats till att vara en opartisk betraktare som anser att konsumenterna ska göra aktiva val. Jag möter många männi-

skor som har gjort aktiva val men som har valt fel: fel elbolag, fel mobilavtal, fel mäklare. Många gånger är det omöjligt att göra dessa val ogjorda. För mig och för socialdemokratien handlar konsumentpolitik om att ge förutsättningar för att kunna göra bra val men också om att kunna känna sig trygg i att om jag blir lurad så ska det finnas ett skydd för mig som enskild konsument.

Konsumentpolitiken i dag saknar dessutom helt ett hållbarhetsperspektiv. Att ta ansvar för framtiden är inte någonting vi kan ägna oss åt då och då, när vi känner att vi har lust eller råd. Våra ekologiska fotavtryck märks redan i dag, och de är ett gemensamt ansvar. Därför föreslår vi att konsumentpolitikens mål kompletteras med ett mål om hållbar konsumtion.

Avslutningsvis vill jag göra kammaren uppmärksam på frågan om bluffakturor. Allt fler i Sverige väljer att starta eget, och det är bra, men många enskilda företagare lurats. En konsument som köper en vara eller tjänst via telefon, internet eller postorder har i dag 14 dagars lagstadgad ångerrätt. Men det finns inte för den som driver eget företag. Hon har inte heller rätt att ansluta sig till Nixregistret för att på så sätt slippa ett-riga telefonförsäljare.

Enligt Svensk Handel drabbas tusentals svenska småföretagare varje år av dessa bedrägeriförsök. Därför föreslår vi socialdemokrater en översyn av lagstiftningen i syfte att stärka skyddet och underlätta för landets småföretagare.

Med hänvisning till detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 21 som föreslår andra mål för bostadspolitiken och för konsumentpolitiken. Det är två rödgröna reservationer där vi – Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – sätter människovärde före marknadsvärde och pekar på att det går att vända utvecklingen. Sverige förtjänar mer av frihet, jämlikhet och solidaritet med kommande generationer!

(Applåder)

I detta anförande instämde Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 158 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Ärade åhörare! Vad kan man säga efter ett sådant brandtal?

Civilutskottets betänkande 1 om samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik, eller utgiftsområde 18 som det heter i statsbudgeten, är det minsta utgiftsområdet i statsbudgeten när det gäller pengar, men kanske är det ändå en av de viktigaste delarna av politiken när det gäller hur vi formar vår gemensamma framtid.

Regeringens förslag till budget för utgiftsområde 18 landar på totalt 1 152 414 000 kronor. Om man jämför det med avgiften till EU som är 30 miljarder eller försvarsbudgeten på 45 miljarder är det en väldigt liten summa som vi i den delen av det här betänkandet diskuterar.

De tre enskilt största posterna i regeringens förslag till utgiftsområde 18 är Lantmäteriet som får drygt 494 miljoner kronor, Boverket som får lite drygt 202 miljoner kronor och Konsumentverket som får dryga 113 miljoner.

Samtliga fyra oppositionspartier har egna budgetförslag som tillsammans innebär öknings av anslagen på utgiftsområde 18. Men oppositionspartiernas förslag skiljer sig ganska mycket åt, så när det gäller pengarna finns det ingen samlad opposition. När det gäller målformuleringarna, som vi hörde i föregående anförande, är oppositionen emellertid mer samlad, även om den inte är enig.

Miljöpartiet har beskrivit sitt alternativ till den ekonomiska politiken i motionen *Ansvar för framtiden*, där vi konstaterar att Sverige har mycket stora möjligheter att med klimatsmarta investeringar skapa många nya arbetstillfällen samtidigt som vi bygger ett hållbart samhälle för att möta de utmaningar framtiden kommer att innebära.

Miljöpartiets vision är ett Sverige med 100 procent förnybar energi, energieffektiva industrier och bostäder och snabba och bekväma spårbundna transporter som också följer sina tidtabeller.

Den globala klimatförändringen och den ekonomiska instabilitet, som nu även den kan betraktas som ett globalt fenomen, liksom eurokrisen och alla de tydliga signaler vi kan se på många råvarumarknader och på den globala livsmedelsmarknaden om en snabbt tilltagande resursbrist gör att det för vart år som går blir än viktigare att vi sätter fart på de gröna framtidsinvesteringar som Miljöpartiet förordar.

Den som känner oro för den ekonomiska instabiliteten i världen borde tilltalas av Miljöpartiets budgetförslag, eftersom det har ett högre så kallat finansiellt sparande än vad regeringen har. Det innebär att vi har en större marginal mellan de utgifter vi föreslår och de intäkter vi budgeterar än vad regeringen har. Marginalen för det oförutsedda är därmed större i Miljöpartiets budget än i regeringens.

I ett samhälle där klyftorna växer mellan befolkningsgrupper tenderar även de oförutsedda kostnaderna att stiga. Osäkerheten i regeringens budget är därför större än de vill erkänna. Vi som föreslår förändringar i skattesystemet som minskar klyftorna mellan dem som har mest och dem som har minst kan i stället räkna med minskade kostnader på många områden. Exempelvis minskar den sociala utslagningen och det regeringens definierar som utanförskap. Vår marginal är alltså stabilare än regeringens.

För Miljöpartiet är det uppenbart att det är god ekonomi att förebygga och att hålla ihop samhället. Vi föreslår därför även ökade satsningar på vården, och vi avsätter mer resurser än regeringen för att möta den växande barnfattigdomen. Vi gör detta i huvudsak genom omprioriteringar i regeringens budget.

Våra ökade satsningar på utbildning, forskning, vård och omsorg ger dessutom betydligt fler nya jobb per satsad miljard än den krogmoms-sänkning som regeringen exempelvis vill genomföra. Miljöpartiet föreslår jobb där de behövs, inte där de endast efterfrågas av dem som har råd.

Fru talman! De fyra allianspartierna har den 23 november avslagit samtliga budgetförslag som oppositionen lagt fram, däribland alla de kloka förslagen från Miljöpartiet, vilket gör att ramen är fastlagd och att förutsättningarna för vårt förslag därmed inte längre finns, om nu inte finansutskottet tar ett eget initiativ exempelvis i frågan om krogmomsen, men tiden för det börjar rinna ut.

Liksom övriga oppositionspartier tar vi därför inte del i den fortsatta beslutsgången när det gäller själva budgeten utan lämnar över ansvaret till den minoritetsregering som nu får ta eget ansvar för rikets ekonomi.

Jag redovisar därför fortsättningsvis endast kortfattat de omfördelningar av det totala anslaget, inom ramen för den av riksdagen fastlagda totala utgiftsramen, som vi från miljöpartiet i motion C417 förordar för utgiftsområde 18.

Vi föreslår alltså en utökning av anslaget till Boverket med 220 miljoner kronor. Det gör vi för att starta ett miljömålsanknutet kunskapsutvecklingsprogram för att öka kompetensen när det gäller kopplingen mellan miljö och planeringsfrågor både hos politiker och hos handläggare i kommuner och länsstyrelser. Programmet syftar till att utveckla verktygen i arbetet med att nå de 16 miljömålen. Vi kan i dag se att många kommuner tyvärr inte planerar för de klimatrelaterade miljöförändringar som faktiskt redan sker, vilket tyvärr kommer att leda till onödiga merkostnader i framtiden. Vi vill minska de här kostnaderna redan nu. På det sättet tar Miljöpartiet ansvar för framtiden.

Tillgängligheten är ett annat område som vi vill avsätta mer resurser för. Det är då fråga om ett nytt hisstöd för att fler fastighetsägare ska ha råd att tillgängliggöra sina flerfamiljshus. Vi avsätter 100 miljoner per år till detta men har beredskap för att öka det vid behov.

Vi vill även öka kunskaperna kring bullerfrågor i den byggda miljön och avsätter 10 miljoner per år och samma belopp för att ha möjligheter att i förhandlingar med fastighetsägarna återstarta den av alliansregeringen nedlagda fonden för fukt- och mögelskador. Den behövs verkligen mer än någonsin i dag med tanke på alla de skador som dålig byggteknik och undermålig förvaltning har skapat de senaste årtiondena.

Strålskyddsmyndigheten har visat att 200 lungcancerfall per år skulle kunna förhindras om samtliga bostäder med radonhalt över gällande gränsvärde åtgärdades. Miljöpartiet föreslår därför ett anslag på 5 miljoner per år för att förbättra kunskapen kring radon och stimulera åtgärder. Med ökad kunskap växer trycket underifrån och mer blir gjort snabbare, vilket räddar fler liv. Så tänker vi.

Miljöpartiet vill även satsa 6 miljoner mer än regeringen på att öka företagens kunskaper om konsumenternas rättigheter. De pengarna är även tänkta att användas för att vidareutveckla Konsumentverkets e-tjänster, som ju vänder sig direkt till konsumenterna. På så vis förebygger man och minimerar konflikter mellan säljare och köpare.

Slutligen föreslår Miljöpartiet, inom den av riksdagen fastlagda ramen för budgeten för 2012 och utgiftsområde 18, att det även tillförs 9 miljoner årligen för att användas till att utveckla konsumentinformation kring läkemedelsanvändning, och då i första hand läkemedelsbiverkningar.

Vet ni att i storleksordningen 400 000 ungdomar i Sverige lider av problem med ofrivillig överkonsumtion av läkemedel? Miljöpartiet vill ta vara på den kunskap som har utvecklats av konsumentföreningen Kilen och inlemma den verksamheten i Konsumentverkets ansvar.

Det är totalt alltså 240 miljoner till viktiga framtidsfrågor som regeringen inte prioriterar.

Utöver själva budgetfrågorna handlar betänkandet även om ett antal motioner som regeringen föreslår att kammaren ska avstyrka.

Fru talman! Regeringen har inga bostadspolitiska ambitioner utan anser att marknaden ska lösa alla bostadspolitiska frågor. Vi kan alla med bedövande tydlighet se att det faktiskt inte fungerar, och det fungerar inte i något land. Bostaden som handelsvara löser inga bostadspolitiska frågor.

Tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har Miljöpartiet därför en reservation, reservation 1 i betänkandet, som jag alltså yrkar bifall till. Där föreslår vi en målformulering för bostadspolitiken som vi menar att riksdagen borde ställa sig bakom.

I dessa tider, med den oro som finns på den ekonomiska marknaden, ser vi nu en tendens till fallande priser på egna hem och bostadsrätter. Den politik som regeringen har bedrivit har bäddat dåligt för den utvecklingen. Jag är personligen mycket orolig för att vi inom en snar framtid kommer att få se privatpersoner med ägarfastigheter i samma situation som i många andra länder, alltså att värdena reellt marknadsmissigt i stor utsträckning kommer att understiga de skulder man har.

Det är inte första gången vi har råkat ut för det i Sverige. Jag har själv suttit i en kommunledning på den tiden vi hade möjligheter att till viss del gå in och stödja enskilda individer som drabbades av det. Jag har för mig att det var under 80-talet. Tyvärr har den här regeringen bäddat dåligt för den utvecklingen.

Fru talman! Vi gröna är också mycket förvånade över att regeringen håller fast vid en målsättning för konsumentpolitiken som inte på något sätt kopplar samman konsumtionsfrågor med miljö. Den här utvecklingen, som jag tycker att alla politiker pratar om som en utveckling i hållbar riktning, måste faktiskt backas upp av en politik som underlättar för konsumenterna att också göra dessa hållbara val.

Nu har de tolv minuter gått som jag har anmält på talarlistan, men jag borde naturligtvis, fru talman, säga några ord även om Miljöpartiets förslag till en bostadspolitisk utredning, några ord om klimatanpassning av miljöprogrammets alla bostäder och även om vårt förslag om hur vi menar att man kan göra det möjligt att bygga även på landsbygden. Men, fru talman, jag vet att jag tröttar ut mina kolleger i utskottet så jag avstår från att ta upp de frågorna.

Självklart står vi miljöpartister ändå bakom alla de reservationer som vi har i det här betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall i de två frågor jag talat kort om, nämligen till reservationen 1 och reservationen 21.

Anf. 159 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Bostadspolitiken är den största delen av civilutskottets beredningsområde och därför har jag valt att fokusera på just detta i mitt anförande, inte därför att konsumentpolitik eller något annat är mindre viktigt utan därför att jag tycker att detta är en stor och viktig del.

Byggnation och samhällsplanering utgör en viktig del i samhället och dess utveckling. Sverigedemokraternas bostadspolitik vilar på samhällets och människans gemensamma ansvar, möjligheter och skyldigheter.

Bostaden och hemmet utgör ramen för varje människas liv. Till människans grundläggande behov och rättigheter hör att ha en bostad, en plats att kalla sitt hem. Mitt hem är min borg, heter det så fint, men hemmet är inte bara en borg utan också grunden för vår trygghet.

Varje enskild medborgare har specifika krav och förväntningar på sin bostad. Det är därför en viktig samhällsuppgift att se till att det finns ett så brett urval som möjligt av bostäder men också av bostadsformer att välja mellan, oavsett vilken livssituation man befinner sig i. Samtidigt får inte den statliga bostadspolitiken ges en sådan omfattning och inriktning att den riskerar att begränsa människors fria val eller att inskränka det kommunala självstyret.

Gårdagens bostadspolitik passar illa för framtidens behov, där allt fler äldre lever längre och också bor kvar i sitt hem högre upp i åldern samtidigt som våra ungdomar inte ges möjlighet att flytta hemifrån då andelen bostäder för unga inte matchar efterfrågan. Särskilt allvarlig är, som vi har hört här, situationen just för studenter.

Bristen på studentbostäder är ett stort och återkommande problem som ändå inför varje terminsstart verkar komma som en total överraskning. Sverigedemokraterna har sedan tidigare deklarerat att vi vill vända det mest akuta och kritiska läget på studentbostadsmarknaden genom att göra det skattefritt att hyra ut halva bostaden och genom att skattebefria andrahandsuthyrningen och göra reglerna mer flexibla. Detta är kanske inte den långsiktiga lösning vi söker, men någonstans måste vi börja.

Den statsfinansiella kostnaden för detta blir ett i sammanhanget lågt pris att betala för att på kort tid lösgöra en stor andel bostadstillfällen för unga och studenter som för närvarande kanske tvingas tacka nej till ett jobb eller till en utbildning därför att de inte hittar ett boende. Mycket talar för att dessa bostadstillfällen skulle kunna uppstå just i storstadsregionerna där bostadsbristen är som störst. De samhällsekonomiska vinsterna skulle bli stora när vår bostadsyta nyttjas på ett mer effektivt sätt. Sverigedemokraterna vill också avskaffa fastighetsskatten för studentbostäder och se över skatteregelverket när det gäller olika boendeformer eftersom dessa faller ojämnt ut.

Vilka är incitamenten för att bygga små bostäder och studentbostäder när det är svårt att få lönsamhet i nyproduktion eftersom stigande material- och markpriser driver upp produktionskostnaderna? Förklaringen till att produktionskostnaderna har ökat verkar i första hand handla om stigande markpriser och ökade projekteringskostnader. I syfte att få ned produktionskostnaderna vill Sverigedemokraterna se över regelverket och byggnormerna för att göra det enklare och billigare att bygga. En bakomliggande faktor till de stigande materialpriserna är den dåliga konkurrensen både i produktionen av och i efterfrågan på byggmaterial.

Det som varit avgörande för vårt lands välstånd är våra gemensamma värderingar, jämställdheten mellan män och kvinnor samt respekten för varandra och våra lagar. Men på flera håll i Sverige har vi bostadsområden där våra svenska värderingar inte längre är normgivande. Bostäderna i miljonprogrammen kännetecknas ofta tyvärr av en hög andel invandrare som ofta tyvärr står utanför arbetsmarknaden och har fastnat i bidragsberoende. De problem som finns i utanförskapsområdena är alarmerande och kräver särskilda lösningar.

Bostadspolitiken är bara en liten beståndsdel för att komma till rätta med de strukturella problem som finns i miljonprogramsområdena. Det kommer att krävas många insatser från olika håll i samhället för att vi ska närma oss en lösning på dessa problem. Vi måste ge de boende i dessa områden rätt verktyg så att de kan lyckas i samhället.

Det finns ett stort behov av upprustning och omstrukturering av miljonprogrammets flerbostadshus. Sverigedemokraterna vill främst rikta anslagen inom området bostadsmarknad mot stöd i form av garantiprogram till upprustning och omstrukturering av utanförskapsområden eftersom dessa problem har blivit stora samhällsproblem och vi ser stora socioekonomiska vinster med ett sådant förslag.

Därför, fru talman, har Sverigedemokraterna valt att tillföra ett nytt anslag för att komma till rätta med delar av miljonprogrammets problem. Men jag vill också passa på att poängtera att vi i grunden anser att det är fastighetsägarna och kommunerna som bör ta ett gemensamt ansvar för att rusta upp miljonprogrammen. Däremot menar vi att eftersom upprustningsåtgärderna inom dessa områden inte alltid är företagsekonomiskt motiverade finns det starka skäl för staten att bidra till att finna finansieringslösningar.

En annan viktig åtgärd är att EBO-lagen omedelbart rivs upp eller åtminstone ses över så att inte redan hårt belastade områden belastas ytterligare. Nyanlända kan hänvisas till ett annat område där de inte bara har ökade förutsättningar till eget arbete utan också större möjligheter att bli en del av samhället.

Mer än tre fjärdedelar av Sveriges lägenheter är äldre än 30 år. Det är både en utmaning och en möjlighet för bygg- och företagsbranschen till omfattande energieffektiviseringsåtgärder. Kostnaden för totalrenoveringar inklusive energieffektiviseringsåtgärder är i stora drag densamma som vad rivning och nybyggnation skulle kosta, men de samhällsekonomiska vinsterna vid nybyggnation skulle vida överstiga kostnaderna. Detta skulle också skapa en del nya jobb.

Fru talman! Vi vill också se över möjligheten att lagstifta om skattefri avsättning till en fond för framtida underhåll. De pengar som inte används för sitt syfte bör inom en viss tid bli skattepliktiga.

Sverigedemokraterna har satsat 105 miljoner kronor mer än regeringen på utgiftsområde 18, men jag tänker inte stå här och klaga på vare sig regeringens eller övriga oppositionspartiets satsningar eller kanske brist på satsningar. Jag menar att det inte är så vi finner långsiktiga och hållbara lösningar. Bostadsbristen avhjälpas inte av att vi står här och klandrar varandra eller anklagar varandra. Bostadsbristen kan enbart lösas om vi hittar gemensamma lösningar som vi alla kan leva med. Då gäller det att både ge och ta. För mig är lösningen att komma överens och framför allt att komma till skott. Vi behöver inte alltid vara av samma åsikt, men vi sitter trots allt här för att vi vill uppnå ett bättre Sverige och en bättre bostadspolitik.

Precis som övriga talare har sagt ryms inte Sverigedemokraternas föreslagna satsningar inom den beslutade ramen. Därför har jag faktiskt inget yrkande.

Anf. 160 VERONICA PALM (S) replik:

Fru talman! Jag vill ta chansen att fråga Carina Herrstedt som första företrädare upp i talarstolen för de fem partier som står bakom betänkan- det om den fråga där Carina Herrstedt slutade sitt anförande, nämligen att bostadsbristen löses inte genom att vi pratar här utan att det krävs något mer.

För mig är det alldeles uppenbart att det krävs en aktiv politik. Då undrar jag varför ni fem partier som ställer er bakom betänkandet har valt att inte göra förändringar. Ni har ändrat målet till att inte vara aktiv politik. Ni har tagit bort en del klimatanpassningar – men dem kan vi lämna därhän.

Det blir tydligt att Carina som företrädare för ett av de fem partier som står bakom betänkandet väljer att lyfta fram marknaden som lösning. Den har vi haft i fem år. Vi har sett vad den har lett till, nämligen ökad bostadsbrist. Vidare är det andrahandsuthyrningar. Är ni nöjda, Carina Herrstedt, med resultatet?

Anf. 161 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Om vi är nöjda? Jag vet inte riktigt vilka ”ni” Veronica Palm syftar på. Jag tillhör inte de övriga, och jag har inte varit med och drivit någon bostadspolitik tidigare här.

Jag blev lite distra för jag tappade bort en penna. Du pratar om de bostadspolitiska målen. Förlåt, men visst var det så, Veronica?

(VERONICA PALM (S): Är ni nöjda?)

Jag är absolut inte nöjd. Då hade vi inte stått här om vi alla var nöjda, eller hur? Vi måste komma överens, komma till skott, närma oss varandra för att komma fram till en lösning i stället för att vi står på var sin sida och inte kommer någonvart.

Anf. 162 VERONICA PALM (S) replik:

Fru talman! Det blir tydligt – vilket vi också kan läsa i betänkandet som en majoritet av utskottet har ställt sig bakom – att det är precis vad Carina Herrstedt säger i sitt anförande, nämligen att unga ska bo i sämre lägenheter med lägre standard och ställa lägre krav. På så sätt ska de unga komma in på bostadsmarknaden. Det kan man tycka. Jag tycker inte så. Men det ger också långsiktiga effekter. Då får vi ett sämre bostadsbestånd. Vi ska bygga hus som ska stå i 100 år. Det är dåligt.

Det andra svaret är att unga människor ska bo inneboende hos snälla tanter som inte har råd att flytta från villan.

För det första tycker jag inte att det är okej. För det andra är det inte heller någon aktivt framåtsyftande politik. Det skulle vi kunna ha. Ni formar ju en majoritet för att kunna driva en aktiv bostadspolitik, och ni väljer att avstå.

Min fråga kvarstår: Är ni nöjda med det resultat som har uppnåtts? Om inte, hur arbetar ni som står bakom majoritetstexten för att få fler unga in på bostadsmarknaden?

Anf. 163 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Svaret är fortfarande nej. Jag är inte nöjd. Då hade jag inte velat satsa mer än vad regeringen gör. Du vet också att jag tyvärr inte kan yrka på de förslagen här och nu.

Jag kan inte se att jag i mitt anförande skulle ha sagt att unga skulle bo sämre. Jag säger tvärtom att man måste se över regelverken, göra det mer flexibelt och göra det möjligt för unga att ha någonstans att bo.

Sedan kan jag väl hålla med om att inneboende kanske inte är det optimala sättet att bo, men om jag får välja mellan att vara inneboende hos en snäll gammal dam eller att inte ha något boende alls är valet inte särskilt svårt. Vill jag studera och har möjlighet att bo inneboende någonstans gör jag gärna det för att förverkliga min dröm.

Anf. 164 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Sverige behöver en ny bostadspolitik med tydliga och starka ambitioner. Alla människor, inte bara de med särskilt goda ekonomiska förutsättningar, ska ha möjlighet att leva i bra och goda bostäder till rimliga kostnader i en trygg boendemiljö.

Hyresrätten har därför en särskilt viktig betydelse. Alla billiga hyresrätter behövs. De ska inte dras undan hyresmarknaden genom ombildningar till bostadsrätter.

Det är bra att sambanden mellan bostadspolitikens olika frågor och utmaningar har uppmärksammats av regeringen. Men problemet är att det saknas innehåll och ambition i högerregeringens bostadspolitik. Bostadspolitiken måste möta de utmaningar som tar sig uttryck i bland annat bostadsbrist, segregation och otillräckliga insatser för nya bostadsbestånd.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslår därför med utgångspunkt i dessa förslag att riksdagen avslår regeringens förslag och därmed bifaller våra motionsyrkanden. I det sammanhanget vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 21. Självklart står jag bakom samtliga Vänsterpartiets motionsyrkanden i betänkandet, men av tidsskäl yrkar jag bifall bara till dessa två reservationer som mina kamrater har.

Fru talman! I dag råder det bostadsbrist i 120 av landets kommuner och i alla större städer i Sverige. 248 000 unga vuxna saknar eget boende. Vänsterpartiet vill möta bostadsbristen genom att öka bostadsbyggandet. Genom investeringar i nyproduktion och upprustning av bostäder skapas också samhällsnyttiga jobb.

Vårt mål är att det ska byggas 40 000 bostäder om året, varav en majoritet ska vara hyresrätter. Vi vill därför utforma ett statligt stöd för att stimulera ökat bostadsbyggande med inriktning mot hyresrätter till rimlig kostnad och med miljövänlig teknik.

Stödet ska riktas mot tillväxtorter och orter där bristen på ändamålsenliga och efterfrågade bostäder är särskilt stor. Även kooperativa hyresrätter omfattas av stödet. Vi vill satsa 3 miljarder kronor på ett sådant investeringsstöd.

Vänsterpartiet vill också genomföra en miljardsatsning på miljonprogrammen genom att upprusta befintliga lägenheter. Vidare satsar vi 3 miljarder kronor på att införa ett nytt upprustningsprogram för flerfamiljshus.

Fru talman! Ungefär 300 000 av beståndet inom allmännyttans miljonprogramsområden är i behov av upprustning inom de närmaste åren. Med vår satsning skulle 60 000 lägenheter per år kunna totalrenoveras.

Vi i Vänsterpartiet menar att upprustningen ska ske i nära samråd med de boende. En demokratiplan ska upprättas och en konsekvensanalys göras angående hur den valda upprustningen påverkar de boendes besittningsskydd och reella möjligheter att bo kvar.

Vi vill skapa förutsättningar för att landets hyresgäster ska kunna bo i moderna, funktionella lägenheter med ökad tillgänglighet och med låg energiförbrukning.

Fru talman! Hyresfastigheter och bostadsrättsföreningar är i dag undantagna från regeringens ROT-program. I Vänsterpartiets budgetmotion har vi föreslagit att dagens ROT-avdrag, som enbart riktar sig till villaägare och bostadsrättsinnehavare, slopas och ersätts med ett upprustningsstöd för flerfamiljshus. Förslaget innebär emellertid att villaägare som genomför energieffektiviseringsåtgärder även fortsättningsvis ska kunna få göra avdrag för dessa åtgärder.

Fru talman! Det är hög tid att hela samhället görs tillgängligt för alla medborgare. Bristande tillgänglighet ska skrivas in i diskrimineringslagstiftningen och resurser satsas på att bygga bort hinder i offentliga miljöer. Vi avsätter därför 2 miljarder kronor för att bygga bort hinder i offentliga lokaler och affärslokaler som restauranger och butiker.

Vi tycker också att alla kommuner ska vara skyldiga att i egen regi eller genom regional samverkan ordna en bostadsförmedling som är transparent, förmedlar såväl allmännyttiga som privata lägenheter och som fördelar lägenheter enligt turordning och med social och medicinsk förtur. Bostadsförmedlingen ska också kunna förmedla andrahandskontrakt.

Den kommunala bostadsförsörjningslagen behöver förtydligas så att en bättre genomlysning sker av hur kommunerna uppfyller sitt ansvar att tillgodose alla kommunens invånares behov av ett bra boende.

Fru talman! Vänsterpartiet anser att vi ska ha mål för människors boendevillkor. Det är särskilt viktigt för alla unga att ha ett bra boende för att klara skolan. Vi anser att alla bostads- och verksamhetsområden ska vara öppna för alla. Vi vänder oss mot uppdelningen av människors boende på grund av ekonomiska tillgångar.

Tillgång till boende utan krav på stora kapitalinsatser är viktigt för en välfungerande arbetsmarknad och möjlighet till studier. Utomhusmiljöer ska bidra till trygghet för både män och kvinnor. Vi i Vänsterpartiet har många motiv till att det ska finnas en aktiv politik för människors boendevillkor.

Allmännyttan ska enligt Vänsterpartiet värna rätten till en bra bostad och boendemiljö utan krav på egen ekonomisk insats.

Fru talman! Högerregeringen har försvagat allmännyttan, och denna försvagning som i dag pågår av allmännyttan kommer oundvikligen att leda till en försämring av möjligheterna att föra en social bostadspolitik i framtiden. Utförsäljning av kommunal egendom i form av hyresrätter, oftast till underpriser, skapar nya trösklar för kommande generationers möjlighet att skaffa en bostad utan stora kapitalinsatser.

Allmännyttan är tillsammans med planmonopolet kommunernas viktigaste verktyg för att låta ett rättviseperspektiv genomsyra bostadspolitiken i enlighet med Vänsterpartiets mål.

Vi vill stärka människors möjligheter att välja hur de vill bo. Bostadspolitiken är därför också viktig för att aktivt bekämpa segregationen. Sverige behöver flera bostadsområden med blandade boenden och upplåtelseformer.

Det är angeläget att kommunerna genom en aktiv bostadspolitik bidrar till ett varierat utbud med lokala bostadsmarknader. Vi anser att det är viktigt att kommunerna stärker sina bostadsföretag och utvecklar möj-

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

ligheterna att tillhandahålla bra bostäder enligt självkostnads- och bruksvärdesprinciper.

Av detta skäl anser vi att det i varje kommun ska finnas minst ett allmännyttigt bostadsbolag. I syfte att uppnå detta mål bör de kommuner som i dag saknar ett allmännyttigt bostadsbolag ha ansvar för att ett sådant på sikt byggs upp i kommunen.

Fru talman! I storstadsregionerna och andra kommuner med inflyttning råder sedan flera år tillbaka bostadsbrist med stigande bostadspriser, ökande grad av inneboende och andrahandsuthyrning och framväxten av en svart hyresmarknad som följd.

Enligt kommunerna själva tillhör grupperna unga, utlandsfödda och äldre de grupper som drabbas värst när bostadsbrist uppstår. Enligt Fastighetsägarna Stockholm betalar andrahandshyresgäster i snitt 70 procent mer i hyra än vad förstahandskontraktssinnehavare gör. Det finns till och med exempel där personer har betalat 200 procent högre hyra än vad som står på hyresavin. Samtidigt rapporterar Hyresgästföreningen att den typ av medlemsärenden som har ökat mest i hyresnämnderna rör just återbetalning av för hög andrahandshyra.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet vänder oss emot omfattande ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter i framför allt Stockholm, vilket har minskat möjligheterna för unga och utlandsfödda att etablera sig på bostadsmarknaden.

Det finns även tusentals barnfamiljer på den så kallade sekundära bostadsmarknaden enligt Boverkets rapport. Högerregeringen har varit inriktad på att utvidga den sekundära bostadsmarknaden bland annat genom andrahandsuthyrning.

Vänsterpartiet anser att otrygga boendeformer liksom otrygga anställningsformer ska stoppas. Människor i utsatta positioner behöver tvärtom ett stöd.

Fru talman! Vänsterpartiets bestämda åsikt är att vi i olika sammanhang bör eftersträva öppenhet och genomlysning. Detta skapar ett gott samhällsklimat och ett effektivare resursfördelningssystem. Inlåsnings effekter, ineffektivt utnyttjande av lediga lägenheter, mygel med mera måste motverkas. Därför tycker vi att det behövs obligatoriska bostadsförmedlingar.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uppmärksamma er på en annan viktig utmaning. Det är bostadssegregationen. I Sverige ökar orättvisorna. En del blir allt rikare och får mer makt medan andra hålls utanför och blir maktlösa. Konsekvenserna av samhällets växande klyftor avspeglas tydligt i boendet. Människors ekonomiska och sociala villkor avslöjas genom vilket område de bor i.

Den svenska bostadsmarknaden är segregerad, det vill säga olika befolkningsgrupper bor fysiskt åtskilda från varandra. Men den är också segmenterad, vilket betyder att de olika upplåtelseformerna i hög grad är geografiskt åtskilda. Vi vet till exempel att de med lägst inkomst i dagens Sverige ofta bor i hyresrätter. Av hushåll med låga inkomster bor sex av tio i hyresrätter.

Vi känner också till att personer med utländsk bakgrund ofta bor i hyresrätt medan de som bor i villa till största delen har svensk bakgrund. Boendesegregationen är inte något nytt.

Konsekvensen av den strukturella rasismen har lett till att resurssvara frivilligt eller ofrivilligt har fått stanna medan de rika har kunnat flytta till mer attraktiva områden i centrum. Forskning visar tyvärr att etniska grupper söker sig till varandra.

Problemet är att boendesegregationen ofta blir densamma. Man fastnar i förorterna som invandrare eftersom det är svårt att få boende i centrum. Det tar mer än 15–20 år för att kunna få en bostad i centrum i större orter.

Det finns många andra viktiga frågor som borde lyftas fram här, men jag har dragit över min talartid. Jag hade tänkt tala om konsumentpolitiken. Mina kamrater Veronica och Jan har talat om det. Jag vill inte ta mer tid i anspråk.

Anf. 165 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! Inom civilutskottets utgiftsområde som avser samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik står den stora skiljelinjen inom bostadspolitikens område mellan långsiktigt stabila villkor och oppositionspartiernas detaljregleringar och subventionspolitik som har skapat dagens problem. Det finns trots detta ett antal motioner som förespråkar olika inte närmare preciserade produktionsstöd, det vill säga subventioner, och därutöver olika detaljregleringar och ingrepp i den kommunala självstyrelsen.

Det finns skäl att tydligt understryka att bostadsbristen på många håll i Sverige är ett problem. Den är utvecklingshämmande och utgör ett särskilt problem inte minst för unga som framför allt i storstadsområdena har uppenbara svårigheter att kunna skaffa en egen första bostad, att starta ett eget vuxenliv eller kunna flytta till arbete och studier.

Vi vet att det i Sverige har producerats ungefär hälften så många bostäder per capita jämfört med våra grannländer under de senaste 20 åren. Här har alliansregeringen under de senaste fem åren tagit ett stort ansvar för att förändra situationen. Bostadspolitiken har lagts om i syfte att normalisera bostadssektorn, och ett antal olika reformer har drivits igenom för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt.

Konkurrenssnedvridande subventioner har avskaffats. Plan- och bygglagen har förenklats. Nya regler för kommunala bostadsaktiebolag och nya hyressättningsregler har införts samtidigt som tryggheten för hyresgästerna har värnats. Utgångspunkten har varit att det är människors behov och önskemål som ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas.

Detta står i skarp kontrast mot den ryckighet och osäkerhet som en lång följd av år med detaljregleringar och statliga subventioner skapade. Det är också dessa detaljregleringar och statliga subventioner som av europeiska analysinstitut har angetts som skäl till det låga bostadsbyggandet i Sverige.

Återigen får man uppfattningen att Socialdemokraterna befinner sig någonstans i ett annat århundrade. Det är samma gamla skåpmat som ingen vill ha som om och om igen dukas fram med samma högstämda retorik.

Fru talman! I flera av motionerna talas det om behovet av en bostadspolitik som tar sig an olika problem på bostadsmarknaden som bristen på bostäder och ett otillräckligt byggande liksom upprustningsbehovet i

delar av bostadsbeståndet. Det talas också om att det bostadspolitiska ansvaret bör delas mellan staten och kommunerna, och att politiken bör inriktas på åtgärder som kan leda till en bostadsmarknad i bättre balans.

På det övergripande planet finns det egentligen inte några delade meningar om behoven. Däremot framstår skillnaderna tydligt när man börjar studera förslagen till medel.

I flera av motionerna lyfter man fram medel som enligt motionärerna behöver användas för att ändra bostadspolitikens inriktning. Det är här som skillnaderna i synen på bostadspolitik tydliggörs mycket mer än när man talar om ett bostadspolitiskt mål. Det gäller återigen användningen av olika regelsystem och subventioner. Det gäller också synen på ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna på bostadsmarknaden och frågan om statens reglerande och styrande roll. Om förslagen fortsätter i linje med vad Vänsterpartiet hittills har presenterat blir väl nästa steg ett förslag om statligt ägda bostadsbolag i varje kommun.

När det gäller den allmänna inriktningen av bostadspolitik är Moderaternas och alliansregeringens politik tydlig. Bostadspolitik ska även i fortsättningen vara inriktad på att skapa en fungerande bostadsmarknad med långsiktigt stabila villkor för byggande, ägande och nyttjande av bostäder med alla typer av upplåtelseformer.

Fru talman! Även om det är ett förslag som inte ryms inom ramen, har jag uppfattat det som det väsentligaste hos både Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. De båda partierna förenas i en tanke om subventionspolitiken. Det gäller subventioneringen av kreditgarantier. Förslagen tycks utgå från den utredning som Statens bostadskreditnämnd presenterade 2008. Det är svårt att avgöra eftersom motionerna är lite summariska. Det intressanta i detta sammanhang är att de centrala företrädarna för de tilltänkta mottagarna av kreditgarantisubventionen, det vill säga Sabo och Fastighetsägarna, i sina remissvar gällande utredningen i huvudsak ställde sig avvisande till de förslag som lades fram. Sabos bedömning var att en subventionerad kreditgaranti inte kommer att vara särskilt effektiv. Fastighetsägarna ansåg att det föreslagna stödet var konkurrensnedvridande och oförenligt med EU-rätten. Inte ens Hyresgästföreningen ansåg att förslaget borde genomföras. Men Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna tycker att det är en bra idé.

Jag ska även nämna några andra subventioner. Den enda konkreta subventionen till nyproduktion som föreslås är Vänsterpartiets förslag om ett anslag för subventioner på upp till 200 000 kronor per nyproducerad lägenhet. Civilutskottet har vid flera tillfällen under de gångna åren klargjort sin principiella inställning att denna typ av subventioner i flera avseenden är skadlig för bostadsmarknaden. Dessutom borde det vara känt för Vänsterpartiet och de andra partierna som föreslår allehanda subventioner att en helt övervägande del av bygg- och bostadsmarknadens aktörer motsätter sig återinförda subventioner av det slag som vi har sett tidigare. Det är de förslagen vi ser hela tiden.

Det finns mycket mer att säga om subventioner. Jag konstaterar bara att den grundläggande uppfattningen att statliga bostadsbyggnadssubventioner inte bör återinföras står fast. Det bygger på den uppfattning som många har. Jag vet inte varifrån partierna får idén till att föreslå detta som ingen vill ha. Vem har efterfrågat detta? Är det partiorganisat-

ionerna, eller varifrån kommer det? Vet de bättre hur bostadsmarknaden fungerar och borde fungera än de som är aktörer på marknaden?

När det gäller stödet till klimatanpassning av miljonprogrammets bostäder kan jag säga att det är angeläget att möjligheten till ökad energieffektivitet i bostadsbeståndet tas till vara. I samband med de upprustnings- och ombyggnadsåtgärder som är aktuella i en stor del av de flerbostadshus som byggdes under miljonprogrammets dagar bör det vara möjligt att vidta ett antal olika åtgärder när det gäller tillförsel och användning av energi. Det finns också ett antal exempel på genomförda upprustningar i det bostadsbeståndet som har lett till en avsevärt minskad energianvändning. Vilka åtgärder som är möjliga och lämpliga att vidta i de enskilda fallen varierar mellan olika bostadsområden och olika typer av byggnader. Detta måste fastighetsägarna själva avgöra mot bakgrund av de långsiktigt ekonomiska förutsättningarna för olika åtgärder och andra aktuella faktorer. Utgångspunkten måste vara att upprustningen ska kunna genomföras utan statliga subventioner.

Jag vill också säga något om de grundläggande ekonomiska förutsättningarna. De verkar aldrig finnas med, inte ens i bakgrunden, när man lyssnar på de partier som föreslår en subventionspolitik och detaljregleringar.

Bostadsbyggandets starka beroende av samhällsekonomi i övrigt är ganska tydligt. Inte minst följderna av den internationella ekonomiska utvecklingen under de senaste åren visar tydligt på det sambandet. Under åren runt 2008 påverkades hela den svenska ekonomin starkt av en internationell finansiell kris och konjunkturnedgång. Därefter stärktes framtidstron successivt inom den svenska ekonomin och den svenska bostadsmarknaden vilket visade sig genom ett påtagligt ökat bostadsbyggande. Det finns nu tecken på att den positiva utvecklingen på nytt riskerar att hämmas sedan de finansiella problemen inom eurozonen tilltagit under hösten. Det finns olika prognoser, och Sverige ligger under alla förhållanden bra till i Europa.

Jag kan också kortfattat nämna att det bostadspolitiska målet som det har talats om här är utformat med utgångspunkt i att frågorna om bostäder och byggande nu är samlade i ett departement. Möjligen återkommer bostadsministern till detta.

Slutligen ska jag säga något om målet för konsumentpolitiken. Civilutskottet behandlade ett förslag till ett nytt konsumentpolitiskt mål under hösten 2007. I samband med behandlingen av förslaget framhölls att det krävs ett grundläggande konsumentskydd och tillgång till lättillgänglig och tillförlitlig information om exempelvis produkters pris och egenskaper, produktionsmetoder, säkerhetsaspekter och vilken påverkan konsumtionen har på människor och miljö för att konsumenterna ska ha makt och möjlighet att göra aktiva val.

I budgetbetänkandet hösten 2008 stod utskottet fast vid sin uppfattning att det då gällande målet för konsumentpolitiken, och därmed även det likalydande föreslagna målet för området konsumentpolitik, framstod som väl genomtänkt och välmotiverat. Liksom tidigare påpekades att det uppsatta målet inte innebar någon försvagning av hållbarhetsaspekten. Det finns inget skäl att ersätta det nu gällande konsumentpolitiska målet med något nytt.

Prot. 2011/12:48
14 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Om man lyssnade på Veronica Palm, vilket jag gjorde, har man noterat att hon sade att man kan rösta på Socialdemokraternas förslag i kamraren den 14 december om man vill stoppa bluffakturor. Jag undrar vilket förslag man ska rösta på. Det framgår inte riktigt klart.

Det handlar om bluffakturor. Man har sagt att man ska införa en ångerrätt, precis som konsumenter har. Då uppstår frågan: Varför ska man ångra ett avtal som man inte har ingått? Om man skulle få ångra ett avtal som man inte har ingått, vem ska man ångra det till? Ska man göra det till blufföretaget som säger: Nej, det är ingen som har ånkrat det här. Hur har det förbättrat småföretagarnas situation? Det framstår närmast som en intellektuell härdsälta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Det innebär att samtliga reservationer ska avslås.
(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Bengtson Skogsberg och Thomas Finnberg (båda M).

Anf. 166 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag håller med om det som Anti Avsan nämner angående subventioner, att de kan snedvrída konkurrensen och att de kanske inte är en långsiktig lösning. Jag säger också i mitt anförande att det i grunden är fastighetsägarna och kommunerna som bör ta ett gemensamt ansvar, men jag menar dessutom att samhället har skapat de problem som finns i miljonprogramsområdena. Då bör det också vara en del av samhällets ansvar att försöka reda ut dem. Samhällsvinsterna är så pass stora av att komma till rätta med dessa strukturella problem att jag vill se detta som en nödlösning och tillfällig lösning.

Jag skulle vilja fråga Anti Avsan hur han mer konkret vill att vi ska komma till rätta med problemen i miljonprogramsområdena.

Anf. 167 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Om man tittar på hur allmännyttan i Sverige har utvecklats får man en del förklaringar till varför det är som det är. Hela idén med allmännyttan var ju att producera ett mycket stort antal bostäder. Det är i och för sig inte fel, men trots den ambitionen blev det fel i någon mening därför att förutsättningarna inte stämde riktigt med omvärldens förutsättningar.

I mitten av 90-talet förändrades allmännyttans skattevillkor. Man jämfördes med andra företag inom bostadssektorn. Det visade sig att de ofta var underkapitaliserade. Det ledde till att ägarna ofta tog ansvar och såg till att man fick en bättre ekonomi i de företagen. Det skapade också möjligheter att sköta underhållet av fastigheterna. Det finns väldigt många kommunala bostadsaktiebolag i det här landet som har skött sitt fastighetsbestånd och tagit ansvar, många gånger kanske genom att höja hyrorna. Det är hyresgästerna som har betalat för att få bo i anständiga bostäder.

Sedan finns det säkert andra företag som inte har tagit sitt ansvar. Jag kan inte tycka att det är rimligt att skattebetalarna ska gå in och betala för dem som inte har tagit sitt ansvar. Jag tycker att de kommunalpolitiker som sitter i de bolagens styrelser eller kommunpolitikerna i övrigt ska

ställas till ansvar av sina väljare i allmänna val. Jag tycker att det är lika fel att tillskjuta skattepengar till den här typen av företag som jag tycker att det hade varit att tillskjuta skattepengar till Saab, vilket fler kanske kan vara överens om i dag.

Anf. 168 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Nu är det trots allt så, Anti Avsan, att det inte bara handlar om renoveringar. Det handlar om hela strukturen i de här områdena. Det handlar om utemiljön och befolkningen som bor där. Om det är så enkelt att lösa de här problemen, varför har det inte hänt någonting? Någonstans tycker jag att det är kommunernas och fastighetsägarnas ansvar, men har fastighetsägarna och kommunerna haft någonting att säga till om när det gäller vilken befolkning som ska bo där? Det har blivit en så koncentrerad del av i många fall utslagna människor som inte har någon möjlighet att ta sig därifrån. Hur kan detta vara kommunernas ansvar?

Anf. 169 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Kommunerna har ansvar för samhällsplaneringen. Det räcker inte att bygga bostäder. Det har jag reagerat över många gånger, inte minst när det gäller förslag från olika bostadspolitiker dock inte så ofta borgerliga. Man pratar bara om bostäder, och man pratar inte om det andra som måste finnas. Det är ingen poäng med att bygga bostäder om det inte finns förskoleplatser, skolor och annan kommunal service. De här områdena är inte attraktiva för människor om man utgår från människors värderingar. Det finns i och för sig väldigt fina miljonprogramsområden också, men samhällsbyggnadstekniken, att lägga stora limpor ute på ett fält dit det inte ens fanns kollektivtrafik från början, är inte attraktiv.

Det var också den utvecklingen vi såg. De här områdena normaliserades med tiden därför att man vidtog kompletterande åtgärder. Jag tror att man måste bygga en mer stadslig miljö. Då kan man också tillföra mervärden som gör att människor mår bättre och trivs bättre i de här områdena om de inte skulle känna att de gör det i dag.

Men det här är inte lätt. Det håller jag med om. Det är väldigt svårt. Det förutsätter kommunal handlingskraft och ett aktivt planarbete, vilket kanske inte finns i tillräcklig omfattning i många kommuner. Man har kanske exploaterat nya områden och dragit på sig infrastrukturkostnader i stället för att satsa på områden som redan finns, där det finns kommunalt vatten och avlopp, där det finns vägar och där det finns möjlighet att tillföra mervärden och göra det bättre för alla människor.

Som jag ser det är ansvaret fortfarande kommunernas, annars kommer det aldrig att fungera. Det kommer aldrig att bli en fungerande helhet med alla de delar som jag nämnde.

Anf. 170 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Debatten här i dag visar att det fortfarande finns stora politiska skiljelinjer inom utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning,
byggande samt
konsumentpolitik*

Jag kommer att hålla mig mest på bostads- och byggandesidan. Ända sedan 2006 har Folkpartiets och alliansregeringens inriktning varit klart utstakad. Man kan förenklat uttrycka det så att det har varit en successiv förflyttning från ett genomreglerat system med statliga subventioner till ett system med långsiktigt stabila regelverk utan dessa snedvridande subventioner. Utgångspunkten har hela tiden varit att den enskilda människans behov och önskemål ska vara styrande för vilket bostadsbyggande som utvecklas.

Bostadspolitik skiljer sig naturligtvis inte från andra politikområden, utan det är en ständigt pågående process att utveckla även detta politikområde. En av de målsättningar som finns är att skapa neutralitet mellan upplåtelseformerna, som det brukar heta, med hänsyn till de skillnader som finns. Alla upplåtelseformer har inte exakt samma förutsättningar.

Det har varit väldigt mycket fokus på hyresrätten i det här sammanhanget. Spelreglerna på hyresmarknaden har reformerats i och med att de kommunala bostadsbolagen från och med i år ska drivas efter affärsmässiga principer samtidigt som man har ändrat den hyresnormerande rollen. Nu gäller de förhandlade hyrorna för hela beståndet i stället för att de kommunala bolagen ska vara hyresnormerande.

Det är en ständigt pågående process. Ett ytterligare steg när det gäller hyresrättens utveckling togs i förra veckan genom regeringsbeslutet att tillsätta en utredning som ska se över hyresrättens förutsättningar samt hur man kan stimulera uthyrning av bostäder.

Den här utredningen ska analysera marknaden för uthyrning av bostäder och lämna underlag för hur den ska utvecklas. Det är många saker som man ska titta på. Man ska inventera förekomsten av outnyttjade lägenheter som kan användas för boende. Man ska se på villkoren för uthyrning och redovisa om det finns några förändringar som man kan göra för att stimulera privatpersoner att hyra ut sin bostad. Man ska titta på om det är en likvärdig behandling av upplåtelseformerna. Man ska också titta på hur man har gjort i andra länder och se om det finns några skillnader som man kan dra lärdom av.

I budgetpropositionen finns det ett konkret förslag som syftar till att just stimulera privatpersoner att hyra ut sin bostad. Nu höjer vi ytterligare en gång det schablonavdrag man får när man hyr ut delar av eller hela sin bostad. Nu är vi uppe i en summa på drygt 26 000 som man kan få ut skattefritt när man hyr ut sin bostad. Det är klart att det borde stimulera människor att se om sitt hus och hyra ut delar av det.

Fru talman! Man kan analysera och fundera lite på om det finns något som skiljer sig från tidigare års budgetdiskussioner. På något vis finns det en liten glidning när det gäller detta med subventioner i och med att Miljöpartiet tydligen har lämnat kravet på subventioner. Det är gott så långt, men Socialdemokraterna och Vänsterpartiet sitter kvar i sitt gamla tänk och lämnar nya förslag på subventioner.

Man kan ju tycka att det är lite märkligt att man kommer med förslag som ingen efterfrågar. Vänsterpartiet har ett renodlat investeringsstöd för hyresrätter. Det är den gamla och verkligen beprövade metoden som inte har fungerat någon gång. Socialdemokraterna har en investeringsstimulans med skattekreditering. Det är ett stöd fast från andra hållet. De har också subvention av kreditgarantier.

Ingen av dessa åtgärder har efterfrågats av dem som ska ta hand om dem. Man kan, som Anti Avsan var inne på, undra om det är politiska subventioner snarare än något som bygg- och bostadsmarknaden efterfrågar.

Fru talman! Vi kan vara eniga om att byggandet av bostäder borde ligga på en högre nivå. Har en ort bostadsbrist är det ett problem både för den enskilde och för samhället. Veronica Palm har rätt i att bostadsbrist på en ort är en tillväxthämmande faktor. Lösningen är dock inte att sätta in subventioner. Den politiken hade vi länge, och med facit i hand kan vi se att den inte fungerade.

Jag tycker att vi ska diskutera vad bostadspolitik är. Inom politiken över huvud taget och kanske mest på detta område är det en tävling om att ha störst anslag. Ju mer pengar man anslår, desto bättre politik är det. Jag vill påstå att det är tvärtom. Man ska ha en politik och ett regelverk som gör att man inte behöver gå in på marknaden och lappa och laga med subventioner. De är ju ett tecken på att det inte riktigt fungerar.

Vad är då receptet? Det handlar om att göra det lättare att bygga. Här har kommunen och staten ett delat ansvar. Staten skapar regelverken. Det som har kommit till under senare tid är en ny plan- och bygglag och en ny överprövningsprocess. Regeringen går nu vidare med ytterligare utredningar och uppdrag för att se över regelverket för byggandet. Detta är statens roll i sammanhanget.

Man har tillsatt utredare som ska kartlägga kommunernas tillämpning av bygglagstiftningens tekniska egenskapskrav. Det handlar mycket om kommunala särkrav. Branschen påpekar ofta att det som hindrar storskalighet i byggandet är att olika kommuner har olika krav.

En annan utredning ska se över genomförandet av detaljplan. Man ska titta på gatukostnader och exploateringsavtal. Det är mycket som är kostnadsdrivande i dessa processer. Man ska också titta på markanvisningsprocessen och planberedskapen.

Boverket har fått i uppdrag att titta på olika planförenklade åtgärder för att nå en effektiv planprocess.

Det är viktigt att vi tittar på tillämpningen. Ofta tycker man att det ska till en ny lagstiftning när något inte fungerar, men inte alltför sällan ligger det en tillämpningshistoria bakom.

Fru talman! Det kanske är lite tjatigt att jag räknar upp dessa saker, men jag gör det för att visa vad statens roll är. Statens roll är alltså inte att subventionera bostadsmarknaden. Kommunernas roll är att planera och att se till att det finns mark.

Fru talman! Låt mig till sist anknyta till trafikutskottets debatt som jag deltog i tidigare i dag. Där lyfte jag fram alliansregeringens ökade satsningar på landsbygden. I politiken diskuterar man ofta städernas och tätorternas problem, men i trafikutskottets debatt i dag konstaterade vi att alliansregeringen har ökat sina satsningar på vägsystemet på landsbygden. Det handlar om satsningar på tjälsäkerhet, bärighet och enskilda vägar.

I civilutskottets betänkande och i budgetpropositionen kan man utläsa att kommunerna ska skapa förutsättningar för byggande på landsbygden. Det välkomnar Folkpartiet. Vi har haft motioner om detta tidigare. Man ska nu genomföra de två förslag som Statens bostadskreditnämnd har

lagt fram. Det handlar om finansiell rådgivning och utökade möjligheter att ställa ut kreditgarantier.

Kreditgarantier, som är ett självfinansierande system, är viktigt på landsbygden för att byggkostnaden överstiger värdet på de färdiga husen, vilket är ett problem i sig. Det är dock sällan som de som bygger på landsbygden inte sköter sig och betalar av, så det är inget stort risk-system. Men det är viktigt att man får dessa kreditmöjligheter.

Det här tycker Folkpartiet är bra. Men det tycker tydligen inte Socialdemokraterna och Miljöpartiet som har två reservationer. De skriver att det behövs en mer genomtänkt politik och att de vill koppla det till andra saker. Det är lite diffust uttryckt.

Jag tycker dock att vi alla kan enas om att denna förändring för landsbygdens förutsättningar är bra.

Anf. 171 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

Framtiden är något som de flesta bär på olika drömmar om. Det kan handla om en utbildning, ett arbete, någon att älska och bilda familj med, en aktiv ålderdom, att välja att bryta upp och leva ensam eller att få leva ett bekymmersfritt liv den sista tiden. I alla skeden ska bostaden finnas där som det självklara navet i livet.

För Centerpartiet är förverkligandet av drömmar en drivkraft som måste tas till vara. När en ung människa tappar tron på möjligheten till jobb och bostad så ger det en skada som är svår att reparera. Kan man själv inte styra över sitt boende eller sin arbetssituation går det snabbt ut över ens hälsa. Vid sidan om arbete och livsmening är hemkänslan en viktig del i det som ger oss glädje och motivation.

Centerpartiets utgångspunkt är att var och en ska ha chansen att förverkliga sina bodrömmar, oavsett bostadsort, ålder eller livssituation.

Bostadspolitiken är ett komplext område där skatte- och finansieringsfrågor, företagande och konkurrensvillkor, miljö- och energikrav ofta drar åt olika håll och måste samverka för att ge människor tak över huvudet så att de kan leva sina drömmar och skapa hem.

Småhustillverkarna är bekymrade över sin framtid. Det finns ingen efterfrågan på villor, säger de och listar en lång rad orsaker. Det är allt från krångliga regler för byggande till bolånetaket, som tillsammans med minskade lånemöjligheter har gjort det svårare att skaffa hus, framför allt för unga familjer.

I småhusbranschen sker mycket av det utvecklingsarbete som behövs för att skapa ett långsiktigt hållbart och energieffektivt byggande. Om hela landet ska kunna leva måste bostadsbyggandet utanför planlagt område på landsbygden underlättas.

Fru talman! ”Plötsligt knäpper det till i spiralen. Sakta, sakta börjar den rotera uppåt och blottar en näst intill överklig strukturomvandling. Omfattande, komplex och kanske med smärtande knoppbristningar, men med oanade utvecklingsmöjligheter för platsen och människorna. Pajala börjar skriva in ett stycke positiv samhällsutveckling i historieböckerna.”

Orden är hämtade ur en populärutgåva av Pajala kommuns översiktsplan för 2010. Jag var där i går och kan intyga att det som står där är sant.

Gruvföretaget Northland håller sedan i somras ett extremt högt tempo tillsammans med kommunen och dess näringslivsbolag i utvecklingen av en industriplanläggning med infrastruktur som ska hantera den järnmalm som kommer att brytas i tre fyndigheter.

1 000 personer kommer att sysselsättas direkt i gruvdrift och transporter. Minst lika många kommer att jobba i den samhällsservice som blir en följd av expansionen. I dag har Pajala 6 300 invånare. Till 2020 säger de mest optimistiska beräkningarna att det kommer att finnas 10 000 Pajalabor.

Alla är överens om att de attraktiva bomiljöer som behövs för att människor ska välja att bosätta sig i Pajala i stället för att veckopendla bör byggas i strandnära lägen längs de 550 kilometer långa älvsystemen.

Där har människor bosatt sig i tiotusentals år, så varför skulle de inte kunna göra det i dag?

Men trots att Pajala är en röd kommun var det ingen där som frågade efter subventioner, bara efter mindre krångel med länsstyrelsen om strandskyddet och ett sätt att kompensera för de låga marknadsvärdena. Man litar på att privata byggbolag ska kunna få fram de 1 200 bostäder som behövs i en kommun som under de närmaste åren kommer att öka sin befolkning med 10 procent om året.

Fru talman! Det är speciellt glädjande för oss i Centerpartiet att ministern ska se till att strandnära byggande underlättas. Det gäller att hålla trycket uppe, så att inte strandskyddsreglerna får motsatt effekt och i stället stänger oss ute från upplevelsen av natur och vatten. Om lagen inte får den effekt som avsågs menar vi i Centerpartiet att den kanske behöver göras om och förtydligas.

Det är också positivt att bostadsministern vill göra något åt nya hinder som verkar ha uppstått sedan den nya förenklade plan- och bygglagen trädde i kraft. Vi står bakom alla de utredningar som görs för att hitta flaskhalsarna i planeringsprocessen.

Det finns kommuner där det är lättare att gå till sin bank och låna pengar till en ny snöskoter än till en bostad. På svaga bostadsmarknader faller marknadsvärdet på huset under produktionskostnaden i samma ögonblick som du för första gången sätter nyckeln i låset och tar huset i bruk.

Det föreslås att Statens bostadskreditnämnd ska utöka gränsen för kreditgarantin från nuvarande 10 000 kronor per kvadratmeter till 16 000 kronor. På det sättet blir det förhoppningsvis enklare för hushåll och byggbolag att få lån för nybyggnation i gles- och landsbygd. Med det ger regeringen en tydlig signal till att stimulera bostadsbyggandet där marknadens drivkrafter inte riktigt räcker till.

Bristen på bostäder för unga i våra storstäder är ett stort problem. Jag håller med om att för lite görs för att komma till rätta med det. Men oppositionen vill lösa det med hjälp av högre skatter, inrättande av kommunala bostadsförmedlingar och andra påbud från staten. Subventioner har prövats och för länge sedan passerat bästföredatum. Ingen vill ha dem tillbaka, förutom några talare i den här debatten.

Så länge det finns människor som vill skaffa sig en bostad och det finns företag som är beredda att bygga och förvalta bostäder kommer det att kunna byggas utan subventioner. Framför allt borde det väl gälla i storstäderna, där det finns en efterfrågan.

Det måste byggas mer, oavsett upplåtelseformer. Det gäller också att undanröja hindren och se till att bättre utnyttja de bostäder som redan finns. Vi vill se till att alla bostadsmöjligheter utnyttjas. Vi ser att dagens hyressättning skapar en grogrund för svarthandel som också har gett upphov till en del av bostadsbristen.

Vi tror på en friare hyressättning och på att tillåta större avsteg från bruksvärdesprincipen som ett sätt att öka tillgången på bostäder och som ett sätt att öka bostadsbyggandet totalt. Vi vill också peka på att möjligheten till total skattebefrielse och mer flexibla regler för andrahandsuthyrning kommer att göra att tillgången på bostadsmöjligheter ökar dramatiskt. Det finns undersökningar som visar att potentialen kan vara så stor som 43 000 bostadsmöjligheter bara i Stockholms län.

Fru talman! Centerpartiet har lanserat ”sparandelinjen”. Att spara, amortera och investera ger människor större trygghet och handlingsfrihet, menar Annie Lööf och föreslår ett grundavdrag för sparande på upp till några tusen per år och en avdragsmöjlighet för kapitalinkomster från bankränta och aktieutdelningar.

Unga behöver en grundplåt, och så länge vi har ett system där lånemöjligheterna minskar måste vi se till att sparandet stimuleras i stället. Bolånetaket kanske kan behöva höjas lite grann och ersättas med ett ökat krav på amortering. Det vore bra att se över effekten av bolånetaket.

Fru talman! Centerpartiet har varit med om att ställa om bostadssektorn från bidragsberoende till en mer förutsägbar och bättre fungerande bostadspolitik med långsiktigt stabila villkor. Det måste nu satsas på sådant som kan bidra till en bättre konkurrens med lägre byggkostnader, som stärker hyresgästens ställning, som kan bidra till en större bostadsmarknad för unga och som kan medverka till att bryta det utanförskap som kommit att koncentreras till vissa bostadsområden.

En annan åtgärd är att se till att få bort de inlåsnings effekter som kommer av extrakostnader vid försäljning av bostäder. Inskrivningsavgifter, stämpelskatter, pantbrevsavgifter och reavinstskatt medför kostnader på hundratusentals kronor för en ordinär villa i många delar av landet. Det gör att många sitter kvar onödigt länge i sitt boende eller avstår från att sälja över huvud taget och låter huset stå tomt sedan man flyttat därifrån. När flyttkedjorna stoppar upp hindrar det i slutändan ungdomar från att få kontrakt på sin första bostad och kunna påbörja ett vuxenliv med allt vad det innebär.

Det finns ingen quick fix i bostadspolitiken. Centerpartiet tycker att regeringen har tagit sig an utmaningarna på ett systematiskt sätt och tillsatt de utredningar som behövs för att kartlägga problemen och plocka de lägst hängande frukterna. Jag ser fram emot vad utredningen om att stärka hyresrättens ställning kommer fram till för förslag, liksom den utredning som ska arbeta fram ett regelverk för ägarlägenheter i befintligt hyresbestånd.

Det finns dock tecken som talar om att krånglet har ökat. Höjda bygglovsavgifter förekommer i vissa kommuner. Tiden man får vänta på bygglov dras ut, trots att en maxgräns har satts. Jag tror fortfarande att det finns en potential hos kommuner och byggare att snabba upp och förenkla. Det gäller förstås även myndigheterna, som Boverket.

Byggbranschen kan arbeta mer processinriktat och öka sin effektivitet. Jag har sett bra exempel på bättre upphandlingar, industriell produkt-

ion och partnerskapsgenomföranden av stora byggen och renoveringar av exempelvis miljonprogramsområden. Det allmännyttiga bostadsbolaget Alingsåshem har med Skanska som entreprenör arbetat så när de renoverat 16 huskroppar, slarvigt byggda i början av 70-talet vid Brogården. De renoverar energieffektivt, utan subventioner och utan ROT-bidrag.

Med subventioner skulle det bli ointressant att vara effektiv och kostnadsmedveten. Det skulle bara gynna de fastighetsägare som sitter passiva och låter hyresgästernas lägenheter förfalla medan uppvärmningskostnaderna ökar.

Vi tror på ett bredare utbud, med ägarlägenheter, andrahandsuthyrning och mer marknadshyror. Det behövs en skatte- och avgiftspolitik som främjar rörlighet och där marknaden behöver hjälp och stöd genom kreditgarantier. När privatpersoner behöver hjälp vill vi öka möjligheten genom ökat bostadsbidrag och personligt stöd för att kunna klara av ett boende. Hyresrätter behövs, när ungdomskullarna växer, när människor behöver ändra sitt boende på grund av privata förhållanden och hälsa och när vi behöver snabb tillgång till arbetskraft för att ett företag etablerar sig och vill expandera, vilket händer i Pajala nu.

Centerpartiet vill att människor ska känna trygghet och ha möjlighet att välja den bostad som passar henne bäst i varje skede av livet, med olika fysiska och sociala behov, ekonomiska förutsättningar och familjesituationer.

Jag vill slutligen, fru talman, önska dig och medarbetarna en god jul och ett gott nytt år. Jag vill tacka civilutskottets kansli och ledamöter från både Alliansen och oppositionen för året som gått och önska er en god och vilsam jul, ett gott nytt år och många nya pepparkakshus.

Anf. 172 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det är väl bäst att börja med att önska en god jul och ett gott nytt år. I annat fall glömmar man bort det. Det gäller inte bara talmannen utan också personalen och kammarens ledamöter.

Regeringens bostadspolitik handlar om att skapa bättre förutsättningar för byggande och en bättre fungerande bostadsmarknad i Sverige.

Vi vet att Sverige har byggt för lite bostäder under de senaste 20 åren. Jämfört med våra nordiska grannländer har vi endast byggt ungefär hälften av vad de byggt givet vår storlek. Vi bygger också mindre än genomsnittet bland OECD-länderna. Bostadsbristen är akut för många människor, inte minst våra ungdomar, som ska studera, arbeta eller bara vill flytta hemifrån för att ta ökat ansvar för sitt eget boende.

Om vi under 20 år byggt för lite och det är allt svårare att få tag på en lägenhet måste vi göra allt vi kan för att göra en riktig analys av var problemet sitter någonstans. Vi måste också inse att ansvaret faller dels på kommunerna, som har ett stort ansvar och en viktig roll att spela, dels självklart även på staten. Men även byggbolag och fastighetsvärdar har ett ansvar att medverka till att lösa problemen. Alla måste dra åt samma håll.

Från statens sida arbetar vi nu dels med att få bostads- och byggmarknaden att fungera bättre, dels med att fundera över hur vi kan utnyttja befintliga hus och lägenheter på ett bättre sätt.

Låt mig börja med bostadsmarknaden! För att få den att fungera bättre bedrevs ett intensivt arbete under förra mandatperioden tillsam-

mans med parterna på bostadsmarknaden. Det ledde fram till ett nytt hyressättningssystem och nya förutsättningar för allmännyttan från och med januari i år.

Allmännyttan ska bedrivas affärsmässigt, och de kommunala bostadsbolagens hyror är inte längre normerande. Bruksvärdet har fått en renässans, och nu är det upp till parterna att förvalta det ansvar de har fått via förhandlingar. Förhoppningen är att det här ska ge en smidigare bostadsmarknad på sikt och stärka hyresrätten som boendeform.

Men en smidigare bostadsmarknad räcker inte. Vi måste också ha bättre förutsättningar för byggande, mindre regelkrångel och mer långsiktighet.

År 2006 tog regeringen över en bostadspolitik som under årtionden kännetecknats av höga berg och djupa dalar. Tittar vi på byggandet i Sverige under efterkrigstiden ser vi att det har varit en studie i ryckighet. Det har gått upp och det har gått ned. Det har varit subventioner fram och tillbaka. Regelkrångel och osäkerhet om de långsiktiga förutsättningarna har präglat bostadspolitiken. Det har gjort att bostadsbyggandet har svängt upp och ned, men på en långsiktigt alltför låg nivå, särskilt under de senaste 20 åren.

Denna ryckighet kostar pengar, mycket pengar. Byggjobbare måste varslas, byggjobbare anställas, planer tas fram och planer läggs på hyllan, och förutsättningarna för ett effektivt bostadsbyggande blir sämre.

Nu krävs det att vi skapar långsiktiga spelregler, en långsiktighet som sträcker sig längre än till nästa utbetalning av räntebidrag. Det är långsiktighet som byggbranschen mår bäst av.

I detta sammanhang måste goda offentliga finanser betonas. Det räcker inte med att vi här hemma har ordning och reda i vår statsbudget. I den alltmer sammanknutna världsekonomin påverkas vi av finanskriser i omvärlden och den skuldskris som Europa nu brottas med.

Bostadsbyggandet är, mer än många andra sektorer, beroende av ordning och reda i offentliga finanser, fungerande banksystem och rimliga räntenivåer. Fallerar det hjälper inte mycket – då dyker bostadsbyggandet. Vi såg det under finanskrisen, och vi ser nu också hur krisen i omvärlden påverkar viljan att ta de risker det innebär att investera i en ny bostadsrätt eller en ny villa.

För att långsiktigt öka det svenska bostadsbyggandet krävs det att man lyfter på alla stenar, att man seriöst söker svaret på frågan: Varför bygger vi för lite?

Det har inte Socialdemokraterna orkat göra under många år. De har lutat sig tillbaka, slängt ut några miljarder i subventioner och olika subventionssystem och skyllt på byggsektorn, att den är för dyr och för konservativ. Det kan ligga en del i det.

Men, herr talman, om det är så att byggsektorn är för dyr har subventionerna inte gjort saken bättre – tvärtom. Subventioner driver kostnader som vallhunden driver fåren. Att välja subventioner är att blunda för det som inte fungerar och skjuta problemen på framtiden. Det är att göra både skattebetalarna och byggsektorn en otjänst. Miljarderna behövs bättre någon annanstans än i byggherrarnas fickor, där de ofta hamnar.

Regeringen arbetar i stället för att skapa bättre förutsättningar för byggande. Vi har en ny plan- och bygglag från den 2 maj i år. Kommu-

nera har nu maximalt tio veckor på sig att ge besked om bygglov, och reglerna för när bygglovet vinner laga kraft är nu tydliga.

Vi har också fått en ny instansordning med mark- och miljödomstolarna som prövar överklaganden. Syftet är en tydligare rättsordning och samtidigt snabbare processer. Vi följer också upp hur domstolarna jobbar med frågorna genom en kontinuerlig dialog.

Nu går vi vidare med de för byggandet så nödvändiga plangenomförandefrågorna.

Efter valet i fjol samlades många av de frågor som rör bostads- och byggpolitiken under ett och samma paraply. Jag vågar säga att vi redan nu ser tydligt positiva resultat av den här sammanslagningen. Synergieffekterna är uppenbara. Det innebär också att planfrågorna har fått en renässans.

Vi måste konstatera att det knappast är en smidig process som kännetecknar byggandet. Från idé till spaden i jorden är det en stökig väg som måste beträdas. För att ta ett exempel från industrin: Om man tar fordonstillverkningsprocessen som en autostrada är byggprocessen en snårig kostig, kantad av diken och fallgropar. Man vet nämligen aldrig vad som väntar runt hörnet.

Det är därför som vi nu ser över plangenomförandet och regelverket kring detta. Osäkerheten är tyvärr stor på grund av en föråldrad och otymplig lagstiftning. Kommunerna väljer många gånger att gå sina egna vägar och teckna exploateringsavtal med skiftande kvalitet och innehåll. Det i sin tur leder till ökad oförutsägbarhet: Vad är det som gäller i det här fallet? Insynen från allmänheten blir mindre. Avtalen tar ofta lång tid, och tid är pengar.

Kommunerna hanterar till exempel det här med finansiering av gatukostnader olika. Vi läser i medier om enskilda fastighetsägare som fått fakturor på åtskilliga hundratusentals kronor för en bit väg, som man knappt visste att man var ansvarig för. Det är sådana frågor som en plangenomförandeutredning ska titta närmare på.

Vi har också delat ut ett antal myndighetsuppdrag som alla på olika sätt handlar om att skapa ökad snabbhet och förutsägbarhet i processen. Vi vill förvandla byggprocessen från en snårig kostig till åtminstone en riksväg.

Låt mig också nämna översynen av kommunernas egenskapskrav vid byggande. Utredaren har fått regeringens uppdrag att utreda konsekvenserna av att kommunerna ställer egna, utöver Boverkets, tekniska särkrav vid byggande. Detta handlar också om att skapa ökad förutsägbarhet för dem som ska bygga husen som vi ska bo i.

En del invänder och säger att det väl är bra om kommunerna ställer högre krav, exempelvis när det gäller energiförbrukning. Men då glömmar man bort att teknisk utveckling inte bara handlar om att uppfinna nya lösningar, utan lika mycket om att omsätta dem i lönsam produktion. Tänk er fordonsindustrin, tänk er våra svenska lastbilstillverkare Volvo och Scania! Deras lastbilar hade inte dragit 40 procent mindre bränsle i dag jämfört med 70-talet om de tvingats tillverka en lastbil med särskild luftkonditionering för Växjö, en med avgasrening specificerad för Östersund och en med bromssystem utvecklat enligt vad Simrishamn önskade, och så vidare.

Men det är denna verklighet byggindustrin möter. Utredaren ska kartlägga problemet med olika tekniska egenskapskrav och se över konsekvenserna för byggandet och byggkostnaderna.

Herr talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att vi inte kan bygga bort bostadsbristen i ett nafs. Därför måste vi utnyttja de hus och bostäder vi har smartare och bättre.

När regeringen tog över 2006 kunde en privatperson hyra ut delar av eller hela sin villa för 4 000 kronor utan att betala skatt. I tre steg har vi nu höjt detta, och antas den budgetproposition som nu ligger kommer schablonavdraget att bli 21 000 kronor. Tillsammans med det grundavdrag som finns i systemet kan man alltså efter årsskiftet hyra ut för över 2 000 kronor per månad utan att betala skatt.

Nu går vi vidare och låter en särskild utredare föreslå åtgärder som ytterligare kan underlätta privatpersoners möjligheter att hyra ut egen ägd bostad i andrahand. Han ska lämna förslag om detta i april nästa år.

Jag är övertygad om att potentialen är stor. Handelskammaren i Stockholm har gjort undersökningar och talar om att det kan finnas uppemot 40 000 bostäder i Stockholmsregionen tillgängliga om man får andrahandsuthyrningen att fungera bättre. Låt oss säga att de överdriver, men det indikerar ändå att det handlar om ganska många bostäder.

Vi har också fokuserat extra mycket på studentbostäder genom att på departementet anställa en person som rest runt i landet för att just ställa frågan vad det är som hindrar att vi bygger studentbostäder i den omfattning som vi behöver.

Vi har också engagerat en speciell person för att titta närmare på den regionala planeringen av bostäder i Stockholms län och hur den kan förstärkas, allt för att få det att fungera på ett bättre sätt.

Det är ytterligare några exempel på hur vi angriper de problem vi ser på bostadsmarknaden för att få systemen att fungera bättre.

Får jag avslutningsvis kommentera en annan nyhet i årets budgetproposition. Vi underlättar byggande på lands- och glesbygd genom bättre möjligheter för Bostadskreditnämnden att ge garantier för byggande i områden med låga marknadsvärden. Vi följer upp och förbättrar möjligheterna att i dessa områden nyttja lättnaderna som finns i den nya strandskyddslagen. Vi ser att lagen inte används på rätt sätt, och man har inte alltid kompetensen att utnyttja lagen på rätt sätt. Därför tillför vi pengar för stöd, information och uppföljningsinsatser.

Steg för steg, herr talman, skapar vi en långsiktigt förutsägbar och stabil bostadspolitik. Mot detta står en opposition som är något högröstad men tomhänt på egna förslag.

(Applåder)

Anf. 173 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Om jag nu skulle fråga bostadsministern hur han avser att få i gång bostadsbyggandet i Sverige, vilket jag har gjort vid ett flertal tillfällen, kommer han att säga att det beror på den tidigare socialdemokratiskt förda politiken. Han kommer att hävda att man har satt i gång en hel del utredningar. Han kommer att använda lite hårda ord – söndersubventionerad, kanske? Och visst kan man se det just när det gäller investeringsstödet. Visst kan man se när vi bytte regering, när siffrorna dök

2007, när bostadsbyggandet dök, ett år innan den internationella finans-krisen slog till i Sverige. Så visst kan man göra det.

Men jag tänker inte ställa den frågan till bostadsministern, för jag har redan hört de svaren. Jag skulle vilja ställa en fråga till bostadsministern utifrån ett rent ungdomsperspektiv.

En kvarts miljon unga vuxna saknar bostad. Förra året byggdes 125 studentlägenheter. Det byggdes 2 045 ettor, den lägsta nivån på 22 år. Vi har de största ungdomskullarna på väg ut på bostadsmarknaden.

Hur lång tid anser statsrådet att det är rimligt att en ung vuxen i dag får stå i bostadskö innan hon får sitt första egna förstahandskontrakt?

Anf. 174 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag överlämna ett diagram till Veronica Palm. Det visar antalet påbörjade bostäder i Norden. Man ser hur det samvarierar mellan Norge, Sverige och Finland.

Man ser något som händer 2006–2007: Bostadsbyggandet sjunker i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Tydligt är det så att de subventioner som vi avskaffade fick dramatiskt genomslag även i Danmark och Norge. Det är möjligt att Veronica Palm har stor tilltro till regeringens politik. Men så stor tilltro tror jag inte att regeringens politik har.

Detta följer varandra ganska väl, med konjunkturen och annat. Problemet är bara att vår nivå är för låg. Den är ungefär hälften mot vad våra nordiska grannländer har.

Så till det bekymmersamma läget för våra unga. Jag håller med om problembeskrivningen. Detta är delvis en konsekvens av ett lågt bostadsbyggande under lång tid, att vi har ovanligt stora ungdomskullar och att ungdomar söker sig mot de heta områdena, universitetsorterna och storstäderna.

Vi måste nu vända på alla stenar för att fundera över hur vi ska kunna skapa fler bostäder. Då handlar det om att få upp bostadsbyggandet. Jag redovisade i mitt anförande en rad olika åtgärder som ligger på statens nivå. Kommunerna måste bjuda till och göra sin del i detta. Vi måste också se till att vi använder befintligt bestånd bättre. Det är ju bättre att bo i en lägenhet som man själv inte har förstahandskontrakt på än att bo på gatan.

Men det innebär inte att vi stannar vid detta. Självklart är målet att alla ska få ett kontrakt man själv vill ha på de villkor man själv önskar – det är målsättningen.

Det handlar om att jobba på alla fronter. Därför har vi ett brett spektrum av arbete på gång. Men de som har planmonopolet och de som har instrumentet kommunala bostäder är kommunerna, och även de måste bjuda till. Därför tittar vi på hur kommunerna kan bli bättre på att leva upp till sitt ansvarstagande.

Sedan har självklart också de privata byggbolagen ett ansvar.

Anf. 175 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att man vänder på alla stenar. Jag är helt överens med statsrådet om att det behövs många verktyg för att få i gång bostadsbyggandet. Och det behöver inte bara vändas på stenar, utan det är dags att börja stapla stenar och bygga hus, för det är ju där problemet ligger.

Vi behöver utreda, genomlysna och utvärdera, men vi behöver också sätta i gång byggandet. Där är den grundläggande politiska konflikten. Är det ett politiskt ansvar att sätta i gång bostadsbyggandet, eller är det något där vi analyserar och låter marknaden stå för lösningen?

Jag tycker att det är ett politiskt ansvar, och jag tycker också att det är ett så viktigt politiskt ansvar att jag är beredd att använda några av de pengar som vi gemensamt har för att sätta i gång bostadsbyggandet, för att stimulera och investera i att unga människor får möjlighet att ta sig in på bostadsmarknaden.

Det är inte så att regeringen på något sätt är oäven till att använda gemensamma skattepengar, surt förvärvade pengar som folk har tjänat ihop och betalat skatt för, till bostadssektorn. 15 miljarder används till bidrag för dem som väljer att renovera sina privata fastigheter eller köpa hushållsnära tjänster – 15 miljarder!

Då måste min fråga bli: Varför är det viktigare att subventionera att bygga nytt badrum i villan på Solsidan i Spanien och ge statliga bidrag till det än att ge ett investeringsstöd för att unga människor ska kunna komma in på bostadsmarknaden? Det är där den politiska konflikten ligger.

Anf. 176 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Vi låter inte bara marknaden lösa problemen. Självklart ska vi använda marknaden – den kan vara vår tjänare på det här området. Men det handlar om politiska initiativ. Det handlar om att se till att planprocesserna fungerar smidigare. Kan vi korta dem skapar vi snabbare igångsättande av bostäder men också lägre kostnader, eftersom tid är pengar.

Det handlar om att kommunerna måste göra sin del i det hela, ta fram detaljplanelagd mark och se till att man använder sina kommunala bostadsbolag på ett aktivt sätt.

Men det handlar också självklart om att skapa goda förutsättningar för privata pengar för investering i bostadssektorn. Det gäller att jobba på många olika områden.

Om subventioner skulle vara lösning på problemet skulle vi ha haft ett betydligt högre bostadsbyggande under de 20 år vi byggde för lite. Vi har prövat tre olika subventionssystem som Socialdemokraterna har hållit på med, men det har ändå inte lyft bostadsbyggandet.

Och vad händer om vi skulle introducera ett nytt subventionssystem, förutom risken för att pengarna går raka vägen till vinst för byggherrarna? Jo, det är att vi får EU-kommissionen som vill godkänna detta subventionssystem. I avvaktan på att EU ska godkänna ett subventionssystem kommer det att gå åtta månader av stiltje på bostadsmarknaden. Det kommer att byggas färre hus – det är problemet!

Dessutom vet vi att de här subventionerna snarare gör att man anpassar sig till att bygga efter subventionerna och inte efter vad man långsiktigt tror är en sund bostadspolitik. Jag tror alltså inte att den vägen är framkomlig.

Jag är beredd att fundera på effektiva insatser för att hjälpa till att stimulera bostadsbyggandet. Men låt oss använda instrument som fungerar i praktiken!

Sedan vet Veronica Palm liksom alla andra att ROT- och RUT-avdragen är en arbetsmarknadspolitisk reform. Det handlar om att göra svarta jobb vita och att skapa fler arbetstillfällen i första hand. Det handlar inte om att skapa fler bostäder – det är inte syftet och poängen med det systemet.

Anf. 177 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet Stefan Attefall om de påstående som ni borgerliga företrädare har framfört, när vi säger att det behövs mer bostäder och hyresrätter. Attacken har då varit att det är dyrare att bygga hyresrätter än bostadsrätter.

En undersökning har på begäran av Vänsterpartiet gjorts av riksdagens utredningstjänst för åren 1995–2009. Den gäller både landsbygden och storstäder och visar att det faktiskt är billigare att bygga hyresrätter, där hyrorna kan förhandlas, och att bostadsrätter är mycket dyrare att bygga.

Jag undrar vad statsrådet anser om det. Hur gör ni nu, när ni under fem år har påstått att det inte går att bygga därför att produktionskostnaderna är mycket högre för hyresrätter än för bostadsrätter och att det därför är svårt att bygga? Det är det ena.

Den andra frågan är: Tror verkligen bostadsministern att situationen att en kvarts miljon unga vuxna behöver eget boende och flera hundra tusen människor i detta land behöver ett boende går att lösa genom andrahandsuthyrning?

Anf. 178 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att orsaken till att effekten många gånger blir att man väljer att bygga bostadsrätter är att det går att ta ut ett högre pris. Det finns en större lönsamhet.

När det är bostadsbrist och det finns detaljplanelagd mark drar det åt de krafter som vill bygga bostadsrätter, eftersom man kan få större vinst genom att bygga sådana. Det är helt enkelt mer lukrativt.

Däremot håller jag med dig om att när det gäller att bygga hyresrätter är det ofta fler aktörer som ställer större krav på produktionskostnad, och det kan möjligen vara så som Amineh Kakabaveh beskriver det, att produktionskostnaden blir något lägre då. Men där är hyrorna mer reglerade, vilket skapar en sämre konkurrenssituation.

Sedan har vi detta med skatteregler, som många framhäver och menar spelar en roll. Det kan ligga något i det, att man i investeringsögonblicket upplever att det är mer intressant att investera i en bostadsrätt eftersom man kan dra av räntekostnaderna.

Å andra sidan brukar det i andra sammanhang, från villaägare, klagas över transaktionskostnader, att det blir reavinstkatt och liknande saker när man säljer och att man har lagfartskostnader och sådant. Beroende på hur man ser på detta kan man säkert hitta många skäl till att invända mot hur skatteregler fungerar.

Vi har sagt att vi ska titta närmare på detta. Vi tillsätter en utredare som tittar just på hur vi ska få mer balanserade villkor med olika upp-låtelseformer.

Jag vill ha fler hyresrätter byggda. Jag vill också ha fler bostadsrätter byggda. Jag vill ha fler bostäder byggda av alla sorter.

Jag tror att vi kan utveckla hyresrätten till att bli en mer attraktiv boendeform genom det utredningsarbete som vi har på gång, genom en del annat arbete som är på gång men också genom det nya hyressättnings-system som parterna nu har ett ansvar att förvalta.

Allt detta talar för att vi kan få bättre förutsättningar för att investera också i hyresrätter framöver.

Anf. 179 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Javisst, vi är överens om att alla upplåtelseformer behövs – hyresrätter, bostadsrätter, villor och så vidare. Men den här regeringen och särskilt statsrådet har fokuserat på att de som redan har mycket ska få mer. Man ska helt enkelt se till att folk bygger två villor. Den ena ska de bo i. Den andra ska de hyra ut i andra hand. Vi vet också hur andrahandshyresgäster har det med ockerhyror. I många fall är det över 200 procent.

När en utredning tillsätts finns det fortfarande en hel del att kritisera. Den här diskrimineringen av hyresrätter kommer ni inte att göra någonting åt. Dessutom ligger fokus endast på andrahandsmarknad och andrahandshyresrätter.

Det är bara tomma ord. Det är jul om en och en halv vecka. De här ungdomarna behöver inte tomma löften som julklapp. De behöver ett boende, tak över huvudet. Det är det som är meningen i detta land.

Jag har fått flera brev från ensamstående mammor eller mammor som har en arbetslös man. Hon är mammaledig, och de bor i andra hand. De säger: Amineh! Vi blir utslängda den 1 januari. Vad ska vi göra?

Gråtande skickar jag mejl till många. Vad ska vi göra? Vad ska jag göra som riksdagsledamot? Men jag frågar faktiskt: Vad gör bostadsministern åt det här problemet för de här mammorna och för studenterna?

Anf. 180 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag försökte i mitt anförande beskriva allt vi gör för att få en bättre fungerande planprocess, för att få snabbare ledtider i bostadsbyggandet, för att underlätta för byggande och för att pressa kostnader i byggprocessen. Sedan lade jag till: Dessutom måste vi jobba hårt för att använda befintligt bestånd bättre, det vill säga underlätta också andrahandsuthyrning.

Jag tror inte att någon som lyssnade på mig uppfattade det som att vi bara gör en sak.

Men det var intressant att höra Amineh Kakabaveh säga: Om någon bygger en villa och hyr ut den är det hemskt.

Ja, men det är ju det som är hyreshusbyggande. Man bygger en fastighet och hyr ut den till andra människor. Vi vill utveckla hyresrätten. Vi vill ha mer hyresrätter byggda. Om någon bygger villa, radhus eller flerfamiljshus och hyr ut till andra blir jag glad, för det innebär att någon människa investerar pengar i byggandet av fastigheter som man sedan hyr ut till människor. Det är det som är grejen.

Sedan kanske privatpersoner råkar ha en lägenhet ledig eller en lägenhet som de inte använder så mycket. Man kanske bor utomlands eller på en annan ort, eller man kanske inte behöver lägenheten för närvarande. Man kanske har köpt på sig en ägarlägenhet, som jag hoppas ska bli en mer framträdande del av beståndet framöver, och vill hyra ut den

under en tid till någon annan. Då tycker jag också att det är positivt, och då tittar vi på regelverken när det gäller detta.

Det gäller också bostadsrätter som man kanske inte behöver just för tillfället.

Kan vi underlätta detta kan vi frigöra ett antal bostäder till människor, inte minst studenter och ungdomar. Då kan de få tag på en första bostad. Sedan är det kanske inte den lösning man vill ha långsiktigt. Men vi måste vända på alla stenar. Jag utgår från, utifrån den här diskussionen, att Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet är beredda att diskutera olika åtgärder för att vi ska kunna lösa den mycket svåra och bekymmersamma situation som vi har på bostadsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

Prot. 2011/12:48
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

13 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2011/12:SoU1

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2011/12:1 delvis).

Anf. 181 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Utskottet behandlar i betänkandet regeringens förslag till anslag för 2012 i fråga om utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och ca 110 motionsyrkanden från den allmänna motions-tiden 2011, däribland alternativa budgetförslag från Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna respektive Vänsterpartiet.

I betänkandet finns 21 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Socialutskottet föreslår att riksdagen ska säga ja till regeringens förslag i budgetpropositionen om ca 60,1 miljarder kronor till hälsovård, sjukvård och social omsorg för 2012. De enskilt största utgiftsposterna är bidrag för läkemedelsförmånen på 22 ½ miljarder kronor och kostnaden för den statliga assistansersättningen på dryga 21 miljarder kronor.

Förutom om detta kommer säkerligen debatten i dag att handla om stimulansbidrag och åtgärder inom äldreomsorgen, satsningar på psykiatriområdet och stärkt skydd för barn och ungdomar inom den sociala barn- och ungdomsvården. Det är några av våra satsningar som priorite-ras.

Med dessa ord, herr talman, ser jag fram emot en lång, givande och intressant debatt i natt.

Anf. 182 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Tage Erlander lär en gång ha sagt att ett samhälle kan bedömas utifrån hur det behandlar sina svagaste.

Jag tycker att det är värt att reflektera över även 2011 när arbetslösheten ökar, när allt fler söker socialbidrag just för att de är arbetslösa, när

larmen om indragen assistans duggar tätt, när sjuka utförsäkras, när ensamstående med barn alltför ofta avstår från att hämta ut medicin för att de inte har råd, när barnfattigdomen ökar, när gamla vanvårdas för att vinstintresset står främst hos dem som är i toppen och så vidare.

Sverige har blivit kallare och hårdare på bekostnad av solidariteten människor emellan.

Med detta är det inte sagt att all politik ska riktas enbart mot de grupper som har det tuffast. Men den moderatledda regeringen är antingen blind för de skillnader som bara ökar eller ointresserad av att göra något åt det. Jag vet inte vilket som är värst, men jag vet att allt fler i dag lider av konsekvenserna.

Herr talman! Låt mig återigen citera Tage Erlander, och jag vill gärna tillägga att citatet inte är det minsta friserat för att passa nutida värderingar och understryka just den här debatten. Jag citerar honom för att han var klok och för att de värderingar han stod för är precis lika aktuella nu som då och inte minst för att jag är stolt över att vara socialdemokrat och fortsätta i Erlanders anda.

Han sade: ”Strävan till trygghet har alltid stått i centrum för socialdemokratiens politiska arbete – trygghet mot arbetslöshet, trygghet mot nöd och ekonomiska svårigheter. Det finns ingen motsättning mellan denna strävan till trygghet och viljan till frihet. I själva verket utgör känslan av trygghet ett frihetsvärde av enorm betydelse för den enskilda människan.”

Han syftade då på alla de välfärdsreformer, däribland sjukvården, som under årtionden hade beslutats och byggts ut för att göra tryggheten och friheten möjlig för alla.

Många i hans generation hade på nära håll upplevt ett annat Sverige, ett Sverige präglad av enorma ekonomiska och sociala klyftor mellan människor och ett samhälle där inte minst hälsan avgjordes av ens klass-tillhörighet – därav Tage Erlanders och hans generations insikt om att friheten först kan bli verklighet för alla när Sverige blivit ett modernt, socialt starkt och tryggt välfärdssamhälle.

Varför säger jag det här? Jo, därför att det yttersta målet för en socialdemokratisk politik på alla nivåer är och förblir alla människors frihet att kunna leva ett gott och rikt liv. Då var det klasskillnad i vem som hade rinnande vatten, toalett inomhus och eget rum. Då bestod skillnaden i vem som gick i skola och inte. Det var tydligt vilka barn som gick barfota på sommaren för att spara in kostnaderna för skor.

Skillnaderna ser i huvudsak annorlunda ut i dag, även om jag vill understryka att eget rum inte är en självklarhet för alla och därmed inte heller möjligheten att läsa läxor i lugn och ro eller bjuda hem kompisar. Att sitta vid en dator med allt vad det innebär, kunna få hjälp med läxor eller få utöva favoritsporten är ingen självklarhet för alla.

Fortfarande spelar det roll var och med vilken familj man växer upp. Vi kan också se att skillnaderna i hälsa växer i Sverige som en följd av ökad utslagning, av en ihållande hög arbetslöshet och av ett stort utanförskap.

År 2008 presenterade Marmotkommissionen en rapport som kallades *Closing the gap in a generation* där man studerat fördelningen av den globala hälsan i världen. Uppmaningen till världens länder var att genast

påbörja ett omställningsarbete för att minska sociala orättvisor och öka befolkningens hälsa.

Den svenska regeringen gav endast Statens folkhälsoinstitut ett allmänt uppdrag att dra lärdom och ta intryck av kommissionens arbete. Andra länder och städer har dock visat sig vara betydligt mer offensiva i frågan. I England tillsattes en kommission motsvarande WHO:s Mar-motkommission, kallad Fair Society, Healthy Lives. I Malmö stad har den socialdemokratiskt ledda majoriteten tillsatt en kommission med forskare, politiker och andra experter för att identifiera skillnader i hälsa mellan olika stadsdelar och presentera lösningar på hur hälsoklyftorna kan minska.

Herr talman! Det är dags för Sverige som nation att göra detsamma. Vi föreslår att regeringen tillsätter en kommission för jämlik hälsa. Den ska identifiera oacceptabla förhållanden som leder fram till skillnader i befolkningens hälsa och brett ta fram förslag på hur vi kan minska hälsoklyftorna. Det kan handla om att studera ojämlika förhållanden i vården som leder till kortare livslängd beroende på var i landet man bor. Men det kan också handla om att granska den ekonomiska politiken och hur den påverkar människors livschanser och möjligheten till en bättre hälsa.

Att arbetslösheten kommer att stiga rejält det kommande året och att flera kommuner och landsting brottas med stora underskott kommer att öka utanförskapet ytterligare. I de två största områdena på socialutskottets område – sjukvård och äldreomsorg – är läget mycket bekymmersamt när vi summerar inför 2012. På sjukvårdens område visar 18 av 21 landsting underskott inom sjukvården, och vi står inför stora sparbetning i landstingen. Regeringen har inte gjort någonting för att lindra detta inför 2012. Tvärtom – en avsevärd del av det tillgängliga utrymmet har satsats på sänkt restaurangmoms, en åtgärd som inte bygger Sverige starkare för framtiden och som troligen inte ens leder till några nya jobb.

Herr talman! Sjukvården måste bli ännu mer kunskapsbaserad, ändamålsenlig och patientsäker. Sjukvården måste bli ännu mer präglad av lärande och utveckling och få ännu bättre fungerande, effektiva processer och vårdkedjor. Sjukvården måste sätta patienten i centrum i allt arbete och ge patienterna en god sjukvård av rätt kvalitet. Ytterst handlar det om att lyckas med något stort och grundläggande för oss som människor, nämligen att ge alla en trygg sjukvård och därmed ett enormt frihetsvärde.

Det har gått nästan sex år sedan den nationella vårdgarantin infördes som en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och SKL. För tre år sedan infördes den så kallade kömiljarden för att se till att vårdgarantin efterlevs. Erfarenheterna av både vårdgarantin och kömiljarden visar hur viktigt det är att stimulanspengar fokuserar på rätt sak, det vill säga patientens möjlighet att få vård inom garanterad tid och vårdgivarens ansvar att se till att detta blir möjligt. I dag regleras varje undersökning, besök och behandling för sig.

Det är helt enkelt dags för en ny vårdgaranti. Det är dags för ett system med patientkontrakt som omfattar alla delar i hälso- och sjukvården: besök, undersökningar, röntgen och remisser. I kontraktet ska det finnas en tidsplan, och det ska framgå vem som ska utföra behandlingarna. När vården och patienten har kommit överens om vad som ska göras och när, ska kontraktet fungera som en vårdgaranti som säkerställer att

Prot. 2011/12:48
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

patientens sammanlagda tid för undersökning och behandling blir kort. Patienten ska inte själv behöva ringa runt till olika vårdgivare eller kökanslier.

Det krävs ett politiskt ansvar för att säkerställa att alla patienter, även den som har begränsade möjligheter att hävda sina rättigheter, får vård i tid.

Vårt alternativ för att korta vårdköerna och klara vårdgarantin är tydligt: Tillför mer resurser till sjukvården, gynna de landsting som bäst klarar vårdgarantin och tillförsäkra patienter ett patientkontrakt med tids- och behandlingsplan.

För, herr talman, om svensk hälso- och sjukvård ska kunna behålla sin toposition måste den ha tillgång till den senaste kunskapen, professionella medarbetare, de mest avancerade behandlingsmetoderna och teknik och läkemedel för att kunna bota, lindra och förebygga sjukdomar och ohälsa. Målet måste vara att ständigt flytta fram positionerna genom investeringar i forskning och utveckling så att fler med dödliga sjukdomar kan räddas till livet, att kroniska sjukdomar kan behandlas så att människor kan leva ett gott och självständigt liv och att behandlingsbara sjukdomar kan förebyggas och botas. Forskning och utveckling måste vara en central och integrerad del i svensk hälso- och sjukvård så att ny kunskap snabbt når ut och används i vården och kommer patienten till del.

Herr talman! Ännu en gång påstår regeringen att etableringsfrihet för privata aktörer är en viktig del av lösningen på välfärdens utmaningar. I detta fall handlar det om specialistsjukvården, och den här gången heter det LOVE. Med LOVE är tanken att tvinga landstingen att acceptera privata etableringar. LOVE fick massiv kritik av remissinstanserna, vilket troligen är skälet till att regeringen inte lägger fram en proposition utan gör överenskommelser med SKL vid sidan om, lockar landstingen med 360 miljoner och hotar med lagstiftning.

Vi socialdemokrater tror inte på idén om fri etablering i specialistsjukvården. Det slår sönder fungerande vårdkedjor och gör det helt omöjligt för landstingen att planera, lokalisera och bygga upp en effektiv specialistsjukvård. Det är snarare så att det behövs en samordning över nuvarande landstingsgränser för att hushålla med de resurser som finns.

Privata vårdgivare kan spela en roll i specialistsjukvården, men detta bör regleras genom vårdavtal mellan båda parter. Vi menar att pengarna, dessa 360 miljoner kronor som avsätts till att stimulera etableringsfrihet för privata vårdaktörer, kommer till betydligt bättre nytta i förbättrad vård för de mest sjuka äldre.

Herr talman! Helt nyligen föreslogs i en framlagd ESO-rapport bland annat att vården skulle kunna styras med mer avgifter för att på så sätt klara den demografiska utvecklingen och en ökad efterfrågan på vård. Att möta framtidens utmaningar genom differentierade avgifter beroende på den beräknade nyttan av besöket är förslag som man inte vet om man ska skratta eller gråta åt. När jag läste det funderade jag om det verkligen var på riktigt. När den som behöver vård först ska titta efter i plånboken och fundera på om det verkligen är värt att göra ett besök i vården, då kan de allra flesta räkna ut vilka som kommer att söka respektive avstå från att söka vård.

Sannolikt är det samma grupper som för övrigt får en riktig julklapp av regeringen i form av försämrat högkostnadsskydd. Förslaget har sämsta möjliga fördelningsprofil. De som besöker sjukvården ofta och är beroende av många mediciner får betala försämringarna. Socialstyrelsen har till exempel redovisat att ensamstående med barn redan nu i tre gånger så hög utsträckning som andra avstår från att hämta ut läkemedel av ekonomiska orsaker. Den som aldrig eller ganska sällan besöker sjukvården slipper försämringarna helt.

Med andra ord: Äldre som är i stort behov av vård, kroniker och låginkomsttagare får tillsammans betala en miljard mer för att regeringen ska slippa skjuta till resurser till sjukvården.

Jag kan inte låta bli att undra hur ni som representerar regeringspartierna tänker. Vad är logiken i er omvända Robin Hood-politik? Kanske är det samma logik som 2006 när ni snabbt som sjutton höjde avgifterna till a-kassan mest för de med låga inkomster och med stor risk för arbetslöshet. Det fick till följd att en restauranganställd i dag betalar fyra gånger mer än en akademiker och att en halv miljon i dag står utan arbetslöshetsförsäkring. Eller kanske har ni samma argument som när ni på några år rekordsänkt skatterna mer än 100 miljarder till oss och alla andra som redan har jobb och allra mest för de med höga inkomster?

Herr talman! Jag tror det är så enkelt som att moderatpratet om att minska utanförskapet var just prat i en valrörelse, ett PR-trick i arbetet med att försöka tvätta bort bilden av ett parti som gynnar dem som redan har det ganska gott ställt. Det är uppenbarligen inget som helst rättesnöre i den vardagliga politiken, för då hade ni lyssnat på remissinstanserna och avstått från att försämrat högkostnadsskydden för äldre, kroniker och låginkomsttagare. Då hade ni inte skattechockat välfärden utan utvecklat den. Då hade ni förstätt innebörden av Tage Erlanders ord: ”I själva verket utgör känslan av trygghet ett frihetsvärde av enorm betydelse för den enskilda människan.”

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Christer Engelhardt och Gunnar Sandberg (alla S).

Anf. 183 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Självfallet stöder jag alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande lyfter jag fram reservation 4 och reservation 11, yrkande 1–4.

Miljöpartiets budgetmotion innebär insatser av förebyggande karaktär. Vi kan inte bara hoppas och tro att människor med funktionsnedsättning, barn, sjuka och äldre har ett gott liv. Vi måste agera för att det ska bli verklighet. Under den senaste tiden har vi sett fler exempel än vi egentligen vill se på att verkligheten många gånger är en annan för väldigt många människor.

För att skapa en bra tillvaro med delaktighet behövs både ett starkt förebyggande arbete och insatser som gör detta möjligt. Människor som behöver stöd i olika former och av olika anledningar ska inte behöva stå utanför samhället utan med rätt insatser ingå i samhället.

När det gäller personer med funktionsnedsättning är vi politiker oftast tämligen eniga. Men verkligheten är att många barn, unga och äldre med funktionsnedsättning möter en helt annan vardag, många gånger utan

tillräckligt stöd i förskola och skola och många gånger utan möjlighet till arbete. Ungefär hälften av personer med funktionsnedsättning står utanför arbetsmarknaden, många gånger också utan tillgänglighet eller delaktighet.

Även i de fallen är det viktigt att arbeta förebyggande. Tidiga insatser ger de bästa förutsättningarna. Nu när vi ändå är tämligen eniga är det upp till bevis vad vi vill göra för personer med funktionsnedsättning.

Jag kommer helt kort att ta upp olika områden som är centrala eller viktiga för Miljöpartiet. Ett av de områden som vi har pratat om och haft med oss i många år är förutsättningarna för Rett Center. Jag ska inte dra historien utan bara ta det rent ekonomiskt.

Staten har bidragit med 7 miljoner per år till Rett Center och gör så fortfarande. Det är ett bidrag som inte har höjts sedan 2003. 7 miljoner kronor 2003 är inte detsamma som 7 miljoner 2012. Kostnadsökningen är på ca 300 000 per år. Tack vare de motioner som har skrivits om Rett Center är situationen i dag sådan att Rett Center får ett statligt anslag på 7 miljoner 2012 men även 2013.

Det finns också en skrivning om att Rett Centers framtid måste säkras. Miljöpartiet hävdar att en uppräknig av anslaget med 3 miljoner kronor är nödvändig för att verksamheten verkligen ska säkras.

För några år sedan antog vi i generalförsamlingen en resolution som innebär att målsättningen är att utjämna hälsoskillnaderna inom en generation. Denna resolution är Sverige delägare i.

I Sverige måste vi agera för att leva upp till detta viktiga arbete, för att minska sociala skillnader i ohälsa, som Lena Hallengren också tog upp. Miljöpartiet har därför i sin budget lagt 50 miljoner kronor nästa år, 2013 och 2014 för att inrätta en nationell folkhälsokommission. Det handlar om politisk vilja och det handlar om fördelning av resurser, men också om det både ekonomiskt och socialt smartare, att förebygga. Minskade klyftor i samhället bidrar till bättre hälsa, inte bara för dem som har det sämst utan också för andra. Genom att tillsätta en folkhälsokommission kan vi få fart på arbetet även kring den sociala dimensionen.

Alltför många ungdomar avstår från att gå till tandläkaren därför att de inte har råd. I dag är gränsen för gratis tandvård satt till 20 år. Miljöpartiet vill höja den gränsen upp till 25 år. Det kostar 180 miljoner, som vi avsätter för att ge en god tandhälsa till ungdomar upp till 25 år. Det är vanligt i dag att ungdomar studerar ända tills de är 25 år och därför inte har arbete med lön som ger möjlighet till dyra tandläkarbesök.

Vi vet genom Folkhälsoinstitutet att det är fem gånger så vanligt med dålig tandhälsa då man har stora ekonomiska svårigheter. Att ha råd att sköta sina tänder som ung ger ökade förutsättningar för en god tandhälsa framöver.

Utvärderingen från den nationella psykiatrisamordningen visar att personligt ombud är samhällsekonomiskt lönsamt. Ombuden kan öka klientens möjligheter att delta i samhällslivet, en möjlighet som gynnar såväl individen som samhället.

Trots det finns det i dag inte personligt ombud i alla kommuner. I Stockholms län saknas det i fyra kommuner och i Västra Götaland saknas det i 19 kommuner. Därför vill Miljöpartiet ge ökade anslag på 50 miljoner kronor för nästa år och 100 miljoner kronor till 2013 och 2014. Vi anser att det behövs full statlig täckning för att personligt ombud ska

finnas i alla kommuner. I dag täcker det statliga bidraget bara 50–60 procent. För att alla män och kvinnor med psykisk funktionsnedsättning ska få stöd, oberoende av var de bor, behövs det en full statlig finansiering.

Konstruktionen av personligt ombud bör ändras så att den har en koppling till brukarorganisationerna och till länsstyrelsen. På så sätt blir det ett ökat oberoende från arbetsgivaren. Socialstyrelsen har gjort utvärderingar som visar att ombudens fristående ställning är viktig för klienterna.

Till sist kan jag säga att boende för äldre är en het och aktuell debatt. Vi fortsätter den debatten i morgon och i övermorgon på initiativ av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och naturligtvis Miljöpartiet.

Det finns många olika boendeformer för äldre, där en av formerna, trygghetsboende, är ett boende utan biståndsbeslut. När det gäller trygghetsboende är det viktigt att det är just trygghetsboende. Regeringskansliet skriver så här om trygghetsboende:

Det ska bemannas av personal på vissa tider varje dag. Det ska vara planerat så att det är möjligt att bo kvar om man får en funktionsnedsättning som kräver hjälpmedel för förflyttning. Det står också att det ska upplåtas till personer som har fyllt 70 år.

I en av de allra största kommunerna i Sverige har man under trygghetsboende en lite annorlunda text: De ska ha tillgång till viss service. De ska ha fyllt 70. De kan ställa sig i kö. För att flytta in ska de ha fyllt 75. De ska ha trygghetslarm och personal som ordnar social samvaro och gemensamma aktiviteter.

De här texterna överensstämmer inte riktigt. De innebär inte riktigt samma sak. Låt trygghetsboende innehålla just den trygghet som det är menat att de ska vara! Då kan fler äldre både vilja och kunna flytta in.

Sedan vill jag säga god jul till er alla.

Anf. 184 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 6.

Vi diskuterar nu utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg, som är oerhört viktiga områden som berör oss alla förr eller senare.

Sverigedemokraternas målsättning är att svensk hälso- och sjukvård ska vara världsledande och kunna erbjuda alla patienter de bästa behandlingsmetoderna för att bota och lindra sjukdomar. Alla patienter har rätt till vård av hög kvalitet, oavsett var man bor i landet.

För att vi ska närma oss målet en svensk sjukvård i världsklass måste tillgängligheten förbättras, men också möjligheten för patienter som har dödliga sjukdomar och som upplever ett stort lidande att få en kvalificerad palliativ vård i livets slutskede.

Vi sverigedemokrater presenterar i vår budget ett antal förslag till åtgärder som vi under de kommande åren avser att prioritera. Därför satsar vi ca 3 miljarder mer än regeringen inom detta område.

Att komma till rätta med vårdplatsbristen är en av sjukvårdens viktigaste frågor. Överbeläggning och utlokalisering av patienter är i dag närmast ett normaltillstånd bland många kliniker runt om i landet. Enskilda avdelningar har ibland så ont om plats att patienterna vårdas i korridorer, matsalar och på expeditioner. Alternativt skickas patienter till

en annan avdelning där medarbetarna saknar rätt kompetens och utrustning.

Under många år har det skett en alltför stor neddragning av antalet vårdplatser i Sverige. Sverigedemokraterna ser det därför som mycket viktigt att öka antalet vårdplatser i landet framöver.

Ett annat viktigt område är akutsjukvården. Om en akutmottagning fungerar dåligt är det inte bara patienternas hälsa och säkerhet som äventyras. Patienter som tvingas vänta länge på akuten riskerar också att tappa förtroendet för hälso- och sjukvården i dess helhet, något som vi sverigedemokrater inte kan acceptera.

Målet måste vara att alla patienter som tvingas besöka akutsjukvården omedelbart får en kvalificerad diagnos. För att uppnå målsättningen om en snabb och välfungerande akutsjukvård vill Sverigedemokraterna bland annat satsa på att utveckla och införa fler så kallade snabbspår inom vården. Behandlingen påbörjas redan i ambulansen, och patienten kan tas direkt till rätt avdelning utan att passera akuten.

Sverigedemokraterna ämnar också rikta anslag till att förstärka och utveckla akutbils- och hembesöksverksamheten, som vi anser vara det naturliga komplementet till primärvården. Dessa verksamheter tillgodoser befolkningens behov av läkarbesök i hemmet och riktar sig i första hand till äldre och barnfamiljer. Därmed kan akuten avlastas ytterligare. Vi avsätter för ändamålet 1 miljard årligen från 2012.

Herr talman! Målet för samhällets smittskydd är enligt smittskyddslagen att tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar. Därför måste beredskapen vara god i Sverige så att smittsamma sjukdomar inte blir ett allvarligt hot mot befolkningen.

Tuberkulos är en av de mest spridda infektionssjukdomarna i världen. Man räknar med att en tredjedel av jordens befolkning är bärare av tuberkelbakterien. I Sverige var tuberkulos nästan utrotat mot slutet av förra århundradet. Men under senare års kraftiga invandring och flyktingmottagning har sjukdomen åter börjat öka i Sverige. Man ser även en tydlig ökning av resistensproblem på området.

Bland de utlandsfödda rapporterades 683 fall förra året, vilket utgjorde 85 procent av samtliga fall. Majoriteten av dessa var födda i Afrika med Somalia som helt dominerande ursprungsland.

För närvarande ska de asylsökande erbjudas en undersökning efter ankomst till Sverige. I går kunde vi höra på nyheterna att det inte alls fungerar. Hälsoundersökningen är frivillig, och den asylsökande har rätt att tacka nej. Enligt senaste kartläggningen från SKL var det bara ca 40 procent av de asylsökande som genomgick en hälsoundersökning. Av nästan 30 000 asylsökande som kommer till Sverige årligen genomgår alltså inte hälften en hälsoundersökning. Därför kan betydligt fler vara smittade.

Det som gör mig än mer orolig är att det är bland tonåringar som tuberkulosfallen ökar mest. Eftersom smittan lätt sprids i skolmiljö är det mycket viktigt att ställa diagnos tidigt för att förhindra smittspridning.

Vi anser att man måste ta ett samlat grepp och ta tuberkulosshotet på allvar och införa en obligatorisk hälsoundersökning med tuberkulosscreening för asylsökande. I flertalet av de europeiska länderna är detta redan obligatoriskt, bland annat i våra grannländer Finland, Island och Norge.

Ett annat viktigt område är de äldre. De äldre har till skillnad från andra grupper i samhället fått uppleva en stadig försämring av sina levnadsvillkor. Sverigedemokraternas uppfattning är att välfärden ska sträcka sig genom livets alla skeenden. Därför presenterar vi i vårt budgetförslag en rad åtgärder för att underlätta livet och vardagen för de äldre.

I den nationella brukarundersökningen för äldreomsorgen framkom det tydligt att social samvaro och sociala aktiviteter var områden som de äldre var mest missnöjda med. Och i förra veckan kunde vi ta del av att många äldre på äldreboenden i Sverige har alltför lite att göra på dagarna. I 200 av landets kommuner har man själv satt upp mål på hur ofta gemensamma aktiviteter ska finnas på äldreboenden, men inte ens i hälften av kommunerna som ingår i kommun- och landstingsdatabasen når man upp till de målen. Vi menar att äldres sociala behov därför behöver uppmärksammas i större utsträckning. Vi öronmärker därför 100 miljoner kronor för 2012 och trappar upp stödet till 400 miljoner kronor för 2015 inom detta område.

Dessutom motsätter vi oss regeringens förslag till höjning av högkostnadsskyddet för läkemedel. Redan i dag tvekar en hel del äldre och barnfamiljer att hämta ut sina mediciner av kostnadsskäl.

Herr talman! Det som jag har berättat om här är bara en del av alla de förslag och åtgärder som vi har med i vår budgetmotion inom utgiftsområde 9. För oss sverigedemokrater är det självklart att Sverige ska bli världens bästa och tryggaste land att växa upp i och även att åldras i. Med vår politik är jag helt övertygad om att vi kan nå dit.

Anf. 185 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Per Ramhorn uttrycker i sitt anförande att han är orolig över smittspridning av framför allt tbc. Han vill därför ha obligatorisk hälsoundersökning för asylsökande. Jag gissar att det inte bara är tbc som oroar – ett tydligt exempel – utan att det är fråga om smittor av olika slag.

Är Sverigedemokraterna också för vård till papperslösa?

Anf. 186 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Vi är emot att utvidga rätten till vård. Akutsjukvård till papperslösa, som redan finns, ställer vi oss bakom, men inte att utvidga rätten.

Anf. 187 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Hur allvarligt var det menat i anförandet att man är orolig för smittspridning? Det är inte en fråga bara om den mest akuta vården som kan uppstå när man är asylsökande. Det kan uppstå en situation där man blir bärare av en smitta även under den tid man finns här som papperslös.

Är det allvarligt menat att Sverigedemokraterna oroar sig över smittspridning? Varför är man i så fall inte för vård till papperslösa?

Anf. 188 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Vi vill behålla det som finns nu. Naturligtvis ska papperslösa få akut sjukvård, som finns nu, men det är inte fråga om att utvidga mer.

Naturligtvis tar vi smittskyddet på allvar. Vi hörde på nyheterna i förrgår att det inte fungerar med frivillighet för hälsokontroll för asylsökande. Därför vill vi göra det hårdare så att man blir tvungen att göra hälsokontrollen.

Anf. 189 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3, 4 och 19.

Herr talman! En budget är en helhet. Trots att Sverige har bland världens starkaste statsfinanser har vi en massarbetslöshet som har blivit vardag. Ojämligheten breder ut sig alltmer i vårt land. För oss är det självklart att investera i fler jobb, ökad jämlikhet och bättre välfärd. För oss är full sysselsättning det överordnade målet, och vår budget är inriktad på att investera i nya jobb.

Det är därför vi satsar på en generationsväxling på arbetsmarknaden i stället för att sänka krogmomsen. Det är därför vi satsar på bostadsbyggande av hyresrätter samt investeringar i infrastruktur och klimatomställning. Det är därför vi genomför en omfattande upprustningsatsning på miljonprogrammet och på välfärdslokaler som skolor, förskolor och äldreboenden. Det är därför vi inte bara efterfrågar en lagstiftning som uttalar att bristande tillgänglighet ska utgöra en diskrimineringsgrund. Vi har också med ett särskilt investeringsstöd för att stimulera tillgänglighetsarbetet.

Svenska folkets skattepengar ska användas till bättre skolor, sjukhus och bibliotek, inte till vinster för riskkapitalbolagens ägare. Vi tycker inte att välfärdsverksamheter ska drivas i bolagsform med vinst som drivkraft. Jag tycker att vi har fått många goda argument de senaste månaderna i frågan. Vi vill höja kvaliteten i välfärden genom att anställa mer personal, och vi värdesäkrar statsbidraget till kommunerna för att garantera välfärden, kvaliteten och för att skapa fler arbetstillfällen. Med Vänsterpartiets budgetalternativ skapar vi 125 000 nya jobb och utbildningsplatser redan 2012.

Herr talman! Redan på fredag ska vi stå här och ha en aktuell debatt om äldreomsorgen. Därför kommer jag att ägna lite mer tid åt andra områden men kan ändå inte låta bli att säga att det märks tydligt att resurserna till äldreomsorgen har minskat under en lång rad år. Anhöriga, främst döttrarna, har i stället fått rycka in. Man kan se hur stressen har ökat för hemtjänstens personal. De senaste månadernas debatt har tydligt visat på att det finns för lite personal på våra äldreboenden. Då går det inte att fortsätta så här. Utvecklingen måste vändas, främst för de äldres skull och för alla anhöriga som måste kunna känna att deras föräldrar och mor- och farföräldrar har det bra. Äldreomsorgens personal har rätt att känna att de har förutsättningar att göra ett bra jobb. Äldreomsorgen tål inte fler nedskärningar, och det är just nu tufft i många kommuner.

Vänsterpartiet föreslår en rejäl satsning på mer personal och utbildning inom äldreomsorgen. 3 öronmärkta miljarder blir 7 500 fler anställda fram till 2014. Det ska ske en tioårig långsiktig satsning med

pengar till utbildning och utbildningsvikariat. Samtidigt säger vi ett tydligt nej till marknadsanpassning. Med den marknadsanpassning som regeringen hittills har drivit, och fortsätter att driva på trots alla avarter vi har sett och hört om de senaste månaderna när det gäller vinstintressen i äldreomsorgen, känns det magstarkt att vi har en regering som är beredd att tvinga på kommuner mot deras vilja en marknadsanpassning av äldreomsorgen, att kommuner tvingas ta emot företag som Attendo och Carema fast de inte vill ha vinstintressen i äldreomsorgen.

Herr talman! De personliga ombuden har gjort livet mycket bättre för många människor med psykisk sjukdom. Vi i Vänsterpartiet vill lagstifta om rätten till personligt ombud. Inte minst tycker vi att det är viktigt när vi ser hur man i Stockholms stad nyligen har halverat antalet personliga ombud. Bris, Barnens rätt i samhället, en av våra väldigt aktiva barnrättsorganisationer, har ofta lyft fram behovet av ett barnfridscentrum – ett nationellt kunskaps- och forskningscentrum som kan stötta de myndigheter som handlägger ärenden rörande misshandel av barn och sexuella övergrepp mot barn och också ger vård till utsatta barn. I Norge har man ett sådant nationellt barnfridscentrum och har mycket goda erfarenheter av det. Vi tycker att vi också ska ha ett sådant i Sverige och har avsatt pengar till det i vår budget.

Det finns en blind fläck som jag länge har undrat över. Det handlar om att det behövs ett funktionshinderlyft – en långsiktig satsning på kompetenshöjning för dem som har det kvalificerade jobbet inom olika verksamheter att ge människor med funktionshinder ett bättre liv. Ofta har man som personal med sig viktiga kunskaper och erfarenheter men har inte utbildning när det gäller olika former av funktionsnedsättningar. Därför tycker vi att det ska göras en långsiktig satsning med 2 miljarder som man fördelar på tio år, där man satsar på att öka kunskaperna om olika sorters funktionsnedsättningar, bemötande och om habiliterande och rehabiliterande arbetssätt.

I den här debatten förra året tog jag upp frågan om det utsatta läget för våldsutsatta papperslösa kvinnor. Det är kvinnor som ofta blir utsatta för övergrepp, misshandel och våldtäkt och som då inte har någonstans att vända sig och söka skydd. De har ingen rättslig myndighet att vända sig till.

På nationell nivå tycker jag att man borde göra som Göteborgs stad har gjort, nämligen att säga att det är en mänsklig rättighet att kvinnor ska få skydd när de är våldsutsatta. De ska kunna anmäla förövaren. Vi har därför avsatt pengar nationellt för att man ska kunna bekosta plats på kvinnojourer för våldsutsatta papperslösa kvinnor.

Jag vill gärna ställa denna fråga till er i regeringspartierna. Frågan kan inte vara ny för er. Vad tänker ni göra för att förbättra dessa kvinnors situation? Egentligen riktar jag frågan till Miljöpartiet också eftersom man har en överenskommelse med regeringen i de här frågorna.

Regeringen är inte beredd att finansiera tillskott till sjukvården i sin budget. I stället höjer man från nyåret högkostnadsskyddet för läkarbesök och läkemedel med 22 procent. Det är de som är sjukast och som redan har en ekonomiskt utsatt situation i dagens Sverige som får betala ett ännu högre pris för läkarbesök och medicin. Det gör att fler människor kommer att tvingas välja mellan att söka försörjningsstöd eller att avstå från vård och medicin till sig själva eller sina barn.

Särskilt hårt kommer höjningen att slå mot ensamstående med barn. Det är ofta mammor. De avstår redan i dag från läkarbesök tre gånger oftare av ekonomiska skäl än övrig befolkning, och lika illa är situationen för människor med funktionsnedsättning, som oftare än oss andra har en låg inkomst men stora utgifter. Så är det också för många pensionärer med låga pensioner. För dem blir också höjningen kännbar.

Därför säger vi nej till höjningen av högkostnads skyddet och skjuter i stället till motsvarande resurser till landstingen i vår budget. För oss i Vänsterpartiet är bästa möjliga hälsa en grundläggande mänsklig rättighet. Bra folkhälsa är en angelägenhet för hela samhället. Det förutsätter jämlikhet, jämställdhet och en utbyggd välfärd.

Synen på hälsa som en rättighet innebär att människors behov och inte privata vinstintressen ska vara styrande för sjukvårdens utformning och inriktning. Det innebär också att alla i Sverige, också asylsökande och papperslösa, måste omfattas av denna rättighet. Det är en skandal att utredningen om sjukvård för papperslösa och asylsökande som varit färdig sedan maj ännu inte har gått ut på remiss. Det handlar om mänskliga rättigheter – om rätt till hälsa och sjukvård för tiotusentals människor i vårt land. Jag vill gärna ha svar från er som sitter på makten och i regeringspartierna: När kommer utredningen att skickas på remiss? När kommer vi att kunna se en hälso- och sjukvård för alla människor som lever i vårt land?

Sverige är ett klassamhälle på hälsans område. Skillnaderna i hälsa har ökat. Vi kan se skillnader också när det gäller kvinnor och män, där kvinnor har sämre hälsa, ofta tuffare arbetsmiljöer och svårare att påverka sin arbetssituation.

Vi vill ha en folkhälsokommitté för jämlik hälsa. Dess uppgift ska vara att titta på oacceptabla förhållanden som leder fram till skillnader i vår befolknings hälsa och sedan ta fram förslag om hur man kan minska de klyftor i hälsa som vi har.

Vi satsar 1 miljard på det förebyggande hälsoarbetet i primärvården. Det gör vi därför att vi ser att det långsiktigt förebyggande arbetet om man undantar mödrahälsovården länge har varit underfinansierat i Sverige och att det också har fått stå tillbaka i samband med vårdvalet med den fria etableringsrätten. Tyngdpunkten i vårdvalsreformen har på flera håll blivit fler läkarbesök. Områdesansvaret inom primärvården har blivit svagare eller försvunnit. Det har försvunnit kuratorer, psykologer och ofta också distriktssköterskor.

Ett utvecklat folkhälsoarbete är en viktig del i arbetet med jämlik hälsa. Det är i första hand låginkomstgrupper som drabbas när detta inte fungerar, för det är de som är mest exponerade för olika hälsorisker.

Vi vill också ha 1 miljard till en vårdplatsgaranti. Landstingen får bidra med hälften, och hälften ska man kunna få från staten. Det handlar om att vårdplatserna har minskat rejält. Enligt Socialstyrelsens prognoser kommer de att fortsätta minska. Överbeläggningar leder till brister i patientsäkerheten, och det har blivit nästan ett normaltillstånd i svensk sjukvård.

När patienter inte får plats där de ska utlokaliseras de till andra avdelningar där man inte har de kunskaper som behövs. Avdelningarna kan ha så trångt med plats att patienter vårdas i korridorer, i matsalar och på

expeditioner. Ibland får personalen sitta i telefon och jaga sängar i stället för att ta hand om patienter.

Det behövs alltså fler vårdplatser, och vår satsning skulle räcka till 1 000 fler vårdplatser.

Vi ser också att det är brist på specialistutbildade sjuksköterskor. Antalet minskar stadigt, från 65 procent till 50 procent, och det finns en anledning. Till skillnad från läkarna får sjuksköterskorna ta studiemedel och betala sin specialistutbildning själva, och de får inte bättre lön när de är färdiga. Ofta får de söka tjänster där de till och med kan få sämre betalt. Vi föreslår därför att även sjuksköterskorna ska få gå sin specialistutbildning med 80 procent av lönen.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att för Vänsterpartiet är målet ett solidariskt, jämlikt och jämställt samhälle. Där ska välfärden fördelas efter behov och inte efter plånbokens storlek.

Anf. 190 KENNETH JOHANSSON (C):

Herr talman! Centerpartiet och övriga allianspartier tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar och begärda bemyndiganden avseende utgiftsområde 9. Vi yrkar bifall till övriga delar av betänkandet SoU1 och avslag på samtliga reservationer.

Låt mig också inledningsvis säga tack till utskottets ledamöter. Jag tycker att vi har haft ett mycket konstruktivt arbete i framtagandet av det här betänkandet.

Herr talman! I dag behandlar vi socialbudgeten. Det är en reformbudget som även i år innehåller en lång rad nya satsningar på våra ansvarsområden. Jag begär verkligen inte applåder från oppositionen, och jag ser själv behovet av och vill verkligen vara med på barrikaderna i det fortsatta förändrings- och förbättringsarbetet. Jag vill dock stillsamt påpeka att vad vi i dag behandlar ändå är en reformbudget. Utöver påbörjade förbättringsarbeten presenterar vi nya viktiga steg för att förstärka och förnya välfärden för medborgarnas bästa.

I en tid av stor ekonomisk oro tillhör Sverige undantagen bland världens ekonomier. Tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik från Alliansen pratar vi om nya reformer och förslag snarare än om kraftiga åtstramningar. En stabil ekonomisk grund och folk i jobb är absolut det viktigaste sättet att långsiktigt värna välfärden.

Mot en samlad allians står fyra oppositionspartier som spretar mer än någonsin. Socialdemokraternas politik innebär snarare färre jobb. Särskilt riktar man in sig på att klämma åt ungdomar, kvinnor och invandrare. Miljöpartiet markerar egen vilja. Vänsterpartiet har som alltid råd med allt finansierat med en oansvarig ekonomisk politik. Sverigedemokraterna lägger fram många förslag men med en högst tvivelaktig finansiering.

Herr talman! När Alliansen fick ansvaret påbörjades ett intensivt reformarbete för att utveckla hälso- och sjukvården. Det är lättare i dag att få vård, fritt vårdval är en framgång, kvalitetsarbetet utvecklas och patientsäkerhetsarbetet pågår, för att nämna något.

Vi har fått helt nya möjligheter att följa vårdens resultat och utveckling. För sjätte året i rad har Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting presenterat öppna jämförelser. Just öppna jämförelser, nationella riktlinjer, kvalitetsregister, uppföljning och en aktivare tillsyn är ett

kraftfullt stöd för en tillgängligare och kvalitetssäkrad vård och för att vi ska få en jämlikare vård.

Jämlik vård är ett övergripande prioriterat område, och en särskild strategi tas fram. Den samlade slutsatsen från öppna jämförelser och andra är att hälso- och sjukvården helt klart går åt rätt håll men att vi också tydligt har stora förbättringsområden.

En stor regeringssatsning i budgeten är att stärka de nationella kvalitetsregistren i syfte att förbättra de medicinska resultaten för den enskilda patienten och att effektivisera sjukvården. Valfriheten ska förbättras även inom den specialiserade vården, och ett tidsbegränsat stimulansbidrag finns budgeterat.

En särskild insats kring hälsodagbok på webben för planering och uppföljning av egen hälsa och vård genomförs. Tredje steget i tandvården som ska förbättra för dem som ofta behöver gå till tandläkaren, kanske på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning, är på väg att genomföras. En justering av högkostnadsskyddet för besök inom öppen hälso- och sjukvård samt för läkemedel görs i syfte att stärka hälso- och sjukvårdens resurser. Insatser för en mer förebyggande och hälsofrämjande vård är prioriterat och med. Ytterligare satsningar på rehabilitering, tidiga och aktiva insatser, är med i budgeten. Där är hälso- och sjukvården en viktig aktör.

Herr talman! Upprättelseceremonin i Blå hallen i Stockholms stadshus för några veckor sedan var en stark upplevelse. Där fanns 1 300 personer med alla sina öden och berättelser. Jag och flera med mig fällde skamsna tårar för alla kränkta barn. Svenska staten bad, via riksdagens talman, om förlåtelse. Jag är tacksam över överenskommelsen som är gjord i skadestandsfrågan. Det kanske allra viktigaste för att undvika att samhället gör om misstagen är de barnskyddsåtgärder som nu genomförs och finns budgeterade.

Stödet till utsatta barn som placeras i den sociala barn- och ungdomsvården förbättras. Under nästa år kommer sammanlagt 140 miljoner kronor att avsättas för att stärka skyddet inom den sociala barn- och ungdomsvården. Det är 500 miljoner under tre år.

Bland åtgärderna ingår att varje barn som placeras ska få en egen socialsekreterare. Socialsekreteraren ska få ett uttalat ansvar att följa vården och hålla kontakt med barnet under planeringstiden. Familjehemmen ska få bättre stöd med mera. Kommuner, tillsynsmyndigheter, vi lagstiftare, men också vi föräldrar, morfar, lärare och idrottsledare kan göra mycket. Vi får inte svika barnen en gång till!

Fortsatta insatser för att motverka hemlöshet och vräkning finns med i budgeten för nästa år. Det är också värt att nämnas.

Herr talman! Den senaste tidens debatt om kvaliteten i äldreomsorgen är angelägen. Min och Centerpartiets utgångspunkt är att vi på bästa sätt ska kunna erbjuda trygghet och kvalitet, och att människor ska få bestämma över sina egna liv.

Rapporter om brister i hur våra gamla har det måste tas på absolut största allvar. Enligt Socialstyrelsen ser man ingen skillnad – vare sig bättre eller sämre – om vården bedrivs kommunalt, kooperativt eller privat. Därför måste åtgärderna sättas in oavsett driftsform.

I socialutskottet har vi, enligt min mening, ansträngt oss för att följa upp signalerna om brister. Vi har en tät kontakt med Socialstyrelsen. I

morgon ordnar vi en bred offentlig hearing om kvaliteten i äldreomsorgen, och vi har särskilda kontakter med Sveriges Kommuner och Lands-
ting och andra.

Den som bedriver en verksamhet har självfallet ansvaret att se till att det fungerar. Kommunerna måste följa upp och kvalitetssäkra. De måste bli mycket bättre på att tala om vad de vill ha ut av utförarna. SKL arbetar med att utveckla stöd, men det kan förbättras.

Det är viktigt att olika framgångsfaktorer lyfts fram. Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fram ett bra material som beskriver just de delarna. Jag kan ta några exempel. Det handlar om att sätta individens behov i centrum och ha en väl utvecklad personalstrategi, eller som det uttrycktes av någon där: Ge den äldre huvudrollen i sitt eget liv.

För Centerpartiet är lagen om valfrihet kvalitetssäkrande. Vi tycker att den ska vara obligatorisk i alla kommuner. Brukarenkäter, gärna uppföljda på enhetsnivå, är viktigt. Vi anser också att är man inte nöjd med den vård och omsorg man får ska man ha pengarna tillbaka.

Parboendegaranti är på gång, och förslag ska komma våren 2012. Ökat stöd till anhörigvården finns med i budgeten.

Jag avstår nu ifrån att gå igenom allt vad som görs för att förbättra och följa upp vården och omsorgen av våra äldre. Det är omfattande insatser. Inte minst stora satsningar görs för en sammanhållen vård och omsorg för de mest sjuka äldre. Här satsas 3,75 miljarder kronor under mandatperioden. Detta och andra äldrefrågor får vi återkomma till.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att när det gäller special-livsmedel finns sedan länge ett tillkännagivande från socialutskottets och riksdagens sida. Men det är en fråga som ärligt talat gått i stå både från den gamla och den nuvarande regeringen. Därför är jag glad att vi tillsammans i utskottet kunnat bidra till att Läkemedelsverket får regeringens uppdrag att arbeta med frågan.

Likaså har vi flera utvecklingsarbeten som är på gång om gruppen sällsynta diagnoser. En nationell funktion för samordning, koordinering och informationsspridning byggs upp. En strategi för sällsynta sjukdomar tas fram. Även här har utskottet på ett bra sätt kunnat ena sig i arbetet om att kunna ge Rett Center en ökad långsiktighet i sitt arbete.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att ett stort område, funktionshinderspolitiken, tillgänglighetsfrågor och LSS-frågor inte på något sätt är bortglömt från min sida. Men tiden räcker inte till allt.

(Applåder)

Anf. 191 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag har varit ute och besökt primärvården och vårdcentraler och diskuterat hur det ser ut med det förebyggande arbetet efter vårdvalet. Man har för mig beskrivit: Vi har nu mindre tid att samarbeta med andra. Man har också beskrivit hur tjänster som kuratorer och psykologer har försvunnit eller blivit väldigt lite kvar. Distriktsskötersketjänster har kanske försvunnit till delar.

Jag tycker att det förebyggande arbetet i primärvården är viktigt. Det gäller inte minst att nå de människor som inte själva söker sig dit. Man kan tidigt upptäcka om man behöver göra insatser. Man kan tidigt ta tag i om någon har ett begynnande missbruk. Det kan gälla rökavvänjning och

annat. Man kan ta tag i mycket i ett tidigt skede, inte minst när det gäller barn och ungdomar.

Delar du den bilden, eller tycker du att vårdvalet har förbättrat det förebyggande arbetet? Har det blivit mer resurser, mer personal, ett mer strukturerat arbete och ett tydligare områdesansvar med vårdvalet? Om inte, vad vill du göra åt det?

Jag vill också ta upp vårduppropet för alla människors rätt till hälso- och sjukvård i Sverige. Regeringen tillsatte en utredning. Utredaren Erna Zelmin har lagt fram ett förslag om vård för papperslösa och asylsökande på samma villkor som andra folkbokförda. Utredningen ligger i malpåse. Jag tar upp det här eftersom jag anser att det inte är någon migrationsfråga. Det är en mänsklig rättighets- och hälso- och sjukvårdsfråga. Därför har i stort sett alla organisationer inom Hälso- och sjukvårdsförbundet – LO, TCO, Röda Korset, Läkarförbundet och Vårdförbundet – nu skrivit på ett upprop. Utredningen måste ut på remiss. När kommer den ut på remiss?

Anf. 192 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! När det gäller förebyggande arbete är vi lika goda kålsupare allihop. Det görs alldeles för lite. Centerpartiet vill gärna driva på i det jobbet. Förebyggande arbete är nödvändigt så att man tar tag i problemen innan de blir problem. De nationella riktlinjer som Socialstyrelsen har tagit fram ska ge underlag för att hälso- och sjukvården ska bli mer hälsofrämjande i sitt arbete. Det tycker jag är viktigt. Det är den starkaste åtgärd som hittills har vidtagits på området.

När det gäller vårdvalet varierar det. Vi har här i riksdagen fattat beslut om att vi ska ha ett fritt vårdval. Sedan är det respektive sjukvårdshuvudman som avgör innehåll, upplägg och ersättning. Jag har både goda och mindre goda exempel från besök runt om i landet. Region Skånes arbete när det gäller rehabilitering integrerad i vårdvalet tycker jag tillhör de goda exemplen. Jag har också sämre exempel.

Vi får uppmuntra och jobba med öppna jämförelser och andra underlag. Vi kan stimulera med resurser för att man ska jobba fram modeller. Jag tror att vi är överens om att primärvården och hälso- och sjukvården i stort måste ha ett starkt förebyggande arbete.

När det gäller papperslösa skulle jag också kunna skriva under. Min och Centerpartiets uppfattning är att det ska gälla lika. Vi driver den frågan. Jag hoppas att vi får ut den på remiss så fort det bara går. Det vill jag. När det blir, kan jag inte svara på.

Anf. 193 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Vad är det som hindrar att den går ut på remiss? Det är normalt när det gäller utredningar och det här är ju en utredning. Även frågan om gårdsförsäljning, som många är emot, skickade regeringen ut på remiss. Den här utredningen skickar man tydligen inte ut på remiss. Man skulle ju kunna få in många fler synpunkter. En utredning som går på remiss är inget färdigt förslag. Det är anmärkningsvärt, men jag är glad att du delar min ståndpunkt och jobbar för att den ska komma ut på remiss. Jag tycker att det är otillständigt att så många människor i Sverige är utan den självklara rätten till hälso- och sjukvård.

I somras läste jag en debattartikel som Centerpartiets nuvarande vice ordförande, Anders Jonsson, hade skrivit under. Där kritiserade man att man i landstingen ser till att vårdcentraler får ett tydligt områdesansvar och ett tydligt ansvar för helheten. Man ansåg att det gjorde det svårare för flera att starta företag i vårdvalet.

Socialutskottet har varit i Jämtland. Där beskrev man att man jobbade för att få en helhet till befolkningen utifrån befolkningens behov. Det var det som kritiserades. När man inte tar ett helhetsansvar riskerar man att ingen har ett tydligt ansvar för det förebyggande arbetet. Jag skulle vilja veta vad som går först, befolkningens behov eller att man ska kunna starta så många privata vårdcentraler som möjligt.

Det är tufft att få loss pengar till primärvården för förebyggande arbete. Det behövs resurser. Jag skulle vilja höra hur Kenneth Johansson ser på förstärkta resurser till förebyggande arbete i primärvården.

Anf. 194 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ser inget motsatsförhållande i att se till befolkningens intresse och behov av hälsoinsatser och att hitta former för att organisera vårdvalet på ett sätt som gör att även glesbygden får del av möjligheten att göra val.

Det finns en benägenhet att norr om Dalälven hitta på modeller som gör det svårt att komma fram med alternativa driftsformer. Det handlar till exempel om breda uppdrag. I uppdraget av ersättningssystem och liknande har man den trista inställningen att inte släppa fram alternativ så att man får en tilltro till att man kan göra egna val.

Det är självklart befolkningens behov som ska stå i centrum. Vi jobbar med att ta fram alternativa sätt att tänka, inte bara de storskaliga systemen utan småskaliga som innebär att man kan ha smalare uppdrag. Det betyder inte att man ska glömma helheten och den samlade hälsoaspekt som man måste ta hänsyn till. Det står inte i motsats till varandra.

Anf. 195 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag är nyfiken på vad du, Kenneth Johansson som socialutskottets ordförande, tänker när arbetslösheten och socialbidragen ökar och när barnfattigdomsutvecklingen går åt fel håll. Kraftiga skattesänkningar för dem som redan har jobb, försämrade trygghetssystem och utförsäkringar, inte minst i Försäkringskassan, förbättrar knappast situationen. Vad tänker du om den utvecklingen? Vilka förslag i budgeten tror du på allvar kommer att bidra till minskade skillnader och minskat utanförskap?

Anf. 196 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det jag mest tänker på är att jag är förfärad över vad alternativet vore när jag tittar på de förslag som Socialdemokraterna har lagt fram. Man vill fördubbla arbetsgivaravgiften för ungdomar. Man vill skala ned ROT- och RUT-systemen. Man säger nej till sänkt restaurangmoms, vilket leder till en ganska kraftfull minskning av jobb. Finansdepartementet har räknat ut att ert budgetalternativ innebär 30 500 färre jobb på kort sikt och 63 000 färre jobb på lång sikt. Det tänker jag på. Tänk om olyckan vore framme och Socialdemokraternas budgetförslag gick igenom.

Vi tar en ansats. Vi har en arbetslinje där vi får folk i jobb. Vi är långt ifrån nöjda, men jämfört med 2006 är 160 000 fler sysselsatta här i landet. En lång rad åtgärder finns med. Det handlar om höjt bostadsbidrag och förbättringar för pensionärer som har de sämsta ekonomierna. När det gäller barnfattigdomen tycker jag att Lena Hallengren ska vara lite försiktig. Det låter så stort att vi ska bekämpa barnfattigdomen, men de åtgärder ni har i er budget är 100 kronor extra. Det bekämpar man ingen barnfattigdom med.

Folk i jobb! Se till att föräldrarna får möjlighet att försörja sig! Det är vår grunduppfattning. Vi är inte där ännu, det är jag den förste att erkänna, men vi ska dit.

Anf. 197 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om min fråga var väldigt luddig. Kenneth Johansson säger att det är 160 000 fler sysselsatta. Sveriges befolkning ökar. Brukar vi inte tala om hur stor andel av befolkningen som är arbetslös? Nästa år ökar arbetslösheten med nästan 1 procent. Jag tror inte att vi har några delade uppfattningar i den här kammaren om huruvida det är bra att människor har ett jobb eller inte.

Jag upprepar den fråga som jag ställde förut. Du är socialutskottets ordförande. Hur känner du inför att barnfattigdomen och arbetslösheten faktiskt ökar? Mindre än 10 procent av dem som är arbetslösa får 80 procent i a-kassa. Det gör att 60 procent av dem som söker socialbidrag gör det för att de är arbetslösa. Detta är en utveckling som jag tycker är oerhört pessimistisk. När svaret blir restaurangmoms och när Kenneth Johansson talar om RUT och ROT undrar jag vilka åtgärder i budgeten som kommer att bidra till ett minskat utanförskap, till en ökad sysselsättning och gärna till en minskad barnfattigdom.

Anf. 198 KENNETH JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är förvånad över att Socialdemokraterna kan raljera över restaurangmomsen som ger nya jobb till invandrare och ungdomar. Förr i tiden när Tage Erlander var partiordförande gjorde man inte skillnad på jobb och jobb. Det var min uppfattning och tro att även företagande och sysselsättning i branscher där unga, invandrare och kvinnor var överrepresenterade var jobb som var okej. Det är de åtgärder som vi pekar på. Det ger de här effekterna. Vi har restaurangmoms, ROT och RUT som exempel på detta. Det står jag för. Gör inte en del jobb sämre än vad de är! Jag tycker att det är mycket viktigt att slå fast att alla jobb är lika mycket värda om det finns en efterfrågan på dem.

Det finns stora utmaningar. Jag är inte nöjd när försörjningsstödet ökar. Jag är inte nöjd när det fortfarande finns alldeles för många som inte har ett jobb att gå till. Det är grunden för hela allianspolitiken. Vi ska ha folk i jobb. Vi prioriterar arbetslinjen. Vi vill ha en satsning på entreprenörskap och företagande. Vi lyfter fram det som en viktig del för att vi ska få tillväxt, folk i jobb och därmed en trygghet för de enskilda individerna.

Anf. 199 MATS GERDAU (M):

Herr talman! I andra länder i vår närhet drar man nu ned på välfärden. Jag läste i tidningen att i Grekland har de inte ens råd med mediciner på

sjukhusen längre. I Sverige satsar vi på välfärden, och det med egna pengar, inte lånade.

Det är roligt att stå här som moderat och konstatera att vi presenterar en välfärdsbudget med reformer, och det är möjligt därför att vår arbetslinje är så framgångsrik. Kedjan med fler som jobbar, fler som betalar skatt och mer pengar till välfärd fungerar. När vi i Alliansen tar ansvar för ekonomin innebär det att vi också kan ta ansvar för välfärden.

Vi moderater fokuserar på dem som har det allra svårast och behöver samhällets hjälp som mest. Det finns många behov och många angelägna områden att satsa på, men politik är också att våga och kunna prioritera. Vi ser dem som inte alltid har den starkaste rösten, sjuka, funktionshindrade, barn som riskerar att fara illa och ensamma äldre. Det här området omfattar nu 60 miljarder kronor i statligt stöd.

Jag vill lyfta fram fyra områden som vi satsar särskilt på.

Herr talman! Det första är barn och ungdomar som far illa och som bor på fosterhem eller institution. Vi avsätter 500 miljoner kronor extra kommande år för att stärka skyddet för de barnen. Vi vill särskilt lyfta fram personalens kompetens och barnens rätt att bli sedda och lyssnade på. Vi vill att man ska se deras behov och inte bara föräldrarnas. De exakta detaljerna om hur de här pengarna kommer att fördelas kommer i en särskild proposition i vår.

Den andra punkten som jag vill ta upp är steg tre i tandvårdsreformen. Vi satsar ytterligare en halv miljard kronor på detta. Det är tandvård för dem som har sjukdomar eller funktionshinder som gör att de löper en större risk för ohälsa i munnen. Tänderna ska inte längre vara klassmärkörer som de har varit under de år som Socialdemokraterna har styrt. Detaljerna om det beslutade vi om i förra veckan.

Herr talman! Den tredje punkten är så klart äldrepolitiken. Den senaste månaden har varit fylld av rapporter om allvarliga brister på en del äldreboenden. Jag tror att det är något som vi alla reagerar oerhört starkt emot. Vi har faktiskt sett det långt innan tidningarna skrev om just Carema. Jag tror att alla kommer ihåg tv-programmet om demensvården i Piteå för ett år sedan där man såg hur de gamla irrade runt i korridorerna. I våras läste jag om 98-åriga Edith Sunesson i Malmö. Hon hade haft 65 olika vårdare i den kommunala hemtjänsten under bara tre månader. I somras var det ett kommunalt äldreboende i Norrköping där de gamla fick spyor nedtryckta i halsen. Det är avskyvärt.

Det här är absolut inte oacceptabelt. Det är aldrig någonsin okej att ge avkall på kvaliteten, oavsett om det är kommunal eller privat äldreomsorg. Alla ska känna sig trygga i att äldreomsorgen fungerar i Sverige. Så ska det alltid vara överallt, oavsett vem som driver verksamheten.

Vi gör nu en jättesatsning på att förbättra för de äldre, i synnerhet de mest sjuka äldre. Det handlar om personer som åker ut och in på akuten utan att någon riktigt tar ansvar för dem. De får för mycket mediciner som tillsammans minskar deras förmåga att leva ett självständigt, aktivt liv. Många väntar på platser på särskilda boenden och får illa under tiden. Det finns en ensamhet och en otrygghet som vi ska råda bot på.

Vår politik handlar om både mer pengar och högre krav. Den här mandatperioden satsar vi 3,75 miljarder på detta, varav 1,3 nästa år. Mer om detta blir det i den särskilda debatten som ska vara på fredag, så jag tänker inte orda mer om det.

Prot. 2011/12:48
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Herr talman! Den fjärde punkten är sjukvården. Här ligger vårt fokus på att förbättra tillgänglighet och kvalitet. Vi moderater vill ha en jämlik och rättvis vård, för alla, oavsett var man bor och vem man är. Det är behoven som ska avgöra, och kvaliteten ska vara hög överallt. Det ska vara modernt, forskningsbaserat och det senaste ska användas.

Jag vill också lyfta fram medarbetarna. De måste få mer att säga till om. De måste kunna påverka sin vardag mer än de har kunnat göra hittills. Jag tror att en av nyckelfaktorerna för att personalen generellt sett är mer nöjd i privat vård än i offentligt driven är just närheten till beslut och bättre ledarskap. Där har den offentliga vården en hel del att lära. Det är medarbetarnas kompetens och motivation som avgör kvaliteten. Det är just i mötet mellan medarbetarna och patienten som värdet skapas. Vi måste se till att det mötet blir så bra som det bara är möjligt.

När alliansregeringen tog över för fem år sedan var det problem med köer och långa väntetider. Kommer ni ihåg det? Oron i Sverige var kanske inte så mycket om man hade råd med vården utan om man verkligen skulle få vård när man behöver. Tilltron till systemet var inte den bästa, och detta var grogrunden för att de privata sjukvårdsförsäkringarna växte till i början av 2000-talet när Socialdemokraterna styrde.

Jag tittade i dag på hur köerna har förändrats, och det är ganska dramatiska skillnader, mycket större än vad jag trodde. När vi tog över och fick en tillförlitlig statistik hösten 2007 var det 75 000 personer som hade väntat längre än tre månader på besök hos en specialläkare. Nu i oktober, den senaste tillgängliga siffran, var det bara 25 000. Två tredjedelar av den här långa kön är borta.

Då, i oktober 2007, var det 22 000 personer, var tredje patient, som hade väntat mer än tre månader på operation. Nu är det bara 7 000 eller en tiondel av patienterna.

Det finns naturligtvis fortfarande en del att göra, men tillgängligheten har helt klart ökat väsentligt för dem som är sjuka.

Hur har det gått till? Vi införde en vårdgaranti som ger patienterna rättigheter. Vi införde en kömiljard, det vill säga pengar till de landsting som kortar väntetiderna. Vi har infört valfrihet i primärvården och bejaktar att landstingen samarbetar med privata vårdgivare för att fler ska kunna få operationer snabbt.

300 nya vårdcentraler har startat. Det är bättre öppettider och bättre bemötande. Det är enklare att komma i kontakt med sin doktor. Framför allt har de som bor i utsatta områden, åtminstone i Stockholmsregionen, fått närmare till vården.

När vi i Alliansen vill fortsätta på denna framgångsrika väg vill de rödgröna vända om och åka tillbaka i tiden. Vi fortsätter med kömiljarden som en effektiv stimulans; vi ser att det ger effekt. De röda ser bara problem med detta. Vi vill fortsätta med mer vårdval också i specialistvården för att korta köerna och ge valfrihet. Då säger de röda tvärt nej.

Den här skillnaden syns ganska tydligt i landstingen. Alliansstyrda landsting är bra på att korta köer och skapa valfrihet, till exempel Halland och Stockholm.

Tittar man däremot på två genuint röda landsting, Blekinge och Dalarna, ser man att det står illa till. Var fjärde patient i Dalarna tvingas vänta mer än tre månader på en operation som skulle göra honom eller

henne frisk – en operation som kanske innebär att man går från sjukskrivning till jobb och från värk och hinder till delaktighet.

De rödgröna vägrar konsekvent att anlita privata vårdgivare för att korta köerna i dessa landsting. Det är cyniskt. Priset för de rödas ideologi är smärta och sjukskrivningar.

Någonstans här skiljer det sig som mest mellan oss i Alliansen och de rödgröna. Vi tror på människors förmåga att fatta kloka beslut. Vi tror på samarbete och att vården blir bättre om fler är med och utvecklar. Vi tycker att mångfald berikar och gör välfärden bättre. Men det här ska vi inte ägna oss åt, säger Socialdemokraterna.

Jag hörde Lena Hallengren tala om allt hon vill göra. Hon vill ge mer pengar till landstingen och allt möjligt annat. Hennes problem är att hon inte har några pengar till det hon lovar. Vården och äldreomsorgen får faktiskt mindre pengar om Lena Hallengren och Socialdemokraterna får styra. De vill nämligen höja arbetsgivaravgifterna med 10 miljarder. Av dessa kommer 3 miljarder att belasta kommunerna och landstingen. Det blir vården och äldreomsorgen som får betala för det. Hur går det ihop? Det är inte trovärdigt när ni säger att ni vill satsa mer på vården. Vart tog den ansvarstagande socialdemokratin vägen?

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 200 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Eftersom det är sent och ont om tid vill jag bara ställa en kort fråga till Mats Gerda. Det är inte bara i Grekland som det finns människor som inte har rätt till hälso- och sjukvård och självklar rätt till läkemedel. Det gäller också tusentals människor i Sverige, som Mats Gerda mycket väl vet.

Det finns en färdig utredning med ett förslag om rätt till hälso- och sjukvård för papperslösa och asylsökande, men den har inte gått ut på remiss. Det finns ett vårdupprop med i stort sett allt vad som finns i Sverige av hälso- och sjukvårdens organisationer, fackföreningar, yrkesorganisationer plus Amnesty, Röda Korset och alla möjliga. Man uppmanar regeringen att ge alla, oavsett legal status, tillgång till hälso- och sjukvård och kräver att utredningen snarast skickas ut på remiss.

Kommer den ut på remiss? Om inte, varför?

Anf. 201 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Allianspartierna och Miljöpartiet har tecknat en överenskommelse om att vård för asylsökande ska omfatta fler grupper än vad det gör i dag. Det står vi självklart bakom.

Vi såg att det fanns en del brister i den utredning som presenterades. Den uppgift jag har är att utredningen kompletteras och bereds på Regeringskansliet innan den ska skickas ut på remiss. Det kommer ett förslag så småningom om ökad vård för dessa grupper.

Det var bra att Eva Olofsson begärde replik, för jag reagerade lite på det replikskifte hon hade med Kenneth Johansson tidigare. Det handlade om vårdvalet och LOV. Jag uppfattade att Eva Olofsson var bekymrad över att det var fler besök på vårdcentralerna. Jag kan inte riktigt förstå hur det skulle vara dåligt. Det är väl bra att vi har fått 300 nya vårdcen-

traler i Sverige tack vare vårdvalet. Vill Eva Olofsson kanske ta bort några av dem? I så fall vilka? Det vore intressant att höra.

Anf. 202 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag återkommer till min fråga. Man tar lång tid på sig, och under tiden är det människor som far illa. Om Mats Gerdau inte har besökt Rosengrenska eller Läkare i världen rekommenderar jag det.

Vilka konkreta brister gäller det? Man har föreslagit samma hälso- och sjukvård som för dem som är folkbokförda i Sverige. Det är väl bara om man inte stöder ett sådant förslag som det finns anledning att stoppa att det går ut på remiss. Det är ju inget färdigt lagförslag ännu. Jag ställer mig frågande till detta.

Mats Gerdau vill få mig att tala om vilka vårdcentraler jag vill lägga ned. Jag tycker att man ska styra vårdcentralerna efter människors behov och inte efter fri etableringsrätt för företagare. Då tycker jag att man ska överväga var pengarna gör mest nytta så att de kommer så många som möjligt till godo.

Min fråga till Mats Gerdau är: När kommer dessa människor som i dag får hemskt illa att få hälso- och sjukvård? Vad är det man går och halar och drar på?

Jag tror inte att det är Miljöpartiet som stoppar detta. Är det Moderaterna som har lagt in veto mot att utredningen går ut på remiss?

Anf. 203 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare ska utredningen kompletteras eftersom det fanns vissa brister i den. Därefter kommer den att skickas ut på remiss.

Någon måste också ta ansvar för ekonomin i det hela, och det är Moderaterna som bär det stora ansvaret. Vänsterpartiet har alltid pengar till allt; det finns inga begränsningar. Men begränsningen ligger i var pengarna ska komma från. Denna ekvation kan Vänsterpartiet aldrig någonsin få att gå ihop. Ni skulle chockhöja skatterna, slå knockout på Sverige och göra massor med människor arbetslösa. Det är sanningen. Ingenstans där man har provat Vänsterpartiets politik i verkligheten har det funkat.

Utredningen kommer att gå ut på remiss, och det kommer förslag om att fler grupper av asylsökande och papperslösa ska få vård i Sverige.

Det var tråkigt att Eva Olofsson inte tog tillfället i akt att tala mer om vårdvalet och vilka vårdcentraler som ska bort. Det är nämligen konsekvensen av hennes förslag. Vänsterpartiet har varit emot etableringsrätten och vårdvalet. Ni påstår att det är vårdgivarna som väljer patienterna och inte tvärtom. Det finns inte ett enda exempel på detta i Sverige. Det är inskrivet i varenda regelbok att det är patienten som väljer vårdcentral och att alla som vill måste bli listade där.

Detta har ökat tillgängligheten. I Botkyrka som är Stockholms mest invandrartäta område med mest lågutbildade och lägst inkomster konsumerar man helt plötsligt mycket mer vård tack vare vårdvalet. Det är en utomordentligt bra reform som ökar tillgängligheten för alla men främst för dem som har störst behov av det.

Anf. 204 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag ska också fatta mig kort. Med tanke på hur det ser ut på många ställen i dag inom många områden som hör till socialutskottet är det inte bara att slå sig för bröstet, utan det är faktiskt passande med en viss ödmjukhet.

Hur bra är det att personalen på privata boenden inte törs säga vad de tycker för att de riskerar att förlora jobbet? Det är inget att vara stolt över.

Kömiljarden har helt klart kortat köerna, och det är positivt. Man har dock rättat sig efter de pengar man får i och med kömiljarden, så hur mycket kvalitet det är hela vägen är en annan fråga.

Andra besöket är också ifrågasatt eftersom man många gånger inte har med det. Man anpassar sig snarare till pengarna än till patienternas behov.

Varför ska ni tvinga kommunerna att införa LOV? Litar ni inte på att kommunerna är bäst på att avgöra hur de vill ordna sin vård? Vart tar valfriheten och kommunernas självbestämmande vägen?

Anf. 205 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för elogen för att kömiljarden fungerar. Det är bra att vi är överens om det. Man kan alltid slipa lite i detaljerna och se till att det fungerar bättre. Det kan jag hålla med om. Men titta på hur det var förrförra mandatperioden, när ni styrde tillsammans med Socialdemokraterna. Då ökade köerna hela tiden. Nu har vi fått ett system där man får en operation när man behöver en operation. Sedan kan det säkerligen bli bättre både med diagnostisering och med återbesök och sådana saker.

Agneta Luttröpp frågade om vi inte litar på kommunerna. Nej, det gör vi inte i alla avseenden. När det gäller LOV ska valfriheten gälla invånarna, de äldre, inte kommunerna. Det viktiga är väl att alla i Sverige kan välja vilken vårdgivare de vill ha. Jag förstår inte riktigt att Miljöpartiet, som brukar gilla valfrihet, inte stöder detta. När det gäller skolan och barnomsorgen är det helt okej att alla människor ska få välja i hela Sverige. När det gäller personlig assistans ska alla få välja i hela Sverige. Man kan egentligen ställa precis samma fråga till Agneta Luttröpp: Litar inte du på kommunerna i det avseendet? Vill du ta bort den lagstadgade valfriheten att välja skola, barnomsorg eller personlig assistans?

Anf. 206 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag håller mig till det vi debatterar nu, och det är sjukvården, inte skolan.

Det man pratar om kan väl inte vara så väldigt obekant, nämligen kommunernas självbestämmande. När det gäller LOV finns det goda anledningar att låta kommunerna ha det avgörandet i sin hand. Jag är långt ifrån säker på att det är någonting att ändra på. Då ska man veta redan innan att det här är någonting som verkligen gynnar brukarna, det vill säga patienterna.

Anf. 207 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Sedan vi införde LOV i primärvården har det tillkommit 300 nya vårdcentraler i Sverige. Det är bra och har ökat tillgängligheten.

Hade vi inte gjort det tvingande, hade inte landstinget tvingats införa vårdvalet och ge patienterna vårdvalsmöjligheter, hade vi inte fått den här utvecklingen. Det är alldeles självklart.

Inom specialistvården har landstingen möjlighet att införa vårdval om de vill. Säg vilka landsting det är som infört det! Finns det möjligen några landsting där Miljöpartiet är med och styr där man tycker att detta är viktigt? Jag kan inte påminna mig ett enda. Finns det ett enda sådant landsting där Socialdemokraterna är med och styr? Nej.

Vill vi ha valfrihet? Vill vi ha en mångfald av vårdgivare, små och stora? Vill vi ha någon som bidrar till utveckling och förnyelse? Då måste vi nog stimulera mer vårdval runt om i landet. Jag tror att det är precis likadant inom hemtjänsten. Titta på hur det ser ut i kommunerna! De borgerligt styrda kommunerna inför vårdval. Det gäller stora och små kommuner. De äldre får välja själva. Det har varit en explosion av nya småföretag, ofta sådana som kvinnor från hemtjänstpersonalen startar själva.

I andra kommuner, där Miljöpartiet tyvärr är med och styr, sker inte den utvecklingen. Det gäller Göteborg och Malmö, som jag tog som exempel i mitt inledningsanförande. 98-åriga Edith Sunesson får inte välja. Hon tvingas ha 65 olika vårdare på tre månader. Jag tycker inte att det är okej. Jag tycker att hon ska få välja bort den kommunala hemtjänsten om hon inte tycker att den fungerar – eller ett privat alternativ om det hade levererat en tjänst hon inte var nöjd med.

För oss moderater är det viktigt med valfrihet för patienterna och de enskilda, inte för kommunerna.

Anf. 208 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Jag inser att det är sex minuter kvar tills bilan faller, så jag tänker inte upprepa vad Mats Gerdau och Kenneth Johansson har sagt. Jag instämmer till fullo i det.

Jag tänker kommentera några av de reservationer och saker som har dykt upp under debatten, men vill först säga att vi ska vara stolta över att vi har en hälso- och sjukvårdslag och en socialtjänstlag som är 30 år gamla och fortfarande står sig därför att de är ramlagar. De detaljstyr inte som lagarna gör i andra länder. Vi kan arbeta utifrån de här målen. Sedan kan vi med hjälp av den kunskap som kommer fram utveckla vården och omsorgen på ett bra sätt. Det är det som den här budgetpropositionen, reformpropositionen, verkligen visar.

Folkhälsoarbetet har tagits upp. Det ligger i allas vårt intresse att förebygga ohälsa för de enskildas skull men också för ekonomins skull, att man ska kunna klara sig med hälsoproblem och helst slippa dem. Detta gäller inte minst äldre. Det som Socialstyrelsen nu har kommit med, riktlinjerna för folkhälsoarbetet, är ett utomordentligt stöd för kommuner, landsting, primärvården och så vidare. De är enkla att använda och enkla att prioritera utifrån.

Det har tagits upp att vi borde ha något som liknar Marmotkommissionen i Sverige. Jag råkar sitta i Marmotkommissionen 2, kan man säga, som fortsätter att utreda ojämlikheten i hälsa inom WHO:s Europaregion. Vi kommer under våren att komma fram med en hel del förslag om hur man mer konkret ska kunna komma åt de här ojämlikheterna. Jag tror att det är klokt att vänta ett tag med det här tänket kring en kommission. Vi

har prövat det en gång tidigare, för så där 15 år sedan. Ingvar Carlsson var ordförande i en liknande kommission, och det gick inte så vidare bra för den. Den blev sämre och sämre besökt, och det kanske är andra metoder vi ska ta till än det greppet.

Jag vill också ta upp Rett Center, som nämndes. Rett Center är en del i ett mycket större paket kring insatser för människor med sällsynta diagnoser. EU har antagit direktiv om hur länderna bör arbeta vidare för att ge människor med sällsynta diagnoser den diagnostik, vård och rehabilitering eller habilitering som krävs. Socialstyrelsen håller just nu på att ta fram ett förslag om hur vi i Sverige bäst ska kunna arbeta så att vi når alla dessa grupper. Det är ett par hundra olika diagnoser det handlar om. Retts syndrom är en del av det här. Men det vore fel att i dag göra specialsatsningar. Vi fortsätter att finansiera Rett Center som tidigare. Sedan får vi se hur det här kommer in i satsningarna för alla de övriga diagnoser som det handlar om och de människor som bär på de diagnoserna.

Jag hoppas naturligtvis över detta med äldre, för det kommer vi att diskutera både i morgon och i övermorgon. Men ingen av oss tycker att det är acceptabelt med vanvård av äldre människor. Det är en form av ålderism, skulle jag vilja säga, en diskriminering, en syn på äldre som vi inte kan acceptera. Äldre har samma rätt som alla andra till bra vård och omsorg. Men det tar vi i morgon och dagen därefter.

Det finns en rad andra saker att ta upp, men nu är det bara två minuter kvar till klockan elva, och Anders Andersson ska också hinna upp. Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna, så Anders hinner upp innan bilen slår!
(Applåder)

Anf. 209 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! Bästa vänner i riksdagskammaren denna sena timma! Tack för det glada humöret!

Jag ska försöka begränsa mig till två områden i mina kommentarer kring propositionen och betänkandet från socialutskottet.

De senaste veckorna har det varit snålblåst runt frågor som berör äldrevården. Och det har varit med all rätta. De missförhållanden som har redovisats är oacceptabla. Dessa missförhållanden kan aldrig försvaras. Det vi däremot måste samla kraft för är att åtgärda missförhållandena.

Samtidigt som debattens vågor går höga finns det anledning att inte kasta ut barnet med badvattnet. För var och en som följer arbetet här i riksdagen eller på de olika departementen framträder en tydlig bild som innehåller mer än bara kris och vanvård. Det är en bild som avspeglar utveckling och förbättringar för enskilda pensionärer, en vardag som inger hopp mitt i den stormby som drar fram.

Ett problem som allianspartierna ärvde från tidigare socialdemokratiska regeringar var att inte fullt ut ha möjlighet att följa upp verksamhet, mäta kvalitet och snabbt kunna rätta till detta. År efter år på 1980-talet och 1990-talet, som många av oss politiker har följt, och ända in på 2000-talet hade man inte särskilt stort grepp om hur långa väntetiderna var till vården, och man visste inte hur det stod till när det gällde kvaliteten och omsorgen i äldreomsorgen.

För mig är öppenhet och insyn grunden för det kvalitetsarbete som ska vara ständigt pågående. Tillsyn och utvärderingar, tydliga och

stränga krav, skärpta sanktioner och nya uppföljningar är den modell som jag vill se att man har med när det gäller vård- och omsorgsarbete.

När brister visar sig på äldreboenden upprör det oss alla. Låt mig ännu en gång säga att det som har uppdragats är helt oacceptabelt! Ingen ska behöva uppleva vanvård. Våra äldre ska kunna känna trygghet och tillit till äldrevården oavsett driftform. Varje äldre som får hjälp och stöd av kommunen, såväl av hemtjänst som i särskilt boende, ska kunna känna sig trygg med att man får den vård och omsorg som man behöver och har rätt till.

Socialtjänstlagen är mycket tydlig på den punkten, och äldreminister Maria Larsson har drivit fram en komplettering i lagen som säger: ”Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.” Lagen säger vidare: ”Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.”

Hela den proposition som låg till grund för dessa viktiga beslut om värdigt liv och välbefinnande stämmer väl överens med det vi kristdemokrater år efter år har fört fram i debatten. Nu är det på plats. Nu gäller det att dessa beslut blir normerande för varje kommuns agerande, att dessa beslut får komma våra gamla till del. En förstärkt tillsyn, användning av LOV och den särskilda äldresatsning på 3,75 miljarder som regeringens gör är några medel för att vi ska kunna ge våra äldre ett värdigt liv och chans att känna välbefinnande.

När vi nu under några veckor har haft en debatt om äldreomsorgen ser jag framför mig några åtgärder som kan genomföras omgående i kommunerna – inte på sikt utan omgående. Jag vill se att kommunens ansvariga tjänstemän gör fler oanmälda tillsynsbesök på äldreboenden parallellt med de löpande besöken. Det får inte råda något tvivel om att kommunen tar sin roll som beställare och granskare på allvar oavsett om det är ett kommunalt boende eller om någon annan ansvarar för driften.

En avgörande punkt för att undvika vanvård är att frågan om kvalitetsuppföljning och dess genomförande blir en stående punkt på socialnämndens dagordning, inte bara när något är på tok, inte bara när man tycker att det passar. Eventuella brister i äldreomsorgen får inte bli ett ärende som tas upp en gång per år. Tvärtom ska kvalitetsfrågor för våra äldre vara ett ärende som ges högsta prioritet.

För mig med erfarenhet från kommun- och landstingspolitiken är det en självklarhet att kvalitetsuppföljning såväl inom hemtjänst som vid äldreboenden ska redovisas lika ofta som man gör en ekonomirapport. Det kan vara varje månad eller varje kvartal. Min poäng med att jämställa kvalitetsfrågor med ekonomiuppföljning är att en gång för alla slå fast att trygghet och värdighet inom äldreomsorgen aldrig får vara underordnat ekonomiska resultat. Vår uppgift som politiskt förtroendevalda är att utifrån socialtjänstlagens krav och den beslutade värdegrunden för vår äldreomsorg garantera att varje enskild pensionär ska kunna känna full trygghet och alltid uppleva en värdig omsorg.

Sverige har under årtionden haft stora brister när det gäller vården av våra äldre – det är inget nytt nu. Många människor har upplevt detta, men tyvärr har bristerna inte lyfts fram. Sverige har fortfarande brister, men

skillnaden är att vi nu kan upptäcka dessa. Nu finns en redovisning, bland annat via öppna jämförelser och Socialstyrelsens utökade tillsyn.

Utan dessa målmedvetna insatser hade vi varit kvar på samma nivå som gällde i slutet av 90-talet och början av 2000-talet. Men där är vi inte nu. Därför finns det anledning för oss att stå raka trots snålblåsten och konstatera att många andra också gör det.

Genom alliansregeringen – och låt mig gärna säga med Kristdemokraterna som ansvariga på Socialdepartementet – har vi skapat förutsättningar för öppenhet, trygghet, värdighet och välbefinnande inom äldreomsorgen.

Herr talman! Jag vill också beröra patientsäkerhetsfrågan, en fråga som jag lyfte fram i ett anförande för ett år sedan och som har allt större betydelse inom hälso- och sjukvården. Man skulle möjligen kunna säga att det är lite förvånande att den inte har stått högt på dagordningen tidigare. Den borde ha funnits här för 10–15 år sedan – men bättre sent än aldrig.

Jag välkomnar att regeringen i budgetpropositionen så tydligt markerar en kraftfull satsning för en ökad patientsäkerhet. Ett moment i det var satsningen på den nya patientsäkerhetslagen, som trädde i kraft den 1 januari. Socialstyrelsen arbetar nu med förslag till en nationell strategi för patientsäkerhet. Dessutom ser vi den ekonomiska satsningen i jämförelse med tidigare, där vi under åren 2011–2014 anslår 2,5 miljarder från regeringen.

Trygghet och kvalitet är hörnpelare i svensk hälso- och sjukvård.

Jag ska bara kort nämna att den patientsäkerhetskonferens som hölls i slutet av september var en manifestation kring arbetet med ökad patientsäkerhet. Där markerade vi också att det vi i dag vet är oacceptabelt, att ca 165 patienter varje dag drabbas av vårdskador. Det är därför vi ständigt måste påminna oss om att vårdvisionen, nollvisionen, är något som gäller.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Andreas Carlson (KD).
(forts. prot. 49)

14 § Beslut om uppskjuten ärendebehandling

Kammaren beslutade på förslag av andre vice talmannen att ärendebehandlingen skulle fortsätta vid morgondagens sammanträde.

15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmälades och bordlades
Proposition
2011/12:46 Upphävande av lagen om tillfällig försäljning

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *fredagen den 20 januari 2012*.

EU-dokument

KOM(2011)777 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén Kommissionens arbetsprogram 2012 Att skapa europeisk förnyelse

KOM(2011)814 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om uppbyggnad och drift av de europeiska satellitnavigeringssystemen

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 14 december

2011/12:171 Riksintag till gymnasium utifrån exemplet Forsmarks skola

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:172 Försäkringskassans service på lokal nivå

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:173 Förslaget till ny djurskyddslag

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 december.

17 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 14 december

2011/12:249 Kompetens inom rehabiliteringsgarantin

av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 december.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

den 14 december

2011/12:200 Statligt ansvar för ett nytt Nobelmuseum

av *Berit Högman* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2011/12:201 Folkbokföring av ”fastboende sommargäster”

av *Jacob Johnson* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:203 Elsäkerhet

av *Ingemar Nilsson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2011/12:204 Kompensation till kommunerna för ökade elkostnader

av *Hans Hoff* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:206 EU:s temaår mot våld

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2011/12:207 Ett Europa fritt från prostitution

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2011/12:208 Företagares möjlighet till arbetsträning

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:209 Öppen debatt om pensionssystemet

av *Wiwi-Anne Johansson* (V)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:211 Ratificering av ILO 94

av *Johan Andersson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:213 Arbetslösheten i Jönköpings län

av *Carina Hägg* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:216 Elektrifiering av järnväg

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:218 Arbetsmiljön för anställda i mindre företag

av *Ylva Johansson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:219 Resor hem från BB för asylsökande mödrar

av *Åsa Lindestam* (S)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:220 Kustbevakningens utökade uppdrag

av *Eva Sonidsson* (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2011/12:221 Naken blankning

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:222 Hamnbanan i Göteborg

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (S)

Prot. 2011/12:48
14 december

---

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:223 EU-moms för ideell sektor

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:224 Barnen och de mänskliga rättigheterna

av *Lena Hallengren* (S)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

2011/12:229 Brott mot vårt kulturarv

av *Björn Söder* (SD)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:230 Vindkraft i Värnamo

av *Carina Hägg* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:231 Försenade löneutbetalningar

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2011/12:232 Socialfondspengar som går tillbaka till Bryssel

av *Maria Stenberg* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 23.08.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 31 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 64 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 89 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 115 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 148 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 172 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval.....	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Kommunikationer.....	3
Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU1	3
Anf. 1 ANDERS YGEMAN (S).....	3
Anf. 2 STINA BERGSTRÖM (MP)	6
Anf. 3 TONY WIKLANDER (SD).....	9
Anf. 4 SIV HOLMA (V)	10
Anf. 5 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M)	14
Anf. 6 ANDERS YGEMAN (S) replik	17
Anf. 7 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	18
Anf. 8 ANDERS YGEMAN (S) replik	18
Anf. 9 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	19
Anf. 10 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	19
Anf. 11 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	19
Anf. 12 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	20
Anf. 13 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	20
Anf. 14 SIV HOLMA (V) replik	21
Anf. 15 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	21
Anf. 16 SIV HOLMA (V) replik	22
Anf. 17 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (M) replik	22
Anf. 18 LARS TYSKLIND (FP).....	22
Anf. 19 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	25
Anf. 20 LARS TYSKLIND (FP) replik	25
Anf. 21 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	26
Anf. 22 LARS TYSKLIND (FP) replik	26
Anf. 23 SIV HOLMA (V) replik	26
Anf. 24 LARS TYSKLIND (FP) replik	27
Anf. 25 SIV HOLMA (V) replik	27
Anf. 26 LARS TYSKLIND (FP) replik	27
Anf. 27 ANDERS YGEMAN (S) replik	28
Anf. 28 LARS TYSKLIND (FP) replik	28
Anf. 29 ANDERS YGEMAN (S) replik	29
Anf. 30 LARS TYSKLIND (FP) replik	29
Anf. 31 ANDERS ÅKESSON (C)	29
Anf. 32 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	32
Anf. 33 ANDERS ÅKESSON (C) replik	32
Anf. 34 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	33
Anf. 35 ANDERS ÅKESSON (C) replik	33
Anf. 36 SIV HOLMA (V) replik	33
Anf. 37 ANDERS ÅKESSON (C) replik	34
Anf. 38 SIV HOLMA (V) replik	34

Anf. 39	ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	35
Anf. 40	ANNELIE ENOCHSON (KD)	35
Anf. 41	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	38
Anf. 42	ANDERS YGEMAN (S) replik	41
Anf. 43	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	41
Anf. 44	ANDERS YGEMAN (S) replik	42
Anf. 45	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	42
Anf. 46	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	43
Anf. 47	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	43
Anf. 48	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	44
Anf. 49	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	44
Anf. 50	SIV HOLMA (V) replik.....	45
Anf. 51	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	45
Anf. 52	SIV HOLMA (V) replik.....	46
Anf. 53	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M) replik.....	46
Anf. 54	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	47
Anf. 55	SIV HOLMA (V) replik.....	50
Anf. 56	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik	50
Anf. 57	SIV HOLMA (V) replik.....	51
Anf. 58	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik	51
Anf. 59	MALIN LÖFSJÖGÅRD (M).....	51
Anf. 60	ANDERS YGEMAN (S) replik	54
Anf. 61	MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik.....	55
Anf. 62	ANDERS YGEMAN (S) replik	55
Anf. 63	MALIN LÖFSJÖGÅRD (M) replik.....	56
Anf. 64	ANNIKA LILLEMETS (MP).....	56
Anf. 65	GÖRAN LINDELL (C)	58
Anf. 66	MONICA GREEN (S)	60
Anf. 67	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik	61
Anf. 68	MONICA GREEN (S) replik	61
Anf. 69	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C) replik	61
Anf. 70	MONICA GREEN (S) replik	62
Anf. 71	SVEN-ERIK BUCHT (S)	62
Anf. 72	ISAK FROM (S).....	63
Anf. 73	JAN LINDHOLM (MP).....	64
Anf. 74	SVEN-ERIK BUCHT (S)	65
Anf. 75	EDWARD RIEDL (M)	65
Anf. 76	ANDERS YGEMAN (S) replik	66
Anf. 77	EDWARD RIEDL (M) replik	67
Anf. 78	ANDERS YGEMAN (S) replik	67
Anf. 79	EDWARD RIEDL (M) replik	68
Anf. 80	IBRAHIM BAYLAN (S).....	68

(Beslut fattades under 10 §).....	69	Prot. 2011/12:48
7 § Arbetsmarknad och arbetsliv	69	14 december
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU2.....	69	
Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S).....	69	
Anf. 82 MEHMET KAPLAN (MP).....	73	
Anf. 83 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	75	
Anf. 84 JOSEFIN BRINK (V)	79	
Anf. 85 TOMAS TOBÉ (M)	82	
Anf. 86 YLVA JOHANSSON (S) replik	85	
Anf. 87 TOMAS TOBÉ (M) replik	85	
Anf. 88 YLVA JOHANSSON (S) replik	86	
Anf. 89 TOMAS TOBÉ (M) replik	86	
Anf. 90 JOSEFIN BRINK (V) replik	87	
Anf. 91 TOMAS TOBÉ (M) replik	88	
Anf. 92 JOSEFIN BRINK (V) replik	88	
Anf. 93 TOMAS TOBÉ (M) replik	89	
Anf. 94 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	89	
Anf. 95 TOMAS TOBÉ (M) replik	90	
Anf. 96 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	90	
Anf. 97 TOMAS TOBÉ (M) replik	91	
Anf. 98 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	91	
Anf. 99 TOMAS TOBÉ (M) replik	92	
Anf. 100 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	92	
Anf. 101 TOMAS TOBÉ (M) replik	93	
Anf. 102 HANS BACKMAN (FP).....	93	
Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S) replik	97	
Anf. 104 HANS BACKMAN (FP) replik	97	
Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S) replik	98	
Anf. 106 HANS BACKMAN (FP) replik	99	
Anf. 107 JOSEFIN BRINK (V) replik	99	
Anf. 108 HANS BACKMAN (FP) replik	100	
Anf. 109 JOSEFIN BRINK (V) replik	100	
Anf. 110 HANS BACKMAN (FP) replik	101	
(forts. 11 §).....	101	
Ajournering.....	102	
Återupptagna förhandlingar	102	
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 december.....	102	
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	102	
SfU2 Utgiftsområde 8 Migration.....	103	
JuU10 Straffrätt i EU: garantier för ett effektivt genomförande av EU:s politik genom straffrättsliga åtgärder.....	105	
TU4 Genomförandet av det tredje körkortsdirektivet.....	106	
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 december.....	106	
UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF).....	106	

UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella Kosovostyrkan (Kfor)	107
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	108
SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet	110
10 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	116
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	116
11 § (forts. från 7 §) Arbetsmarknad och arbetsliv (forts. AU2)	116
Anf. 111 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	116
Anf. 112 HANS BACKMAN (FP) replik	117
Anf. 113 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	117
Anf. 114 HANS BACKMAN (FP) replik	117
Anf. 115 ANNIKA QARLSSON (C).....	118
Anf. 116 JOSEFIN BRINK (V) replik	121
Anf. 117 ANNIKA QARLSSON (C) replik	122
Anf. 118 JOSEFIN BRINK (V) replik	123
Anf. 119 ANNIKA QARLSSON (C) replik	123
Anf. 120 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	124
Anf. 121 ANNIKA QARLSSON (C) replik	124
Anf. 122 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	125
Anf. 123 ANNIKA QARLSSON (C) replik	126
Anf. 124 YLVA JOHANSSON (S) replik	126
Anf. 125 ANNIKA QARLSSON (C) replik	127
Anf. 126 YLVA JOHANSSON (S) replik	127
Anf. 127 ANNIKA QARLSSON (C) replik	128
Anf. 128 LARS-AXEL NORDELL (KD)	128
Anf. 129 PATRIK BJÖRCK (S).....	131
Anf. 130 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	135
Anf. 131 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	135
Anf. 132 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	135
Anf. 133 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	136
Anf. 134 MARIA PLASS (M)	137
Anf. 135 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	139
Anf. 136 MARIA PLASS (M) replik.....	139
Anf. 137 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	140
Anf. 138 MARIA PLASS (M) replik.....	140
Anf. 139 JOSEFIN BRINK (V) replik	141
Anf. 140 MARIA PLASS (M) replik	141
Anf. 141 JOSEFIN BRINK (V) replik	142
Anf. 142 MARIA PLASS (M) replik	142
Anf. 143 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	143
Anf. 144 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	146
Anf. 145 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	146
Anf. 146 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	147
Anf. 147 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	147
Anf. 148 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	148
Anf. 149 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	150

Anf. 150 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	151
Anf. 151 MEHMET KAPLAN (MP) replik	151
Anf. 152 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	152
Anf. 153 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	152
Anf. 154 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	153
Anf. 155 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	154
Anf. 156 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M) replik	154
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	155
12 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.....	155
Civilutskottets betänkande 2011/12:CU1	155
Anf. 157 VERONICA PALM (S)	155
Anf. 158 JAN LINDHOLM (MP)	157
Anf. 159 CARINA HERRSTEDT (SD)	160
Anf. 160 VERONICA PALM (S) replik	162
Anf. 161 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	163
Anf. 162 VERONICA PALM (S) replik	163
Anf. 163 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	163
Anf. 164 AMINEH KAKABAVEH (V)	164
Anf. 165 ANTI AVSAN (M)	167
Anf. 166 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	170
Anf. 167 ANTI AVSAN (M) replik	170
Anf. 168 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	170
Anf. 169 ANTI AVSAN (M) replik	171
Anf. 170 LARS TYSKLIND (FP)	171
Anf. 171 OLA JOHANSSON (C)	174
Anf. 172 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	177
Anf. 173 VERONICA PALM (S) replik	180
Anf. 174 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	181
Anf. 175 VERONICA PALM (S) replik	181
Anf. 176 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	182
Anf. 177 AMINEH KAKABAVEH (V) replik	183
Anf. 178 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	183
Anf. 179 AMINEH KAKABAVEH (V) replik	184
Anf. 180 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	184
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	185
13 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg	185
Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU1	185
Anf. 181 HELENA BOUVENG (M)	185
Anf. 182 LENA HALLENGREN (S)	185
Anf. 183 AGNETA LUTTROPP (MP)	189
Anf. 184 PER RAMHORN (SD)	191
Anf. 185 LENA HALLENGREN (S) replik	193
Anf. 186 PER RAMHORN (SD) replik	193
Anf. 187 LENA HALLENGREN (S) replik	193
Anf. 188 PER RAMHORN (SD) replik	193
Anf. 189 EVA OLOFSSON (V)	194
Anf. 190 KENNETH JOHANSSON (C)	197

Anf. 191	EVA OLOFSSON (V) replik	199
Anf. 192	KENNETH JOHANSSON (C) replik	200
Anf. 193	EVA OLOFSSON (V) replik	200
Anf. 194	KENNETH JOHANSSON (C) replik	201
Anf. 195	LENA HALLENGREN (S) replik	201
Anf. 196	KENNETH JOHANSSON (C) replik	201
Anf. 197	LENA HALLENGREN (S) replik	202
Anf. 198	KENNETH JOHANSSON (C) replik	202
Anf. 199	MATS GERDAU (M).....	202
Anf. 200	EVA OLOFSSON (V) replik	205
Anf. 201	MATS GERDAU (M) replik	205
Anf. 202	EVA OLOFSSON (V) replik	205
Anf. 203	MATS GERDAU (M) replik	206
Anf. 204	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	206
Anf. 205	MATS GERDAU (M) replik	207
Anf. 206	AGNETA LUTTROPP (MP) replik	207
Anf. 207	MATS GERDAU (M) replik	207
Anf. 208	BARBRO WESTERHOLM (FP).....	208
Anf. 209	ANDERS ANDERSSON (KD)	209
	(forts. prot. 49)	211
14 §	Beslut om uppskjuten ärendehandling	211
15 §	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	211
16 §	Anmälan om interpellationer	212
17 §	Anmälan om fråga för skriftligt svar.....	212
18 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	212
19 §	Kammaren åtskildes kl. 23.08.	214

Tryck: Elanders, Vällingby 2012